

Аграрна производња у Војводини

ПРИВРЕДНА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

УДРУЖЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ

Нови Сад

АГРАРНА ПРОИЗВОДЊА У ВОЈВОДИНИ

Нови Сад, 2021.

Аграрна производња у Војводини

Главни и одговорни уредник:

Дипл.еџц. Бошко Вучуревић, председник ПКВ, Нови Сад.

Руководилац израде студије:

Дипл. Аекон. Младен Петковић, Секретар Удружења пољопривреде ПКВ.

Аутор студије:

Проф. др Бранислав Влаховић, Пољопривредни факултет, Нови Сад,

Рецензент студије:

др Антон Пушкарић, Институт за економику пољопривреде, Београд,

Издавач: Привредна комора Војводине, Нови Сад

Тираж - 100 примерака

Нови Сад, 2021.

Садржај:

<i>р.бр.</i>	<i>Наслов</i>	<i>стр.</i>
	Увод	6
1.	<i>Производња житарица (жита) у АП Војводини</i>	8
1.1.	Производња кукуруза	15
1.2.	Производња пшенице	24
1.3.	Производња јечма	35
1.4.	Производња овса (зоби)	42
1.5.	Производња ражи	49
2.	<i>Производња индустријских биљака у АП Војводини</i>	56
2.1.	Производња шећерне репе	62
2.2.	Производња сунцокрета	71
2.3.	Производња соје	80
3.	<i>Производња поврћа у АП Војводини</i>	89
3.1.	Производња кромпира	99
3.2.	Производња лубеница и диња	109
3.3.	Производња парадајза	116
3.4.	Производња мркве (шаргарепе)	123
3.5.	Производња купуса и кеља	130
3.6.	Производња грашка	138
3.7.	Производња црног лука	145
3.8.	Производња паприке	152
3.9.	Производња краставаца	160
3.10.	Производња белог лука	167
3.11.	Производња пасуља	174

Аграрана производња у Војводини

4.	<i>Производња воћа у АП Војводини</i>	181
4.1.	Производња јабуке	191
4.2.	Производња шљиве	198
4.3.	Производња грожђа	205
4.4.	Производња крушке	215
4.5.	Производња бресакве	222
4.6.	Производња вишње	229
4.7.	Производња кајсије	237
4.8.	Производња малине	244
4.9.	Производња дуње	252
4.10.	Производња јагоде	259
4.11.	Производња ораха	266
4.12.	Производња трешње	273
4.13.	Производња купине	280
5.	<i>Сточарска производња у АП Војводини</i>	285
5.1.	Говедарска производња	290
5.2.	Производња крављег млека	295
5.3.	Свињарска производња	301
5.4.	Овчарска производња	306
5.5.	Козарска производња	311
5.6.	Живинарска производња	315
5.7.	Производња меда	322
6.	<i>Закључак</i>	327
7.	<i>Литература</i>	330

Предговор:

Студија обухвата анализу примарне пољопривредне производње у АП Војводини: производњу *житарица, индустријског биља, поврћа, воћа и броја грла стоке, производњу млека, јаја и меда.*

Анализа се примарно односи на 2020. годину, такође, рађена је компарација са претходном (2019.) годином. За анализирање трендова у производњи узет је временски период од пет година: од 2016. до 2020. године, како би се сагледала кретања у производњи у АП Војводини. У анализу узета је производња у АП Војводини али је урађена и компарација са осталим регионима у Републици Србији: *Шумадија и Западна Србија, Јужна и Источна Србија и регион града Београда.* Такође, урађена је и анализа за Републику Србију.

За компарацију са Европом и одабраним земљама окружења коришћена је база података FAO (*Food and Agriculture Organization*) и *Eurostat/agriculture*. За одређене појаве узета је процена на бази претходне године. За истраживање појава у Републици Србији и региону АП Војводине коришћени су подаци Републичког завода за статистику из Београда, датих на сајту: <http://www.stat.gov.rs/>.

Сматрамо да ће анализа послужити како произвођачима, прерађивачима и извозницима аграрних производа, тако и креаторима аграрне политике да сагледају стање у примарној пољопривредној производњи у циљу доношења одговарајућих мера које треба да имају за циљ повећање пољопривредне производње и конкурентности на тржишту.

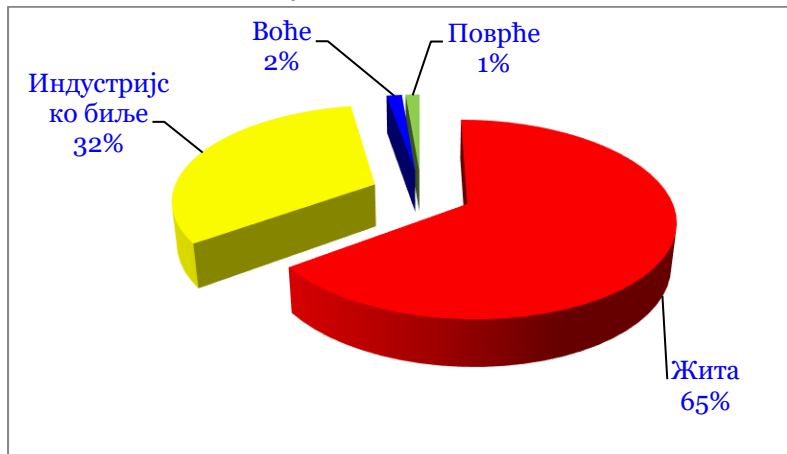
Нови Сад, април, 2021.

Ауторски тим

АП Војводина простире се у Панонској низији у северном делу Републике Србије, и заузима површину од 21.614 км² у којој живи 1.852 хиљаде становника (2020.). Скоро три четвртине (74%) површине чини пољопривредно земљиште. Рељеф Војводине је претежно равничарски, изузев Срема, којим доминира планина Фрушка гора, и југоистока Баната, са Вршачким планинама. Најнижа тачка Војводине је 75 m, а највиша 641 m. Природне карактеристике (географске и климатске) детерминисале су да доминантно место у привреди АП Војводине заузима пољопривредна производња.

АП Војводина има повољне услове за савремену пољопривредну производњу и располаже са значајним земљишним ресурсима. Површина коришћеног пољопривредног земљишта износи 1,6 милиона хектара (0,88 ха. по становнику), што чини око 46% од укупног коришћеног пољопривредног земљишта у Републици Србији. У оквиру коришћеног пољопривредног земљишта, оранице и баште заузимају највеће површине од око 1,4 милиона хектара.

Графикон 1: Структура пољопривредног земљишта у АП Војводини (2020.), %

Највеће површине у 2020. години заузимају површине под *житарицама (стрна и просолика жита)*, 941 хиљаду хектара, што износи 65% у односу на укупно обрадиво земљиште (*графикон 1*). Она је у 2020. години незнатно повећана, за 47 хиљада хектара, односно за 5,2% у односу на претходну 2019. годину. У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд незнатног пораства површине под житарицама у АП Војводини по просечној стопи од 0,63% годишње.

Површина под *индустријским биљем* у АП Војводини у 2020. години износила је 468 хиљада хектара (32%). У 2020. години површина је незнатно мања, за три хиљаде хектара, односно за 0,6% у односу на претходну годину. У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд умереног пораства површине под индустријским биљкама у АП Војводини по просечној стопи од 3,32% годишње.

Површина под *вишегодишњим засадима* у 2020. години износила је 21,1 хиљаду хектара (2%) и смањена је за 100 хектара односно за 0,4% у односу на претходну годину. У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд незнатног смањења површине под воћем у АП Војводини по просечној стопи од 0,12% годишње.

Површина под *поврћем* у 2020. години износила је 18,7 хиљада хектара (1%) и иста је мања за 300 хектара односно за 1,6% у односу на претходну годину. У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног смањења површине под поврћем у АП Војводини по просечној стопи од 8,60% годишње.

Прехрамбена индустрија у Војводини једна је од најстаријих грана индустрије. Богата сировинска основа утицала је на високу производњу прерађених пољопривредних производа. Достигнут је висок степен развоја како по обиму тако и по структури прерађивачких капацитета.

1. Производња житарица (жита) у АП Војводини

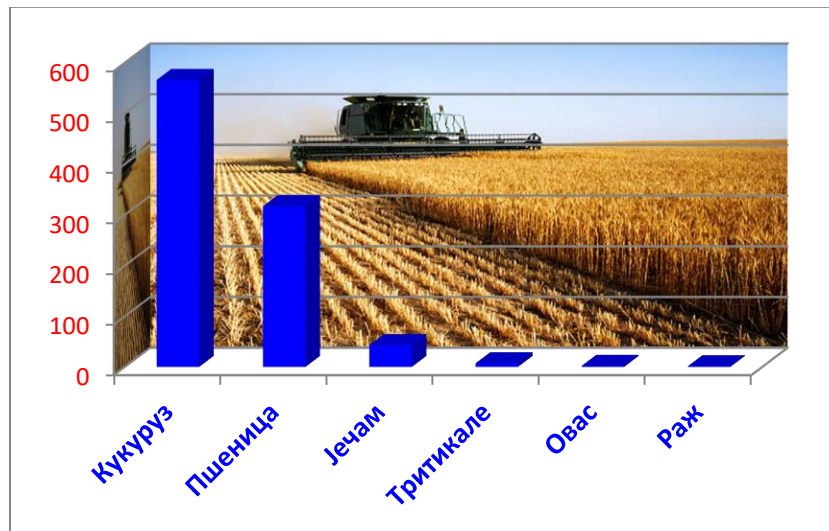
У укупној пољопривредној производњи АП Војводине житарице (*жита, цереалије*) имају важно место, како због исхране становништва, исхране сточног фонда, и све веће употребе као индустријских сировина, тако и због стратешке важности у дугорочној аграрној политици.

Ботанички жита припадају фамилији трава (Gramineae) и сврстана су у осам родова: пшеница (*Triticum*), раж (*Secale*), јечам (*Hordeum*), овас (*Avena*), кукуруз (*Zeamays*), просо (*Panicum*), сирак (*Sorghum*) и пиринач (*Orize*).

Жита могу да се поделе и разврставају на различите начине. Најчешће се користи подела према изгледу вегетативних и генеративних органа биљке, по којој су жита подељена на стрна, која имају цвет у облику класа и просолика, која имају цвет у облику метлице. У *стрна жита* убрајају се пшеница, јечам, раж, овас и пиринач, а у *просолика* кукуруз, сирак и просо. Жита се разврставају и према намени, по којој пшеница и раж спадају у хлебна жита тј. жита за производњу хлеба и других пекарских производа, а остала у жита за сточну употребу.

Површина – под житарицама у АП Војводини у 2020. години износила је 941 хиљаду хектара (*табела 1*). Оваква производња условљена је, пре свега, тражњом за пшеницом, као основним хлебним житом. Производња кукуруза, као основног сточног жита условљена је потребама за сточном храном и за извоз. Значајно учешће површина под житарицама може да указује на релативно екстензиван начин производње, на рачун других, интензивнијих биљних врста, где се, по правилу, остварује и већи приход по јединици површине.

Графикон 2: Површина под житарицама у АП Војводини (2020.),
000 ха

У структури пожњевених површина под житарицама у АП Војводини у 2020. години доминира кукуруз са 566 хиљада хектара, односно учествује више од половине (60,1%), следи пшеница са 317 хиљада хектара и учествује са трећином (33,7%). Остале житарице имају далеко мање учешће у укупној површини под житима, јечам се гаји на 43 хиљаде хектара (4,5%), тритикале на 7,5 хиљада (0,8%), овас на 2,2 хиљаде (0,21%) и раж на 1,5 хиљада хектара (0,15%), (*графикон 2*).

У структури укупне површине под житарицама у Републици Србији АП Војводина доминира и учествује са нешто више од половине (54,3%). Ово је и логично с обзиром на структуру обрадивих површина и агроеколошке услове за производњу. На другом месту налази се регион Шумадије и Западне Србије са значајно мањим учешћем (22,4%).

Табела 1: Површина под житарицама у Републици Србији (2020.),
000 ха.

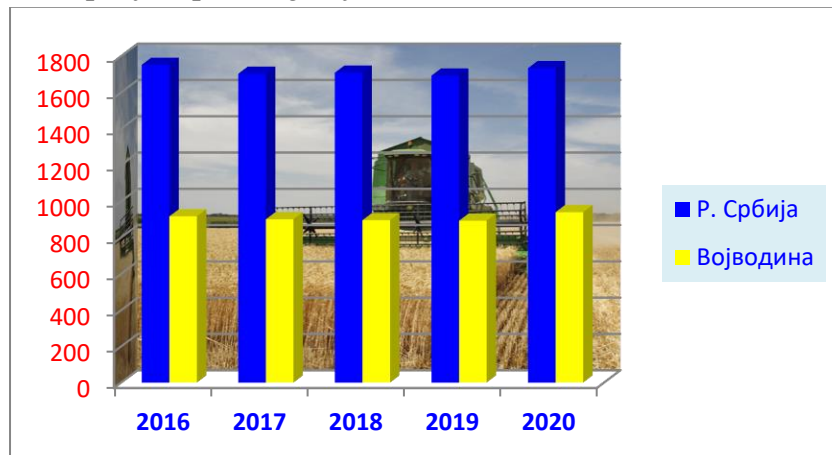
Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	1.734	100,0
-АП Војводина	941	54,3
-Јужна и Источна Србија	322	18,6
-Шумадија и Западна Србија	389	22,4
-Град Београд	82	4,7
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Површина под житарицама у АП Војводини у 2020. години незнатно је повећана, за 47 хиљада хектара, односно за 5,2% у односу на претходну 2019. годину.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд незнатног пораста површине под житарицама у АП Војводини по просечној стопи од 0,63% годишње (*графикон 3*). Највећа површина остварена је у последњој 2020. години, истовремено најмања површина била је у 2019. години. У последњој истраживаној години (2020.) површина под житарицама већа је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 31 хиљаду хектара, односно за 3,4%. Генерално посматрано површине под житарицама у региону Војводине на доста су стабилном нивоу. Ангажована површина обезбеђује високу и стабилну производњу.

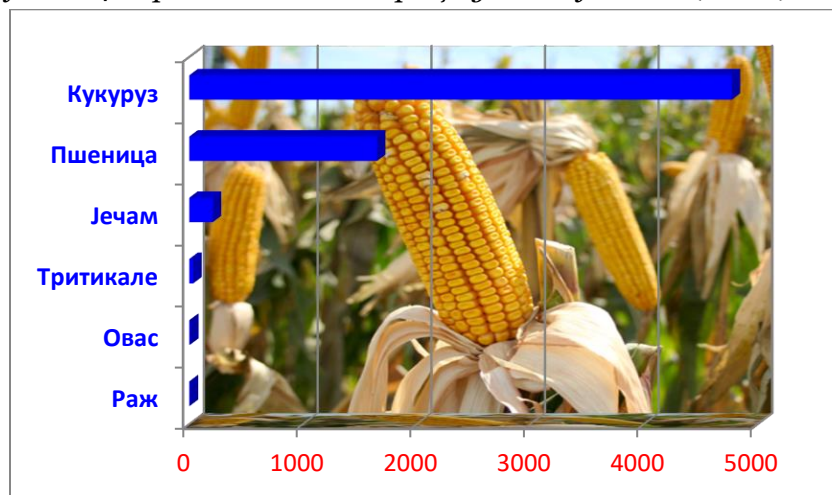
Површина под житарицама у Републици Србији у анализираном временском периоду (2016-2020.) за разлику од тенденције у региону Војводине бележи тренд незнатног пада по просечној стопи од 0,26% годишње. Може се констатовати да је површина под житарицама како на нивоу Републике Србије, тако и у региону Војводине на стабилном је нивоу, што обезбеђује довољну производњу за домаће потребе.

Графикон 3: Кретање површине под житарицама у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Производња - житарица у АП Војводини у 2020. години износила је 6,7 милиона тона (*табела 2*). У структури производње доминира кукуруз са 4,8 милиона тона са учешћем од скоро три четвртине (71,5%), следи пшеница са 1,6 милиона тона (24,7%), *графикон 4*.

Графикон 4: Производња житарица у АП Војводини (2020.) 000 т.

Аграрна производња у Војводини

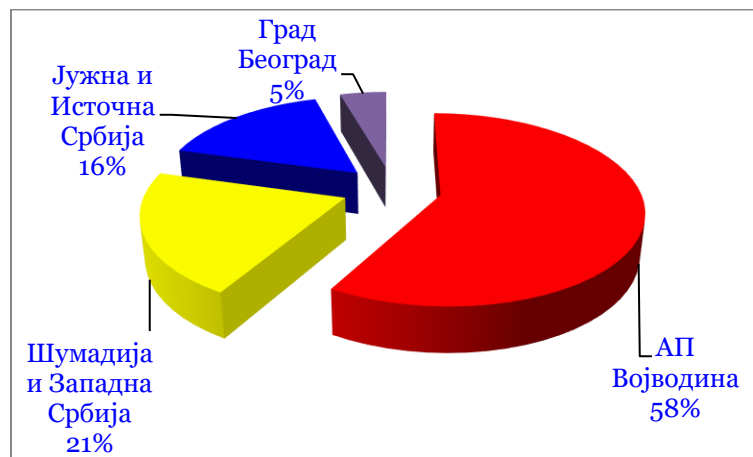
У структури укупне производње житарица у Републици Србији у 2020. години доминира регион Војводине и учествује са више од половине (58,4%), *графикон 5.*

Табела 2: Производња житарица у Републици Србији (2020.),
000 тона

Регион	Производња	Структура %
Република Србија	11.429	100,0
-АП Војводина	6.677	58,4
-Јужна и Источна Србија	1.859	16,3
-Шумадија и Западна Србија	2.388	20,9
-Град Београд	506	4,4

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 5: Производња житарица у Републици Србији (2020.),
%

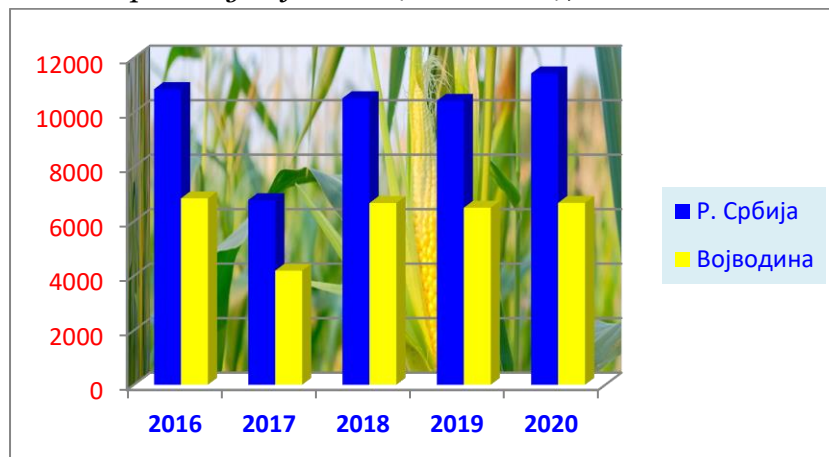
Производња житарица у АП Војводини у 2020. години повећана је за 179 хиљада тона, односно за 2,7% у односу на претходну 2019. годину. Ово је условљено растом пољевених површина и стабилним приносима.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог опадања производње житарица у АП Војводини по просечној стопи од 0,62% годишње (*графикон 6*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години, истовремено најмања производња присутна је у 2017. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња житарица већа је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 502 хиљаде тона односно за 8,1%. У последње три године производња је на стабилном нивоу.

Производња житарица у Републици Србији у анализираном временском периоду за разлику од тенденције у региону Војводине бележи тенденцију благог раста по просечној стопи од 1,30% годишње. Од 2017. године присутан је благи раст производње. Раст производње дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и расположиве количине за извоз.

Житарице представљају значајан извозни производ из Републике Србије. У 2020. години извоз житарица из Републике Србије износио је 4,2 милиона тона, што је вредносно чинило 788 милиона УС долара.

Графикон 6: Кретање производње житарица у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Житарице имају највећу вредност извоза у односу на остале групе производа. Убедљиво највеће учешће у извозу има кукуруз. Резултати извоза су одлични, међутим, то су примарни производи који имају релативно ниску цену. Било би боље да постоји значајнији сточни фонд који би апсорбовао кукуруз, што би се касније одразило на већи извоз меса и прерађевина који представљају производе са додатном вредношћу који имају виши ниво профитабилности.

Од свих напред анализираних житарица у АП Војводини кукуруз остварује пад производње у 2020. години у односу на претходну 2019. годину. Остале житарице: пшеница, јечам, овас и раж остварују раст производње (*табела 3*). Најинтензивнији раст остварује производња јечма. Раст производње позитивно се одражава на понуду на домаћем тржишту и расположивост количина за извоз.

Може се констатовати да је постигнута висока самодовољност у житарицама на домаћем тржишту. Резултат тога је и значајан извоз, пре свега, кукуруза и пшенице.

Табела 3: Параметри производње житарица у АП Војводини у 2020. у односу на 2019. годину

<i>Врста</i>	<i>Површина</i>	<i>Принос</i>	<i>Производња</i>
Пшеница	раст	раст	раст: 8%
Кукуруз	раст	пад	пад: 0,5%
Јечам	раст	раст	раст: 33%
Овас	раст	стагнација	раст: 13%
Раж	пад	раст	раст: 14%
<i>Извор: обрачун аутора</i>			

Потрошња житарица (цереалија) - износи просечно 180 килограма (прерачунато на еквивалент зрна). Према оствареној потрошњи житарица, наша земља заузима једно од водећих места у свету. У потрошњи житарица доминантно место има пшеница, док је потрошња кукуруза далеко мања.

1.1. Производња кукуруза

Кукуруз има велики привредни и технолошки значај. Највећим делом користи се као сточна храна. Представља и сировину за производњу читавог низа производа: скроба, глутена, алкохола, јестивог уља, брашна, гриза и сл. У АП Војводини кукуруз има дугу традицију производње и прераде.

Површина - пожњевена површина под кукурузом у АП Војводини у 2020. години износила је 570 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је незнатно повећана, за око 24 хиљаде хектара односно за 4%. У структури површине под кукурузом у Републици Србији АП Војводина доминира и учествује више од половине, односно 57,1% (*табела 4*). У укупним површинама под житима у АП Војводини кукуруз, такође, доминира и учествује са више од половине (61,0%).

Табела 4: Површина под кукурузом у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
<i>Република Србија</i>	997	100,0
-АП Војводина	570	57,1
-Шумадија и Западна Србија	214	21,5
-Јужна и Источна Србија	172	17,2
-Град Београд	41	4,2
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - просечан принос кукуруза у АП Војводини у 2020. години износио је 8,4 тоне по хектару, што је за 0,4 тоне (4,5%) мање у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је већи принос у односу на европски просек за 1,3 тоне по хектару (15%) и такође, већи принос за 0,5 тона (5%), у односу на постигнути принос у земљама Европске уније (*графикон 7*).

Од свих житарица кукуруз има највећи потенцијал родности. У свету су забележени приноси сувог зрна од преко 20 па до 25 тона по хектару. Сматра се да кукуруз има потенцијал приноса од 50-60 тона суве материје по хектару што не може да пружи ни једна други ратарски усев.

Графикон 7: Упоредни принос кукуруза (2020.), тона /ха.

У Европи остварују се веома различити приноси у зависности од агроколошких услова за производњу. Највеће приносе кукуруза у Европи остварују: Шпанија (11,8 т./ха.), Швајцарска (11 т./ха.) и Грчка (10,7 т./ха.).

Уколико се упореде постигнути принос кукуруза у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је принос у АП Војводини виши у односу на приносе постигнуте у Румунији (6,5 т./ха.), Бугарској (7,5 т./ха.) и Мађарској (8,1 т./ха.), а нешто нижи у односу на принос постигнут у Хрватској (8,9 т./ха.), *графикон 8*.

Добри климатски услови значајно утичу на остварене приносе кукуруза у региону Војводине, као и примењен ниво агротехничких мера, које у значајној мери детерминишу остварени принос у одређеном временском периоду.

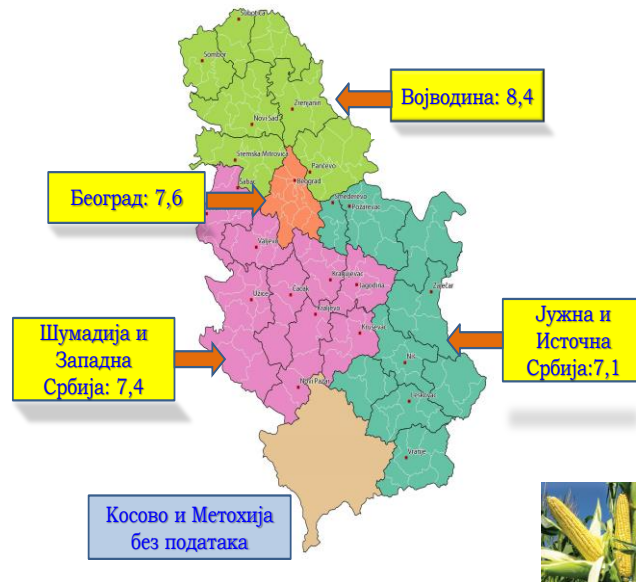
Графикон 8: Упоредни приноси кукуруза у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

У АП Војводини остварује се нешто већи просечан принос кукуруза од 0,5 тона по хектару (6%) у односу на просечан принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 1*). Разлика у приносима резултат је, пре свега, у различитој плодности земљишта, примењених агротехничких мера као и дејства климатских чинилаца.

У наредном периоду потребно је даље радити на усавршавању технологије производње у циљу повећања приноса и укупне производње. Потребно је урадити одговарајућу рејонизацију хибрида према условима гајења и посветити већу пажњу примени одговарајућих агротехничких мера (пре свега, наводњавања), као и одговарајућу заштиту од болести и штеточина. Без наводњавања не могу се очекивати високи и стабилни приноси. Ову агротехничку меру већ одавно примењују развијене земље. Такође, неопходно је повећати количину минералних ђубрива у циљу постизања још виших приноса. Постоји и значајна шанса за производњу кукуруза у систему органске производње, пре свега, која може бити намењена за извоз.

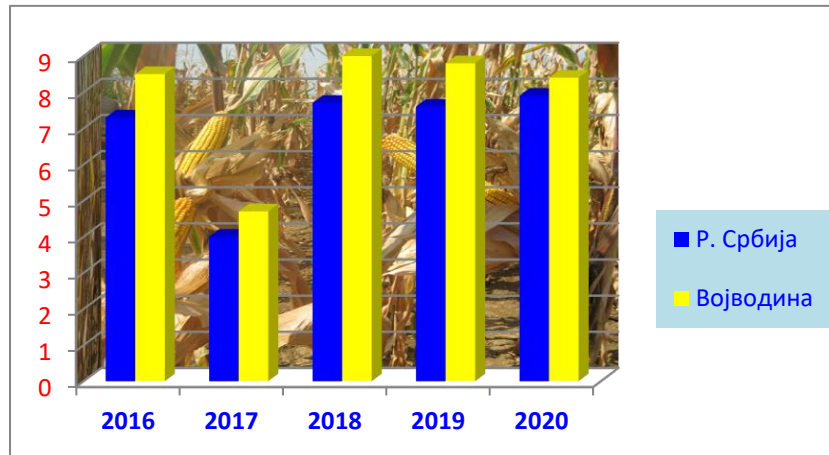
Картограм 1: Принос кукуруза по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог опадања приноса кукуруза у региону АП Војводине по просечној стопи од 0,3% годишње. Евидентно је да је у 2017. години забележен значајан пад приноса пошто климатски услови нису погодвали за пољопривредну производњу. Оно што забрињава јесте да је у последње три године евидентан пад приноса. У циљу повећања приноса морају се користити правовремене агротехничке мере.

Принос кукуруза у Републици Србији за разлику од тенденције остварене у региону Војводине бележи незнатан раст по просечној стопи од 1,9% годишње (*графикон 9*). Раст приноса утицаће позитивно на укупан обим производње.

Графикон 9: Кретање приноса кукуруза у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

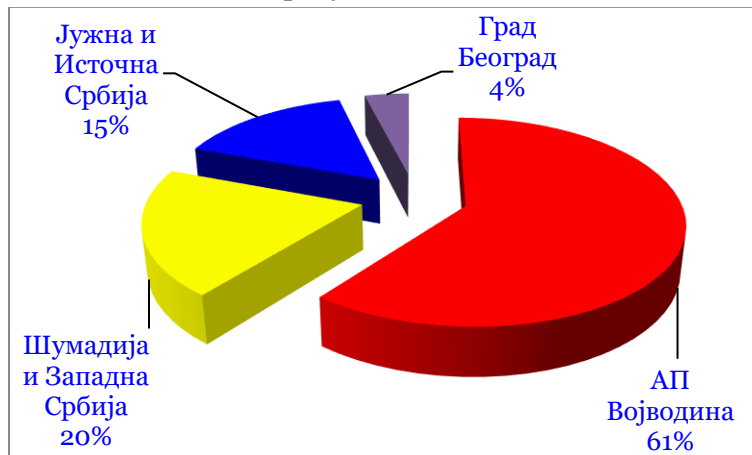

Производња - кукуруза у АП Војводини у 2020. години износила је 4.773 хиљада тона (*табела 5*). У структури укупне производње житарица у АП Војводини кукуруз апсолутно доминира и учествује са скоро три четвртине (71,9%). У укупној производњи кукуруза у Републици Србији АП Војводина, такође, доминира и учествује са више од половине (60,6%), *графикон 10*.

Табела 5: Производња кукуруза у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	7.873	1.133
-АП Војводина	4.773	2.577
-Шумадија и Западна Србија	1.575	825
-Јужна и Источна Србија	1.215	815
-Град Београд	309	182
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

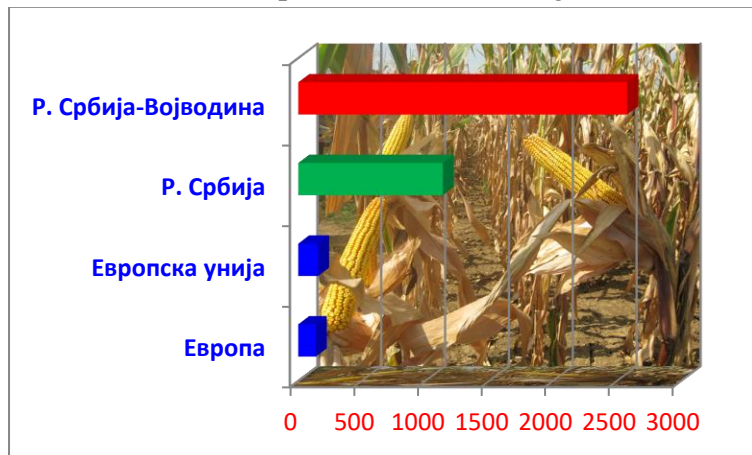
Графикон 10: Структура производње кукуруза у Републици Србији (2020.), %

Производња кукуруза у АП Војводини у 2020. години остварила је незнатно смањење од 2,6 хиљада тона односно за 0,05% у односу на претходну 2019. годину. На опадање производње утицало је смањење просечних приноса, мада је пожњевена површина незнатно повећана. У развијеним земљама циљ је да се повећа принос по јединици површине уз смањење површина.

Производња кукуруза у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 2.577 килограма, производња у Републици Србији износи 1.133 килограма. Производња кукуруза по становнику у Европи на нивоу је од 138 килограма а Европској унији 156 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 11*). Производња по становнику указује на сатурисаност домаћег тржишта. Захваљујући значајној производњи постигнута је висока самоснабдевеност на домаћем тржишту кукуруза.

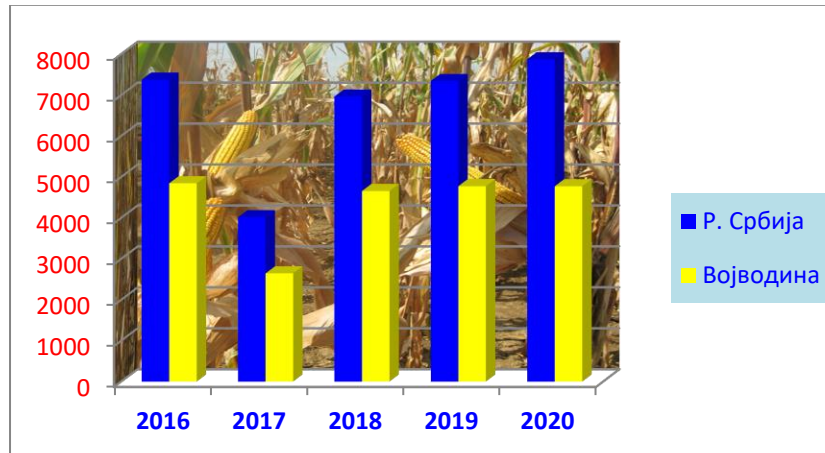
Графикон 11: Упоредна производња кукуруза (2020.), килограма по становнику

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд незнатног смањења производње кукуруза у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 0,4%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 12*). Највећа производња остварена је у 2019. години. Апсолутни минимум остварен је у 2017. години која је била веома неповољна за производњу. У 2020. години производња кукуруза у АП Војводини већа је у односу на петогодишњи просек за 434 хиљада тона односно за 10%. Евидентно је да је у последње три године производња кукуруза у Војводини стабилизована на релативно уједначеном нивоу.

За разлику од незнатног опадања производње кукуруза у АП Војводини, производња кукуруза у Републици Србији у анализираном временском периоду расте по умереној просечној годишњој стопи од 1,64%. Пораст производње позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и повећање извоза. У 2020. години извоз кукуруза из Републике Србије био је веома значајан и износио је 3,6 милиона тона, што вредносно износи 664 милиона УС долара.

Графикон 12: Кретање производње кукуруза у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Ниво агротехнике у производњи кукуруза у Републици Србији углавном може се описати као веома низак и скроман. Обрада земљишта је углавном лоша и неадекватна, што је последица како застареле механизације али исто тако и лоше информисаности и непућености оних који земљу обрађују. Што се тиче примене минералних ђубрива, заштите усева, примене других мера неге усева и поред тога што се произвођачима на располагању налазе најсавременија средства, њихова примена још увек није довољно раширена, још увек се лута у решењима, често се примењује непроверен или недовољно квалитетан репроматеријал. То за последицу има ниску ефикасност и немогућности покривања трошкова производње а самим тим мали или никакав профит. Нови хибриди кукуруза селекционисани су са потенцијалом да дају изузетно високе приносе. Наравно, они захтевају и примену одређених агротехничких мера, чија је сврха да омогуће услове за постизање доброг рода који ће поред тога што ће оправдати њихову примену, донети и оно што је намена сваке производње - *профит* (<https://mediamaster.kws.com/>).

Од дела који се преради у индустрији, највећи део користи се за крмне смеше, знатно мањи део користи се за производњу брашна и гризева, скроба, шпиритуса, јестивог уља и алкохола. У региону Војводине лоцирано је неколико фабрика сточне хране: *General food* ДОО Пивнице, *ФСХ Јабука* (Панчево) у саставу компаније *Almex*, *Бечејка ДОО*, Бечеј, *Superprotein* Зрењанин, *Vafi* Футог, *Gebi* Чантавир и др.

Значајна шанса за домаће произвођаче лежи у производњи кукуруза у систему органске производње. Показало се да прекомерна, неконтролисана и нестручна употреба инпута синтетичког порекла у конвенционалној производњи, пре свега, минералних ђубрива и пестицида, негативно утиче на природне ресурсе (квалитет и плодност земљишта, квалитет вода и аерозагађење) и снижава квалитет и безбедност хране, што се у крајњем рефлектује на здравље људи и животиња.

Органска пољопривреда дефинише се као систем управљања пољопривредом који подржава и обогаћује природни биодиверзитет, користи процесе и технологије базиране на биолошким законитостима без учешћа вештачких инпута, односно генетички модификованих организама. Насупрот конвенционалној, органска пољопривреда више се базира на превентивним него на корективним мерама. Место ослањања на синтетичке инпуте (инсектициде, фунгициде и хербициде), органски произвођачи примењују мере интегралне заштите (*Integrated Pest Management*). Уместо ђубрења земљишта синтетичким минералним ђубривима, органски произвођачи обезбеђују плодност земљишта коришћењем природних продуката као што су покровни усеви, стајњак или компост (<https://agronomija.rs/>).

Органски кукуруз добија се из сертифициване производње, без употребе ГМО засада, минералних ђубрива и синтетичких средстава за заштиту биља. Финални производ је „здрављи“ у односу на онај добијен из конвенционалне пољопривреде.

1.2. Производња пшенице

У АП Војводини има дугу традицију у производњи и преради пшенице. Прерадом пшенице добија се брашно, које служи као сировина за читав низ индустрија. Пшеница представља основно хлебно жито у исхрани потришача у нашој земљи.

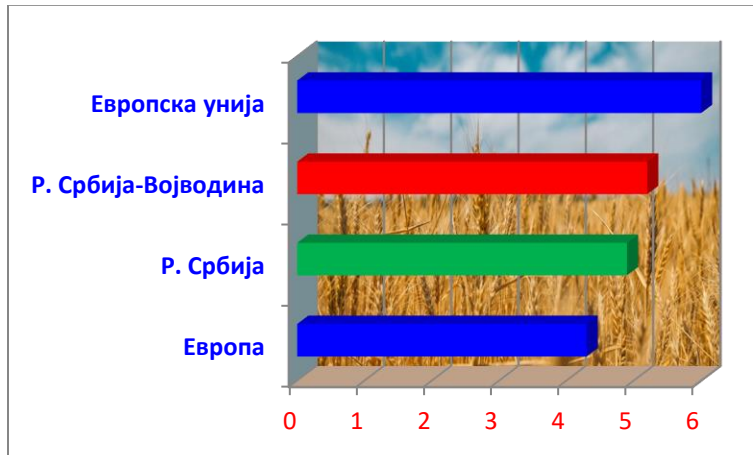
Површина - пожњевена површина под пшеницом у АП Војводини у 2020. години износила је 317 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно повећана, за 15 хиљада хектара, односно за 5%. У структури укупне површине под пшеницом у Републици Србији АП Војводина учествује са нешто више од половине односно 54,6% (табела 6). У укупним површинама под житима у АП Војводини пшеница учествује нешто више од трећине (33,9%) и налази се на другом месту, иза кукуруза.

Табела 6: Површина под пшеницом у Републици Србији (2020.),
000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	581	100,0
-АП Војводина	317	54,6
-Шумадија и Западна Србија	124	21,3
-Јужна и Источна Србија	112	19,3
-Град Београд	28	4,8
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - пшенице у АП Војводини у 2020. години износио је 5,2 тоне по хектару, у поменутој години дошло је до незнатног раста приноса за 0,1 тону по хектару, односно за 2% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је већи принос у односу на европски просек за 0,9 тона по хектару (21%) или мањи за 0,8 тона (15%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (графикон 13).

Графикон 13: Упоредни принос пшенице (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се вома различити приноси пшенице у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе пшенице у Европи остварују: Ирска (9,5 т./ха.), Холандија (9,4 т./ха.) и Белгија (9,3 т./ха.).

Уколико се упореде постигнути принос пшенице у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у односу на принос постигнут у Румунији (4,8 т./ха.) а нижи у односу на приносе постигнуте у Бугарској (5,3 т./ха.), Мађарској (5,3 т./ха.) и Хрватској (5,7 т./ха.), *графикон 14*. Евидентно је да постоји могућност за даљи раст приноса пшенице у АП Војводини.

За успешну производњу пшенице потребно је добро познавање технике и технологије производње, односно система агротехничких мера, посебно следећих: одговарајући плодоред, основна обрада, ђубрење, сетва, нега и заштита пшенице од болести и штеточина. Климатски услови, такође, значајно утичу на остварени принос. Уколико би се принос повећао, и достигао ниво Европске уније у Војводини укупна производња пшенице повећала би се за 250 хиљада тона.

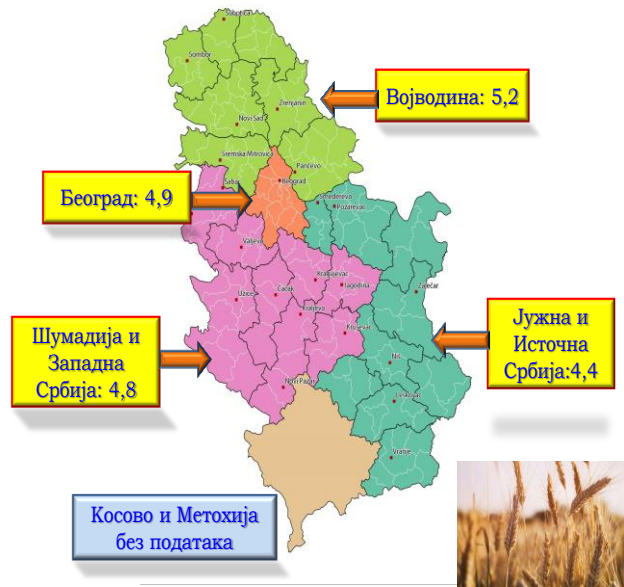
Графикон 14: Упоредни приноси пшенице у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

Релативно низак принос пшенице у Војводини, у односу на анализиране земље Европске уније, лежи, пре свега, у неповољној посевној структури. Постоје и проблеми са којима се сусрећу пољопривредни произвођачи, као што је неорганизовано и нестабилно тржиште, константан проблем откупних цена, високе цене пољопривредних утрошака (инпута), поготово минералних ђубрива и средстава за заштиту као и ограничавајући фактори за постизање веће продуктивности (уситњене површине, застарела пољопривредна механизација итд.) утичу неповољно како на постигнуте производне резултате.

У АП Војводини остварује се незнатно већи просечан принос у односу на просечан принос у Републици Србији за 0,3 тона односно за 6% и виши у односу на остале регионе (*картограм 2*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности и квалитету земљишта, које се налази у Војводини, годишњих сума и распореда падавина, као и климатских чинилаца, али и од нивоа примењених агротехничких мера.

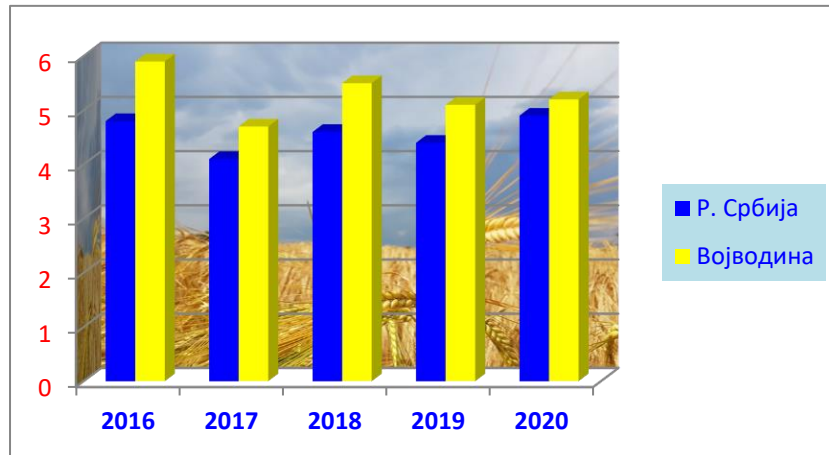
Картограм 2: Принос пшенице по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

На остварени принос пшенице делује читав низ фактора. Од биолошких фактора посебно је значајна сорта, односно хибрид пшенице и њене потребе према средини. Данашње сорте поседују високи потенцијал родности производње. Поред сорте, делују и климатски чиниоци, квалитет земљишта, примена агротехничких мера (правовремена сетва, нега, заштита од болести и штеточина и сл.), прилагодљеност сортимента агроеколошким условима и сл.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог опадања приноса пшенице у региону АП Војводине по просечној стопи од 3,1% годишње. Принос пшенице у Републици Србији за разлику од тенденције остварене у региону Војводине бележи незнатан раст по просечној стопи од 0,5% годишње ([графикон 15](#)).

Графикон 15: Кретање приноса пшенице у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

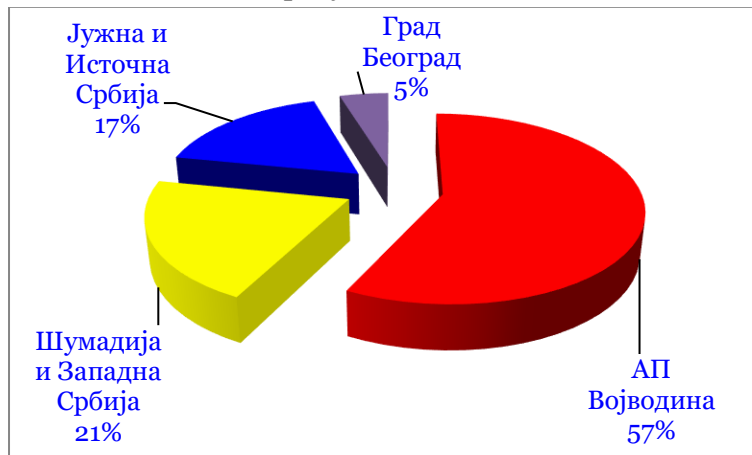
Производња – пшенице у АП Војводини у 2020. години износила је 1,650 хиљада тона (табела 7). У структури укупне производње пшенице у Републици Србији АП Војводина доминира и учествује више од половине (57,4%), *графикон 16*. У укупној производњи житарица у АП Војводини пшеница учествује са нешто мање од четвртине (24,8%) и налази се на другом месту иза производње кукуруза.

Табела 7: Производња пшенице у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	2.873	414
-АП Војводина	1.650	890
-Шумадија и Западна Србија	595	312
-Јужна и Источна Србија	493	381
-Град Београд	135	80

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

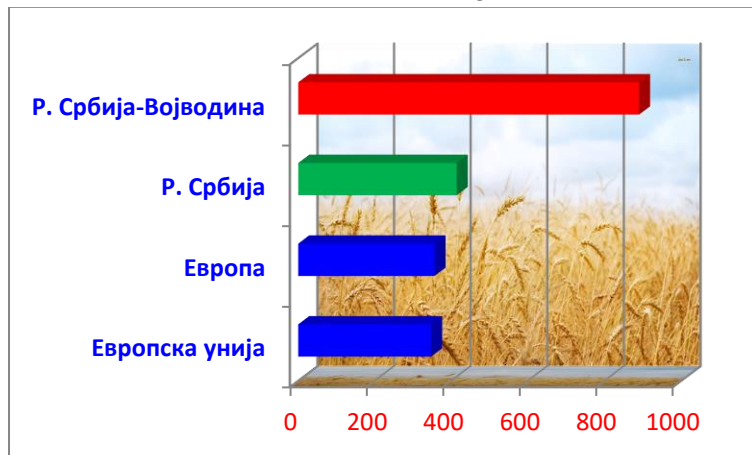
Графикон 16: Структура производње пшенице у Републици Србији (2020.), %

Остварена производња пшенице у АП Војводини у 2020. години већа је за 120 хиљада тона, односно за 8% у односу на претходну, 2019. годину. Раст производње пшенице условљен је интензивнијим растом пожњевених површина у односу на раст постигнутих приноса.

Производња пшенице у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) на веома је високом нивоу, износила је 890 килограма, док је у Републици Србији на нивоу је 414 килограма. Производња пшенице по становнику у Европи износи 356 килограма а Европској унији 347 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (графикон 17). Висока производња битан је предуслов стабилности домаћег тржишта. У Републици Србији и региону Војводине постоји висок степен самоснабдевености, то гарантује добро и континуирано снабдевање домаћег тржишта и значајне количине пшенице и брашна за извоз.

Графикон 17: Упоредна производња пшенице (2020.), килограма по становнику

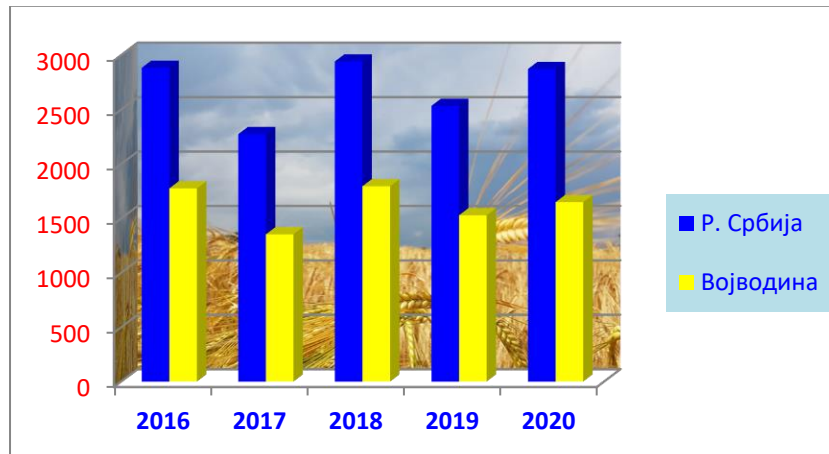

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог опадања производње пшенице у АП Војводини по просечној стопи од 1,8% годишње (*графикон 18*). Највећа производња остварена је у 2018. години, истовремено најмања производња присутна је у 2017. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња пшенице већа је незнатно у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 29 хиљада тона односно за 1,72%.

Производња пшенице у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада али нешто скромнијег интензитета, по просечној стопи од 0,1% годишње. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза. Пшеница представља значајан извозни производ из Републике Србије. У 2020. години извоз пшенице из Републике Србије износио је 517 хиљада тона, што је вредносно 107 милиона УС

долара. Извоз је значајно мањи у односу на кукуруз. Проблем је што је цена пшенице релативно ниска на међународном тржишту.

Графикон 18: Кретање производње пшенице у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Прерада пшенице – млинско-пекарска индустрија располаже значајним прерадним капацитетима. Највећи капацитети за прераду пшенице у Војводини су: „Данубиус“ Нови Сад, „Житко“ Бачка Топола, „Фиделинка“ Суботица, „Житопромет-братство“ Сремска Митровица, „Житопродукт“ Зрењанин, „Житопромет“ Сента, „Кикиндски млин“ Кикинда, „Жито Бачка“ Кула, „Панонија промет“ Стара Пазова, „Гранекспорт“ Панчево, као и читав низ других капацитета.

Неки од капацитета за прераду пшенице су следећи:

Данубиус а.д. - Нови Сад има млин за пшеницу који дневно преради 300 тона пшенице од које се производи

брашно различитих врста, за све намене. Главне категорије брашна су тип 400 оштро, тип 400 меко и тип 500. Данубиус распо-

Аграрна производња у Војводини

лаже и највећим силосом у Србији, капацитета 65.000 тона. У саставу Данубиуса је и фабрика тестенина, капацитета 7.000 т годишње, која производи све врсте тестенина.

Житко а.д. - Бачка Топола у свом саставу има три млина укупног капацитета око 120.000 тона годишње, фабрику тестенине, капацитета око 7.500 тона годишње, силосе за складиштење житарица капацитета 96.500 тона годишње.

Sentella Житопромет–млин – Сента, основна делатност је производња млинских производа. Силоси располажу са простором за лагеревање 65 хиљада тона житарица. У млину дневно се преради и самеле 250 тона пшенице. Дневни капацитет у фабрици тестенине износи 34 тона тестенина, а из испоручује се 2.200 тона разних хлебова и пекарских производа годишње [22].

Жито Бачка – Кула, основна делатност је производња млинских производа. Силоси располажу са простором за смештај три хиљаде тона брашна. Поседује силос капацитета 155 хиљада тона житарица. У млину дневно преради се 220 тона пшенице. Производи се велики асортиман наменског брашна.

Кикиндски млин – Кикинда, основна делатност је производња брашна, и тестенине. Има дугу традицију од 1869 године. Поседује силосе са простором за смештај и чување брашна. Поседује силосе за складиштења житарица. Производи велики асортиман „чувеног кикиндског брашна“.

Индустрија кекса и вафла и кондиторска индустрија представља значајног потрошача пшенице и брашна. У Војводини чине је следећи већи капацитети: „Пионир“ Суботица, „Jaffa“ Црвенка, „Медела“ Врбас, „Банини“ Кикинда и др.

Пионир д.о.о. - привредно друштво за производњу чоколаде, бомбона и пецива један је од водећих произвођача кондиторских производа. Део је пословног система - *Alco Group*. Седиште Пионира налази се у Београду, док су производни капацитети инсталирани у фабрикама у Суботици, Земуну, Параћину и Прокупљу. Производни капацитет фабрике у Суботици износи 32 хиљаде тона, са палетом од преко 200 артикала.

Jaffa д.о.о. – фабрика бисквита Црвенка. Представља једног од лидера на тржишту кондиторских производа у Републици Србији. Налази се у саставу *Kappa Star Limited*. Производни капацитет износи 25 хиљада тона. Производни програм чине: бисквити, чајно пециво, интегрални кекс, вафли, слани програм и сл.

Банини – Кикинда, у саставу је компаније Jaffa Црвенка, један је од

лидера у производњи кондиторских производа како на подручју Републике Србије тако и у Региону. Компанија Банини последњих година постепено осваја нове просторе пословања и шири присутност својих производа како на европском, тако и на тржиштима других континената. Укупни производни капацитет достиже више од 30.000 тона производа годишње.

Медела а.д. - кондиторска индустрија, Врбас, у саставу је Инвеј групе, послује у области производње кондиторских производа. У производном асортиману постоји више од 130 различитих артикала (око 55% штрудле, 25% вафел производи и 20% остали производи. Медела је извозно оријентисана са укупним извозом од око 60% укупне производње.

са укупним извозом од око 60% укупне производње.

Количина угљених хидрата у исхрани представља показатељ прехранбених навика одређене средине или економског стандарда потрошача. У наредном периоду, уколико доходак становништва не буде имао значајнији пораст, може се очекивати да ће потрошња житарица (брашна) расти, како би се задовољиле неопходне дневне енергетске потребе. Овај пораст биће узрокован знатно нижом ценом, односно повољнијим паритетом, у односу на остале производе, нарочито животињског (анималног) порекла.

1.3. Производња јечма

Јечам се доминантно као сточна храна јер поседује високу хранљиву и нутритивну вредност. У индустрији користи се у производњи пива и алкохола јер даје квалитетан слад. Највише се користи у исхрани свиња, у тову говеда и оваца. Јечам се налази на првом месту међу житарицама по питању „здраве“ исхране.

Површина - пожњевена површина под јечмом у АП Војводини у 2020. години износила је 42,7 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је повећана за 7 хиљада хектара односно за 19%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са више од трећине (40,6%), *табела 8*. У укупним површинама под житима у АП Војводини јечам се налази на трећем месту (иза кукуруза и пшенице) и учествује са 4,6%.

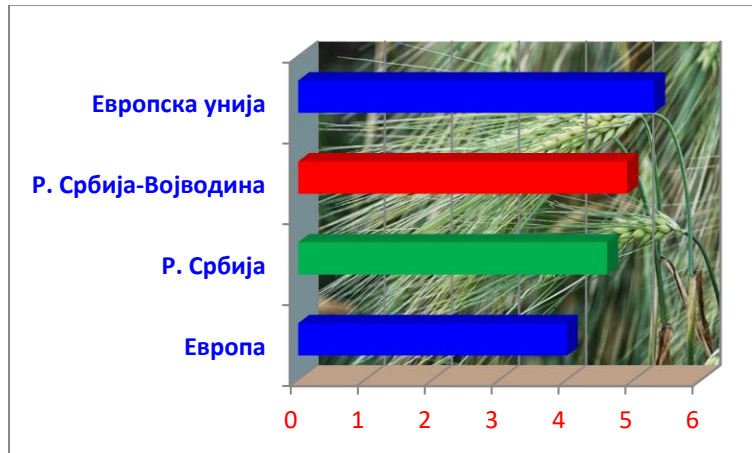
*Табела 8: Површина под јечмом у Републици Србији (2020.),
000 ха.*

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	106	100,0
-АП Војводина	43	40,6
-Шумадија и Западна Србија	30	28,3
-Јужна и Источна Србија	25	23,6
-Град Београд	9	7,5

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос јечма у АП Војводини у 2020. години износио је 4,9 тона по хектару, што је за 0,6 тона (14%) више у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је већи принос у односу на европски просек за 0,9 тона по хектару (22%) али мањи у односу на земље Европске уније за 0,3 тоне по хектару (7%), *графикон 19*.

Графикон 19: Упоредни принос јечма (2020.), тона /ха.

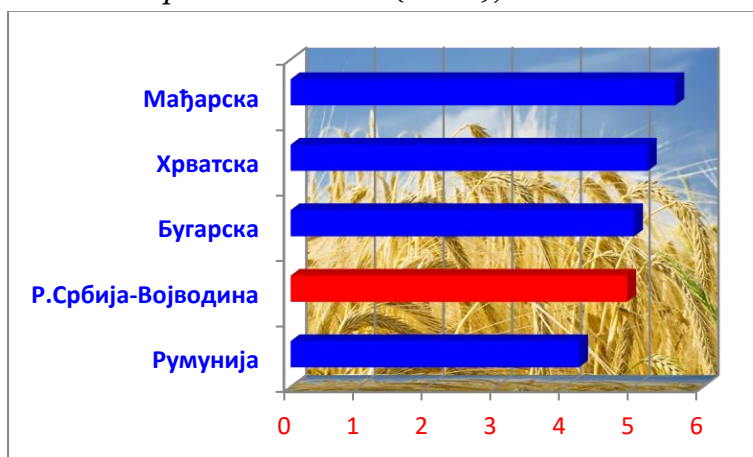

Јечам има највећи ареал распрострањености у односу на остале житарице. Може да се узгаја на већим надморским висинама него пшеница и има висок степен прилагођавања на различите услове. У Европи остварују се вома различити приноси јечма у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе јечма у Европи остварују: Белгија (8,5 т./ха.), Ирска (8,3 т./ха.) и Холандија (7,3 т./ха.).

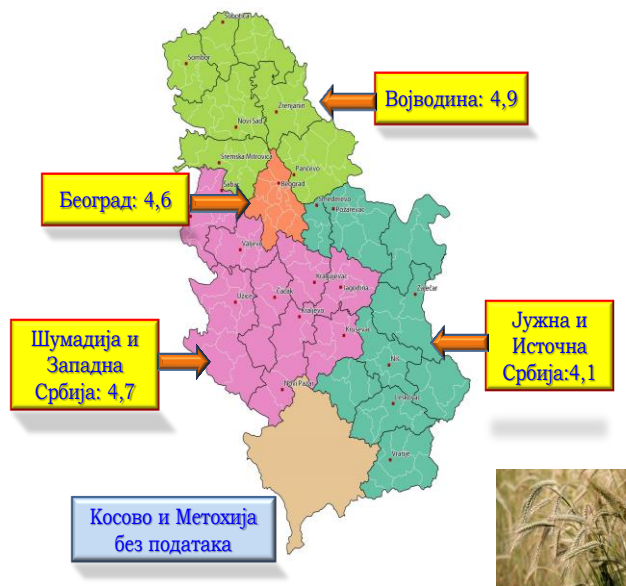
Уколико се упореде постигнути принос јечма у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти виши у Војводини у односу на принос постигнут у Румунији (4,2 т./ха.), а незнатно нижи у односу на приносе постигнуте у Бугарској (5,0 т./ха.), Хрватској (5,2 т./ха.) и Мађарској (5,6 т./ха.), [графикон 20](#).

У производњи заступљени су дворедни јечмови који се користе у индустрији алкохола (за производњу пива и вискија) и вишередни који се употребљава за исхрану стоке. Јечам добро подноси сушу и високе температуре, има умерене потребе за водом али слабије подноси ниске температуре од осталих житарица.

Графикон 20: Упоредни приноси јечма у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

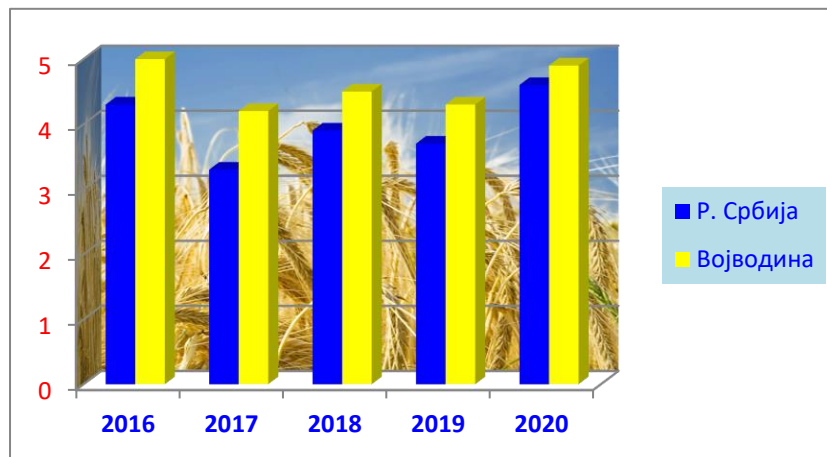
Картограм 3: Принос јечма по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 0,6 тона по хектару (14%) у односу на просечан принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 3*). Разлика у постигнутим приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, нивоу примењене агротехнике као и дејства климатских чинилаца.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог опадања приноса јечма у региону АП Војводине по просечној стопи од 0,5% годишње. Принос јечма у Републици Србији за разлику од тенденције остварене у региону Војводине бележи незнатан раст по просечној стопи од 1,7% годишње (*графикон 21*).

Графикон 21: Кретање приноса јечма у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - јечма у АП Војводини у 2020. години износила је 207 хиљада тона (*табела 9*). У структури укупне производње житарица у АП Војводини јечам се налази на трећем месту и учествује са 3,1%. У укупној производњи јечма у Републици Србији АП Војводина апсолутно доминира и учествује са 42,2% (*графикон 22*). Ово је и ло-

гично с обзиром на обим и структуру ораничног земљишта, традицију у производњи и развијеност индустрије за производњу пива.

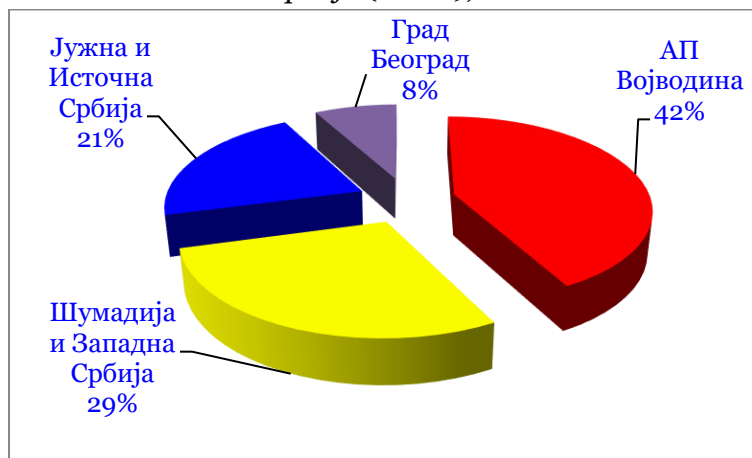
Табела 9: Производња јечма у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	490	70
-АП Војводина	207	112
-Шумадија и Западна Србија	140	73
-Јужна и Источна Србија	104	70
-Град Београд	39	23

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

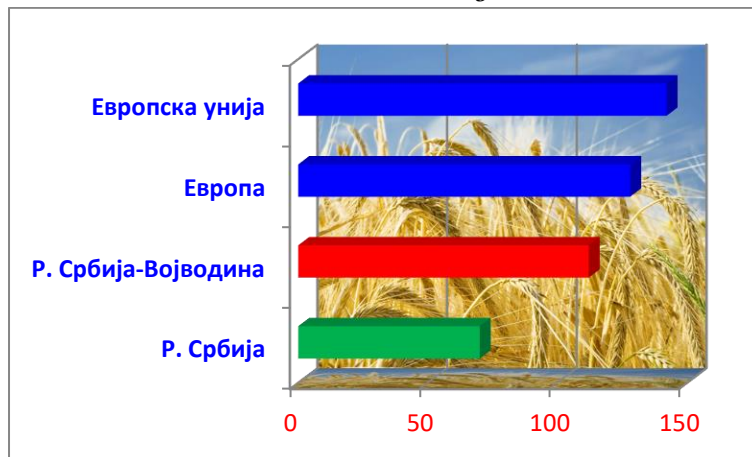
Производња јечма у АП Војводини у 2020. години значајно је већа, за 52 хиљаде тона односно за трећину (33%) у односу на претходну 2019. годину. Раст производње јечма у АП Војводини резултат је пораста како пожњевене површине тако и просечних приноса. Крећање производње одразиће се позитивно на понуду на домаћем тржишту.

Графикон 22: Структура производње јечма у Републици Србији (2020.), %

Производња јечма у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 112 килограма, док је производња у Републици Србији на нивоу је 70 килограма. Производња јечма по становнику у Европи на нивоу је од 128 килограма а Европској унији 142 килограма, што је више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 23*).

Графикон 23: Упоредна производња јечма (2020.), килограма по становнику

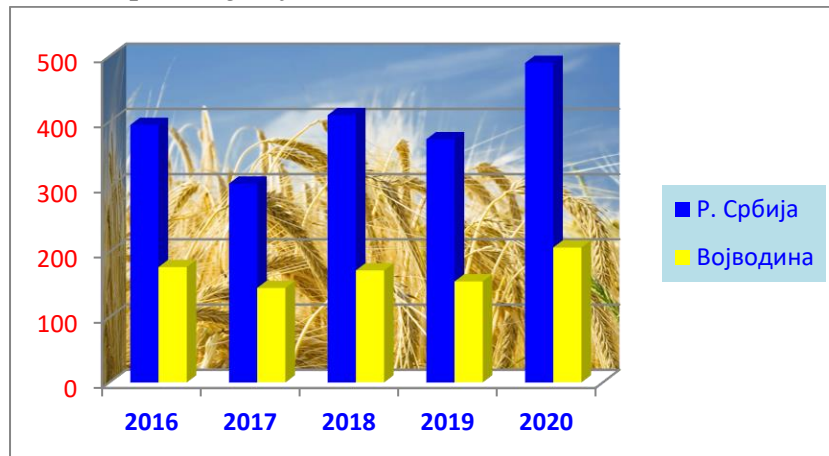

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд пораста производње јечма у АП Војводини по умереној просечној годишњој стопи од 3,9%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 24*). Највећа производња остварена је у последњој (2020.) години. Апсолутни минимум остварен је у 2017. години која је била веома неповољна за производњу. У 2020. години производња јечма већа је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 36 хиљада тона односно за 21%.

Производња јечма у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију раста али већег интензитета, по просечној стопи од 5,5% годишње.

Раст производње дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта. У 2020. години извоз јечма из Републике Србије износио је 87,7 хиљада тона, што је вредносно 16,2 милиона УС долара.

Графикон 24: Кретање производње јечма у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Производњу јечма у АП Војводини карактерише стабилност, пре свега, засејаних површина док приноси често варирају под утицајем агреколошких услова. Начини пораста производње јесу правилан избор сорте, пре свега, за озиму сетву, високе адаптабилности и стабилности приноса и квалитета.

Значајна је употреба јечма за производњу слада, наиме јечам је примарна житарица која се користи у производњи слада. Пивски слад је полупроизвод добијен топлотном или ензимском разградњом сировина које се користе за производњу пива (чист слад или слад и несладоване сировине) и која садржи екстракт потребан за процес ферментације при добијању пива. Пораст производње јечма биће условљен и тражњом од стране индустрије за производњу пива у наредном периоду.

1.4. Производња овса (зоби)

Овас се првенствено користи за исхрану стоке, а у мањој мери за исхрани људи. Производи од овса у последње време веома су тражени због своје нутритивне вредности која премашује сва остала жита. Осим за припрему каша пахуљице користе се и као додатна сировина у производњи посебних врста хлеба, пецива и пекарских производа.

Површина - пожњевена површина под овсом у АП Војводини у 2020. години износила је 2,3 хиљаде хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је значајно повећана, за 303 хектара односно за 15%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са доста скромним учешћем 13,4% (*табела 10*). У укупним површинама под житима у АП Војводини овас има, такође, скромно учешће од свега 0,25%.

Табела 10: Површина под овсом у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	17,1	100,0
-АП Војводина	2,3	13,4
-Шумадија и Западна Србија	7,9	46,2
-Јужна и Источна Србија	5,0	29,2
-Град Београд	1,8	11,2

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос овса у АП Војводини у 2020. години износио је 3,4 тоне по хектару, што је на нивоу оствареног приноса у претходној 2019. години. АП Војводина у поменутој години остварила је значајно већи принос у односу на европски просек за 0,9 тона по хектару (36%) и такође, нешто већи принос у односу на земље Европске уније за 0,1 тону (3%), *графикон 25*.

Графикон 25: Упоредни принос овса (2020), тона /ха.

У Европи остварују се вома различити приноси овса у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе овса у Европи остварују: Ирска (8,0 т./ха.), Холандија (5,8 т./ха.) и Швајцарска (5,6 т./ха.).

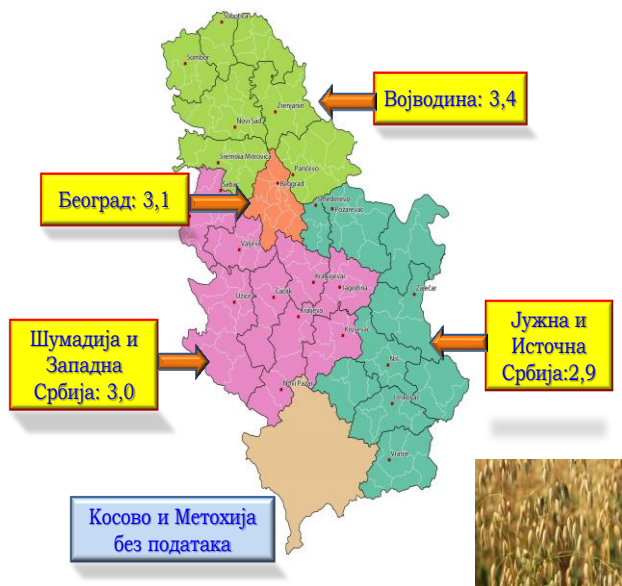
Уколико се упореде постигнути принос овса у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти виши у региону Војводине у односу на приносе постигнуте у свим земљама окружења: Румунији (2,3 т./ха.), Бугарској (2,6 т./ха.), Хрватској (3,2 т./ха.) и Мађарској (3,3 т./ха.), *графикон 26*.

Постоје озиме и јаре форме овса као и два варијетета: *метличаст* и *заставичар*. Од укупне производње ове житарице, око 60-80% утроши се за исхрану животиња, а знатно мањи део користи се за исхрану људи. Главни недостатак култивисане врсте овса јесте његово отежано љуштење. Због великог садржаја влакана која потичу, пре свега, од љуске, садржи најмање енергије од свих житарица, које се гаје на подручјима са умереном климом. Има добру перспективу за повећано коришћење у исхрани људи.

Графикон 26: Упоредни приноси овса у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

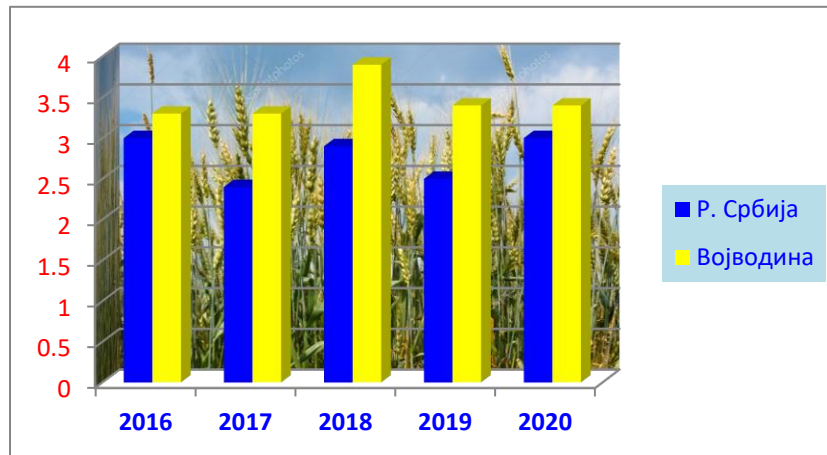
Картограм 4: Принос овса по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 0,4 тоне по хектару (13%) у односу на просечан принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе у Републици (*картограм 4*).

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог пораста приноса овса у региону АП Војводине по просечној стопи од 0,7% годишње. У последње три године присутан је континуирани пад. Истовремено принос овса у Републици Србији варира из године у годину и има стагнантан тренд, (*графикон 27*).

Графикон 27: Кретање приноса овса у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

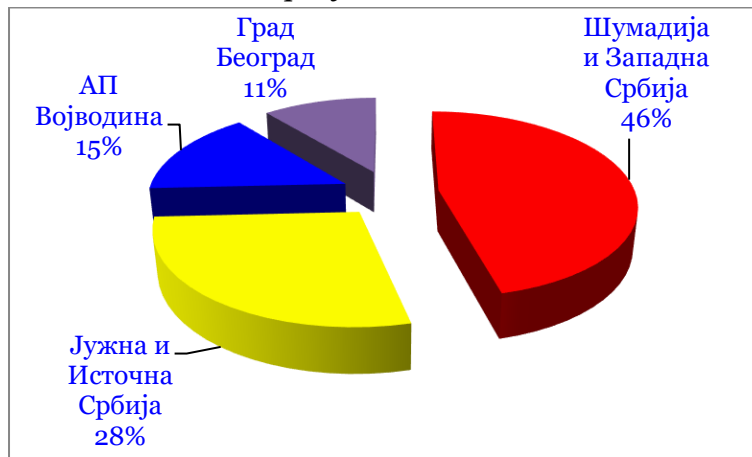
Производња - овса у АП Војводини у 2020. години износила је 7,7 хиљада тона (*табела 11*). У структури укупне производње житарица у АП Војводини овас има мало учешће од свега 0,11%. У укупној производњи овса у Републици Србији АП Војводина учествује са 14,8%, (*графикон 28*). Највеће учешће има регион Шумадије и Западне Србије са 46%. Кретање производње условљено је тражњом на тржишту, која је још увек доста скромна.

Табела 11: Производња овса у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	52,1	8
-АП Војводина	7,7	4
-Јужна и Источна Србија	14,6	10
-Шумадија и Западна Србија	24,0	13
-Град Београд	5,7	4

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 28: Структура производње овса у Републици Србији (2020.), %

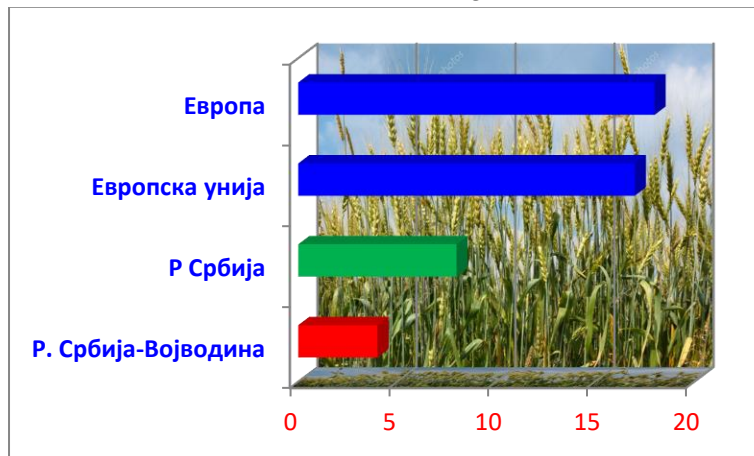

Производња овса у АП Војводини у 2020. години већа је за 912 тона односно за 13,3% у односу на претходну 2019. годину. Раст производње условљен је повећањем пожњевених површина, док је принос остао исти као и у претходној посматраној години.

Производња овса у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику доста је скромна и износила је 4 килограма, производња, док је у Републици Србији на нивоу је 8 килограма. Производња

овса по становнику у Европи на нивоу је од 18 килограма а Европској унији 17 килограма, што је више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 29*).

Графикон 29: Упоредна производња овса (2020.), килограма по становнику.

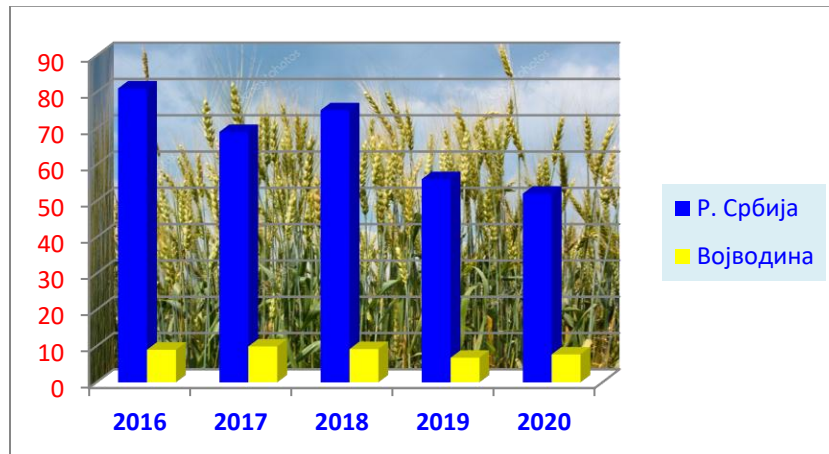

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног смањења производње овса у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 3,8%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 30*). Највећа производња остварена је у 2017. години. Апсолутни минимум остварен је у 2019. години. У последњој, 2020. години производња овса мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 800 тона односно за 12,5%.

Производња овса у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада по интензивнијој просечној стопи од 10,5% годишње. Од 2018. године присутан је континуирани пад производње. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег, пре свега, домаћег тржишта. У 2020. години извоз овса из

Републике Србије био је веома скроман, износио је 737 тона, што је вредносно исказано 339 хиљада УС долара.

Графикон 30: Кретање производње овса у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

У наредном периоду потребно је повећати производњу овса. На ово утиче раст тражње за овсеним пахуљицама и кашама које се користе у исхрани људи. У ту сврху неопходно је користити савремене специфичне сорте високог генетског потенцијала родности, водити рачуна о правовременом коришћењу свих агротехничких мера.

Производи од овса веома су тражени због своје нутритивне вредности која је боља у односу на сва остала жита. Овас има висок садржај масти, есенцијалних масних киселина и повољан аминокиселински састав протеина. Стандардни производи млинске прераде су овсене (зобене) пахуљице и овсена брашна који се јављају у природном и прерађеном (инстантираном) облику. На тржишту се најчешће појављују у прерађеном облику и служе за брзу припрему инстант каша.

1.5. Производња ражи

Раж служи првенствено за исхрану стоке у облику зрна те и као зелена сточна храна у смеси са грахорицом или сточним грашком. Користи се у прехранбеној индустрији за производњу брашна, пива и вискија. У индустрији зрно се користи и за производњу алкохола, скроба и сирћета, целулозе, лигнина, фурфурола и хартије доброг квалитета а клица у фармацеутској индустрији.

Површина - пожњевена површина ражи у АП Војводини у 2020. години износила је 1,5 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је незнатно смањена, за 74 хектара односно за 4,7%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са 31,9%, као и подручје Јужне и Источне Србије (*табела 12*). У укупним површинама под житима у АП Војводини раж има далеко најмање учешће са свега 0,16%.

Табела 12: Површина под ражи у Републици Србији (2020.), 000 ха.

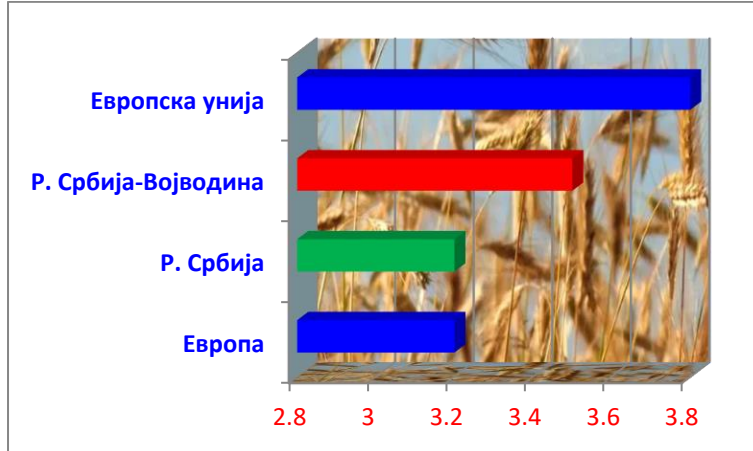
Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	4,7	100,0
-АП Војводина	1,5	31,9
-Шумадија и Западна Србија	1,3	27,7
-Јужна и Источна Србија	1,5	31,9
-Град Београд	0,4	8,5

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос ражи у АП Војводини у 2020. години износио је 3,5 тона по хектару, што је за 0,6 тона (20,6%) више у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је већи принос у односу на европски просек за 0,3 тоне по хектару (9%), али мањи од постигнутог приноса у земљама Европске уније за 0,3 тоне (8%), *графикон 31*.

Раж је у поређењу са осталим житарицама значајно толерантнија је на лошије услове за производњу. Може да се гаји и на већим надморским висинама и лошијим земљиштима. Савремени хибриди уз добре агротехничке мере могу да дају принос и преко 8 тона по хектару.

Графикон 31: Упоредни принос ражи (2020.), тона /ха.

У Европи остварују се вома различити приноси ражи у зависности од агроколошких услова за производњу. Највеће приносе ражи у Европи остварују: Шведска (6,8 т./ха.), Данска (6,1 т./ха.) и Швајцарска (5,9 т./ха.).

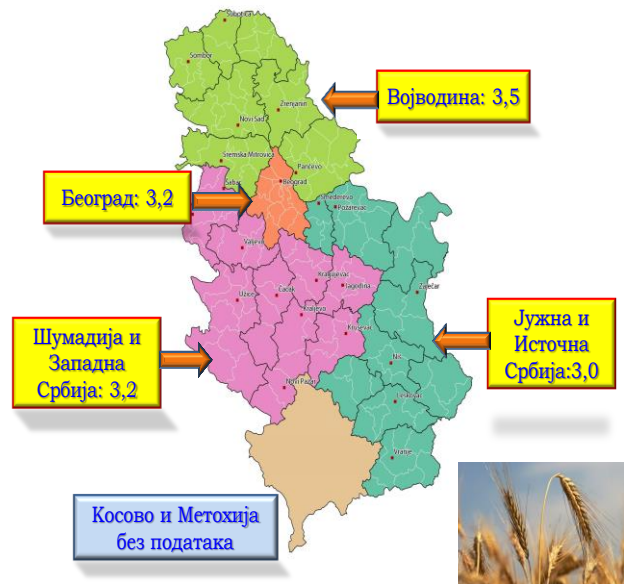
Уколико се упореде постигнути принос ражи у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти у АП Војводини виши у односу на приносе постигнуте у Бугарској (2,0 т./ха.), и Румунији (2,8 т./ха.) а нижи у односу на постигнуте приносе у Мађарској (3,6 т./ха.) и Хрватској (4,4 т./ха.), *графикон 32*.

Раж се узгаја у северним крајевима где друге житарице слабо успевају или се уопште не могу одгајити. У нашим условима у производњи су озими култивари јер су приноснији.

Графикон 32: Упоредни приноси ражи у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

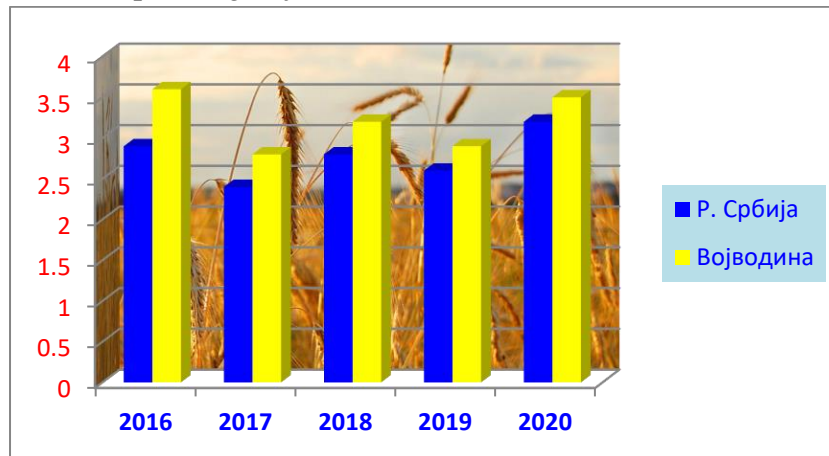
Картограм 5: Принос ражи по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 0,3 тоне по хектару (9%) у односу на остварени просечан принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 5*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, примењених агротехничких мера и деловању климатских чинилаца.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог опадања приноса ражи у региону АП Војводине по просечној стопи од 0,7% годишње. Принос ражи у Републици Србији за разлику од тенденције остварене у региону Војводине бележи незнатан раст по просечној стопи од 2,5% годишње (*графикон 33*).

Графикон 33: Кретање приноса ражи у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - ражи у АП Војводини у 2020. години износила је 5,2 хиљаде тона (*табела 13*). У структури укупне производње ражи у Републици Србији АП Војводина доминира и учествује са нешто више од трећине (34,2%), *графикон 34*. У укупној производњи жита у АП Војводини раж има далеко најмање учешће и учествује са свега 0,08%. Мала производња условљена је и ниском тражњом на тржишту и релативно ограниченим извозом.

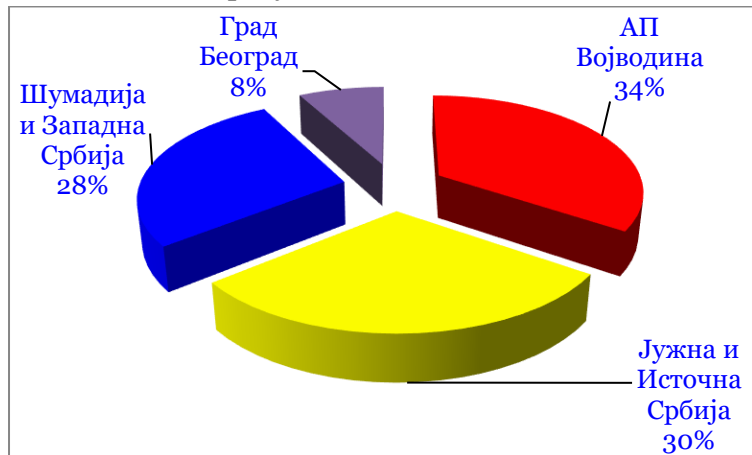
Табела 13: Производња ражи у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	15,2	2
-АП Војводина	5,2	3
-Јужна и Источна Србија	4,5	3
-Шумадија и Западна Србија	4,2	2
-Град Београд	1,3	0,8

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња ражи у АП Војводини у 2020. години већа је за 648 тона односно за 14% у односу на претходну 2019. годину. И поред извесног смањења пожњевених површина, захваљујући значајном расту просечних приноса остварен је пораст производње ражи у АП Војводини. Ово ће се позитивно одразити на повећање понуде тржишту.

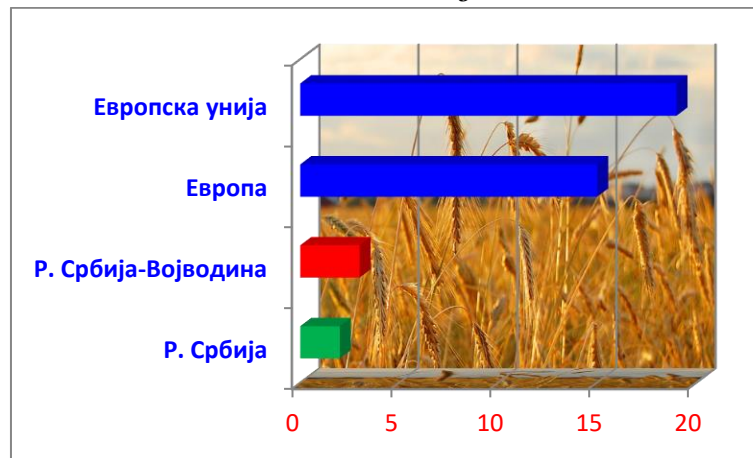
Графикон 34: Структура производње ражи у Републици Србији (2020.), 000 тона

Производња ражи у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је три килограма, док је производња у Републици Србији на нивоу од два килограма. Производња ражи по становнику у Европи на нивоу је од 15 килограма а Европској унији 19 килограма, што је више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 35*).

У наредном периоду потребно је повећати производњу ражи у циљу снабдевања, пре свега, домаћег тржишта. У ту сврху неопходно је користити савремене сорте високог генетског потенцијала родности и водити рачуна о коришћењу савремене агротехнике. Неопходно је повећати степен прераде ражи у читав низ производа који могу да служе у исхрани људи.

Графикон 35: Упоредна производња ражи (2020.), килограма по становнику

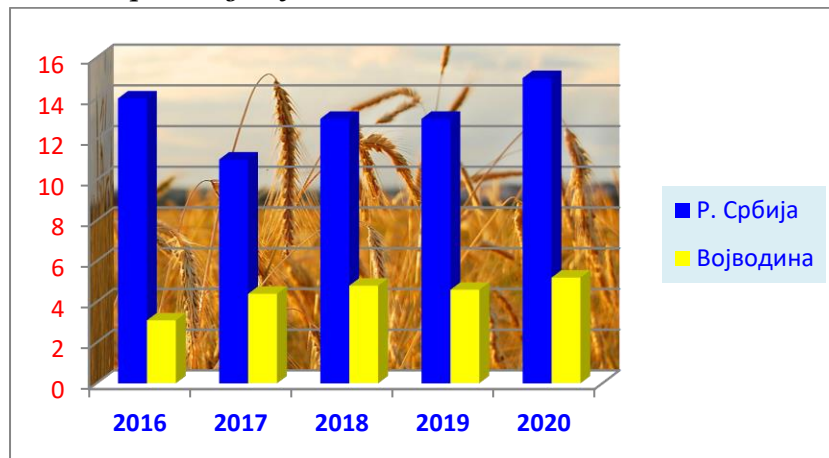

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд изразитог повећања производње ражи у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 13,8%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 36*). Највећа производња остварена је у последњој посматраној години (2020.). Апсолутни минимум остварен је у поче-

тној 2016. години. У 2020. години производња ражи већа је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 780 тона односно за 18%. У последње три посматране године производња је на стабилном нивоу.

Производња ражи у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију раста, али знатно умереније, по просечној стопи од 1,7% годишње. Од 2017. године присутан је континуирани раст производње. Раст производње дугорочно посматрано одразиће се позитивно на снабдевеност домаћег тржишта. У 2020. години извоз ражи из Републике Србије доста је скроман, износио је 77 тона, што је вредносно 62,7 хиљада УС долара.

Графикон 36: Кретање производње ражи у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

С обзиром на високу нутритивну вредност ражи и раженог брашна и хлеба, као и њен агротехнички значај, производња ражи има све већи значај и постоји интерес произвођача за увођење ове биљне врсте у сетвену структуру.

2. Производња индустријских биљака у АП Војводини

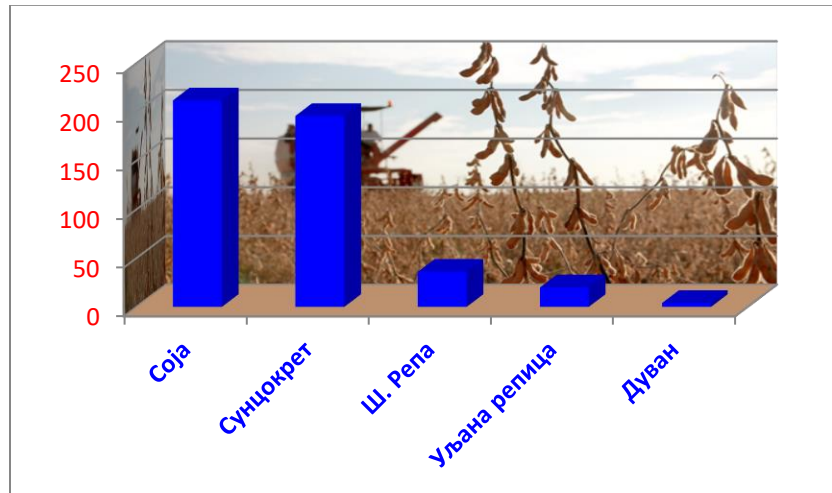
АП Војводина располаже повољним природним условима за производњу индустријских биљака. Постоје инсталирани капацитети прерађивачке индустрије, који имају дугу традицију у преради. Њиховом прерадом добијају се значајни производи – *конзумни шећер, јестиво уље* и др. који, такође, служе као основна сировина за читав низ индустрија (кондиторска, индустрија кекса и вафла и сл.).

Индустријске биљке се обичне деле према ботаничком пореклу, односно према сировинама или производима који потичу из њих, а то су следеће:

- *Уљарице* - уљана репица, сунцокрет, памук, уље палме, соја, сезам, рицинус и други.
- *Биљке које се користе као предиво за влакно* - конопља, пређа (предиви лан), памук јута, сисал и друге.
- *Биљке од којих се производе шећер, шкроб и алкохол* - цикорија, шећерна трска, шећерна репа, кромпир и слатки кромпир.
- *Зачинско и ароматично биље.*
- *Лековите биљке* - жалфија, камилица, лаванда, метвица и друге
- *Остале биљке* - дуван и хмељ.

Површина – под индустријским биљем у АП Војводини у 2020. години износила је 468 хиљаде хектара (*табела 14*). У структури површине доминира *соја* са 212 хиљада хектара (45,3%), следи *сунцокрет* са незнатно мањом површином од 196 хиљада хектара (41,9%), *шећерна репа* гаји са на 36 хиљада хектара (7,7%), *уљана репица* на 20 хиљада хектара (4,3%) док се на најмањим површинама гаји *дуван*, на 3,4 хиљаде хектара (0,7%), *графикон 37*.

Графикон 37: Површина под индустријским биљем у АП Војводини (2020.), 000 ха

У структури укупне површине под индустријским биљем у Републици Србији АП Војводина апсолутно доминира и учествује са 88,9%, следи регион Шумадије и Западне Србије.

Табела 14: Површина под инд. биљем у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	526	100,0
-АП Војводина	468	88,9
-Јужна и Источна Србија	18	3,4
-Шумадија и Западна Србија	28	5,3
-Град Београд	13	2,4

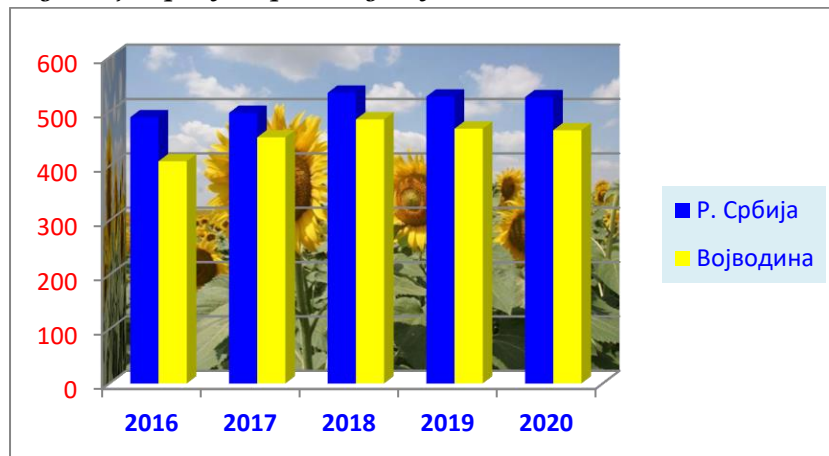
Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Површина под индустријским биљацима у АП Војводини у 2020. години незнатно је мања, за три хиљаде хектара, односно за 0,6% у односу на претходну, 2019. годину.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд умереног пораста површине под индустријским биљкама у АП Војводини по просечној стопи од 3,32% годишње (*графикон 38*). Највећа површина остварена је у 2018. години, истовремено најмања површина била је у почетној 2016. години. У последњој истраживаној години (2020.) површина под индустријским биљкама већа је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 9 хиљада хектара, односно за 1,9%. У последње три посматране године присутан је тренд благог пада површина под индустријским биљкама

Површина под индустријским биљкама у Републици Србији у анализираном временском периоду (2016-2020.), такође, бележи тенденцију раста по нешто умеренијој стопи од 1,84% годишње. У последње три посматране године површине су релативно стабилне.

Графикон 38: Кретање површине под индустријским биљкама у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

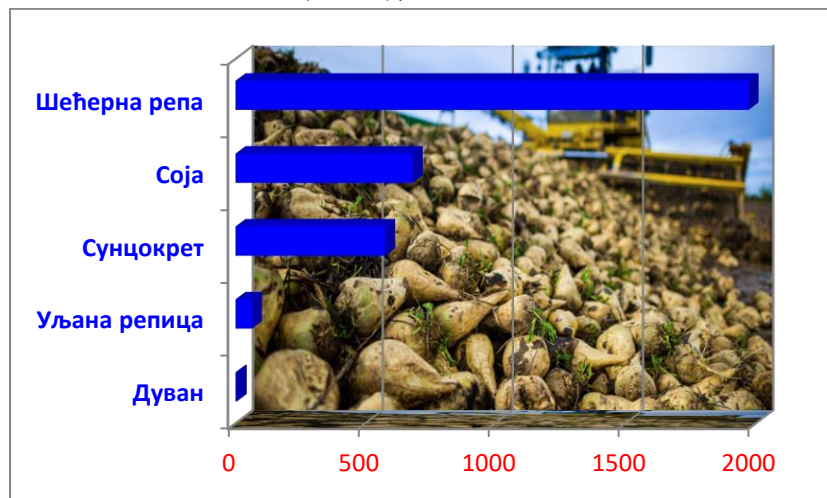

Производња - индустријског биља у АП Војводини у 2020. години износила је 3.296 хиљада тона. У структури производње индустријског биља у АП Војводини апсолутно доминира *шећерна репа* са 1.972 хиљада тона (59,6%), висока производња условљена је високим

Аграрана производња у Војводини

приносима по јединици површине (преко 50 тона по хектару). Следи соја са 682 хиљаде тона (20,7%), док незнатно заостаје сунцокрет са 576 хиљада тона (17,5%), уљана репица остварује производњу од 64 хиљаде тона (1,9%), на последњем месту налази се дуван са свега 5 хиљада тона (0,15%), *графикон 39*.

Графикон 39: Производња индустријског биља у АП Војводини (2020.), 000 тона

У структури укупне производње индустријског биља у Републици Србији у 2020. години АП Војводина учествује са 94,5% (*табела 15*).

Табела 15: Производња индустријског биља у Републици Србији (2020.), 000 тона

Регион	Производња	Учешће, %
Република Србија	3.489	100,0
-АП Војводина	3.296	94,5
-Јужна и Источна Србија	39	1,2
-Шумадија и Западна Србија	75	2,1
-Град Београд	75	2,1

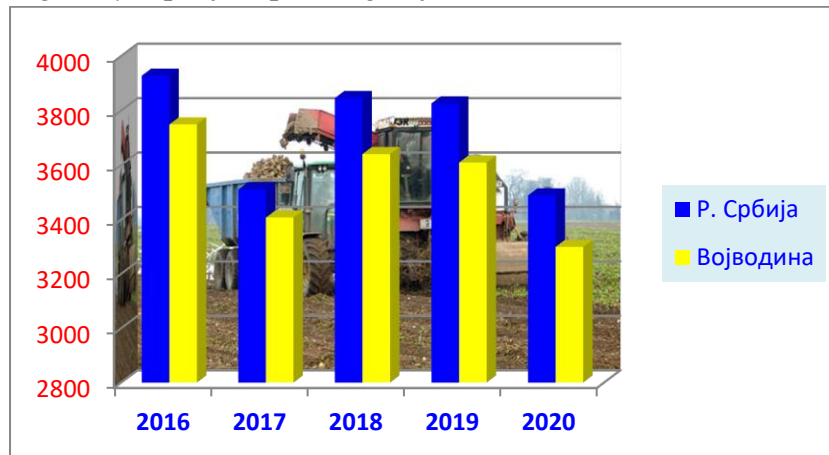
Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња индустријског биља у АП Војводини у 2020. години мања је за 310 хиљада тона односно за 8,6% у односу на претходну 2019. годину.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд умереног опадања производње индустријских биљака региону Војводине по просечној стопи од 3,15% годишње (*графикон 40*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња индустријских биљака мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 242 хиљаде тона односно за 6,8%. Пад производње условљен је падом производње шећерне репе.

Производња индустријских биљака у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, бележи тенденцију пада по просечној стопи од 2,93% годишње. Опадање производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на капацитете прерађивачке индустрије, укупну производњу финалних производа и могућност извоза.

Графикон 40: Кретање производње индустријског биља у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Прерађевине од индустријског биља представљају значајне извозне производе из Републике Србије. У 2020. години извоз шећера, јестивог сунцокретовог рафинисаног и нерафинисаног уља и соје, сојиног уља и прерађевина од соје (гриз, брашно и сл.) из Републике Србије износио је вредносно 383,7 милиона УС долара. То указује да је производња и прерада индустријских биљака веома значајна за нашу земљу. Вредносно посматрано остварени извоз је мањи у односу на житарице и воће, а већи у односу на извоз поврћа и прерађевина.

Од свих напред анализираних биљних врста индустријског биља у АП Војводини шећерна репа и сунцокрет остварују пад производње у 2020. години у односу на претходну 2019. годину. Пад производње негативно ће се одразити на искоришћеност капацитета индустрије за прераду и производњу шећера и јестивог уља. Соја остварују раст производње (*табела 16*). Један од разлога раста јесте што има стабилну откупну цену, што битно утиче на произвођаче да се одреде за ову линију производње.

Табела 16: Параметри производње индустријског биља у АП Војводини у 2020. у односу на 2019. годину

<i>Врста</i>	<i>Површина</i>	<i>Принос</i>	<i>Производња</i>
Шећерна репа	пад	пад	пад: 11,9%
Сунцокрет	раст	пад	пад: 12,6%
Соја	раст	раст	раст: 8,0%
<i>Извор: обрачун аутора</i>			

На развој ове производње утичу како спољни, тако и унутрашњи фактори. У прве спадају: развој привреде, промене на тржишту, диверсификација привредних грана и делатности. У унутрашње факторе спадају: селекција, агротехника, механизација рада, радна снага, односно стручни кадар и др. сви они мењају се под упливом научно-техничког прогреса.

2.1. Производња шећерне репе

Шећерна репа представља основну сировину за производњу шећера. Нузпроизводи су репини резанци (свежи, силирани или сушени), лишће и глава шећерне репе који се користе у исхрани стоке, сатурациони муљ као мелиоративно средство и меласа, која представља основну сировину за добијање алкохола и квасца.

Површина - под шећерном репом у АП Војводини у 2020. години износила је 36,2 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је смањена за 4,5 хиљада хектара односно за 11%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина апсолутно доминира и учествује са 96,5% (*табела 17*). У укупним површинама под индустријским биљем у АП Војводини шећерна репа налази се на трећем месту, иза соје и сунцокрета и учествује са 6,9%.

Табела 17: Површина под шећерном репом у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	37,5	100,0
-АП Војводина	36,2	96,5
-Јужна и Источна Србија	0,1	0,4
-Шумадија и Западна Србија	0,1	0,4
-Град Београд	1,0	2,7

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос шећерне репе у АП Војводини у 2020. години износио је 54,4 тоне по хектару, што је за 0,5 тона (0,1%) мање у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је мањи принос у односу на европски просек за 7,6 тона по хектару (12%), и мањи у односу на земље Европске уније за скоро 20 тона (37%), *графикон 41*.

Графикон 41: Упоредни принос шећерне репе (2020.), т. /ха.

У Европи остварују се веома различити приноси шећерне репе у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе шећерне репе у Европи остварују: Шпанија (91 т./ха.), Белгија (88 т.ха.) и Француска (85 т./ха.).

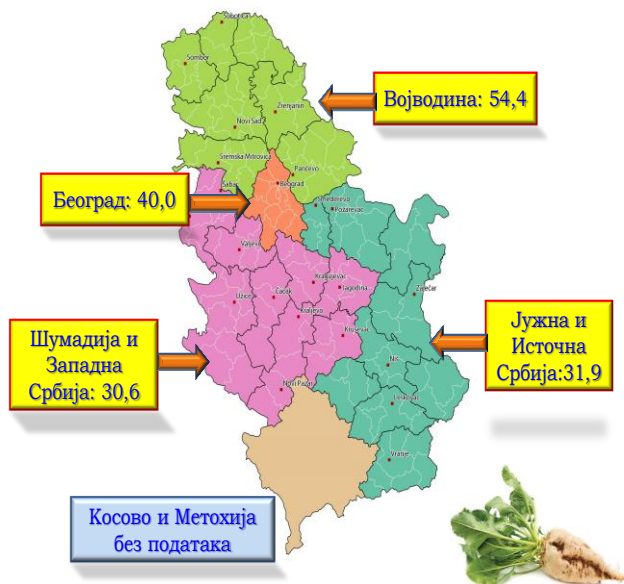
Уколико се упореде постигнути принос шећерне репе у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти у АП Војводини виши у односу на принос постигнут у Румунији (41 т./ха.), а нижи у односу на постигнуте приносе у Мађарској (59 т./ха.) и Хрватској (62 т./ха.). У Бугарској се не остварује производња шећерне репе (*графикон 42*).

Евидентно је да су приноси шећерне репе у Војводини још увек на доста ниском нивоу. У циљу повећања приноса потребно је посветити већу пажњу избору сорти и хибрида. Најважнији елементи квалитета су садржај шећера и искористиви шећер. Неопходно је, такође, применити одговарајуће агротехничке мере (пре свега, наводњавање), као и одговарајућу заштиту од болести и штеточина. Поред повећања приноса неопходно је повећати и садржај шећера у шећерној репи да би се постигао европски просек од 18%.

Графикон 42: Упоредни приноси шећерне репе у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

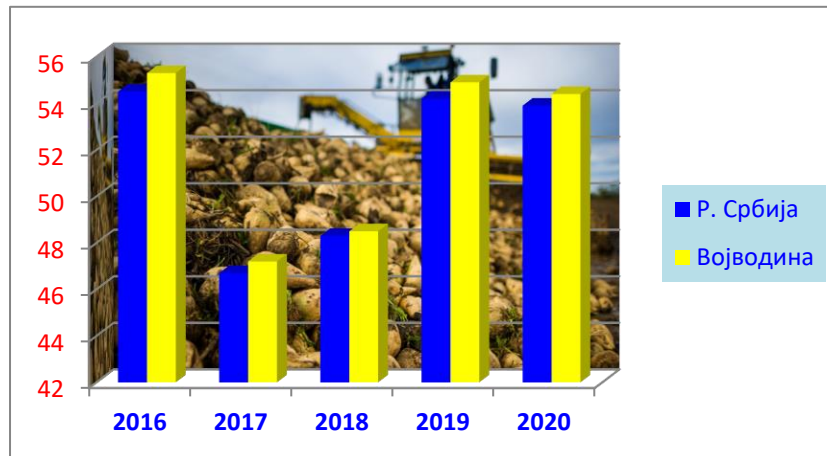
Картограм 6: Принос шећерне репе по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 0,5 тона по хектару (0,9%) у односу на принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 6*). Приноси у Војводини опредељују укупне приносе у Републици Србији јер је преко 97% укупне производње лоцирано у региону Војводине.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентно је да приноси веома варирају, присутан је тренд благог опадања приноса шећерне репе у региону АП Војводине по просечној стопи од 0,4% годишње. У последње две посматране године приноси су значајно већи у односу на исте у 2017. и 2018. години. Принос шећерне репе у Републици Србији, такође, бележи незнатан пад по просечној стопи од 0,3% годишње (*графикон 43*).

Графикон 43: Кретање приноса шећерне репе у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - шећерне репе у АП Војводини у 2020. години износила је 1.972 хиљаде тона. У структури укупне производње индустријског биља у АП Војводини шећерна репа апсолутно доминира и учествује са 70,1%. У укупној производњи шећерне репе у Републици

Србији АП Војводина апсолутно доминира и учествује са 97,8% (*табела 18*). Ово је и логично пошто се све активне индустрије шећера управо и налазе на територији АП Војводине (*Црвенка, Врбас, Пећинци и Ковачица*).

Табела 18: Производња шећерне репе у Републици Србији (2020.),
000 тона

Регион	Производња	Учешће, %
Република Србија	2.018	100,0
-АП Војводина	1.973	97,8
-Јужна и Источна Србија	2,9	0,1
-Шумадија и Западна Србија	3,4	0,2
-Град Београд	39,4	1,9

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња шећерне репе у АП Војводини у 2020. години смањена је за 267 хиљада тона односно за 11,9% у односу на претходну 2019. годину. На опадање производње шећерне репе у Војводини утицало је значајно смањење пожњевених површина и умерено смањење просечних приноса.

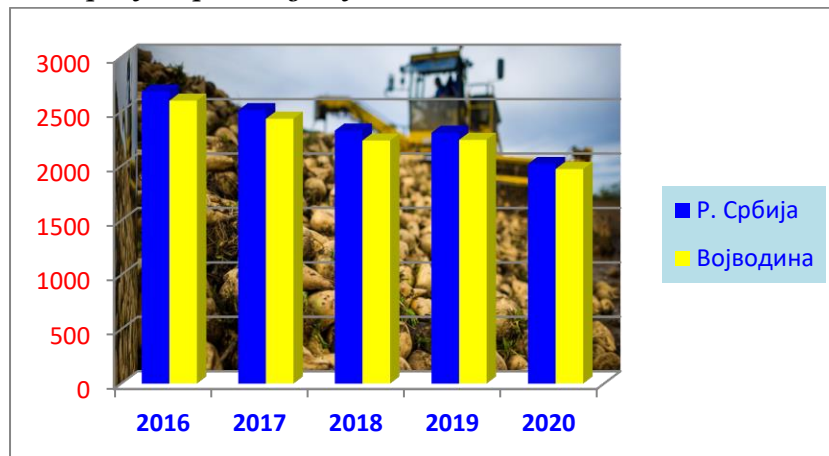
Услед значајних турбуленција на међународном тржишту шећера дошло је до пада цена на највећим светским берзама. На пример 2012. године цена је износила 850 долара за тону, две сезоне касније цена је пала на 560, а 2018. године опала је на само 380 долара. Ниска цена одразила се и на цену шећерне репе коју индустрија за прераду шећера плаћа у откупу. Откупна цена износи 34 евра по тони, уз дигестију од 16%. То се одразило и на смањење интересовање произвођача за производњу ове индустријске биље.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд релативно значајног пада производње шећерне репе у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 6,7%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 44*). Највећа производња остварена је

у почетној, 2016. години. Апсолутни минимум остварен је у последњој посматраној години (2020.). У 2020. години производња шећерне репе мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 324 хиљада тона односно за 14%. У свим годинама посматраног периода присутан је континуирани пад производње.

Производња шећерне репе у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада по просечној стопи од 7,0%. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на искоришћеност капацитета индустрије шећера, производњу и извоз шећера, који је био један од прва три извозна артикла из Републике Србије. У 2020. години извоз шећера из Републике Србије износио је 94,7 хиљада тона, што је вредносно исказано 46,7 милиона УС долара. У најбољим годинама извоз шећера износио је преко 150 милиона УС долара.

Графикон 44: Кретање производње шећерне репе у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Прерада шећерне репе – производња шећара у АП Војводини на бази остварене дигестије шећерне репе од 17% процењује се на 343 хиљаде тона. Производња шећера у АП Војводини у 2020. години

исказана по становнику износила је 185 килограма а у Републици Србији 49 килограма. Истовремено производња шећера по становнику у Европи на нивоу је од 39 килограма а Европској унији 42 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији (*графикон 45*).

Графикон 45: Упоредна производња шећера (2020.), килограма по становнику.

Индустрија за прераду шећера има дугу традицију у АП Војводини. Први капацитет за прераду изграђен је 1912. године у Црвенки. Постоји петнаестак капацитета за прераду, међутим већина од њих нису у производној функцији. Производни капацитети мере се на бази трајања кампање од 80 дана (што се сматра оптималним периодом). У Републици Србији данас је у функцији четири фабрике шећера. Дневни капацитети индустрије шећера крећу се од четири до шест хиљада тона прераде шећерне репе. У поређењу са капацитетима у развијеним европским земљама (10-12 хиљада тона дневне прераде), капацитети у Републици Србији релативно су мали. Сматра се да није рационално оптимизирати капацитете мање од осам до десет хиљада тона дневне прераде.

Sunoko – налази се у саставу „*MK Group*“. Поседује три шећеране

Sunoko*

које су у производној функцији: у Врбасу, Пећинцима и Ковачици. Поред њих поседује и фабрике у Сенти и Бачу које тренутно нису у функцији. Највећи је домаћи произвођач и извозник шећера. Заузима

51% домаћег тржишта шећера. Један од највећих капацитета је индустрија шећера „Бачка“ Врбас. Пуштена је у погон 1913. године. Капацитет прераде шећеране износи око 6.000 тона репе/дан. Максимални планирани годишњи капацитет је: 80.000 тона шећера, 22.000 тона меласе и 23.000 тона пелетираног сувог резанца.

Hellenic Sugar – у саставу ове компаније послују две шећеране –

Фабрика шећера "Црвенка" у Црвенки и Фабрика шећера "Шајкашка" у Жабљу. Фабрика у Жабљу тренутно није у функцији. Дневни капацитет прераде шећерне репе износи десет хиљада тона. Фабрика шећера

"Црвенка" спада међу водеће међу српским шећеранама. Номинални капацитет јој је 6.500 тона шећерне репе и 900 тона шећера дневно. Уз то и 350 тона сушених брикетираних резанаца и 250 тона меласе. До данас је прерадила преко 25 милиона тона шећерне репе и произвела преко 3,3 милиона тона шећера.

Неке шећеране престале су са радом - *Шабац, Пожаревац, Ковин, Бач, Нова Црња, Београд, Ђуприја, Сремска Митровица, Зрењанин, Сента, Ковин* и сл.

Аграрна производња у Војводини

Генерално посматрано постоји реална шанса за извоз шећера на међународно тржиште. Република Србија има одбрене квоте од стране ЕУ (186 хиљада тона), међутим, ако се настави тренд пада производње шећерне репе и шећера доћиће до ситуације да неће бити довољно шећера за извоз. Субвенције за производњу шећерне репе значајно су више од истих у Републици Србији, тако да је тешко остварити висок ниво конкурентности, поготово што се многе земље одлучују за куповину шећера из шећерне трске који је јевтинији у односу на произведени шећер из шећерне репе.

2.2. Производња сунцокрета

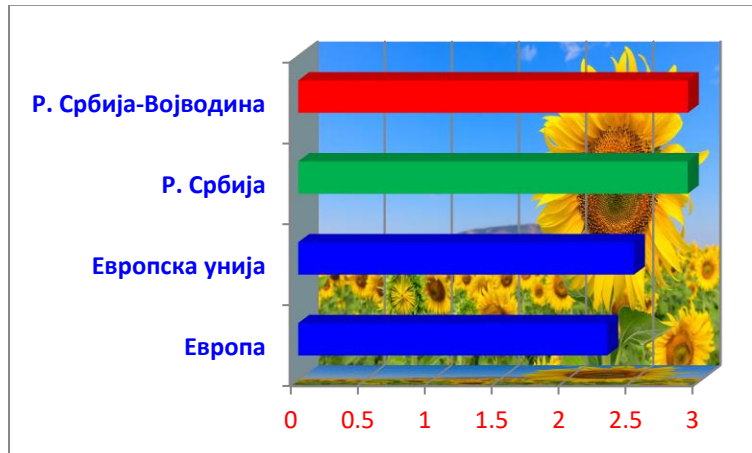
Сунцокрет представља једну од најзначајнијих индустријских биљака чији је основни производ јестиво уље. Преко 85% јестивог уља добија се управо из сунцокрета. Чини неопходну сировину за читав низ индустрија (прехрамбена, фармацеутска, кондиторска и сл.). После процеса цеђења уља из зрна, остају уљане погаче (сачма), која је богата протеинима (30-44%) и служи за исхрану стоке.

Површина - под сунцокретом у АП Војводини у 2020. години износила је 196 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је незнатно повећана за две хиљаде хектара односно за 1%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина доминира и учествује са 88,7% (*табела 19*). У укупним површинама под индустријским биљем у АП Војводини сунцокрет се налази на другом месту, иза соје и учествује са нешто више од трећине (37,2%).
Табела 19: Површина под сунцокретом у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
<i>Република Србија</i>	221	100,0
-АП Војводина	196	88,7
-Јужна и Источна Србија	13	5,9
-Шумадија и Западна Србија	11	5,0
-Град Београд	2	0,4
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - просечан принос сунцокрета у АП Војводини у 2020. години износио је 2,9 тона по хектару, што је за 0,5 тона (14,7%) мање у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је већи принос у односу на европски просек за 0,6 тона по хектару (26%), и већи у односу на постигнути принос у земљама Европске уније за 0,4 тоне (16%), *графикон 46*.

Графикон 46: Упоредни принос сунцокрета (2020), т. /ха.

У Европи остварују се веома различити приноси сунцокрета у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе сунцокрета у Европи остварују: Швајцарска (3,2 т./ха.), Мађарска (3,1 т./ха.) и Хрватска (3,0 т./ха.). Република Србија спада међу земље са највећим просечним приносом сунцокрета у Европи.

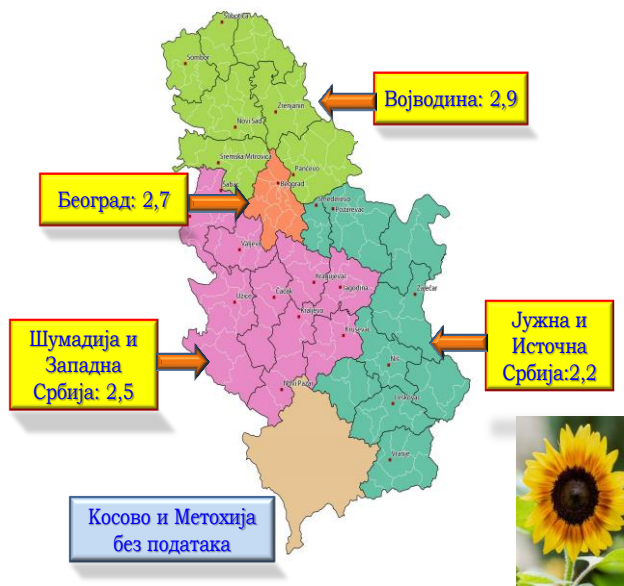
Уколико се упореде постигнути принос сунцокрета у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти у АП Војводини виши у односу на приносе постигнуте у Бугарској (2,4 т./ха.) и Румунији (2,8 т./ха.), а нижи у односу на постигнуте приносе у Хрватској (3,0 т./ха) и Мађарској (3,1 т./ха.), *графикон 47*.

Агроеколошки услови у Војводини веома су повољни за гајење ове биљне врсте зато су приноси сунцокрета у Србији често међу највишим у Европи. Савремени хибриди сунцокрета имају висок потенцијал родности за принос семена, од преко седам тона по хектару. На постигнути принос деловао је читав низ чинилаца: правилан избор хибрида, климатски чиниоци, благовремена и квалитетна примена одговарајућих агротехничких мера и сл.

Графикон 47: Упоредни приноси сунцокрета у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

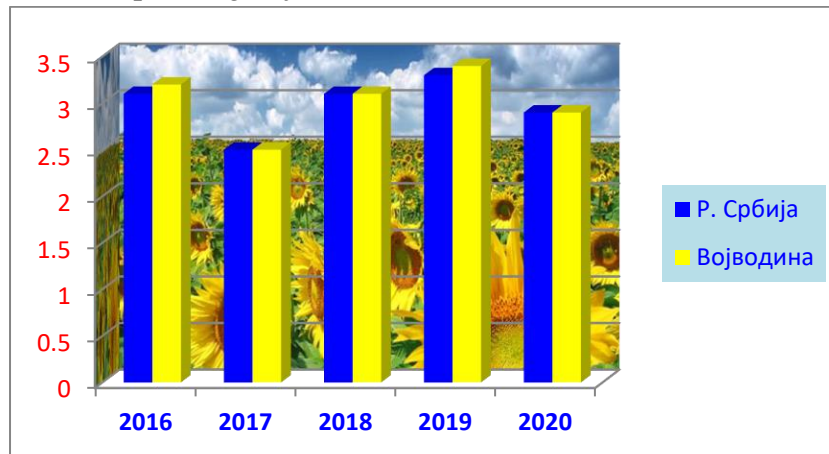
Картограм 7: Принос сунцокрета по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се исти принос као што се остварује у Републици Србији, истовремено принос је виши у односу на остале регионе (*картограм 7*). Приноси у Војводини опредељују укупне приносе у Републици Србији јер је преко 90% укупне производње лоцирано у региону Војводине.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) приноси осцилирају, присутан је тренд благог опадања приноса сунцокрета у региону АП Војводине по просечној стопи од 2,4% годишње. Принос сунцокрета у Републици Србији као и у региону Војводине бележи незнатан пад по нешто нижој просечној стопи од 1,7% годишње (*графикон 48*).

Графикон 48: Кретање приноса сунцокрета у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - сунцокрета у АП Војводини у 2020. години износила је 576 хиљада тона (*графикон 49*). У структури укупне производње индустријског биља у АП Војводини сунцокрет се налази на трећем месту, иза шећерне репе и соје и учествује са 20,5%. У укупној производњи сунцокрета у Републици Србији АП Војводина апсолутно доминира и учествује са 90,4% (*табела 20*).

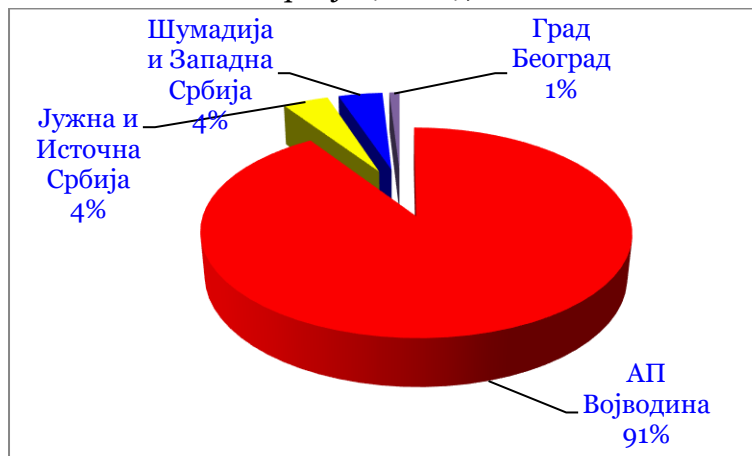
Табела 20: Производња сунцокрета у Републици Србији (2020.),
000 тона

Регион	Производња	Учешће, %
Република Србија	637	100,0
-АП Војводина	576	90,4
-Јужна и Источна Србија	27	4,2
-Шумадија и Западна Србија	26	4,1
-Град Београд	6	1,3

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња сунцокрета у АП Војводини у 2020. години знатно је мања, за 83 хиљаде тона односно за 12,6% у односу на претходну 2019. годину. Незнатан пораст пожњевене површине није успео да компензује релативно значајан пад приноса што је утицало на опадање производње сунцокрета у АП Војводини.

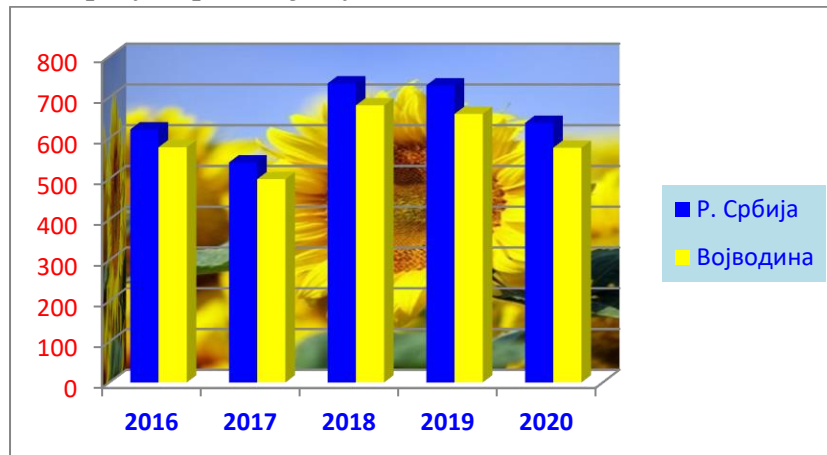
Графикон 49: Структура производње сунцокрета у Републици Србији (2020.), %

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд незнатног пада производње сунцокрета у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 0,4%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 50*). Највећа производња остварена је у 2018. години. Апсолутни минимум остварен је у 2017. години која је била неповољна за производњу. У 2020. години производња сунцокрета мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 22 хиљаде тона односно за 4%. У последње три године присутан је тренд пада.

Производња сунцокрета у Републици Србији у анализираном временском периоду супротно оствареном тренду у АП Војводини бележи тенденцију незнатног раста по просечној стопи од 0,6% годишње. Међутим, забрињава континуирани пад производње од 2018. године. Генерално посматрано раст производње сунцокрета дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на производњу јестивог сунцокретовог уља и снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза. Откупна цена доста варира што негативно утиче на одлуку произвођача да се одреде за ову линију производње.

Графикон 50: Кретање производње сунцокрета у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Прерада сунцокрета: у Републици Србији постоји неколико индустријских капацитета за прераду сунцокрета. Годишњи капацитети прераде износе близу 800 хиљада тона. Капацитети су лоцирани у следећим градовима: *Зрењанин, Сомбор, Врбас, Шид, Нова Црња, Крушевац и Велико Градиште*. Поред наведених постоји и неколико мањих капацитета који, углавном, производе нерафинисано сунцокретово уље.

Дијамант – индустрија уља, Зрењанин, члан је Фортонова групе,

највећи је произвођач јестивих уља, биљних масти и маргарина у Републици Србији. Дневна прерада, односно производња износи преко 250 тона јестивог уља.

Поред тога производи и биљне масти, маргарин, мајонез, протеинска хранива, емулгатор и адитив за пекарску индустрију. У производном програму налази се више од 50 производа.

Витал - фабрика уља и биљних масти, Врбас, члан „Инвеј“ групе, велики је произвођач сунцокретовог јестивог уља. Поред тога производи и маргарин, мајонез, кечап, сенф, рен, биљне масти и биљну мрс. Дневни капацитет прераде сунцокрета износи 700 тона на дан. Значајне количине извози на међународно тржиште.

Поред тога производи и маргарин, мајонез, кечап, сенф, рен, биљне масти и биљну мрс. Дневни капацитет прераде сунцокрета износи 700 тона на дан. Значајне количине извози на међународно тржиште.

Victoriaoil - Шид у саставу “*Victoria Group*”, бави се производњом сирових и рафинисаних уља, биодизела и протеинске сачме. На годишњем нивоу преради близу 220.000 тона сунцокрета и преко 85.000 тона соје. Производња уља има капацитет од 14.000 литара на сат, годишња производња премашује 68

VICTORIAOIL

85.000 тона соје. Производња уља има капацитет од 14.000 литара на сат, годишња производња премашује 68

милиона боца. На домаћем тржишту учествује са 30%. Значајан је извоз у Аустрију, Словачку, Словенију, Мађарску, Грчку, Хрватску, Босну и Херцеговину, Црну Гору, С. Македонију и Албанију.

Сунце А.Д. – индустрија уља, Сомбор, у саставу “Бимал групе” групе. Делатност фабрике је прерада свих врста уљарица, производња јестивог сировог уља, производња и паковање рафинисаног јестивог уља, производња амбалаже од пластичне масе за сопствене потребе. Поред јестивог уља производи маргарин, намазе и мајонез.

Банат А.Д. - предузеће за производњу биљних уља и масти Нова Црња налази се у саставу „Миротин групе“ Врбас, производи биљна уља, масти, уљне погаче и сачме. Прерађује семе сунцокрета, соје, уљане репице, сунцокрета високоолеинског типа, семе тикве голице и кукурузну клицу. Капацитет прераде износи 400 тона на дан сунцокрета. Прерађује уље поступком физичке рафинације.

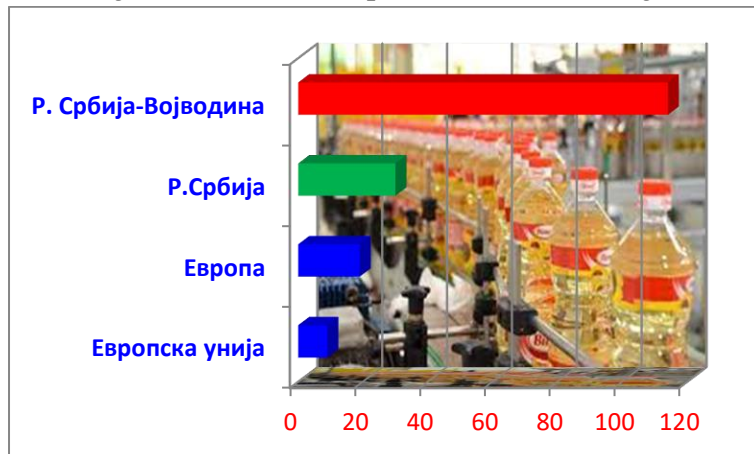

Производња сировог сунцокретовог уља у АП Војводини у 2020. години процењује се на 212 хиљада тона, исказано по становнику износи 114 литара, истовремено производња у Републици Србији на нивоу је од 30 литара. Производња сунцокретовог уља по становнику у Европи на нивоу је од 19 литара, а Европској унији 9 литара што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 51*).

Сунцокретово уље представља једно од најквалитетнијих врста уља које се користи у исхрани, и као сировина за прехранбену индустрију. Сунцокретово семе садржи од 38 - 45% уља, зависно од сорте. По саставу масних киселина - 63% полинезасићених које углавном чини линолна киселина и 24% мононезасићених. Лако се рафинира, а уље је светложуте боје, прозирно и благог укуса. Најзаступљеније је у људској исхрани.

Јестиво уље има широку примену у људској исхрани. Користи се за припрему великог броја јела, послатица, као и додаток салатима. На тржишту је последњих година присутан велики број различитих врста овог производа.

Графикон 51: Упоредна производња сировог сунцокретовог уља (2020.), килограма по становнику

Висока домаћа производња гарантује уредно снабдевање домаћег тржишта. Јестиво сунцокретово уље представља значајан извозни производ. У 2020. години извоз јестивог сунцокретовог уља из Републике Србије износио је 155,2 хиљаде тона, што вредносно исказано износи 139,8 милиона УС долара. Ово га сврстава у ред најзначајнијих извозних прехранбених производа из Републике Србије.

2.3. Производња соје

Соја представља значајну индустријску биљку у АП Војводини. Примарно се користи у исхрани стоке, а мањим делом и у људској исхрани. Садржи и есенцијалне аминокиселине, као што су: *леуцин*, *цистин*, *тирозин*, *триптофан*, *аргинин*, *хистидин* и др. Соја произведе знатно више протеина по јединици површине у односу на друге биљке.

Површина - под сојом у АП Војводини у 2020. години износила је 212 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је незнатно повећана, за 7 хиљада хектара односно за 3%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина апсолутно доминира и учествује са 89,4% (*табела 21*). У укупним површинама под индустријским биљем у АП Војводини соја доминира и учествује са 40,2%.

Табела 21: Површина под сојом у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	237	100,0
-АП Војводина	212	89,4
-Јужна и Источна Србија	1	0,4
-Шумадија и Западна Србија	15	6,3
-Град Београд	9	3,9

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос соје у АП Војводини у 2020. години износио је 3,2 тоне по хектару, што је за 0,1 тону (3,2%) више у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је значајно већи принос у односу на европски просек за тону по хектару (47%), односно на нивоу је просечног приноса у земљама Европске уније (*графикон 52*).

Графикон 52: Упоредни принос соје (2020.), т. /ха.

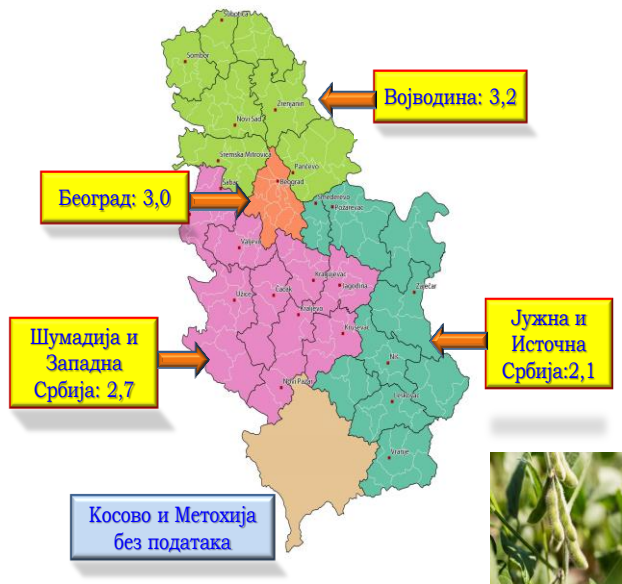
Европа је одавно одустала од озбиљније производње соје и у потпуности је зависна од увоза соје и сојине сачме из САД, Бразила и Аргентине. У Европи остварују се веома различити приноси соје у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе соје у Европи остварују: Италија (3,8 т./ха.), Грчка (3,6 т./ха.) и Шпанија (3,3 т./ха.). Према оствареним приносима соје Република Србија налази се у самом врху европских земаља.

Уколико се упореде постигнути принос соје у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти виши у Војводини у односу на приносе постигнуте у свим земљама окружења: Бугарска (2,0 т./ха.), Румунија (2,8 т./ха.), Мађарска (3,0 т./ха.) и Хрватска (3,1 т./ха.), *графикон 53*. На постигнути принос деловао је читав низ чинилаца: правилан избор сорте, односно хибрида, климатски чиниоци, благовремена и квалитетна примена одговарајућих агротехничких мера и сл. Веома је важно да се одабере сорта која је погодна за конкретне услове узгоја како би њена жетва прошла у оптималном времену, а самим тим и губици при истој били што мањи.

Графикон 53: Упоредни приноси соје у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

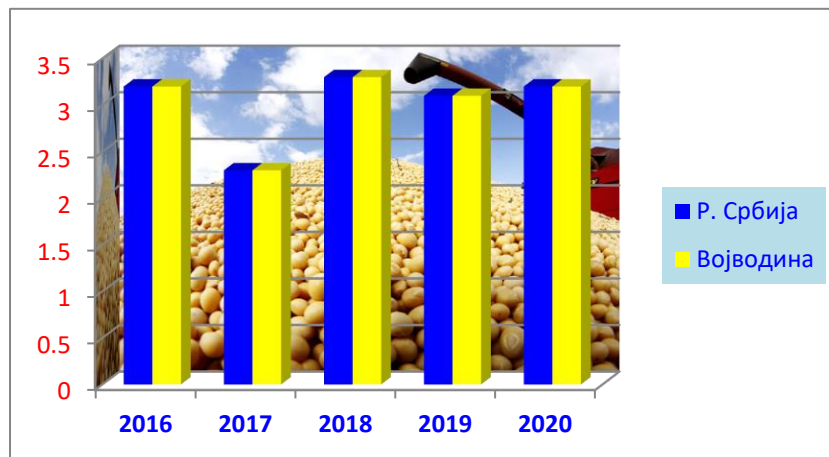
Картограм 8: Принос соје по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се исти принос као и што је просечан принос у Републици Србији од 3,2 тоне по хектару, истовремено принос је већи у односу на остале регионе (*картограм 8*). Приноси у Војводини опредељују укупне приносе у Републици Србији јер је преко 90% укупне производње лоцирано у региону Војводине.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) приноси су на доста стабилном нивоу, присутан је тренд стагнације, значи без великих промена приноса соје у региону АП Војводине. Принос соје у Републици Србији, такође, као и у региону Војводине бележе стагнацију (*графикон 54*).

Графикон 54: Кретање приноса соје у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - соје у АП Војводини у 2020. години износила је 682 хиљаде тона (*табела 22*). У структури укупне производње индустријског биља у АП Војводини соја се налази на другом месту, иза производње шећерне репе и учествује са скоро четвртином (24,2%). У укупној производњи соје у Републици Србији АП Војводина апсолутно доминира и учествује са 90,7% (*графикон 55*).

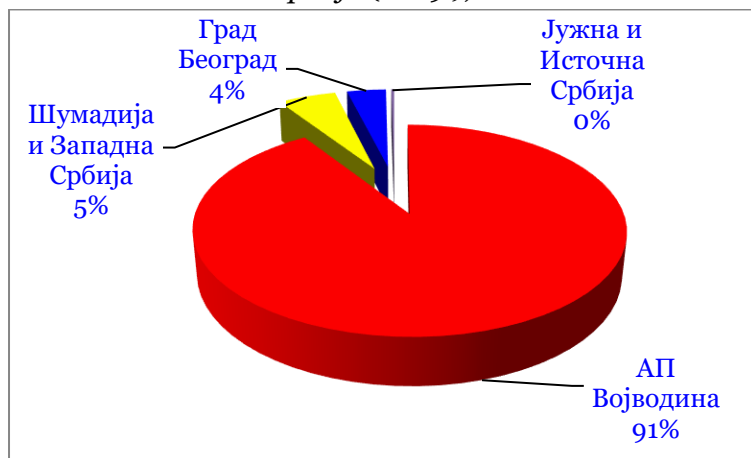
Табела 22: Производња соје у Републици Србији (2020.), 000 тона

Регион	Производња	Учешће, %
Република Србија	752	100,0
-АП Војводина	682	90,7
-Јужна и Источна Србија	2	0,3
-Шумадија и Западна Србија	40	5,3
-Град Београд	27	3,7

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Економична производња остварује се избором високоприносних сорти и правилном и правовременом технологијом производње. Предност соје произведене у АП Војводини јесте у томе што је соја произведена без генетске модификације (non GMO), што представља значајну компаративну предност у односу на остале највеће светске произвођаче и извознике (САД, Бразил, Аргентина и др.). Ово је битан предуслов извоза, пре свега, на европско тржиште.

Графикон 55: Структура производње соје у Републици Србији (2019.), %

Република Србија члан је асоцијације „Danube soya“, која је прису-

тна у 16 земаља дунавског региона, основана је као независна, међународна и непрофитна организација чији је основни циљ промоција гајења GMO free соје у дунавским земљама и испуњавање европске протеинске стратегије.

Производња соје у АП Војводини у 2020. години бележи пораст за 51 хиљаду тона односно за 8% у односу на претходну 2019. годину. На укупан пораст производње значајније је утицао пораст засејаних површина мада је дошло и до незнатног раста приноса. Један од разлога јесте и стабилна и виша цена у односу на остале индустријске биљке.

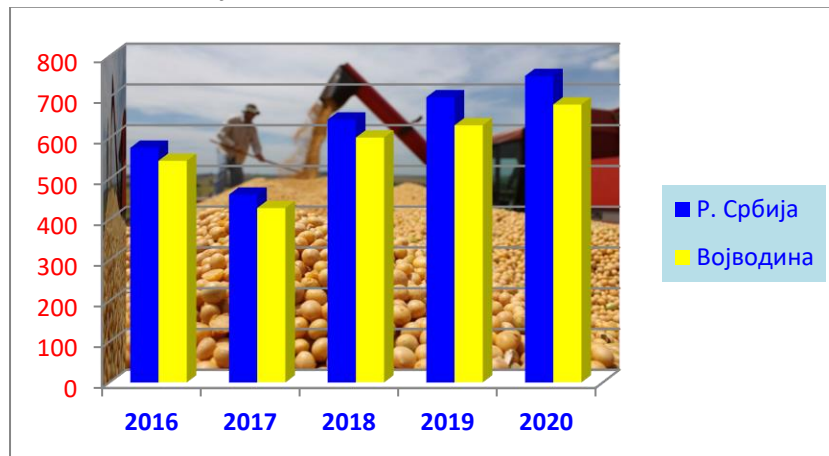
У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног повећања производње соје у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 5,8%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 56*). Апсолутни минимум остварен је у 2017. години која је била неповољна за производњу. У 2020. години производња соје највећа је у целокупном анализираном периоду, већа је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 105 хиљада тона односно за 18%.

Производња соје у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију интензивнијег раста по просечној стопи од 6,9%. Раст производње дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на производњу уља и других прерађевина, снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

Извоз соје у зрну из Републике Србије у 2020. години износио је 250 хиљада тона, што вредносно износи 108,9 милиона долара. Извоз прерађевина од соје (уљане погаче, брашно и гриз) износио је 43 хиљаде тона, вредносно изражено износи 26,1 милион УС долара. Извоз сојиног сировог и рафинисаног уља износио је 80,9 хиљада

тона, односно вредносно 63 милиона УС долара. Укупан извоз сојиног зрна и прерађевина износио је 198 милиона УС долара. То указује колико је соја значајна за нашу земљу.

Графикон 56: Кретање производње соје у Републици Србији и АП Војводини (2016-2020.), 000 тона

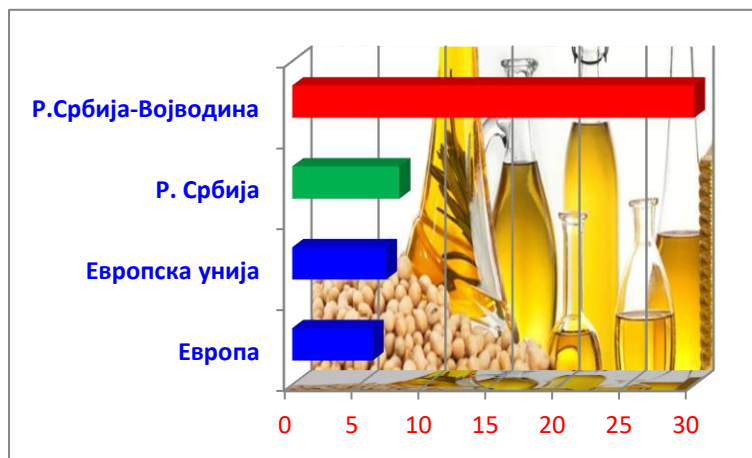

Прерада соје - годишњи капацитет прераде износи 665 хиљада тона. У њима се осим производње уља производе и протеинска хранива за исхрану стоке, као и низ производа намењених људској исхрани. Прерада соје одвија се и у индустријама за прераду сунцокрета у АП Војводини. Један од најзначајнијих производа је сојина сачма. То је производ високе хранљиве, биолошке и енергетске вредности који је добијен процесом прераде сојиног зрна. Најзначајнији је извор протеина минерала и витамина, неопходан у сточарској производњи. Нарочито је богата аминокиселинама, које су дефицитарне у оброцима базираним на житарицама.

Сирово дегумирано сојино уље је производ који се добија приликом прераде сојиног зрна у протеинске производе а након издвајања лецитина. Значајно је због високог садржаја линолне киселине, као есенцијалне незасићене масне киселине и дргих важних

сатојака заступљених у мањој мери, као што су фитостероли, токофероли (антиоксидативна средства) и витамини растворљиви у мастима. Производња сојиног уља у 2020. години процењује се на 58 хиљада тона. Производња сировог сојиног уља у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износи 30 литара, производња у Републици Србији на нивоу је од 8 литара. Истовремено производња уља по становнику у Европи на нивоу је од 6 литара а Европској унији 7 литара што је мање од остварених параметара у Републици Србији (*графикон 57*).

Графикон 57: Упоредна производња сировог сојиног уља (2020.), килограма по становнику

У региону Војводине постоје изграђени капацитети за прераду соје. Највећи капацитет за прераду јесте „Sojaprotein“ Бечеј.

Sojaprotein – највећа је фабрика за прераду соје у Србији, а по раз-

SOJAPROTEIN

новрности и квалитету производа, као и капацитету прераде од 250.000 тона годишње, спада у најзначајније прерађиваче соје и у централној и југоисточној Европи.

Налази се у саставу МК групе, лоцирана је у Бечеју. Истовремено, једна је од малобројних компанија која прерађује искључиво генетски немодификовано сојино зрно (non-GMO), строго контролисаног порекла и квалитета, што даје додатну вредност целокупном асортиману који компанија даље пласира на домаћа и инострана тржишта. Сојапротеин има широки спектар производа од соје, од протеинских до уљарских. То су сојини протеински концентрати, брашна, гризиви, текстурати, сирово уље, лецитин, а посебно се издваја Соја-Вита – програм готових производа за употребу у људској исхрани. Извози на тржишта Европске Уније, ЦЕФТА, ЕФТА, Русије, Турске, земаља Блиског и Средњег истока и Северне Африке.

У наредном периоду потребно је повећати производњу соје у циљу повећања производње јстивог сојиног уља и других прерађевина на бази прераде соје. Соја и прерађевине представљају значајне извозне производе из Републике Србије.

Разлози за повећање производње соје у АП Војводини су, поред осталог, и следећи: соја је апсолутно доминантан протеински усеви и као таква је основни извор биљних протеина. Управо због тога је њена производња у сталном порасту у свету. Мењањем навика у исхрани савремених потрошача, расте значај соје и као уљане биљке. У свету је већа потрошња сојиног од сунцокретовог уља. У организацији ратарске производње, соја је битна компонента плодореда, а сам технолошки поступак производње је у потпуности механизован. Има вишеструку намену, тако да се подједнако користи у прехранбеној, фармацеутској, хемијској и индустрији сточне хране, Код нас су изграђени капацитети за прераду соје са савременом технологијом, чија се искоришћеност може повећати увођењем новог и побољшањем старог асортимана производа и прерађевина.

3. Производња поврћа у АП Војводини

Повртарска производња представља значајну привредну делатност у АП Војводини. У производњи заступљено је тридесетак врста поврћа, а у широј производњи тај број је мањи, око двадесетак, али је значајан број оних које се гаје на појединим локалитетима.

Производња поврћа представља једну од најинтензивнијих грана биљне производње што се исказује висином приноса по јединици површине, оствареним дохотком, нето приходом и учешћем људског рада. Повртарска производња уско је повезана са прерађивачким капацитетима. Поврће чини сировину за различите облике прераде (*пастеризација, замрзавање, дехидрација, стерилизација* и др.). У новије време повећава се производња у заштићеном простору. Она омогућава интензивно коришћење земљишта са могућношћу смене неколико повртарских биљних врста током читаве године. Она је интензивнија од других облика производње, јер се остварују већи приноси.

Површина – под поврћем у АП Војводини у 2020. години износила је 18,7 хиљада хектара (што званична статистика евидентира), међутим она је већа бар за неколико стотина хектара. Званична статистика не евидентира производњу: *зелене салате, броколија, руколе, карфиола, бораније, плавог патлиџана, цвекле, шпаргле* и др.

У структури површина доминира кромпир са 4,2 хиљаде хектара, који у укупним површинама учествује са 22,5% следи грашак са 3,4 хиљаде хектара (17,9%), лубенице и диње са 2,8 хиљада (14,9%) и парадајз са 1,9 хиљада хектара (10,1%). Напред наведене врсте поврћа у структури укупних површина под поврћем учествују са скоро две трећине (65,4%), *графикон 58*.

Графикон 58: Површина под поврћем у АП Војводини (2020.), ха.

У структури укупне површине под поврћем у Републици Србији АП Војводина учествује са 21,9%. Највећа површина налази се у региону Шумадије и Западне Србије (табела 23). АП Војводина има добре агроеколошке услове и ресурсе за производњу поврћа, на отвореном пољу и у заштићеном простору.

Табела 23: Површина под поврћем у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	85,3	100,0
-АП Војводина	18,7	21,9
-Јужна и Источна Србија	29,1	34,1
-Шумадија и Западна Србија	33,1	38,8
-Град Београд	4,3	5,2

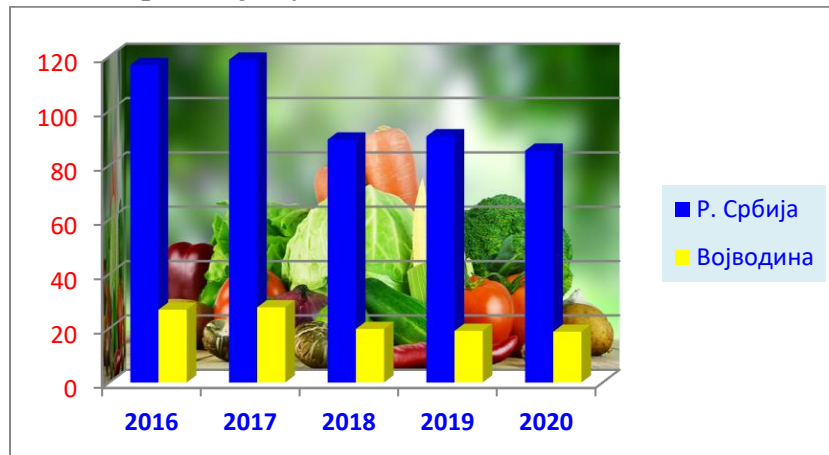
Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Површина под поврћем у АП Војводини у 2020. години незнатно је смањена, за 300 хектара, односно за 1,6% у односу на претходну 2019. годину. Смањење површине може да има утицаја на укупан обим повртарске производње а самим тим и на понуду тржишту.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног пада површина под поврћем у АП Војводини по просечној стопи од 8,60% годишње (*графикон 59*). Највећа површина остварена је у 2017. години, истовремено најмања површина под поврћем била је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) површина под поврћем мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 3,7 хиљада хектара, односно за 16,5%.

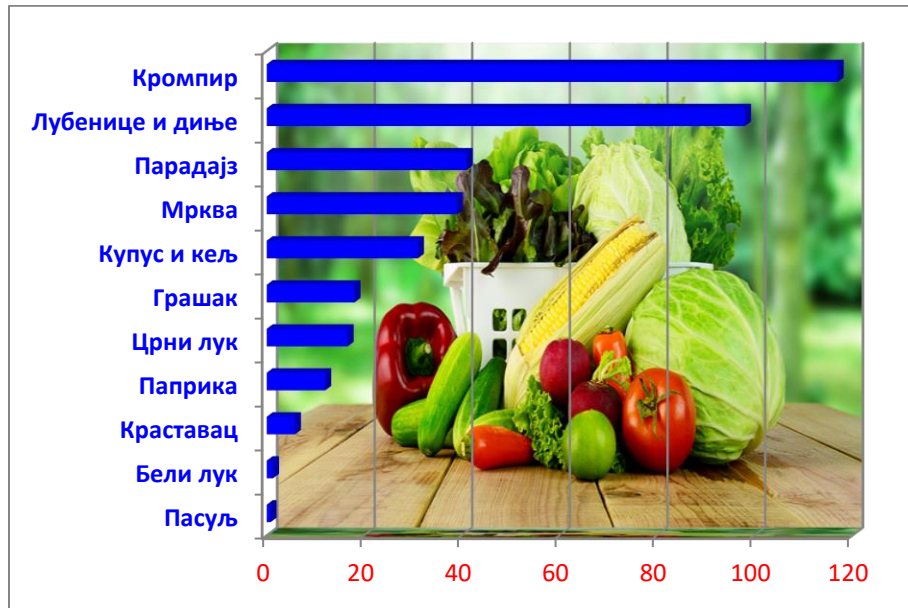
Површина под поврћем у Републици Србији у анализираном временском периоду (2016-2020.), такође, бележи тенденцију пада по просечној стопи од 7,56% годишње. У последње три посматране године површина је значајно мања у односу на 2016. и 2017. годину.

Графикон 59: Кретање површине под поврћем у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Производња - поврћа у АП Војводини у 2020. години износила је 380,7 хиљада тона (*табела 24*). У структури производње доминира кромпир са 117 хиљада тона, који у укупној производњи учествује са скоро трећином (30,7%), следе лубенице и диње са 98 хиљада тона са једном четвртином (25,7%), парадајз са 41 хиљаду тона (10,7%) и мрква са 38 хиљада тона (9,9%). Напред наведене врсте поврћа у структури укупне производње учествују са више од три четвртине (77%), *графикон 60*.

Графикон 60: Производња поврћа у АП Војводини у 2020. (000 тона)

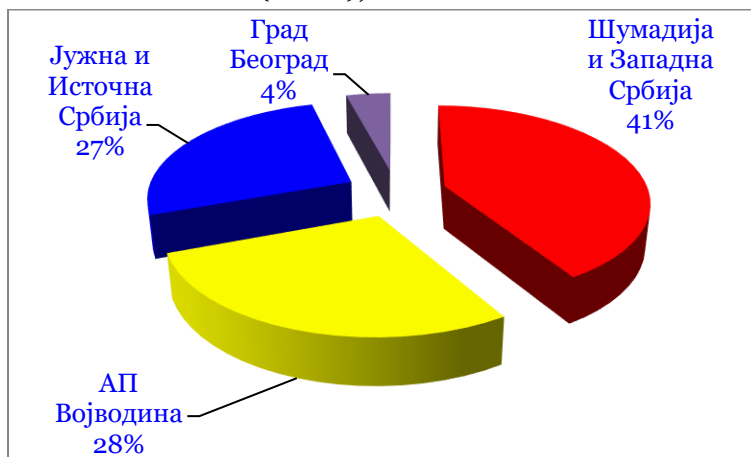
У структури укупне производње поврћа у Републици Србији регион Војводине учествује са нешто више од четвртине (28,1%), *графикон 61*. Највеће учешће има регион Шумадије и Западне Србије са 41%.

Табела 24: Производња поврћа у Републици Србији (2020.),
000 тона

Регион	Производња	По становнику, кг.
Република Србија	1.352,4	195
-АП Војводина	380,7	206
-Јужна и Источна Србија	357,5	239
-Шумадија и Западна Србија	557,9	292
-Град Београд	56,2	33

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 61: Структура производње поврћа у Републици Србији
(2020.), 000 тона

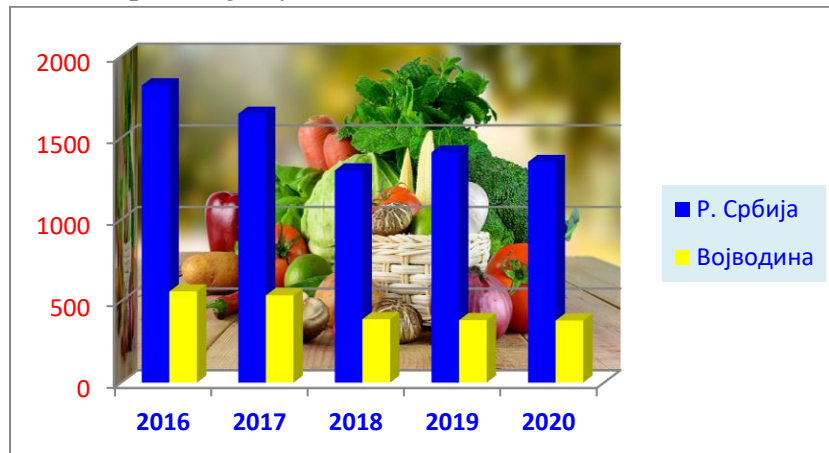
Производња поврћа у АП Војводини у 2020. години незнатно је смањена, за 2,2 хиљаде тона, односно за 2,4% у односу на претходну 2019. годину. Пад производње условљен је опадањем површине под поврћем, али је релативно ублажен тиме што су постигнути релативно високи приноси. Производња поврћа у АП Војводини иска-

зана по становнику (*per capita*) на доста је виском нивоу и износи 206 килограма годишње.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног смањења производње поврћа у региону Војводине по просечној стопи од 9,14% годишње (*графикон 62*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња поврћа мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 68 хиљада тона односно за 15,1%.

Производња поврћа у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, бележи тенденцију пада по нешто скромнијој просечној стопи од 7,17% годишње. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта, прерађивачку индустрију и могућност извоза.

Графикон 62: Кретање производње поврћа у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Свеже и прерађено поврће представља значајан извозни производ из Републике Србије. У 2020. години извоз свежег и прерађеног (замрзнутог и конзервисаног) поврћа из Републике Србије износио је 112,8 хиљада тона, што је вредносно чинило 71,3 милиона УС долара. Вредност извоза значајно је мања у односу на житарице, индустријско биље и воће.

Од свих напред анализираних врста поврћа у АП Војводини *кунус и кељ, мрква, грашак, црни лук, краставац и пасуљ* остварују раст производње у 2020. години у односу на претходну 2019. годину. Остале врсте поврћа: *кромпир, лубенице и диње, парадајз, паприка и бели лук* остварују пад производње (табела 25). Пад производње негативно ће се одразити на понуду тржишту и извоз.

Табела 25: Параметри производње поврћа у АП Војводини у 2020. у односу на 2019. годину

Врста поврћа	Површина	Принос	Производња
Кромпир	пад	раст	пад: 2,9%
Лубенице и диње	пад	пад	пад: 8,4%
Парадајз	пад	пад	пад: 4,5%
Кунус и кељ	пад	раст	раст: 1,9%
Мрква	раст	пад	раст: 29,6%
Грашак	пад	раст	раст: 13,1%
Црни лук	раст	пад	раст: 14,1%
Паприка	раст	пад	пад: 11,6%
Краставац	пад	раст	раст: 5,6%
Бели лук	раст	пад	пад: 0,3%
Пасуљ	пад	раст	раст: 1,1%
Извор: обрачун аутора			

Прерада поврћа - у АП Војводини постоје бројни капацитети за прераду воћа и поврћа: „Хладњача“ Апатин, „Флора“ Бечеј, „Хигло“ Хоргош, „Фригло“ Сутјеска, „Нектар“ Бачка Паланка, „Аретол“ Нови Сад, „Zdravo organic“ Селенча и сл.

Хладњача Апатин - друштво са ограниченом одговорношћу је

члан компаније "ITM Group" д.о.о. Београд. Производни капацитет износи 10.000 тона, капацитет складишног простора за хлађење је 7.500 тона, на режиму хлађења од -18 до -22°Ц. У

оквиру Хладњаче Апатин ради се услужна производња за приватне робне марке. Хладњача се, у сарадњи са својим партнерима из окружења бави производњом грашка, бораније, шаргарепе, кромпира, карфиола, броколија, паприке, паштрнака, лука, парадајза. Хладњача Апатин производи сопствени бренд смрзнуте хране "YUPIK food".

Хладњача "Хигло" – Хоргош, има производњу од око 5.000 тона

прерађеног и дубоко замрзнутог поврћа. Највећи удео имају грашак и боранија а прерађују се и карфиол, паприка, шаргарепа, кромпир, паштрнак, парадајз, келераба и броко-

ли. Хладњача "Хигло" сарађује са великим бројем индивидуалних произвођача у региону и са већим пољопривредним газдинствима у окружењу. Методом тренутног дубоког замрзавања у року од свега три минута, хранљива вредност поврћа остаје очувана. У тунелу за тренутно дубоко замрзавање производ се замрзава на температури од -18°Ц до -20°Ц.

Flora – фабрика за прераду воћа и поврћа налази се у саставу ПИК

Бечеј, *МК груп*. Сопствена сировинска база у примарној пољопривредној производњи омогућује сигурно и континуирано снабдевање фабрике квалитетним сировинама, одговарајућим избором сорти и контролисаном приме-

ном заштите и агротехнике. Производни капацитети омогућују топлу и хладну прераду поврћа. Хладњача капацитета 4.500 тона има палету замрзнутог поврћа. Основни производи су: смрзнути грашак, боранија, кукуруз шећерац, мрква, першун, паприка, карфиол и мешано поврће. Капацитет топле прераде је 7.500 тона, са преко 30 врста разних производа. Основну палету производа чине пастеризовани краставац, прерађевине од паприке, стерилисани грашак, боранија, ајвар, феферони, компоти и концентрат парадајза.

Фригло Д.О.О. – фабрика за прераду поврћа „Фригло“ основана је

крајем 2016. а почела са радом у мају 2017. године. Лоцирана је у Сутјесци. У власништву је две домаће компаније: Neimar V i Kemoimrex. У питању је најмодернија и технолошки најопремљени-

ја фабрика за прераду поврћа. Цео процес од бербе поврћа до његовог замрзавања завршава у року од сат времена, што је далеко брже од уобичајених два до два и по сата потребних за тај поступак, чиме се обезбеђује очување како укуса и мириса, тако и свих корисних нутријената. Има капацитет од преко 15.000 тона дубоко замрзнутих производа и хладњачом капацитета 7.200 тона.

АП Војводина има добру основу што се тиче климатских услова за високу и стабилну производњу поврћа. Потребно ујединити се и решити расцепканост малих пољопривредних газдинстава, јер и у ЕУ она чине већину, али су умрежени што доноси значајне предности. Потребно је окренути се иновацијама и потребама тржишта. Потребно је повећати просечне производне површине, подстицати примену система за наводњавање, улагати у знање и едукацију те повећати производњу у заштићеним просторима и окретање органској производњи. Управо производња у заштићеним просторима нуди једно од алтернативних решења за изазове који очекују произвођаче поврћа у наредном периоду.

Будућност производње је у узгоју повртарских биљних врста у пластеницима и стакленицима у строго контролисаним условима где нема опасности од суша, леда или поплава које могу да униште целокупан принос. Поред тога ради се о производњи која се прати, те се ради о следљивости читавог процеса производње. Заштићени простор треба да обезбеди оптималне услове за гајење биљака у јесење-зимском-пролећном периоду, који омогућују планирану бербу у време мање понуде на тржишту, што осигурава већу цену.

Једна од могућности развоја повртарства јесте производња поврћа по органским принципима. Органско повртарство је производни систем који се ослања на биолошке процесе и природне материјале за управљање плодношћу земљишта и популацијама штеточина и за промоцију здравог раста усева. Поврће које се продаје као органско мора да се узгаја и рукује у складу са националним стандардима и важећим државним прописима. Стандарди забрањују употребу већине синтетичких хемикалија (ђубрива, пестициди итд.) и свих ГМО производа, а од фармера захтева се да напише и следи план органске производње и води евиденцију фарми и поља.

3.1. Производња кромпира

Кромпир припада реду најинтензивнијих ратарских биљних врста. Примарно служи за људску исхрану, један део користи се за потребе хемијске, прехранбене и фармацеутске индустрије, односно и као значајна и високовредна сточна храна. Користи се за производњу скроба, алкохола, декстрина, глукозе, каучука, свиле, лепка, хартије и сл.

Површина - под кромпиром у АП Војводини у 2020. години износила је 4,1 хиљаду хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је смањена за 594 хектара односно за 12%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са 14,5% (*табела 26*). У укупним површинама под поврћем у АП Војводини кромпир учествује са скоро једном четвртином (22,4%) и налази се на првом месту.

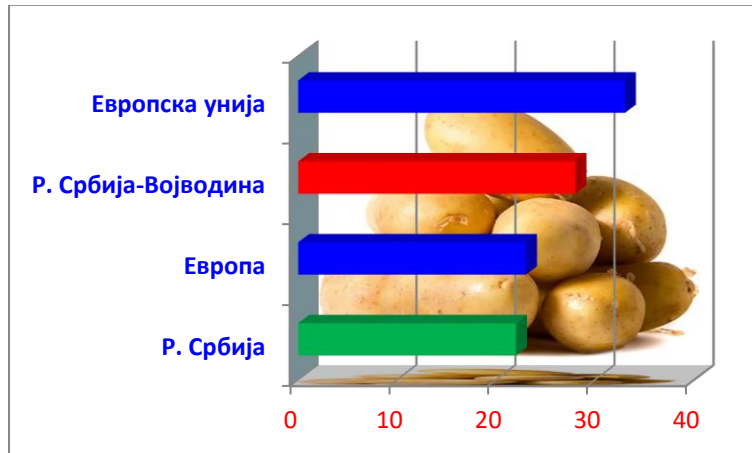
Табела 26: Површина под кромпиром у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	29,7	100,0
-АП Војводина	4,2	14,5
-Јужна и Источна Србија	10,1	34,0
-Шумадија и Западна Србија	14,3	48,1
-Град Београд	1,0	3,4

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос кромпира у АП Војводини у 2020. години износио је 28 тона по хектару, што је за 2,7 тона (10,7%) више у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је већи принос у односу на европски просек за 4 тоне по хектару (17%), али мањи принос у односу на земље Европске уније за 5 тона по хектару односно за 15% (*графикон 63*).

Графикон 63: Упоредни принос кромпира (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се вома различити приноси кромпира у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе кромпира у Европи остварују: Ирска (44,2 т./ха.), Данска (42,5 т./ха.) и Холандија (42,0 т./ха.).

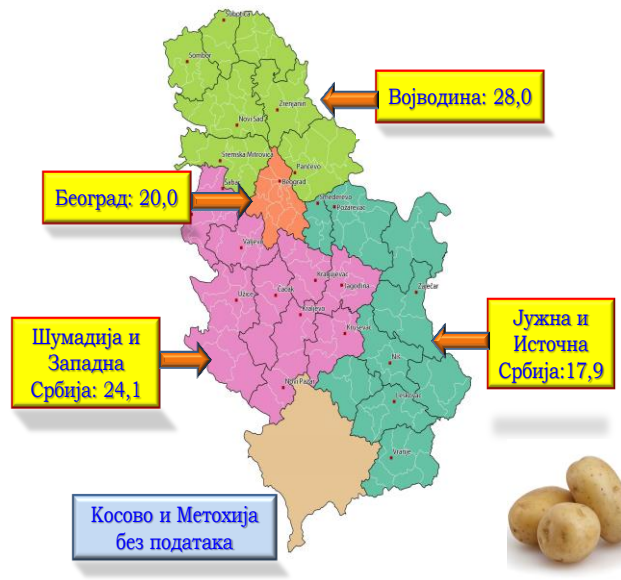
Уколико се упореде постигнути принос кромпира у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти виши у АП Војводини у односу на приносе постигнуте у свим анализираним земљама окружења: Румунија (14,9 т./ха.), Хрватска (18,1 т./ха.), Бугарска (21, 2 т./ха.), Мађарска (25,3 т./ха.), *графикон 64*.

На кретање приноса делује је читав низ фактора: климатски, квалитет земљишта, примена агротехничких мера (сетва, нега, заштита од болести и штеточина), прилагођеност сортимената кромпира агро-еколошким условима и сл. Повећање приноса може, поред осталог, да се реши и применом одговарајућег, безвирусног семенског материјала, уз побољшање агротехничких мера, поготово ђубрења. Количина и врсте ђубрива зависе од плодности земљишта, планираног приноса, предусава и намене сорте (млади кромпир, за конзум или прераду).

Графикон 64: Упоредни приноси кромпира у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

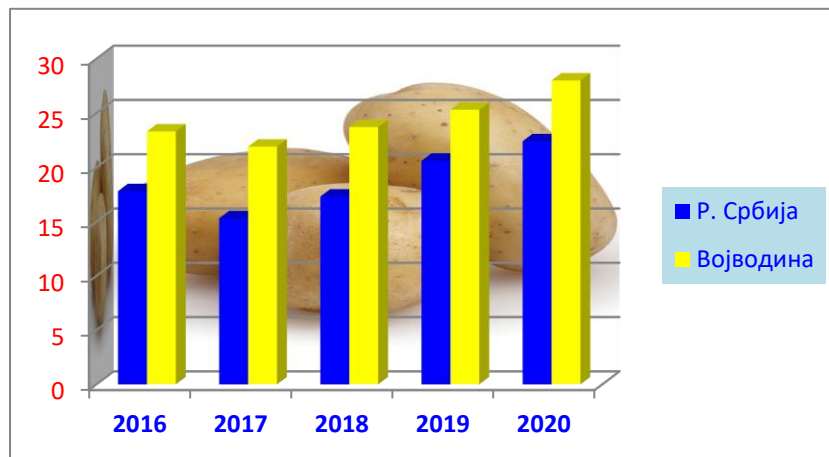
Картограм 9: Принос кромпира по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 5,6 тона по хектару (25,0%) у односу на просечан принос у Републици Србији, и у односу на остале регионе у Републици (*картограм 9*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, примењене агротехнике као и других климатских чинилаца.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд раста приноса кромпира у региону АП Војводине по просечној стопи од 4,7% годишње. Принос кромпира у Републици Србији, такође, бележи раст по интензивнијој просечној стопи од 5,9% годишње (*графикон 65*).

Графикон 65: Кретање приноса кромпира у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - кромпира у АП Војводини у 2020. години износила је 117 хиљаду тона (*табела 27*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини кромпир се налази на првом месту и учествује са скоро трећином (30,7%). У укупној производњи кромпира у Републици Србији АП Војводина учествује са 17,6% (*графикон 66*), највеће учешће има регион Шумадије и Западне Србије.

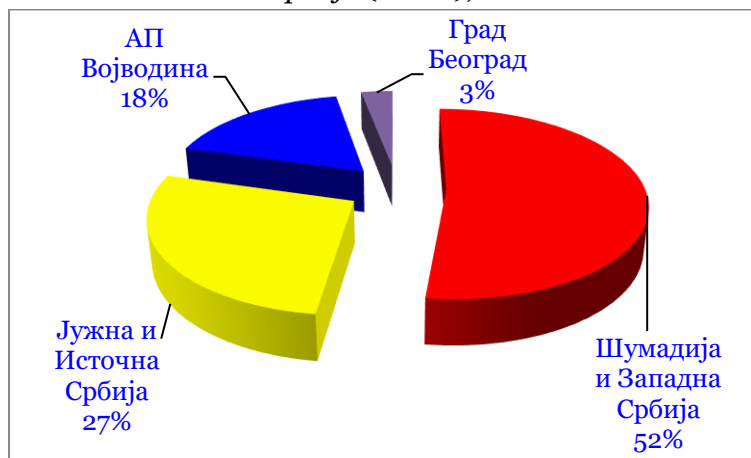
Табела 27: Производња кромпира у Републици Србији (2020).

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	665	96
-АП Војводина	117	63
-Јужна и Источна Србија	182	122
-Шумадија и Западна Србија	346	181
-Град Београд	20	12

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња кромпира у АП Војводини у 2020. години мања је за 3,6 хиљада тона односно за 2,9% у односу на претходну 2019. годину. Опадање производње условљено значајним падом пожњевених површина, тако да раст приноса тај пад није могао да компензује. Кромпир је једна од најинтензивнијих пољопривредних биљних врста са високим производним трошковима.

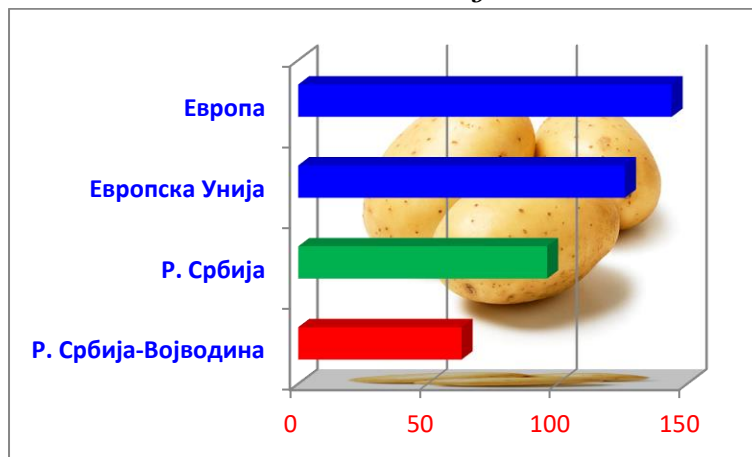
Графикон 66: Структура производње кромпира у Републици Србији (2020.), %

У нашој земљи присутан је тренд „пресељења“ производње из брдско-планинских региона у Војводину. У Војводини дошло је до укрупњавања производње по савременим принципима. Све је више пољопривредника који професионално производе кромпир на 40-50 хектара. Примењују све неопходне агротехничке мере. Постижу високе приносе преко 50 тона. Са друге стране у брдско-планинском подручју земљиште је сиромашније, парцеле су мање, а не примењују се ни савремене агротехничке мере. На крају то резултира приносима од 15-20 тона по хектару.

Производња кромпира у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 63 килограма, док је производња у Републици Србији већа и износи 96 килограма. Производња кромпира по становнику у Европи на нивоу је од 144 килограма а Европској унији 126 килограма, што је више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 67*). Висока производња резултат је и високе потрошње кромпира и разних прерађевина од кромпира у европским земљама. Кромпир често супституише хлеб у исхрани европског становништва.

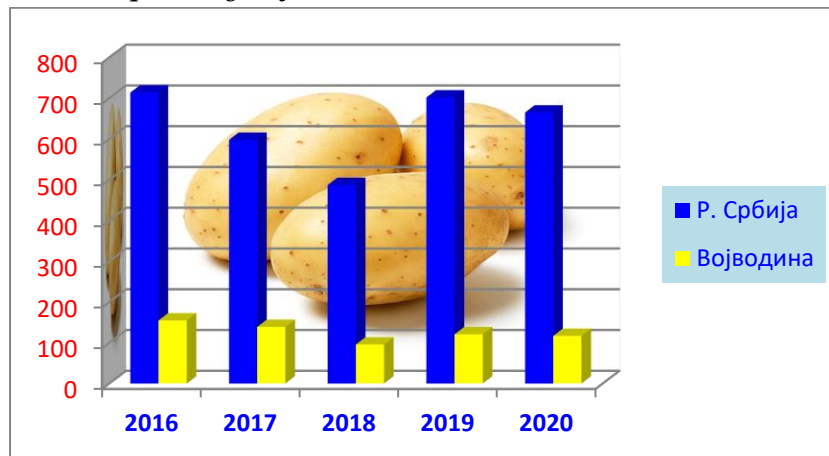
Графикон 67: Упоредна производња кромпира (2020.), килограма по становнику.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног смањења производње кромпира у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 6,8%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 68*). Највећа производња остварена је почетној (2016.) години. Апсолутни минимум остварен је у 2018. години. У 2020. години производња кромпира мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 9 хиљада тона односно за 7%.

Производња кромпира у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада, али скромнијим интензитетом, по просечној стопи од 1,8% годишње. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта, расположиве количине за прераду и могућност извоза.

Графикон 68: Кретање производње кромпира у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

У 2020. години извоз свежег и прерађеног кромпира из Републике Србије износио је 12,9 хиљада тона, што је вредносно 19,6 милиона УС долара. Количински посматрано кромпир се налази на петом месту, а вредносно на првом, у структури укупног извоза поврћа.

На кретање тражње кромпира поред створених навика становништва утиче и висина индустријске прераде. У многим развијеним државама у свету опада потрошња свежег кромпира, а расте потрошња разних врста прерађевина од кромпира. Кромпир се најчешће прерађује у смрзнуте и дехидриране производе: *помфрит, пекарски кромпир, кромпир салате, разне крокете, чипс, кромпирово брашно, скроб, алкохол* и др.

Marbo product - део компаније *PepsiCo International*, један је од водећих произвођача производа на бази

прераде кромпира у Србији и региону западног Балкана. Компанија има седиште у Београду, производне погоне у Бачком Маглићу у Србији и Лакташима у Босни и Херцеговини. Тренутно има близу 1.300 запослених. Значајан део своје производње извози на међународно тржиште.

Производњу кромпира у нас карактеришу ниски приноси по хектару у односу на развијене европске земље, то указује на мала улагања у савремене технологије као и у знање пољопривредних произвођача. Већина производње конзумног (стоног) и индустријског кромпира у одвија се на малим газдинствима која нису превише специјализована за производњу кромпира. Постоји неколико група проблема у овој производњи:

- **Уситњеност површина** – већина газдинстава која се бави производњом кромпира има малу површину, која је у правилу расцепкана на више мањих парцела што додатно поскупљује производњу и смањује економичност. У Немачкој кромпир се производи на свега 0,4% на површини мањој од два хектара, а 42,5% на површини већој од 50 ха (Еуростат, 2019.). Уситњена производња не омогу-

ћава примену савремене механизације, а радне снаге нема, тј. постаје прескупа.

- Ниска техничка опремљеност – многи произвођачи имају застарелу механизацију за производњу кромпира са којом се не постижу основни услови за високе приносе.
- Неадекватна технологија производње – ђубрење, заштита од болести и штеточина и изостанак наводњавања. Познато је да без адекватног ђубрења нема високих и стабилних приноса, потребног квалитета произведеног кромпира нити профитабилности, па се ђубрење сматра најважнијом агротехничком мером у производњи кромпира.
- Неадекватна складишта и недостатак прерадбених капацитета – складиштење кромпира повезано је с бројним потешкоћама јер су кртоле кромпира по свом хемијском саставу непогодни за чување. Познато је како се код складиштења кромпира редовно појављују и одређени губици, који у зависности од услова складиштења и сорти могу да износе и до 10 % од тежине почетно ускладиштеног кромпира. Кромпир се обично складишти у изолованим складиштима или подрумима где не постоје оптимални услови.
- Високи производни трошкови – у структури трошкова производње кромпира највећи део чине трошкови семена, они износе и преко 40%. Семе кромпира је често веома скупо и често врло лошег квалитета, а познато је да је здраво семе одлучујући чинилац у производњи кромпира. Да би смањили трошкове, неки произвођачи саде ситнији меркантилни кромпир који даје мање приносе.
- Ниска цена кромпира - осим приноса, варијабла чија променљивост одређује пословни успех је и продајна цена кромпира. Произвођачи који нису везани за откупљиваче или трговачке ланце препуштени су да продају кромпир прекупцима, такође, по нижим ценама. Уз то, знатне количине кромпира се увозе (норо-

чито рани кромпир), најчешће по дампинг ценама што снижава цену домаћег кромпира.

Мере за опстанак и/или повећање производње конзумног кромпира, између осталог су следеће:

- Укрупњавање производних површина - газдинства која производе кромпир треба да повећају површину иначе ће производња и даље да пада, а једна од мера којом се то може постићи је комасација земљишта. Потребна је и јасна стратегија за развој производње кромпира утемељена на регионализацији.
- Промена политике подстицаја и закона - кромпир би требало да добије статус засебне биљне врсте или поврћа како би се створила могућност за повећање подстицаја за набавку нове механизације, изградњу савремених складишта итд.
- Повећање просечних приноса - уз одабир адекватних сората које траже супермаркети, односно потрошачи, праве конкурентности неће бити без повећања приноса по хектару. За висок принос неопходно је придржавати се плодореда, исправног и оправданог ђубрења, уз употребу здравог и квалитетног семенског материјала.
- Проширење производног асортимана - развој производње и потрошње кромпира у будућем средњорочном раздобљу зависиће од примене савремене технологије производње и прераде, проширењу производног асортимана, пословном повезивању произвођача, посебно ради ефикаснијег тржишног пласмана, устројавању одговарајуће тржишне инфраструктуре и маркетиншким активностима.
- Удруживање произвођача - кроз постојећа удружења произвођача треба решавати питања набавке репроматеријала, продаје кромпира, изградњу складишта, маркетинга и развоја. Мањи произвођачи нису удружени, ни у набавци репроматеријала ни у продаји те због тога и јефтино продају произведени кромпир. (модификовано према <https://gospodarski.hr/>).

3.2. Производња лубеница и диња

Лубеница и диња гаје се због слатких плодова. Гајење лубеница могуће је на отвореном пољу, у пластеницима или комбиновано. Ране сорте успешно се гаје у пластенику. Највећи ефекти у раној производњи, у нашим условима, постижу се гајењем раних хибрида, производњом калемљеног расада уз коришћење фолије.

Површина - под лубеницама и дињама у АП Војводини у 2020. години износила је 2,8 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је смањена за 120 хектара односно за 4%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина доминира и учествује са нешто више од половине 53,8% (*табела 28*). У укупним површинама под поврћем у АП Војводини лубенице и диње учествују са 15,5% и налазе се на трећем месту.

Табела 28: Површина под лубеницама и дињама у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	5,2	100,0
-АП Војводина	2,8	53,8
-Јужна и Источна Србија	1,3	25,0
-Шумадија и Западна Србија	1,0	19,2
-Град Београд	0,1	2,0

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос лубеница и диња у АП Војводини у 2020. години износио је 34,7 тона по хектару, што је за 1,6 тона (4,4%) мање у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је значајно већи принос у односу на европски просек за 12,7 тона по хектару (57,7%) али мањи за 6,3 тоне (15,4%) у односу на постигнути принос у земљама Европске уније (*графикон 69*).

Графикон 69: Упоредни принос лубеница и диња (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се вома различити приноси лубеница и диња у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе лубеница и диња у Европи остварују: Италија (47,4 т./ха.), Аустрија (46,4 т./ха.) и Албанија (44,8 т./ха.).

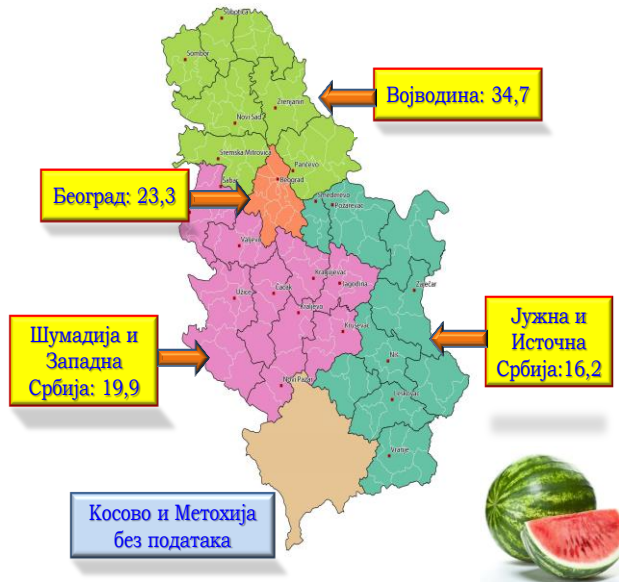
Уколико се упореде постигнути принос лубеница и диња у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти виши у АП Војводини у односу на приносе постигнуте у свим анализираним земљама окружења: Бугарска (20 т./ха.), Румунија (26 т./ха.), Хрватска (31 т./ха.), Мађарска (34 т./ха.), [графикон 70](#).

У Републици Србији су по површинама и приносу најважнији региони узгоја лубеница Бачка, Срем и Мачва. У наведеним регионима углавном се узгајају холандски дански и амерички хибриди лубеница (*Farao, Top Gun, Lady, Dumara, Samanta, Vasko, Varda, Crimson Knight*). Код свих наведених хибрида могуће је остварити принос и до 80 тона по хектару. Међутим, разлози релативно ниских приноса су: недовољна заштита од штеточина и болести, неодговарајуће агротехничке мере, мале количине минералних ђубрива и одсуство органских ђубрива и сл.

Графикон 70: Упоредни приноси лубеница и диња у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

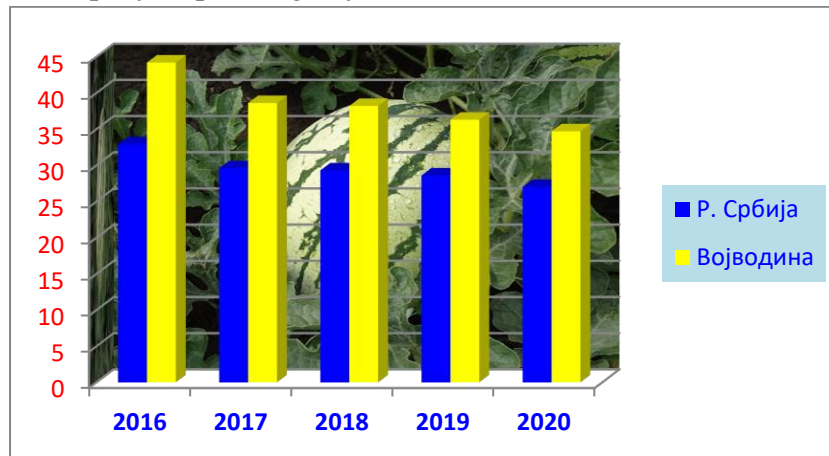
Картограм 10: Принос лубеница и диња по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 7,7 тона по хектару (28,5%) у односу на остварени принос у Републици Србији и већи у односу на остале регионе у Републици (*картограм 10*). Разлика у приносима резултат је, пре свега, у плодности земљишта, примењене агротехнике као и деловања климатских чинилаца.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд опадања приноса лубеница и диња у региону АП Војводине по просечној стопи од 5,9% годишње. Принос лубеница и диња у Републици Србији, такође, бележи пад по просечној стопи од 4,8% годишње (*графикон 71*).

Графикон 71: Кретање приноса лубеница и диња у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - лубеница и диња у АП Војводини у 2020. години износила је 98 хиљада тона (*табела 29*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини лубенице и диње налазе се на другом месту (иза кромпира) учествују са једном четвртином (25,7%). У укупној производњи лубеница и диња у Републици Србији АП Војводина апсолутно доминира и учествује са више од две трећине, 69,5% (*графикон 72*).

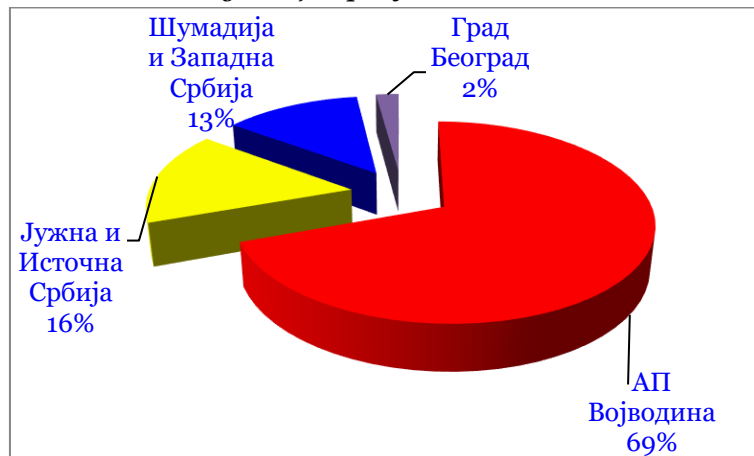
Табела 29: Производња лубеница и диња у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	141	20
-АП Војводина	98	60
-Јужна и Источна Србија	22	15
-Шумадија и Западна Србија	18	9
-Град Београд	3	2

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња лубеница и диња у АП Војводини у 2020. години смањена је за 9 хиљада тона односно за 8,4% у односу на претходну 2019. годину. Пад производње условљен је смањењем како површине тако и приноса лубеница и диња у АП Војводини. Кретање производње условљено је и тржишним условима и кретањем тражње на тржишту.

Графикон 72: Структура производње лубеница и диња у Републици Србији (2020.), %

Произвођачи обично имају проблем реализације лубеница и диња. Цена јако варира из године у годину тако да непостоји озбиљнија стабилност по питању остварења финансијског резултата производње. Производња лубеница и диња у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 60 килограма, производња у Републици Србији на нивоу је 20 килограма. Ово указује на висок ниво самоснабдевености на домаћем тржишту.

Производња лубеница и диња по становнику у Европи на нивоу је од 8 килограма а Европској унији 7 килограма, што је далеко мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 73*).

Графикон 73: Упоредна производња лубеница и диња (2020.), килограма по становнику

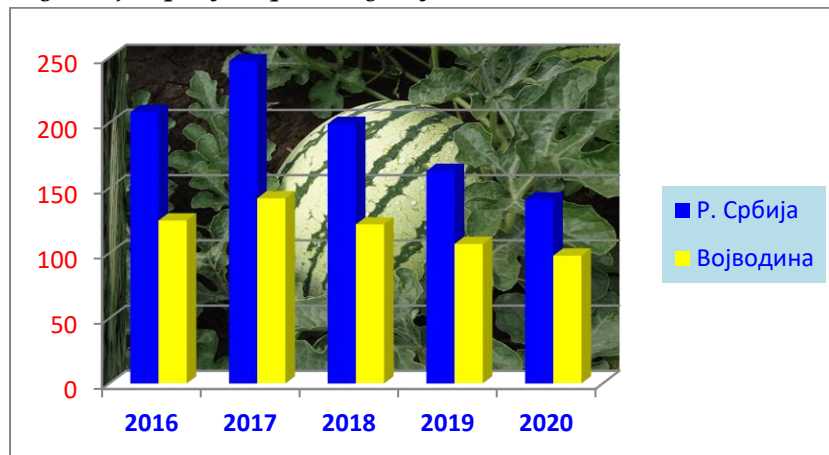

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног смањења производње лубеница и диња у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 5,9%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 74*). Највећа производња остварена је у 2017. години. Апсолутни минимум остварен је у последњој истраживаној

години (2020.). У 2020. години производња лубеница и диња мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 21 хиљаду тона односно за 18%.

Производња лубеница и диња у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи пад још већег интензитета, по просечној стопи од 9,3% годишње. Од 2017. године присутан је континуирани пад производње. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

Графикон 74: Кретање производње лубеница и диња у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

У 2020. години извоз лубеница и диња из Републике Србије износио је 4,3 хиљаде тона, што је вредносно 1,8 милиона УС долара. Количински посматрано лубенице и диње налазе се на седмом месту, а вредносно на осмом месту у структури укупног извоза поврћа. Лубеница може да се гаји у заштићеном простору, рана производња у Србији развијена је под ниским тунелима, или под термозащитним покривачима (агротекстил). Рана производња остварује значајно већу продајну цену а самим тим и већи приход за произвођаче.

3.3. Производња парадајза

Производња парадајза ангажује доста живе радне снаге, остварује релативно високу вредност производње по јединици површине и упошљавају капацитети прерађивачке индустрије. Производња парадајза може да се одвија на отвореном пољу и у заштићеном простору, тиме се понуда повећава у дужем временском периоду.

Површина - површина по парадајзом у АП Војводини у 2020. години износила је 1,9 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је незнатно смањена, за 59 хектара односно за 2,9%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са једном четвртином, 26,0% (*табела 30*). У укупној површина под поврћем у АП Војводини парадајз учествује са 10,15% и налази се на четвртом месту.

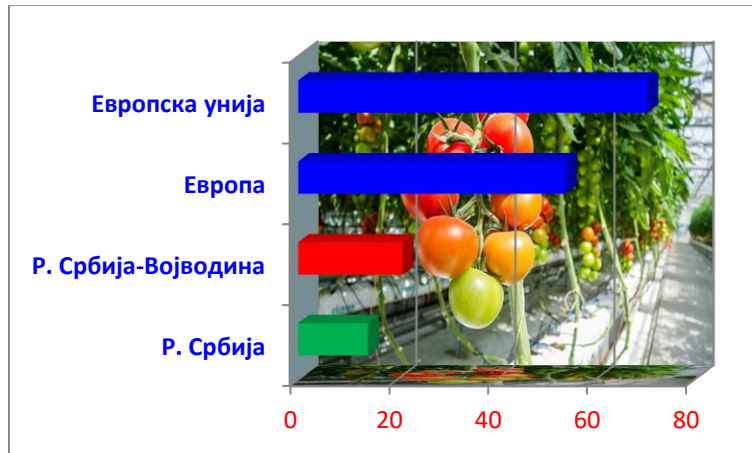
Табела 30: Површина под парадајзом у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	7,3	100,0
-АП Војводина	1,9	26,0
-Јужна и Источна Србија	2,2	30,1
-Шумадија и Западна Србија	2,4	32,9
-Град Београд	0,8	11,0

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос парадајза у АП Војводини у 2020. години износио је 21,1 тону по хектару, што је за 0,3 тоне (2%) мање у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је знатно мањи принос у односу на европски просек за 33 тоне по хектару (60,4%), и такође, мањи за 49,3 тоне по хектару (70,1%) у односу на земље Европске уније (*графикон 75*).

Графикон 75: Упоредни принос парадајза (2020.), тона /ха.

У Европи велики део производње одвија се у заштићеном простору где се постижу веома високи приноси. Највеће приносе парадајза у Европи остварују: Холандија (50,5 т./ха.), Белгија (47,4 т./ха.) и Финска (44,9 т./ха.).

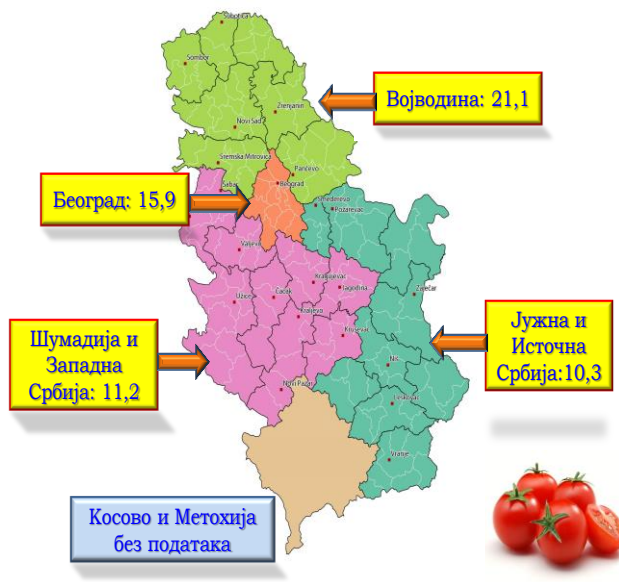
Уколико се упореде постигнути принос парадајза у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је принос у АП Војводини виши у односу на принос постигнут у Румунији (19,2 т./ха.) а нижи у односу на постигнуте приносе у Бугарској (28,1 т./ха.), Хрватској (69,0 т./ха.) и Мађарској (76,5 т./ха.), *графикон 76*.

Основни узрок релативно ниских приноса јесте чињеница да је производња у АП Војводини веома уситњена, уз неодговарајућу примену агротехничких мера, пре свега, наводњавања, без наводњавања нема високих и стабилних приноса. У последње време повећава се производња у заштићеном простору (пластеници, стакленици и сл.), што ће позитивно утицати на пораст приноса и повећање понуде на домаћем тржишту.

Графикон 76: Упоредни приноси парадајза у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

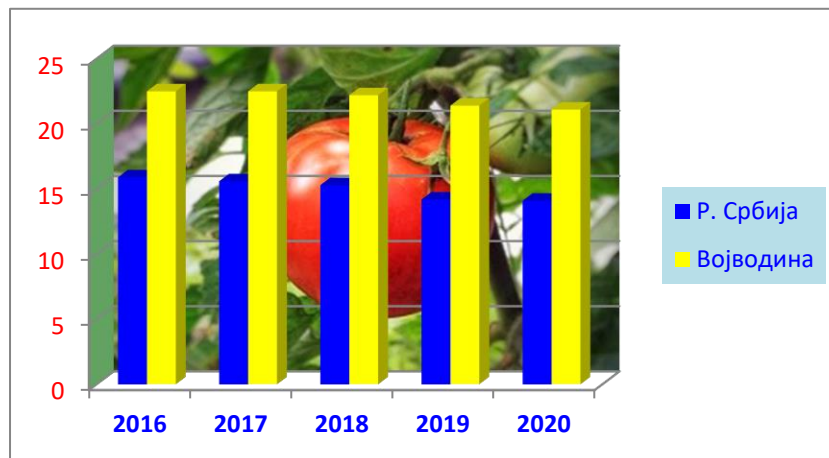
Картограм 11: Принос парадајза по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 7 тона по хектару (49,6%) у односу на просечан принос у Републици Србији и у односу на остале регионе (*картограм 11*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, примењене агротехнике као и других климатских чинилаца. Произвођачи нису у довољној мери стимулисани за постизање високих приноса, већ максималну пажњу посвећују смањењу трошкова производње, у циљу добијања што јефтиније производње.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог опадања приноса парадајза у региону АП Војводине по просечној стопи од 1,5% годишње. Принос парадајза у Републици Србији, такође, бележи пад по интензивнијој просечној стопи од 2,97% годишње (*графикон 77*).

Графикон 77: Кретање приноса парадајза у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - парадајза у АП Војводини у 2020. години износила је 41 хиљаду тона (*табела 31*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини парадајз се налази на трећем месту и уче-

ствује са 10,7%. У укупној производњи парадајза у Републици Србији АП Војводина доминира и учествује са 39,8% (*графикон 78*).

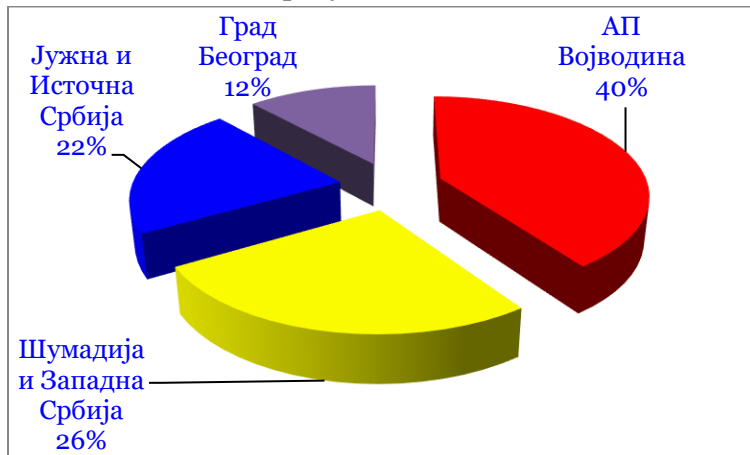
Табела 31: Производња парадајза у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	103	15
-АП Војводина	41	22
-Јужна и Источна Србија	22	15
-Шумадија и Западна Србија	27	14
-Град Београд	12	7

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

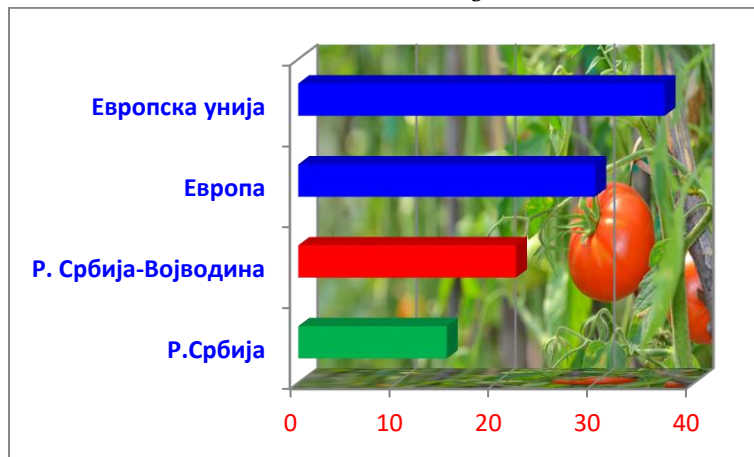
Производња парадајза у АП Војводини у 2020. години мања је за 1,9 хиљада тона односно за 4,5% у односу на претходну 2019. годину. Пад производње условљен смањењем како површине тако и остварених приноса парадајза у АП Војводини.

Графикон 78: Структура производње парадајза у Републици Србији (2020.), %

Производња парадајза у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 22 килограма, производња у Републици Србији на нивоу је 15 килограма. Производња парадајза по становнику у Европи на нивоу је од 30 килограма а Европској унији 37 килограма, што је више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 79*).

Графикон 79: Упоредна производња парадајза (2020.), килограма по становнику.

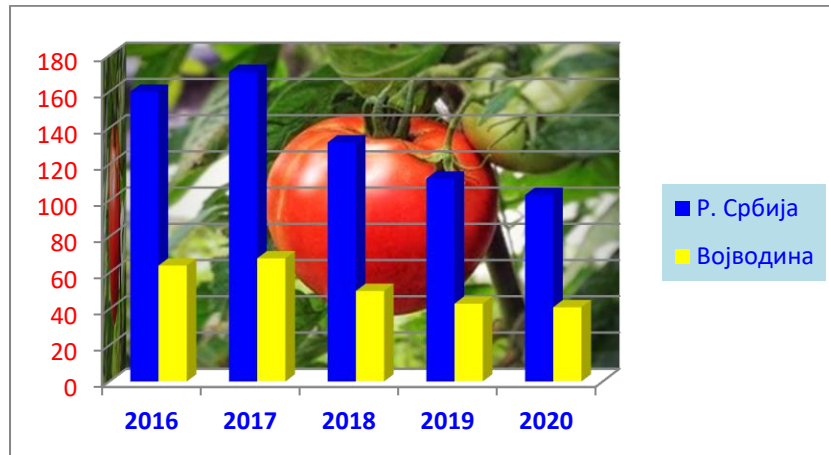
У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног смањења производње парадајза у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 10,5%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 80*). Највећа производња остварена је у 2017. години. Апсолутни минимум остварен је у последњој, 2020. години. У поменутој 2020. години производња парадајза мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 12 хиљада тона односно за 23%.

Производња парадајза у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада по сличној, високој просечној стопи од 10,4%. Пад производње континуирано је присутан од 2017. године. Пад производње дугоро-

чно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта, прераду и могућност извоза.

У 2020. години извоз парадајза из Републике Србије износио је 5,3 хиљада тона, што је вредносно 2,9 милиона УС долара. Количински посматрано парадајз се налази на осмом месту, а вредносно на седмом месту у структури укупног извоза поврћа.

Графикон 80: Кретање производње парадајза у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Пластеничка производња парадајза високо је интензивна, приносна и продуктивна производња у заштићеном простору са контролисаним условима. Овакав начин производње има вишеструке предности, првенствено бољу продуктивност рада, мању цену коштања, постижу се већи приноси по јединици површине што доводи и до бољег финансијског резултата у производњи. Међутим, потребна су велика почетна улагања као и поседовање знања о процесу, односно технологији производње. Због вишеструког значаја парадајза услед раста тражње за истим, може се очекивати повећање производње и прераде у разне врсте прерађевина.

3.4. Производња мркве (шаргарепе)

Мрква представља коренасто поврће које је цењено због високог садржаја витамина и минерала. Може да се гаји на отвореном пољу или у заштићеном простору. У исхрани се користи као свеже, кувано или кисело поврће. Користи се у исхрани због хранљивог састава, великог учешћа минерала и витамина. У саставу мркве највише има угљених хидрата, што је и чини богатом хранљивим састојцима.

Површина - пожњевена површина по мрквом у АП Војводини у 2020. години износила је 1,5 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је повећана за 371 хектар односно за трећину (33%). У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са нешто преко половине, 56,2% (*табела 32*). У укупним површинама под поврћем у АП Војводини мрква учествује са 7,9% и налази се на петом месту.

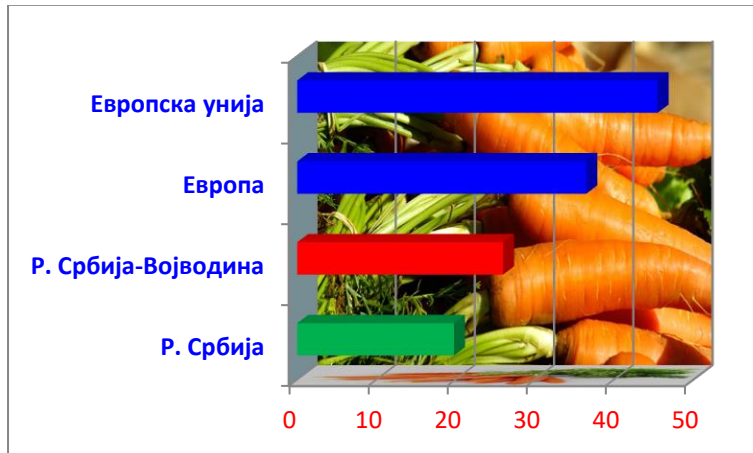
Табела 32: Површина под мрквом у Републици Србији (2020.), ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	2.662	100,0
-АП Војводина	1.496	56,2
-Јужна и Источна Србија	217	8,1
-Шумадија и Западна Србија	798	29,9
-Град Београд	151	5,8

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос мркве у АП Војводини у 2020. години износио је 26 тона по хектару, што је за 0,7 тона (2,6%) мање у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је мањи принос у односу на европски просек за 10,5 тона по хектару (40,4%) и мањи за 19,5 тона (75%) у односу на постигнути принос у земљама Европске уније (*графикон 81*).

Графикон 81: Упоредни принос мркве (2020.), тона /ха.

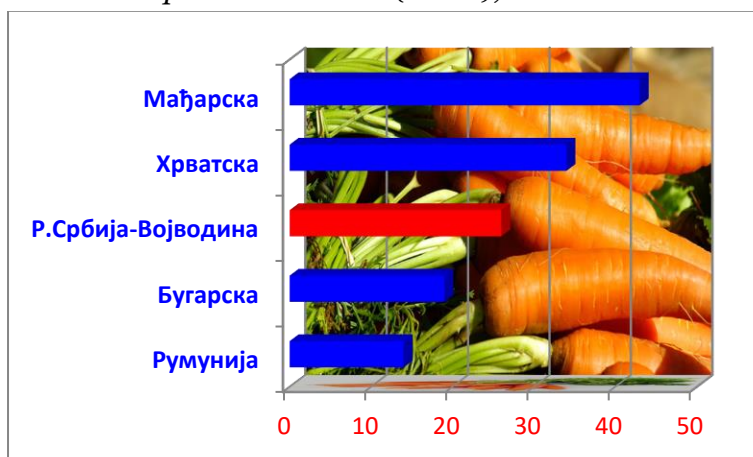

У Европи остварују се вома различити приноси мркве у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе мркве у Европи остварују: Ирска (67,1 т./ха.), Шведска (62,4 т./ха.) и Холандија (62,1 т./ха.).

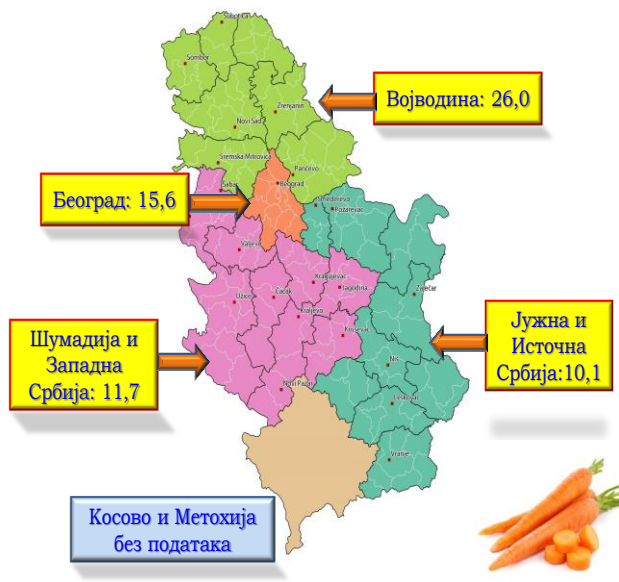
Уколико се упореде постигнути принос мркве у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти у АП Војводини виши у односу на приносе постигнуте у Румунији (14 т./ха.) и Бугарској (19 т./ха.) а нижи у односу на постигнуте приносе у Хрватској (34 т./ха.) и Мађарској (43 т./ха.), *графикон 82*.

Високи приноси могу да се остваре на плодним, структурним, средње лаким земљиштима пропусним за воду на којима се не образује покорица. Мрква се ређе гаји у заштићеном простору, иако се успешно производи у тунелима за рану пролећну и под агротекстилом за пролећну потрошњу. Најчешће се гаји у ниским и полувисоким тунелима. Због дуге вегетације није превише рентабилна за гајење у пластеницима и стакленицима. Високе приносе даје и у производњи на отвореном пољу.

Графикон 82: Упоредни приноси мркве у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

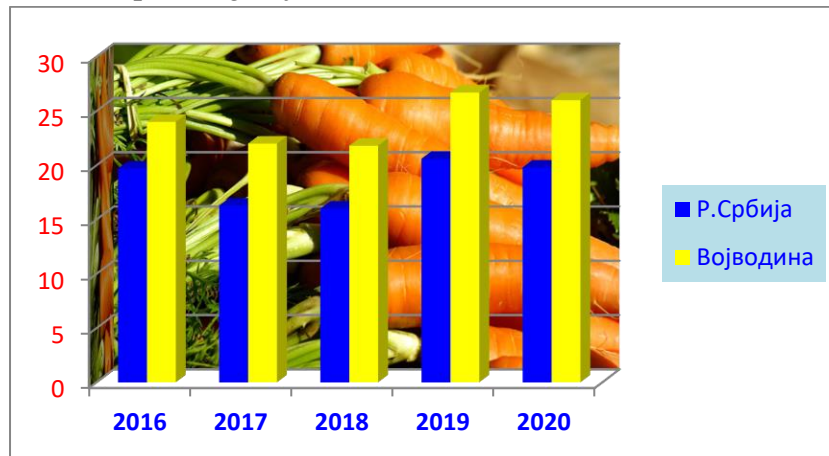
Картограм 12: Принос мркве по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 6,2 тоне по хектару (31,3%) у односу на принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 12*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, примењене агротехнике као и дејства климатских чинилаца.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог пораста приноса мркве у региону АП Војводине по просечној стопи од 2,0% годишње. Принос мркве у Републици Србији, такође, бележи незнатан раст по скромнијој просечној стопи од 0,1% годишње (*графикон 83*).

Графикон 83: Кретање приноса мркве у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - мркве у АП Војводини у 2020. години износила је 38,9 хиљада тона (*табела 33*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини мрква се налази на четвртом месту и учествује са 10,2%. У укупној производњи мркве у Републици Србији АП Војводина апсолутно доминира и учествује са скоро три четвртине (73,8%), *графикон 84*.

Табела 33: Производња мркве у Републици Србији (2020.)

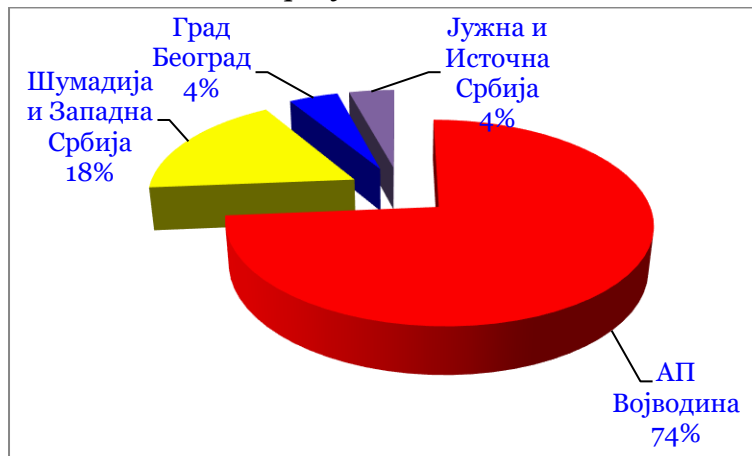
Регион	Производња 000 тона	По становници кг.
Република Србија	52,7	8
-АП Војводина	38,9	21
-Јужна и Источна Србија	2,2	2
-Шумадија и Западна Србија	9,3	5
-Град Београд	2,4	1

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња мркве у АП Војводини у 2020. години значајно је већа, за 8,8 хиљада тона односно скоро за трећину (29,6%) у односу на претходну 2019. годину. Раст производње условљен је значајним повећањем површина, док су приноси били незнатно смањени.

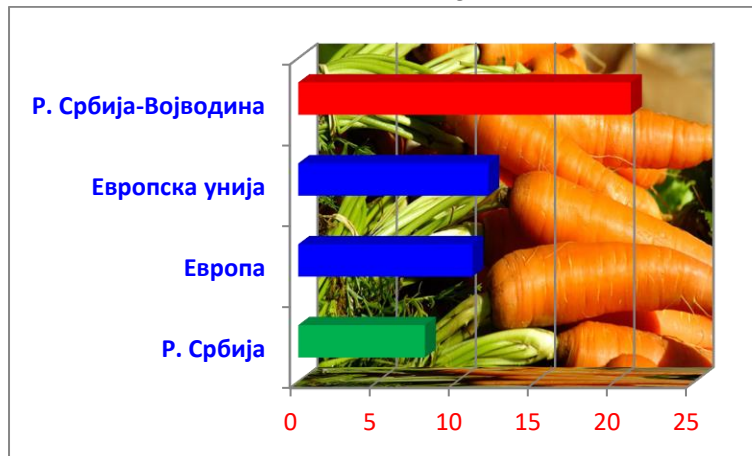
Производња мркве у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 21 килограм, производња у Републици Србији на нивоу је 8 килограма.

Графикон 84: Структура производње мркве у Републици Србији (2020.), %

Производња мркве по становнику у Европи на нивоу је од 11 килограма а Европској унији 12 килограма, што је мање од остварених параметара у региону Војводине али више од просека у Републици Србији (*графикон 85*).

Графикон 85: Упоредна производња (2020.), килограма по становнику

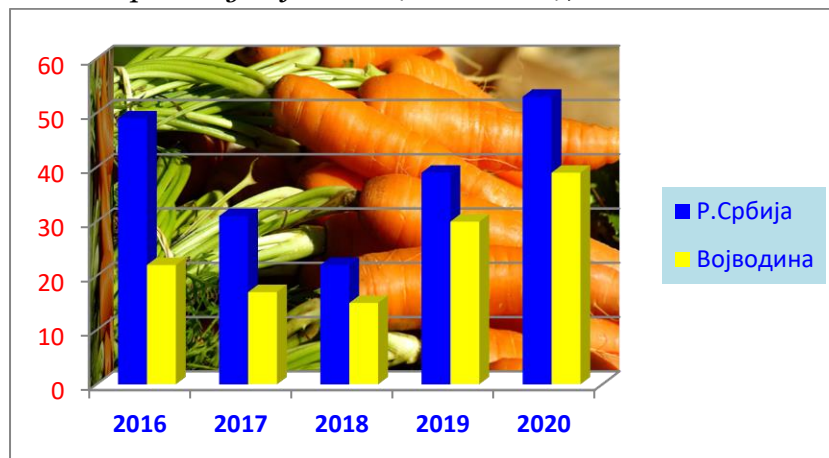

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног повећања производње мркве у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 15,4%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 86*). Апсолутни минимум остварен је у 2018. години. У 2020. години производња мркве остварује свој максимум и већа је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 14 хиљада тона односно за 56%. Од 2018. године евидентан је раст производње мркве.

Производња мркве у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију раста али по знатно умеренијој просечној стопи од 1,9% годишње. Раст производње перманентно је присутан од 2018. године.

У 2020. години извоз мркве из Републике Србије износио је 23,9 хиљада тона, што је вредносно 5,8 милиона УС долара. Производња мркве изразито је извозно оријентисана. Количински посматрано мрква се налази на првом месту, а вредносно на петом месту у структури укупног извоза поврћа.

Графикон 86: Кретање производње мркве у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Центар производње мркве у АП Војводини и Републици Србији је

Бегеч, где су лоцирани највећи произвођачи. Производња се обавља на банковима, користи се најквалитетније семе, углавном из Француске, наводњава се и преко 20 пута у току године, биљке имају довољне количине минералних ђубрива и правремену заштиту. Мрква представља најзначајнији производ у извозу свежег поврћа из Републике Србије.

3.5. Производња купуса и кеља

Купус представља значајну повртарску биљну врсту у АП Војводини како по обиму производње, тако и потрошње. Првенствено се користи у свежем стању, куван и биоферментисан („кисели“) купус. Купус је поврће високе биолошке и ниске енергетске вредности.

Површина - површина по купусом и кељом у АП Војводини релативно је мала, у 2020. години износила је 1,1 хиљаду хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је мања за 40 хектара односно за 3,6%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са 14,7% (*табела 34*). У укупним површинама под поврћем у АП Војводини купус и кељ учествује са 5,9% и налазе се на седмом месту.

Табела 34: Површина под купусом и кељом у Републици Србији (2020.), ха.

Регион	Површина	Структура, %
<i>Република Србија</i>	<i>7,5</i>	<i>100,0</i>
-АП Војводина	1,1	14,7
-Јужна и Источна Србија	2,7	36,0
-Шумадија и Западна Србија	3,2	42,7
-Град Београд	0,5	6,6
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - просечан принос купуса и кеља у АП Војводини у 2020. години износио је 29,3 тона по хектару, што је за 1,6 тона (5,8%) више у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је незнатно мањи принос у односу на европски просек за 0,7 тона по хектару (2,3%) и незнатно већи за 0,3 тоне (1,1%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 87*).

Графикон 87: Упоредни принос купуса и кеља (2020.), тона /ха.

У Европи остварују се вома различити приноси купуса и кеља у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе купуса и кеља у Европи остварују: Луксембург (87,2 т./ха.), Немачка (55,1 т./ха.) и Аустрија (49,2 т./ха.).

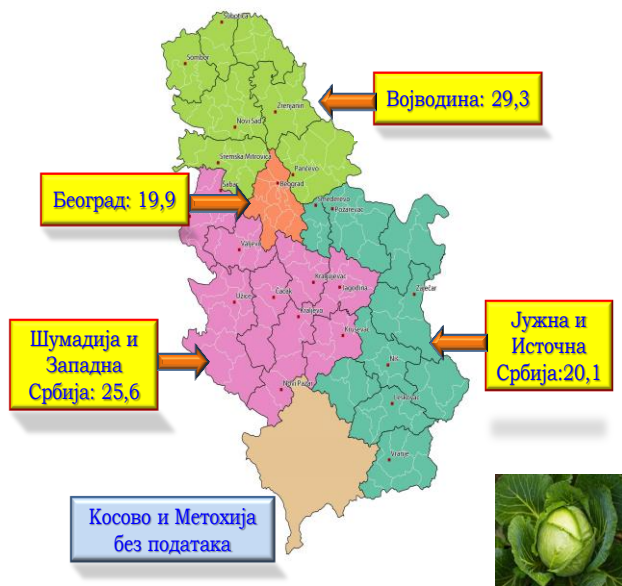
Уколико се упореде постигнути принос купуса и кеља у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је принос у АП Војводини виши у односу на принос постигнут у свим посматраним земљама региона: Мађарска (20 т./ха.), Хрватска (21 т./ха), Румунија (22 т./ха.) и Бугарска (26 т./ха.), *графикон 88*.

Купус се углавном производи на отвореном, али се расад производи зими у заштићеним пластеницима и тунелима. У јесењем и зимском периоду купус може да се гаји у тунелима без грејања. Виши приноси постижу се у пластеницима са грејањем. За узгој раних сорти најбоље услове имају заштићени објекти који остварују оптималну температуру за ницање купуса. Производња раног купуса врши се у тунелима који имају грејање. Производња средње раног и касног купуса врши се у објектима без грејања или на њивама (уз покривање агротекстилом).

Графикон 88: Упоредни приноси купуса и кеља у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

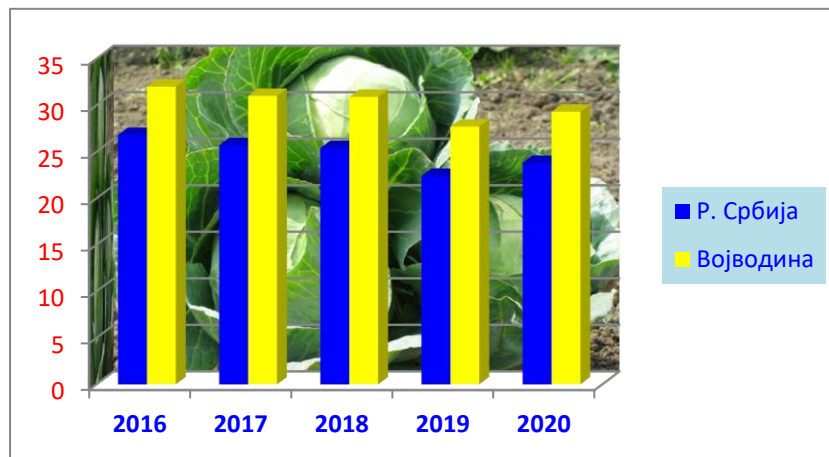
Картограм 13: Принос купуса и кеља по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 5,5 тона по хектару (23,1%) у односу на остварени принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 13*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, примењене агротехнике као и других климатских чинилаца.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог опадања приноса купуса и кеља у региону АП Војводине по просечној стопи од 2,2% годишње. Принос купуса и кеља у Републици Србији, такође, бележи пад по нешто интензивнијој просечној стопи од 2,9% годишње (*графикон 89*).

Графикон 89: Кретање приноса купуса и кеља у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - купуса и кеља у АП Војводини у 2020. години износила је 31 хиљаду тона (*табела 35*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини купус и кељ налазе се на петом месту и учествују са 8,1%. У укупној производњи купуса и кеља у Републици Србији АП Војводина учествује са 17,3% (*графикон 90*).

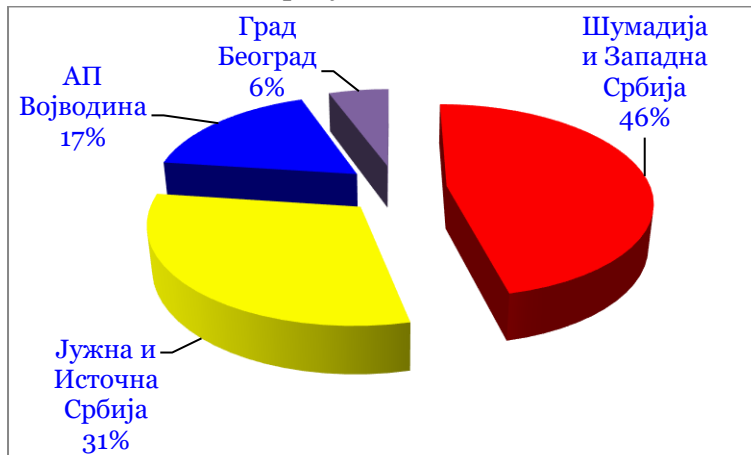
Табела 35: Производња купуса и кеља у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	179	26
-АП Војводина	31	17
-Јужна и Источна Србија	55	37
-Шумадија и Западна Србија	83	43
-Град Београд	10	6

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња купуса и кеља у АП Војводини у 2020. години незнатно је већа, за 605 тона односно за 1,9% у односу на претходну 2019. годину. Раст производње условљен је, поред осталог, порастом приноса, док је површина под купусом незнатно смањена. Климатски посматрано 2020. година погодвала је произвођачима купуса у Војводини.

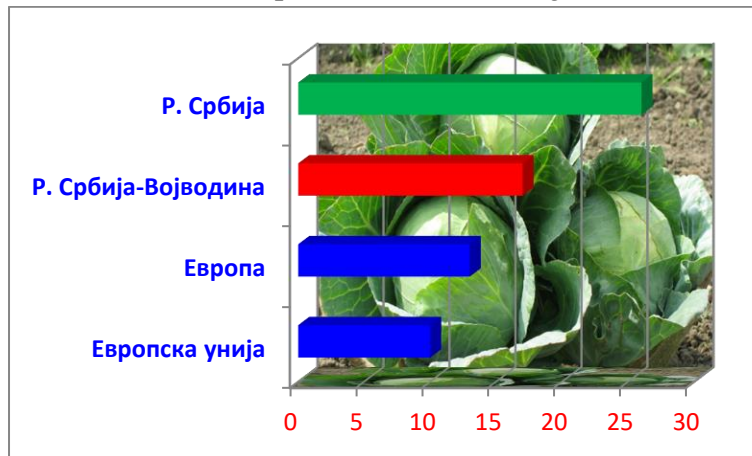
Графикон 90: Структура производње купуса и кеља у Републици Србији (2020.), %

Производња купуса и кеља у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 17 килограма, производња у Републици Србији на нивоу је 26 килограма. Производња купуса и кеља условљена је и тражњом на тржишту. Тржишна цена доста осцилира из године у годину. Постоји потенцијал за извоз биоферментисаног купуса.

Производња купуса и кеља по становнику у Европи на нивоу је од 13 килограма а Европској унији 10 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 91*).

Графикон 91: Упоредна производња купуса и кеља (2020.), килограма по становнику.

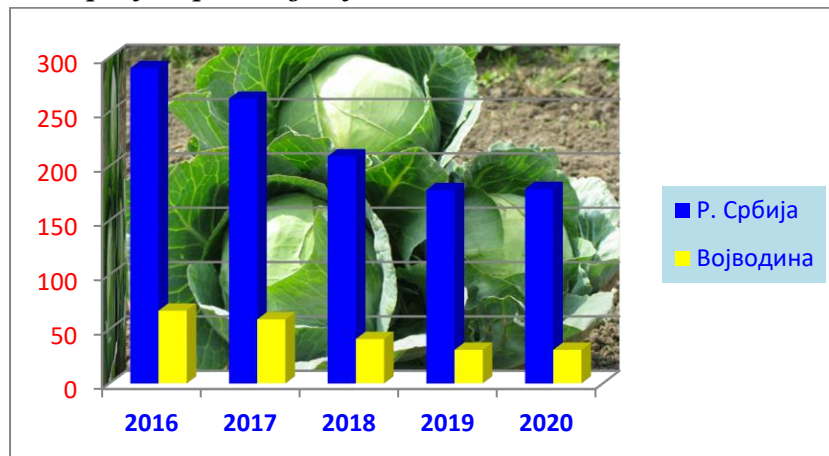
У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног смањења производње купуса и кеља у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 17,5%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 92*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години. Апсолутни минимум остварен је у последњој 2020. години. У 2020. години производња купуса и кеља мања је у

односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 15 хиљада тона односно за 33%.

Производња купуса и кеља у Републици Србији у анализираном временском периоду такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада, али по нешто умеренијој просечној стопи од 11,4% годишње. Пад производње континуирано је присутан у целокупном анализираном периоду. Дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза, пре свега, биоферментисаног купуса. У 2020. години извоз купуса и кеља из Републике Србије износио је 3,9 хиљада тона, што је вредносно милион УС долара.

Пад производње изненађује са обзиром на релативно стабилну тражњу. У структури потрошње поврћа купус се налази на другом месту, иза потрошње кромпира.

Графикон 92: Кретање производње купуса и кеља у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Поред неоспорно значајних нутритивних предности, има још једну, важну карактеристику, а то је да има релативно ниску цену, у односу на остале врсте поврћа. Иако има ниску енергетску вредност,

значајан је због садржаја витамина и минерала. Нарочито је значајан за конзумирање у сировом стању, јер тада не губи витамине. Садржи доста алкалија и лако се вари.

Постоји неколико група сората купуса:

- ✓ Савој - карактерише га коврцаво лишће, благог укуса и добре текстуре.
- ✓ Зелени пролећни – има чврсте и сочне главице
- ✓ Зелени – има светло до тамно зелену боју.
- ✓ Црвени – има добру и чврсту текстуру.
- ✓ Бели, назива се и холандски – има зелену боју.

Прерађује се, углавном, биоферментацијом (кишељењем). Кисели купус је традиционалан производ на тржишту Србије и региона. Кисели купус је купус који је биоферментисан и као такав може да стоји у облику спремном за конзумацију дужи период него у свежем стању. Технолошки процес производње биоферментисаног (киселог) купуса треба да се одвија уз примену најсавременијих токова и норми квалитета.

Са жељом да се повећа производња и прерада футошког купуса, у

Футогу је 2007. године формирано Удружење произвођача и прерађивача „Футошки купус“ са мисијом заштите футошког купуса према Закону о ознакама географског порекла. Тако је напорима чланова удружења од Завода за интелектуалну својину 2008. године регистрована ознака географског порекла „*Футошки свежи и кисели купус*“ као име порекла за купус добијен од аутохтоне популације футошког купуса. У наредном периоду треба и даље радити на популаризацији овог Војвођанског брэнда.

У наредном периоду треба и даље радити на популаризацији овог Војвођанског брэнда.

3.6. Производња грашка

Грашак представља значајну повртарску биљну врсту у АП Војводини. У исхрани најчешће се користи као младо зрно, а ређе као млада махуна (шећерац) или зрело зрно. Грашак садржи велику количину шећера, беланчевина и витамина. Поправља физичко-хемијска својства земљишта, обогађује га азотом и тако ствара добре предуслове за гајење већине биљних врста.

Површина - површина под грашком у АП Војводини у 2020. години износила је 3,4 хиљаде хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је незнатно смањена за 10 хектара односно за 0,2%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са више од половине, 55,7% (*табела 36*). У укупним површинама под поврћем у АП Војводини грашак учествује са 17,9% и налази се на другом месту (иза кромпира).

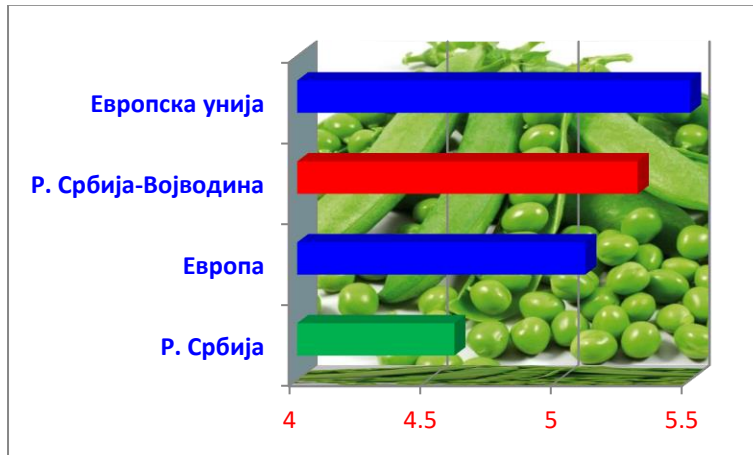
Табела 36: Површина под грашком у Републици Србији (2020.), ха.

Регион	Површина, ха	Структура, %
<i>Република Србија</i>	6.038	100,0
-АП Војводина	3.362	55,7
-Јужна и Источна Србија	827	13,7
-Шумадија и Западна Србија	1.300	21,5
-Град Београд	549	9,1

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос грашка у АП Војводини у 2020. години износио је 5,3 тоне по хектару, што је за 0,6 тона (12,7%) више у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је незнатно већи принос у односу на европски просек за 0,2 тоне по хектару (3,9%), и истовремено мањи за 0,2 тоне (3,6%) у односу на постигнути принос по хектару у земљама Европске уније (*графикон 93*).

Графикон 93: Упоредни принос грашка (2020.), тона /ха.

У Европи остварују се вома различити приноси у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе грашка у Европи остварују: Албанија (11 т./ха.), Хрватска (8,0 т./ха.) и Португалија (7,9 т./ха.).

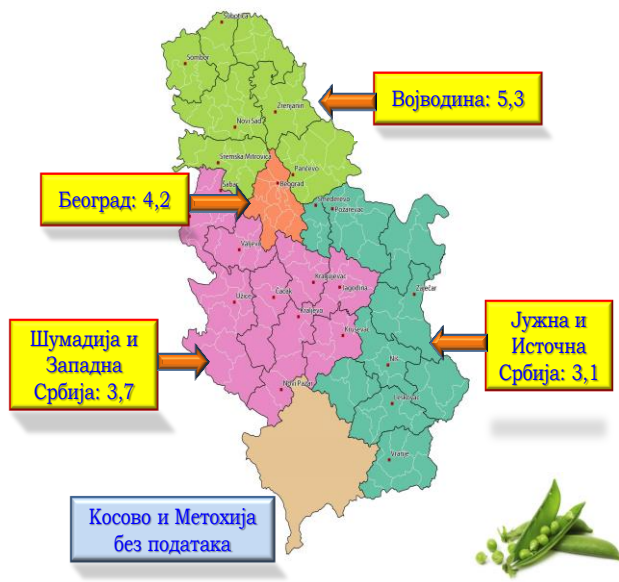
Уколико се упореде постигнути принос грашка у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти виши у АП Војводини у односу на приносе постигнуте у Румунији (1,8 т./ха.), Мађарској (4,3 т./ха.) и Бугарској (5,2 т./ха.) а нижи у односу на постигнути принос у Хрватској (8,1 т./ха.), *графикон 94*.

Грашак добро успева у поднебљима са прохладном и влажном климом па га је у подручјима с кишовитим пролећима и на тлима с добрим капацитетом за воду могуће узгајати и без наводњавања. Међутим, ако се сеје у каснијим роковима и/или на песковитим земљиштимна за задовољавајуће приносе свакако је потребно осигурати наводњавање. На принос грашка, поред квалитетне сорте добрих семенских квалитета, велики утицај имају агроеколошки услови, као и примена одговарајућих агротехничких мера.

Графикон 94: Упоредни приноси грашка у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

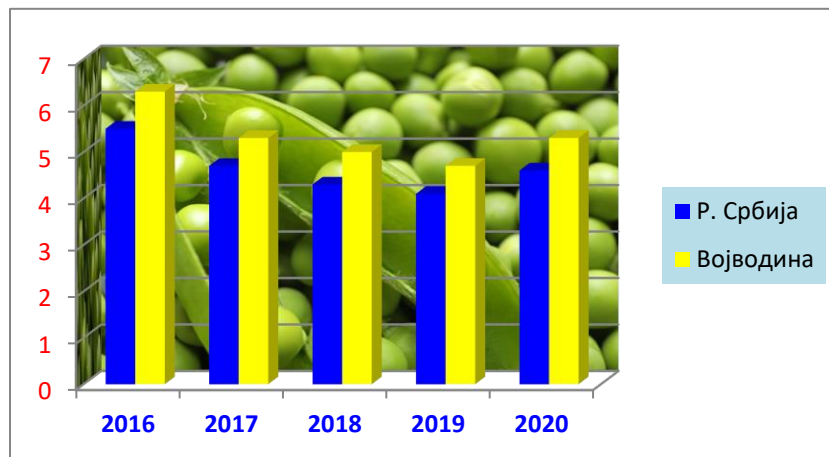
Картограм 14: Принос грашка по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 0,6 тона по хектару (15,2%) у односу на принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 14*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, примењене агротехнике као и других климатских чинилаца.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд опадања приноса грашка у региону АП Војводине по просечној стопи од 4,2% годишње. Принос грашка у Републици Србији, такође, бележи незнатан раст по просечној стопи од 4,4% годишње (*графикон 95*).

Графикон 95: Кретање приноса грашка у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - грашка у АП Војводини у 2020. години износила је 18 хиљада тона (*табела 37*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини грашак се налази на шестом месту и учествује са 4,7%. У укупној производњи грашка у Републици Србији АП Војводина доминира и учествује са скоро две трећине (65,2%), *графикон 96*.

Табела 37: Производња грашка у Републици Србији (2020.)

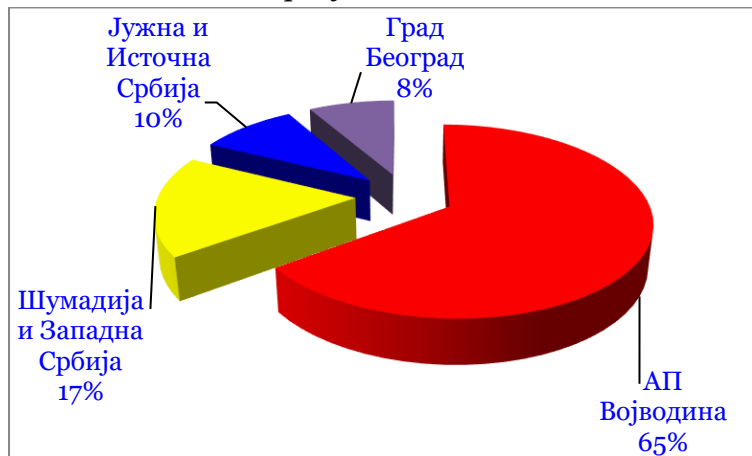
Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	27,6	4
-АП Војводина	18,0	10
-Јужна и Источна Србија	2,6	2
-Шумадија и Западна Србија	4,8	3
-Град Београд	2,3	1

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња грашка у АП Војводини у 2020. години већа је за две хиљаде тона односно за 13,1% у односу на претходну 2019. годину. Раст производње условљен је незнатним растом засејане површине а интензивнијим растом приноса.

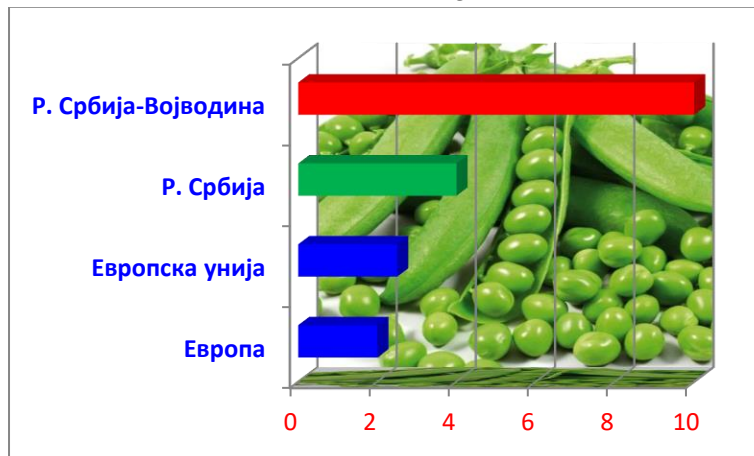
Производња грашка у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 10 килограма, производња у Републици Србији на нивоу је 4 килограма.

Графикон 96: Структура производње грашка у Републици Србији (2020.), %

Производња грашка по становнику у Европи на нивоу је од 2 килограма а Европској унији 2,5 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине, (*графикон 97*).

Графикон 97: Упоредна производња грашка (2020.), килограма по становнику

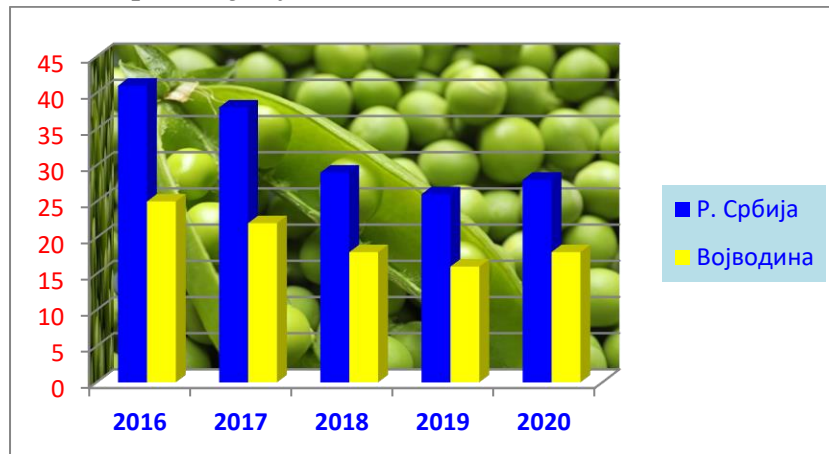

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног смањења производње грашка у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 7,9%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 98*). Највећа производња остварена је у почетној (2016.) години. Апсолутни минимум остварен је у 2019. години. У 2020. години производња грашка мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за скоро 2 хиљаде тона односно за 9%.

Производња грашка у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада по интензивнијој просечној стопи од 9,1%. Пад производње континуирано је присутан у целокупном анализираном периоду. Дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

У 2020. години извоз замрзнутог грашка из Републике Србије износио је 9,2 хиљаде тона, што је вредносно 7,8 милиона УС долара. Количински посматрано грашак се налази на шестом месту, а вредносно на четвртом месту у структури укупног извоза поврћа. Замрзнути грашак има веома добру перспективу за извоз на међународно тржиште.

Графикон 98: Кретање производње грашка у Републици Србији и региону војводине (2016-2020.), 000 тона

Грашак је за произвођаче значајан јер се ради о економичној биљној врсти која даје висок и стабилан принос. Значајан је за прерађивачку индустрију која врши прераду и нуди широк избор могућности конзервирања и добијања производа додатне вредности које је могуће чувати на дужи рок. Претпоставља се да се данас само око 5% грашка употребљава у свежем стању, док се остатак замрзава, конзервира или суши. Један од највећих проблема за мале произвођаче је механизована берба.

3.7. Производња црног лука

Црни лук представља значајну повртарску биљну врсту у АП Војводини. Највише се користи у свежем стању, као млада и физиолошки зрела биљка, као дехидриран и биоферментисан. Присутан је на тржишту током читаве године. Производња је рентабилнија из семена јер је принос виши, а процес производње у целини је механизован.

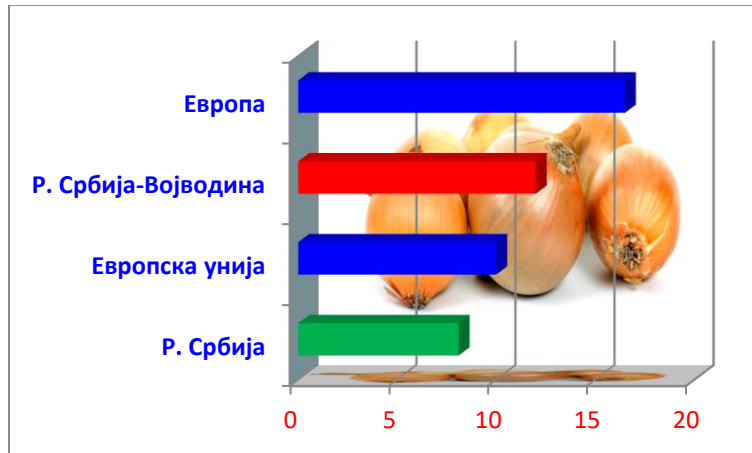
Површина - површина по црним луком у АП Војводини у 2020. години износила је 1,4 хиљаду хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је повећана за 220 хектара односно за 19%. У структури укупне површине Републици Србији АП Војводина учествује са нешто преко трећине, 33,8% (*табела 38*). У укупним површинама под поврћем у АП Војводини црни лук учествује са 7,4% и налази се на шестом месту.

Табела 38: Површина под црним луком у Републици Србији (2020.)
ха.

Регион	Површина	Структура, %
<i>Република Србија</i>	<i>4.080</i>	<i>100,0</i>
-АП Војводина	1.381	33,8
-Јужна и Источна Србија	1.341	32,9
-Шумадија и Западна Србија	1.134	27,8
-Град Београд	224	5,5
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - просечан принос црног лука у АП Војводини у 2020. години износио је 12 тона по хектару, што је за 0,8 тона (4%) мање у односу на претходну 2018. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је мањи принос у односу на европски просек за 4,7 тона по хектару (39,1%) и истовремено већи за 2 тоне (20%) у односу на постигнути принос у земљама Европске уније (*графикон 99*).

Графикон 99: Упоредни принос црног лука (2020.), тона /ха.

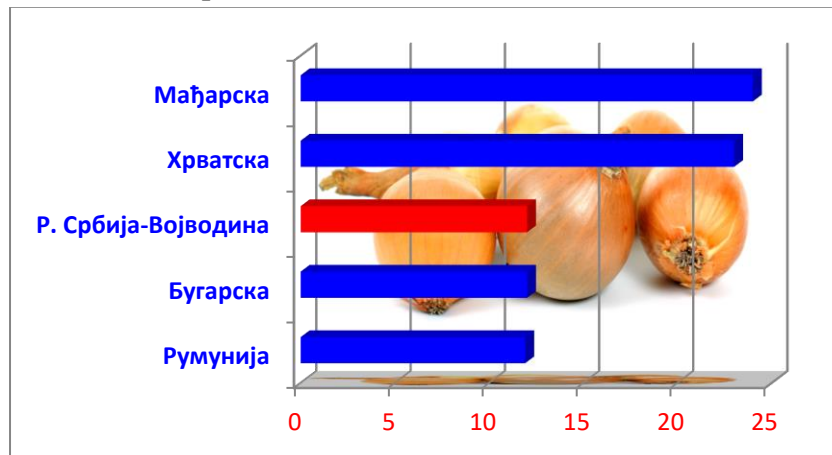

У Европи остварују се вома различити приноси црног лука у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе црног лука у Европи остварују: Шпанија (55 т./ха.), Шведска (42,8 т./ха.) и Немачка (42,2 т./ха.).

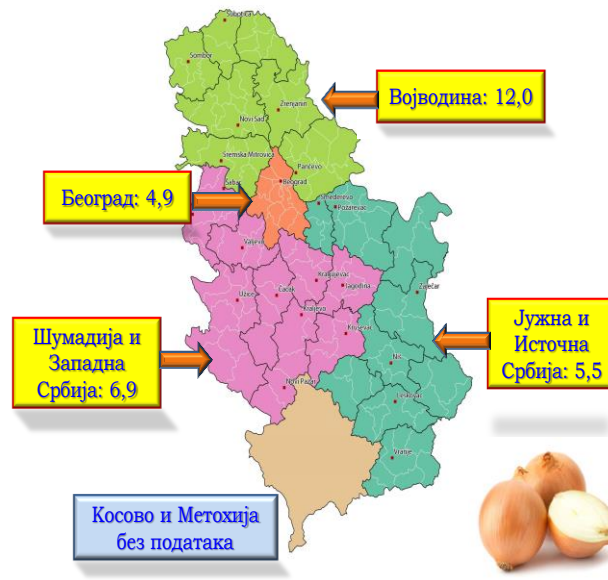
Уколико се упореде постигнути принос црног лука у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти у АП Војводини виши у односу на приносе постигнуте у Румунији (11,8 т./ха.), и Бугарској (11,9 т./ха.) а нижи у односу на постигнуте приносе у Хрватској (23,1 т./ха.) и Мађарској (24,2 т./ха.), *графикон 100*.

Током вегетативне сезоне приноси црног лука из арпаџика уз добру агротехнику могу да достигну принос од 30 до 45 тона по хектару. Код лука из директне сетве семеном просек приноса може да се креће од 50 до 60 тона. Код професионалних произвођача принос може да износи и до 100 тона црног лука по хектару. Добри агроеколошки услови и примењена правовремена агротехника могу да значајно повећају приносе црног лука.

Графикон 100: Упоредни приноси црног лука у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

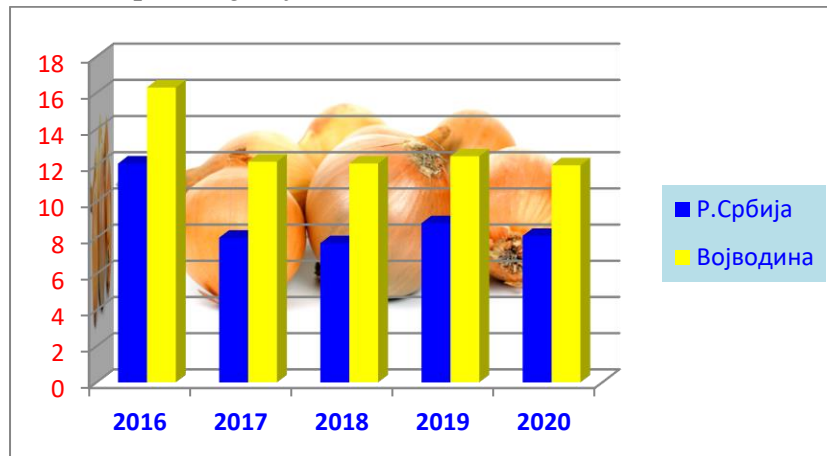
Картограм 15: Принос црног лука по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 3,9 тона по хектару (48,0%) у односу на принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 15*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, примењене агротехнике као и дејства климатских чинилаца.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног опадања приноса црног лука у региону АП Војводине по просечној стопи од 7,4% годишње. Принос црног лука у Републици Србији, такође, бележи значајан пад по интензивнијој просечној стопи од 9,5% годишње (*графикон 101*).

Графикон 101: Кретање приноса црног лука у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - црног лука у АП Војводини у 2020. години износила је 16,6 хиљада тона (*табела 39*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини црни лук се налази на седмом месту и учествује са 4,3%. У укупној производњи црног лука у Републици Србији АП Војводина учествује са половином (50,3%), *графикон 102*.

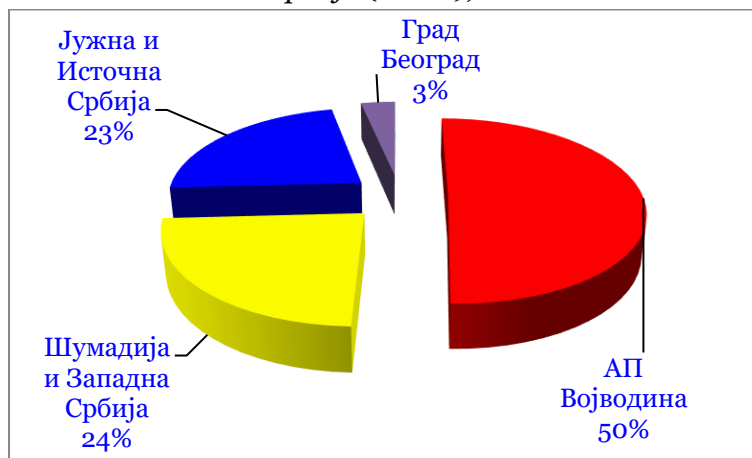
Табела 39: Производња црног лука у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	33,0	5
-АП Војводина	16,6	9
-Јужна и Источна Србија	7,4	5
-Шумадија и Западна Србија	7,8	4
-Град Београд	1,1	1

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

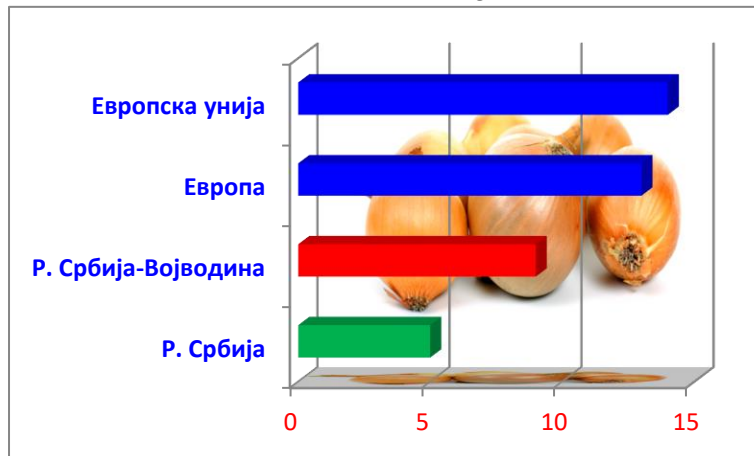
Производња црног лука у АП Војводини у 2020. години већа је за нешто преко две хиљаде тона односно за 14,1% у односу на претходну 2019. годину. Раст производње условљен повећањем површине, мада је дошло до извесног пада оствареног приноса. На кретање производње значајну улогу има и откупна цена. Производња црног лука у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 9 килограма, производња у Републици Србији на нивоу је 5 килограма.

Графикон 102: Структура производња црног лука у Републици Србији (2020.), %

Производња црног лука по становнику у Европи на нивоу је од 13 килограма а Европској унији 14 килограма, што је више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 103*).

Графикон 103: Упоредна производња црног лука (2020.), килограма по становнику

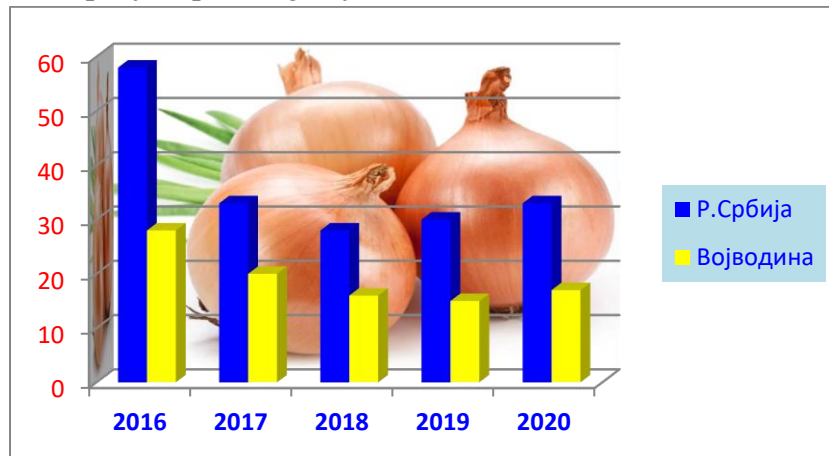

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног смањења производње црног лука у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 11,7%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 104*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години. Апсолутни минимум остварен је у 2019. години. У 2020. години производња црног лука мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 2 хиљаде тона односно за 11,4%.

Производња црног лука у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада по интензивнијој просечној стопи од 13,1%. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза. Финансијски моменат битно детерминише кретање производње црног лука.

У 2020. години извоз црног лука из Републике Србије износио је 16,5 хиљада тона, што је вредносно 3,5 милиона УС долара. Количински посматрано црни лук налази се на трећем месту, а вредносно на шестом месту у структури укупног извоза поврћа.

Графикон 104: Кретање производње црног лука у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

За успешну производњу црног лука потребно је пронаћи идеалну комбинацију квалитетне обраде тла, сорте, оптималне исхране биља, усева и заштите. За постизање високих приноса потребно је наводњавање, но све наравно неће резултирати квалитетом приноса уколико се на расположивом земљишту не примене одговарајуће агротехничке мере. Шанса у производњи је у механизованој производњи, на тај начин постићиће се висока продуктивност.

3.8. Производња паприке

Паприка представља значајну повртарску биљну врсту у АП Војводини. Користи се у свежем стању, и прерађена (замрзнута, пастеризована, биоферментисана, индустријски прерађена, сушена и сл.). Значајно место у производњи има индустријска паприка, намењена производњи млевене зачинске паприке која се добија сушењем и млевењем одговарајућих сорти црвене паприке.

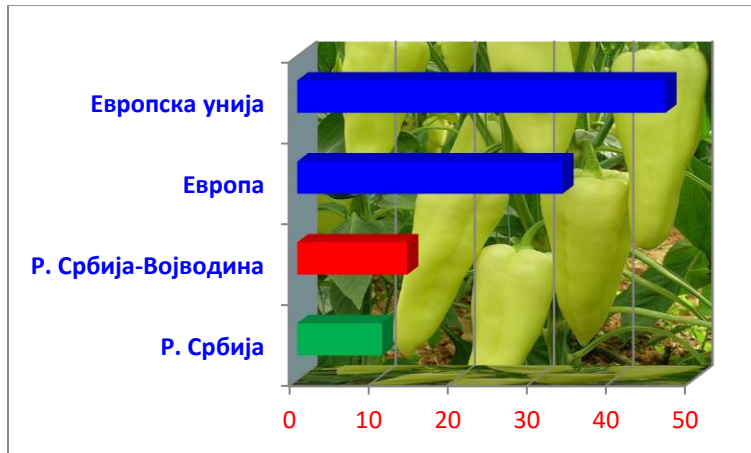
Површина - површина по паприком у АП Војводини у 2020. години износила је 866 хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је незнатно повећана, за свега 6 хектара односно за 0,7%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са 8,7% (табела 40). У укупним површинама под поврћем у Војводини паприка учествује са 4,6% и налази се на осмом месту.

Табела 40: Површина под паприком у Републици Србији (2020.), ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	9.974	100,0
-АП Војводина	866	8,7
-Јужна и Источна Србија	4.501	45,1
-Шумадија и Западна Србија	4.201	42,1
-Град Београд	406	4,1
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - просечан принос паприке у АП Војводини у 2020. години износио је 13,9 тона по хектару, што је за 1,9 тона (12%) мање у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је значајно мањи принос у односу на европски просек за 19,6 тона по хектару (58,5%) и такође, мањи за 33 тоне (57,8%) у односу на постигнути принос по хектару у земљама Европске уније (графикон 105).

Графикон 105: Упоредни принос паприке (2020.), тона /ха.

У Европи остварују се веома различити приноси паприке у зависности од агроеколошких услова за производњу. Изразито високе приносе паприке у Европи остварују: Белгија (266 т./ха.), Холандија (255 т./ха.) и Немачка (126 т./ха.). Велики део производње одвија се у заштићеном простору што је утицало на остваривање високих приноса.

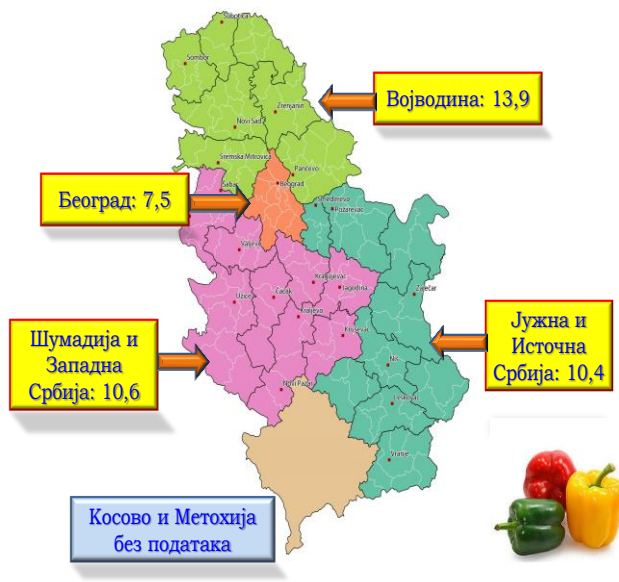
Уколико се упореде постигнути принос паприке у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти у АП Војводини виши у односу на принос постигнут у Румунији (12,6 т./ха.) а нижи у односу на постигнуте приносе у Хрватској (16,1 т./ха.), Бугарској (20,5 т./ха.) и Мађарској (45,2 т./ха.) *графикон 106*.

На остварене приносе паприке у АП Војводини утичу, пре свега, високе температуре у јулу и августу месецу, праћене ниским садржајем влаге у ваздуху, као и минималне количине падавина у том периоду вегетације. Принос паприке првенствено зависи од климатских услова за производњу, сортог материјала, правилних и правовремених агротехничких мера и сл. Гајени сортимент и примењена агротехника, углавном, нису на задовољавајућем нивоу.

Графикон 106: Упоредни приноси паприке у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

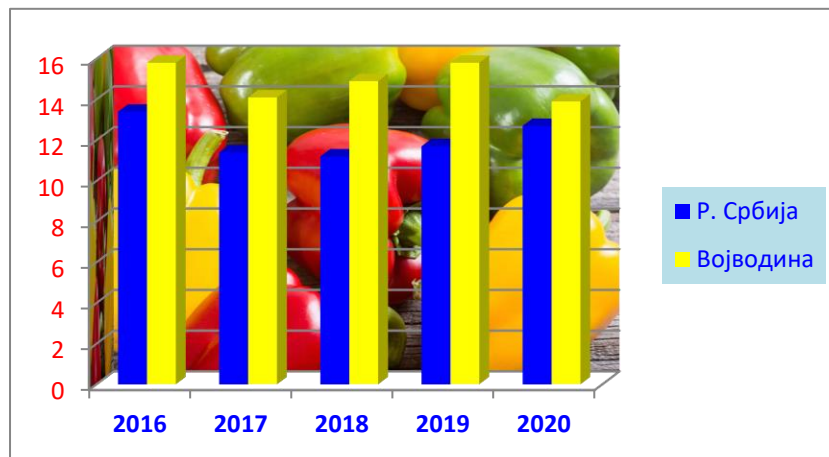
Картограм 16: Принос паприке по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 3,2 тоне по хектару (29,9%) у односу на остварени принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 16*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, примењене агротехнике као и климатских фактора.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд опадања приноса паприке у региону АП Војводине по просечној стопи од 3,1% годишње. Принос паприке у Републици Србији бележи незнатан пад по просечној стопи од 1,3% годишње (*графикон 107*).

Графикон 107: Кретање приноса паприке у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - паприке у АП Војводини у 2020. години износила је 12 хиљада тона (*табела 41*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини паприка се налази на осмом месту и учествује са 3,2%. У укупној производњи паприке у Републици Србији АП Војводина учествује са 11,2%, (*графикон 108*). Доминира регион Јужне и Источне Србије.

Табела 41: Производња паприке у Републици Србији (2020.)

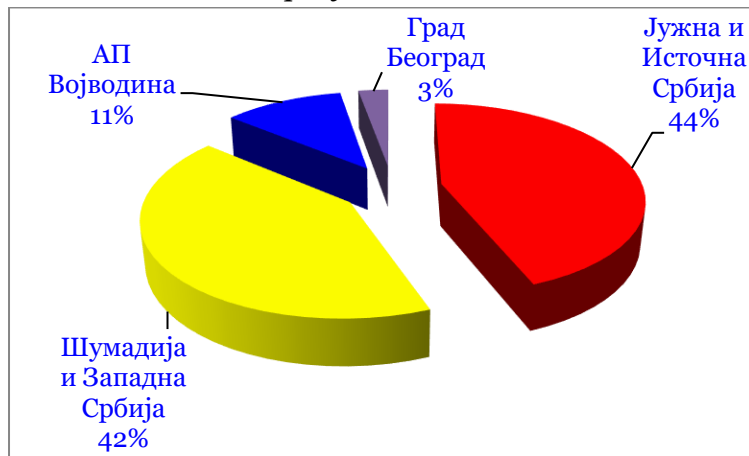
Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	106,6	15
-АП Војводина	12,0	7
-Јужна и Источна Србија	47,0	31
-Шумадија и Западна Србија	44,5	23
-Град Београд	3,0	2

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња паприке у АП Војводини у 2020. години остварила је значајан пад од 1,6 хиљада тона односно за 11,6% у односу на претходну 2019. годину. Пад производње условљен је смањењем приноса док је површина незнатно повећана.

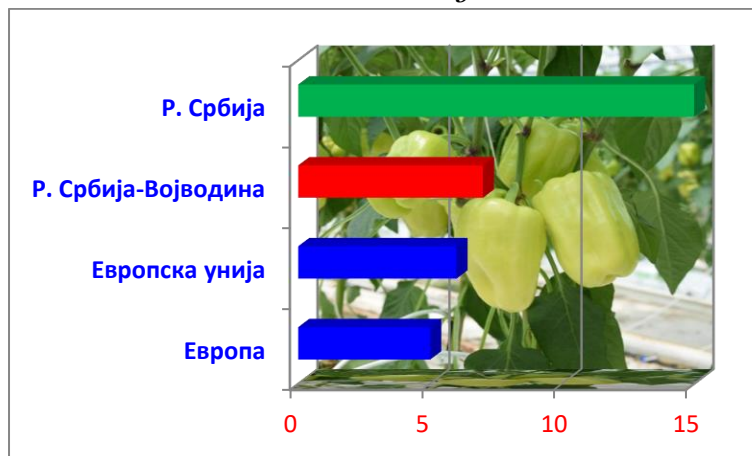
Производња паприке у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 7 килограма, производња у Републици Србији на нивоу је 15 килограма.

Графикон 108: Структура производње паприке у Републици Србији (2020.), %

Производња паприке по становнику у Европи на нивоу је од 5 килограма а Европској унији 6 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 109*).

Графикон 109: Упоредна производња паприке (2020.), килограма по становнику

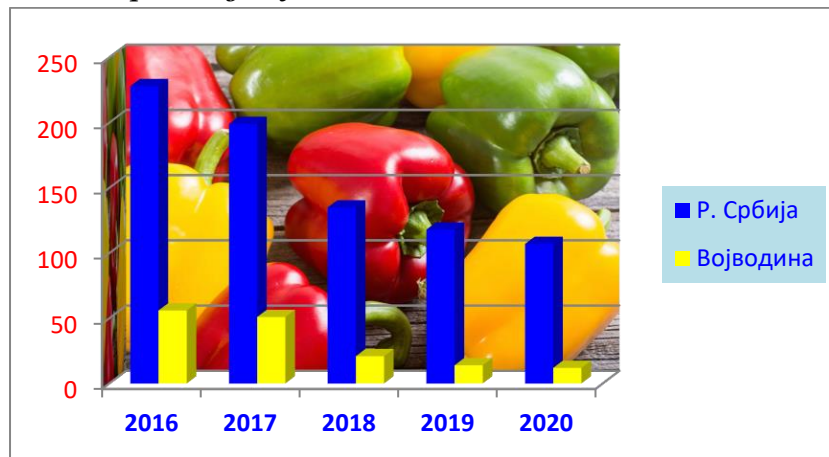
У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног смањења производње паприке у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 31,9%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 110*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години. Апсолутни минимум остварен је у последњој 2020. години. У 2020. години производња паприке мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 19 хиљада тона односно за чак 61%.

Производња паприке у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада али нешто слабијег интензитета, по просечној стопи од 17,2% годишње. Пад је континуирано присутан у целокупном анализира-

ном периоду. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

У 2020. години извоз свеже и млене паприке из Републике Србије износио је 15,3 хиљаде тона, што је вредносно 15,6 милиона УС долара. Количински посматрано паприка се налази на четвртом месту, а вредносно на другом месту у структури укупног извоза поврћа. Ово су разлози који треба да утичу на повећање производње.

Графикон 110: Кретање производње паприке у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Код нас се паприка производи и у пластеницима и на отвореном пољу, затим за потребе свеже потрошње, али и индустријске прераде, као и директном сетвом, али и из расада.

У наредном периоду потребно је повећати производњу паприке у циљу снабдевања, пре свега, домаћег тржишта и извоза. У ту сврху неопходно је користити савремене сорте и водити рачуна о правовременом коришћењу агротехничких мера. Прерада паприке у Војводини има дугу традицију. Насеље Мартонош у општини Кањижа представља значајан центар прерађивачке индустрије зачинске

паприке у Србији јер овде се у пет већих и неколико мањих погона преради од 10.000 до 12.000 тона сировина.

Највећи произвођачи индустријске паприке у региону Војводине су следећи:

Витамин - са седиштем у Хоргошу. Има традицију дугу 230 година

у производњи и преради паприке. Годишње се произведе 1.500 тона млевене паприке, произведе семенски материјал за гајење зачинске паприке на 2.000 хектара земљишта. Фабрика је опремљена за сушење и прераду зачинске паприке.

Алева – са седиштем у Новом Кнежевцу. Производни програм обу-

хвата преко 160 производа међу којима је и млевена зачинска паприка. Годишње се преради 7.000 тона паприке. Фабрика је опремљена за сушење и прераду зачинске паприке.

Арома зачини – са седиштем у Футогу значајан је произвођач

зачинске паприке у Републици Србији. Прерађивачки капацитети у Ароми заузимају важну позицију у производњи паприке. Значајне количине зачинске паприке извозе се на разна тржишта.

3.9. Производња краставаца

Краставац може да се гаји као салатни краставац на отвореном пољу и у заштићеном простору (у стакленицима и пластеницима), и као индустријски краставац (корнишон). Конзумира се у свежем стању и као биоферментисани „кисели“ краставац.

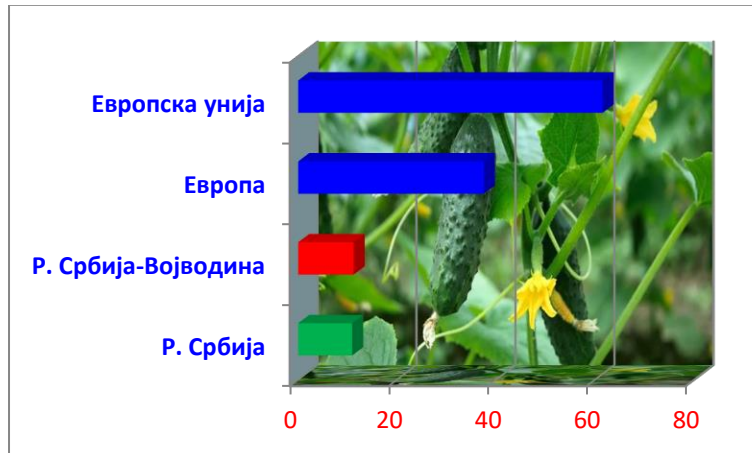
Површина - под краставцима у АП Војводини у 2020. години износила је 516 хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је смањена за 30 хектара односно за 5,5%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са 17,9% (табела 42). У укупним површинама под поврћем у АП Војводини краставац учествује са релативно малим учешћем од 2,7% и налази се на десетом месту.

Табела 42: Површина под краставцима у Републици Србији (2020.), ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	2.883	100,0
-АП Војводина	516	17,9
-Јужна и Источна Србија	1.115	38,7
-Шумадија и Западна Србија	1.150	39,9
-Град Београд	102	3,5
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - просечан принос краставаца у АП Војводини у 2020. години износио је 11,2 тоне по хектару, што је за 1,2 тоне (12%) више у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је значајно мањи принос у односу на европски просек за 26,3 тоне по хектару (70,1%) и истовремено мањи за 50,3 тона (81,7%) од постигнутог приноса у земљама Европске уније (графикон 111).

Графикон 111: Упоредни принос краставаца (2020.), тона /ха.

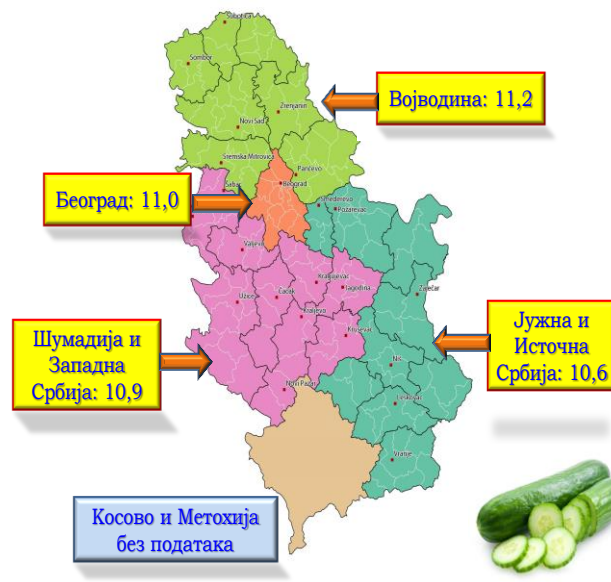
У Европи остварују се вома различити приноси краставаца у зависности од агроеколошких услова за производњу. Убедљиво највеће приносе краставаца у Европи остварују: Холандија (683 т./ха.), Исланд (641 т./ха.) и Белгија (392 т./ха.). У развијеним земљама краставац се у великом делом производи у заштићеном простору где се постижу знатно већи приноси у односу на приносе на отвореном пољу. Краставци се веома интензивно узгајају у заштићеном простору јер брзо расту и могу да почну са рађањем за 60-70 дана после сетве. У пластеницима највише се узгаја краставац салатар. Принос се креће од 10 до 30 кг./м², што зависи од времена узгоја и трајања бербе. Може да се гаји и уз потпору, овакав начин узгоја везује се за производњу на отвореном пољу и заснива се на формирању шпалира.

Уколико се упореде постигнути принос краставаца у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти у АП Војводини нижи у односу на постигнуте приносе у свим посматраним земљама региона: Румунија (17,0 т./ха.), Хрватска (33,2 т./ха.), Бугарска (35 т./ха.) и Мађарска (40,5 т./ха.), [графикон 112](#).

Графикон 112: Упоредни приноси краставаца у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

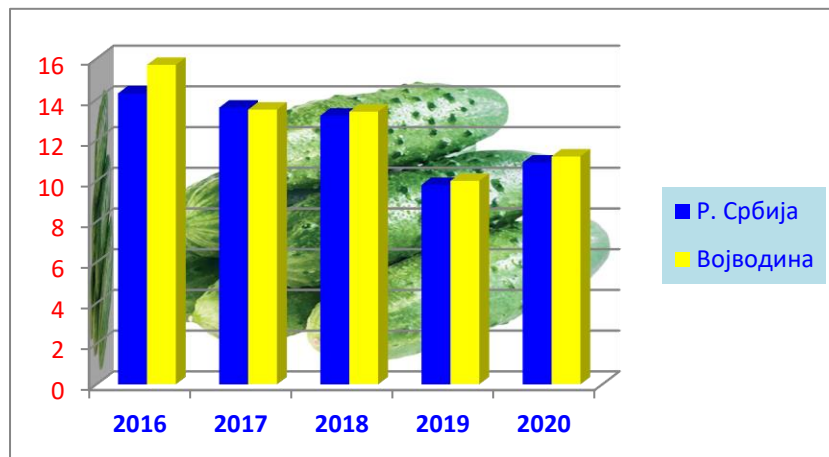
Картограм 17: Принос краставаца по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 0,3 тоне по хектару (2,7%) у односу на принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 17*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, степену примењене агротехнике као и деловању климатских чинилаца.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног опадања приноса краставаца у региону АП Војводине по просечној стопи од 8,1% годишње. Принос краставаца у Републици Србији, такође, бележи пад по просечној стопи од 6,6% годишње (*графикон 113*).

Графикон 113: Кретање приноса краставаца у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - краставаца у АП Војводини у 2020. години износила је 5,8 хиљада тона (*табела 43*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини краставац се налази на деветом месту и учествује са релативно скромним учешћем од 1,5%. У укупној производњи краставаца у Републици Србији АП Војводина учествује са 18,5%, (*графикон 114*).

Табела 43: Производња краставаца у Републици Србији (2020.)

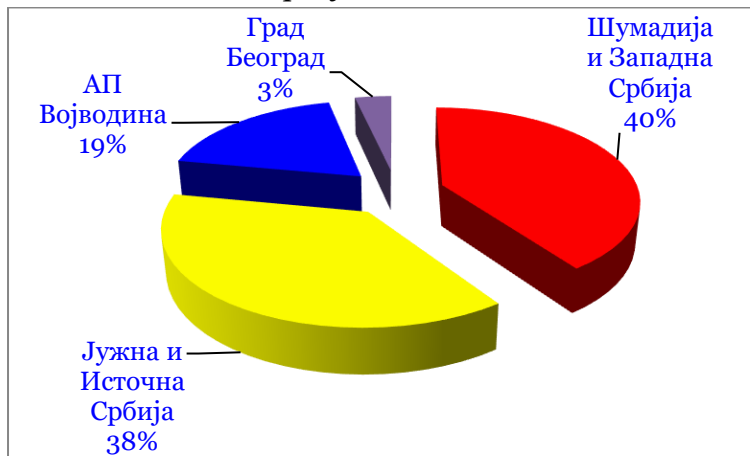
Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	31,3	4
-АП Војводина	5,8	3
-Јужна и Источна Србија	11,8	8
-Шумадија и Западна Србија	12,6	7
-Град Београд	1,1	1

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња краставаца у АП Војводини у 2020. години већа је за 309 тона односно за 5,6% у односу на претходну 2019. годину. Пораст производње условљен порастом приноса, док је површина незнатно смањена.

Производња краставаца у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 3 килограма, производња у Републици Србији на нивоу је 4 килограма.

Графикон 114: Структура производња краставаца у Републици Србији (2020.), %

Производња краставаца по становнику у Европи на нивоу је од 8 килограма а Европској унији 6 килограма, што је више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 115*).

Графикон 115: Упоредна производња краставаца (2020.), килограма по становнику

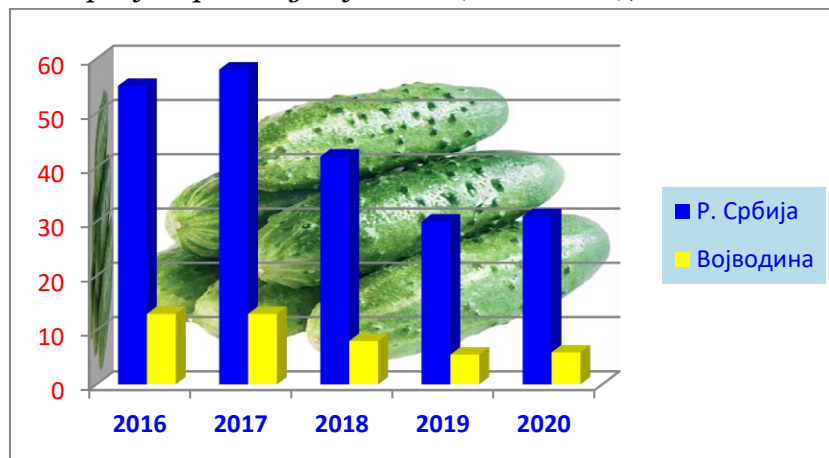

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд значајног смањења производње краставаца у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 17,9%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 116*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години. Апсолутни минимум остварен је у 2019. години. У 2020. години производња краставаца мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за преко 3 хиљаде тона односно за 35%.

Производња краставаца у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада по умеренијој просечној стопи од 13,3% годишње. Континуиран пад производње присутан је од 2017. године. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

У 2020. години извоз свежих и расхлађених краставаца из Републике Србије износио је 21,3 хиљаде тона, што је вредносно 12,9 милиона УС долара. Количински посматрано краставац се налази на првом месту, а вредносно на трећем, у структури укупног извоза поврћа.

Графикон 116: Кретање производње краставаца у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

У наредном периоду потребно је повећати производњу краставаца у заштићеним просторима - могу да се узгајају и без тла односно у систему хидропонија. Предности хидропонског узгоја: нема плодоред, смањена је појава патогена, мања употреба средстава за заштиту биља, смањено је загађивање околине, узгој на површинама на којима није било услова за узгој, високи интензитет производње, висок степен аутоматизације, мање рада при обради, култивисању, дезинфекцији, мања је потрошња воде и хранива и сл. На тај начин може се постићи производња током читаве године. Један део краставаца се пастеризује и стерилизује у индустријским капацитетима и тако долази на тржиште.

3.10. Производња белог лука

Бели лук се због интензивног мириса и љутог укуса не користи као поврће у класичном смислу већ првенствено као додатак јелима. Захваљујући великој адаптивности производи се у свим деловима АП Војводине али претежно на малим површинама за локална тржишта и потребе на газдинствима (натурална производња).

Површина - под белим луком у АП Војводини у 2020. години износила је 425 хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је повећана за 39 хектара односно за 10,3%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са трећином 32,4% (*табела 44*). У укупним површинама под поврћем у АП Војводини бели лук учествује са 2,3% и налази се на последњем месту међу поврћем које званична статистика евидентира.

Табела 44: Површина под белим луком у Републици Србији (2020.), ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	1.313	100,0
-АП Војводина	425	32,4
-Јужна и Источна Србија	193	14,7
-Шумадија и Западна Србија	606	46,1
-Град Београд	89	6,8

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос белог лука у АП Војводини у 2020. години износио је 3,1 тону по хектару, што је за 0,3 тоне (8,8%) мање у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је значајно мањи принос у односу на европски просек за 5,6 тона по хектару (63,9%), и такође мањи за 5,7 тона (64,4%) у односу на остварени принос у земљама Европске уније (*графикон 117*).

Графикон 117: Упоредни принос белог лука (2020.), тона /ха.

У Европи остварују се веома различити приноси у зависности од агроколошких услова за производњу. Највеће приносе белог лука у Европи остварују: Шпанија (11,8 т./ха.), Швајцарска (11 т./ха.) и Грчка (10,7 т./ха.).

Уколико се упореде постигнути принос белог лука у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти у АП Војводини најнижи у односу на остале посматране земље региона: Бугарска (4,3 т./ха.), Румунија (4,8 т./ха.), Мађарска 6,3 т./ха.) и Хрватска 7,2 т./ха.), *графикон 118*.

Домаће сорте су се добро показале, неопходно је користити сертифициран садни материјал јер је бели лук склон вирусним и другим обољењима што, такође, значајно утиче на принос. При сетви белог лука обавезно се мора водити рачуна о интродукцији сората из једног региона у други, односно, гајити искључиво сорте из истих или врло сличних агроколошких средина јер у супротном долази до великог пада у приносу као и до многобројних проблема у производњи.

Графикон 118: Упоредни приноси белог лука у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

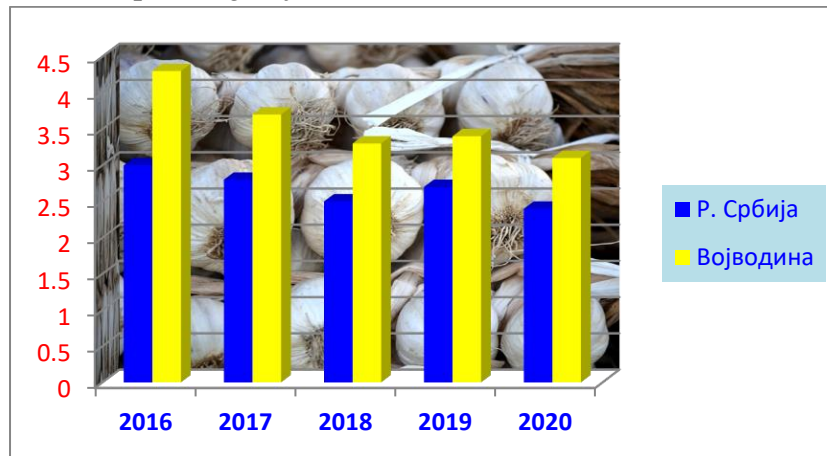
Картограм 18: Принос белог лука по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 0,7 тона по хектару (29,2%) у односу на принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 18*). Разлика у приносима резултанта је, пре свега, у плодности земљишта, примењених агротехничких мера као и дејства климатских чинилаца.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног опадања приноса белог лука у региону АП Војводине по просечној стопи од 7,8% годишње. Принос белог лука у Републици Србији, такође, бележи пад по нешто скромнијој просечној стопи од 5,4% годишње (*графикон 119*).

Графикон 119: Кретање приноса белог лука у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - белог лука у АП Војводини у 2020. години износила је 1,3 хиљаде тона (*табела 45*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини бели лук се налази на десетом месту и учествује са скромним учешћем од 0,3%. У укупној производњи белог лука у Републици Србији АП Војводина учествује са 40,6% (*графикон 120*). Скоро исти обим производње остварује се и у региону Шумадије и Западне Србије.

Табела 45: Производња белог лука у Републици Србији (2020.)

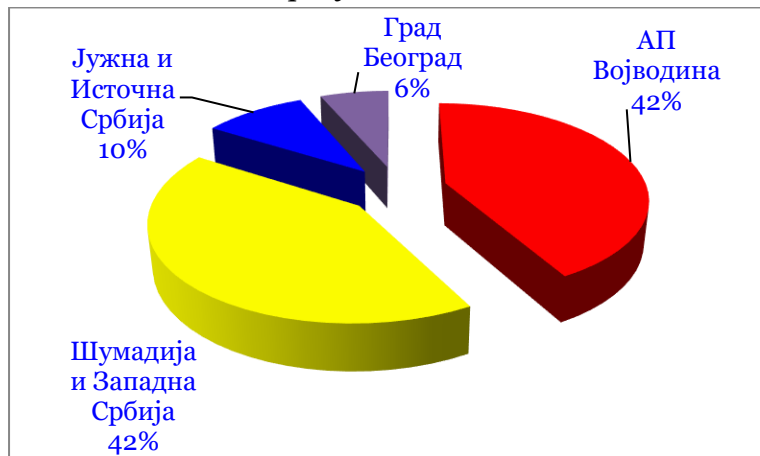
Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	3,2	0,5
-АП Војводина	1,3	0,7
-Јужна и Источна Србија	0,3	0,2
-Шумадија и Западна Србија	1,3	0,7
-Град Београд	0,2	0,1

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња белог лука у АП Војводини у 2020. години незнатно је мања, за свега 4 тоне односно за 0,3% у односу на претходну 2019. годину. Пад производње условљен је, пре свега, смањењем постигнутих приноса док је површина незнатно повећана.

Производња белог лука у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 0,7 килограма, производња у Републици Србији на нивоу је 0,5 килограма.

Графикон 120: Структура производње белог лука у Републици Србији (2020.), %

Производња белог лука по становнику у Европи на нивоу је од 1,2 килограма а Европској унији један килограм, што је више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 121*). Мала производња условљена је значајним увозом белог лука, пре свега, из Кине који има знатно нижу цену у односу на домаћи.

Графикон 121: Упоредна производња белог лука (2020.), килограма по становнику

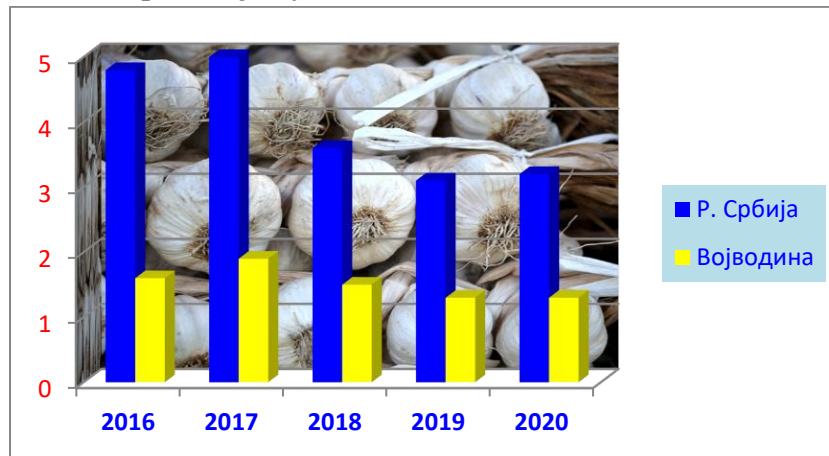

У временском периоду од пет година (2016-2020.) евидентан је тренд смањења производње белог лука у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 5,1%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 122*). Највећа производња остварена је у 2017. години. Апсолутни минимум остварен је у 2019. и 2020. години. У 2020. години производња белог лука мања је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 0,2 хиљаде тона односно за 14%.

Производња белог лука у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада по интензивнијој просечној стопи од 9,6% годишње. Пад производње континуирано је присутан од 2017. године.

У 2020. години извоз белог лука из Републике Србије износио је 100 тона, што је вредносно 158 хиљада УС долара. Количински и вредносно налази се на последњем месту у структури укупног извоза поврћа.

Графикон 122: Кретање производње белог лука у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

У наредном периоду потребно је повећати производњу белог лука у циљу снабдевања домаћег тржишта. Неопходно је обратити пажњу на савремене сорте, са dobrим сортним карактеристикама, такође, потребно је водити рачуна о правовременим агротехничким мерама. На тај начин може се значајно повећати принос. Може се узгајати у јесењем и пролетњем року, а приноси се крећу од 2 до 12 тона по хектару. Бели лук може се производити као Јесењак, када даје већи принос и до 13 тона по хектару и пролетњак који даје скромније приносе, од 2 до 4 тоне по хектару.

Квалитет белог лука значајан је за потрошаче. Само повећањем квалитета белог лука из домаће производње може се супституисати бели лук из увоза који је лошији али има знатно нижу цену.

3.11. Производња пасуља

Пасуљ има агротехнички значај за пољопривредну производњу који се огледа у томе да обогаћује земљиште азотом, јер живи у симбиози са бактеријама које везују азот из ваздуха и служи као храна за раст и развиће. Представља значајно поврће у потрошњи станогвништва.

Површина - под пасуљом у АП Војводини у 2020. години износила је 653 хектара. У односу на претходну 2019. годину, површина је смањена за 89 хектара односно за 11,9%. У структури укупне површине у Републици Србији АП Војводина учествује са 7,7% (*табела 46*). У укупној површини под поврћем у АП Војводини пасуљ учествује са 3,4% и налази се на деветом месту. Основни разлог смањења површина јесу ниски приноси због све учесталијих суша у периоду оплодње и наливања зрна. Производња се обавља, углавном, на ситном поседу индивидуалних произвођача, најчешће у здруженом усеву са кукурузом, где преовлађују домаће слабо приносне сорте.

Табела 46: Површина под пасуљем у Републици Србији (2020.), ха.

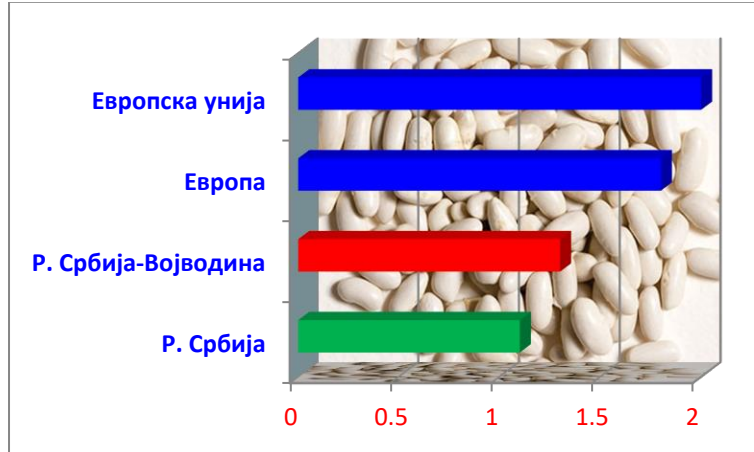
Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	8.512	100,0
-АП Војводина	653	7,7
-Јужна и Источна Србија	4.499	52,8
-Шумадија и Западна Србија	2.977	34,9
-Град Београд	383	4,6

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Принос - просечан принос пасуља у АП Војводини у 2020. години износио је 1,3 тоне по хектару, што је за 0,2 тоне (18,2%) више у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина у поменутој години остварила је мањи принос у односу на европски просек за 0,5 тона по

хектару (27,71%) и мањи за 0,7 тона (35%) од оствареног приноса у земљама Европске уније (*графикон 123*).

Графикон 123: Упоредни принос пасуља (2020.), тона /ха.

У Европи остварују се веома различити приноси пасуља у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе пасуља у Европи остварују: Црна Гора (7,2 т./ха.), Белорусија (2,2 т./ха.) и Албанија (1,9 т./ха.).

Уколико се упореде постигнути принос пасуља у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је исти виши у односу на приносе постигнуте у Хрватској (1,0 т./ха.), Бугарској (1,1 т./ха.) и Румунији (1,2 т./ха.) а нижи у односу на принос у Мађарској (1,8 т./ха.), *графикон 124*.

Принос пасуља, пре свега, зависи од климатских услова за производњу, сортног материјала, правилних агротехничких мера и сл. Релативно ниски приноси у АП Војводини резултанта су чињенице да је највећа површина под пасуљем сконцентрисана у породичним домаћинствима, чији циљ нису високи приноси, већ смањење трошкова. Пасуљ се код нас неоправдано ретко гаји у наводњавању, иако на исто реагује значајним повећањем приноса.

Графикон 124: Упоредни приноси пасуља у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

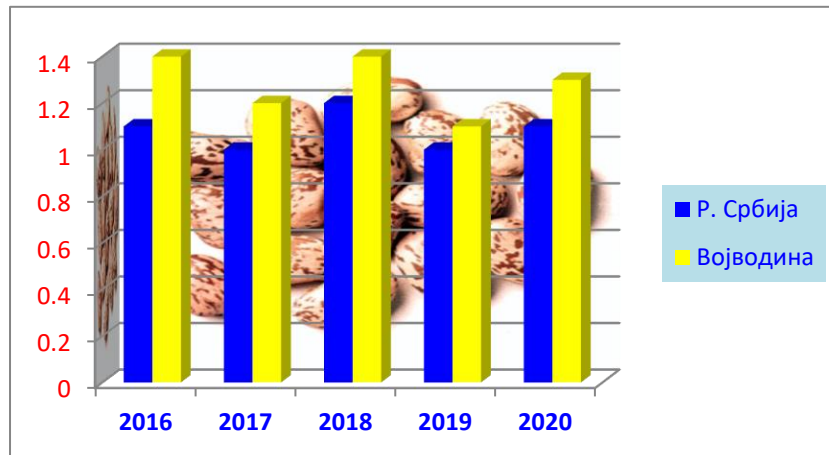
Картограм 19: Принос пасуља по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос од 0,2 тоне по хектару (18,2%) у односу на остварени принос у Републици Србији и виши у односу на остале регионе (*картограм 19*).

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог опадања приноса пасуља у региону АП Војводине по просечној стопи од 1,8% годишње. Принос пасуља у Републици Србији за разлику од тенденције остварене у региону Војводине бележи тренд стагнације (*графикон 125*).

Графикон 125: Кретање приноса пасуља у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња - пасуља у АП Војводини у 2020. години износила је 837 тона (*табела 47*). У структури укупне производње поврћа у АП Војводини пасуљ се налази на једанаестом месту и има најмање учешће у односу на поврће које води званична статистика и учествује са скромним учешћем од 0,2%. У укупној производњи пасуља у Републици Србији АП Војводина учествује са релативно малим учешћем од 8,7% (*графикон 126*).

Табела 47: Производња пасуља у Републици Србији (2020.)

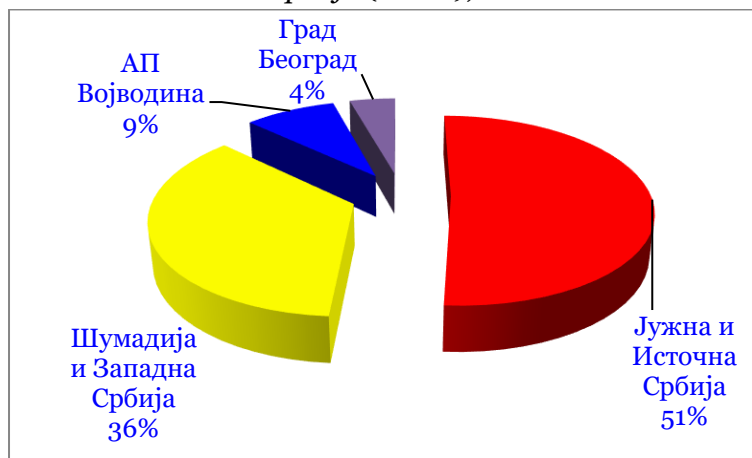
Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	9,2	1,3
-АП Војводина	0,8	0,4
-Јужна и Источна Србија	4,7	3,1
-Шумадија и Западна Србија	3,3	1,7
-Град Београд	0,4	0,3

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња пасуља у АП Војводини у 2020. години незнатно је већа, за 9 тона односно за 1,1% у односу на претходну 2019. годину. Раст производње условљен је порастом остварених приноса, док је површина незнатно смањена.

Производња пасуља у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 0,4 килограма, производња у Републици Србији на нивоу је 1,3 килограма. Скромна производња услов је значајног увоза ове врсте поврћа.

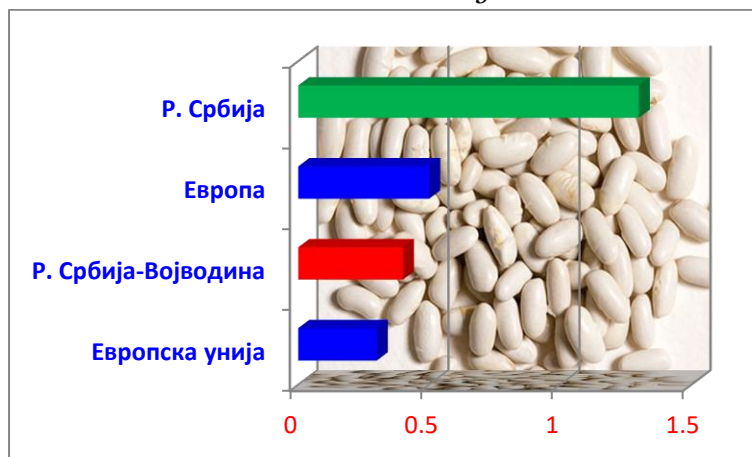
Графикон 126: Структура производње пасуља у Републици Србији (2020.), %

Процењује се да је потрошња пасуља на домаћем тржишту 5-6 килограма по становнику годишње, истовремено производња је на нивоу од свега једног килограма, значи да је постигнут низак ниво самоснабдевености из домаћих ресурса. Управо због тога постоји шанса за повећањем домаће производње.

Производња пасуља по становнику у Европи на нивоу је од 0,5 килограма а Европској унији 0,3 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 127*).

Графикон 127: Упоредна производња пасуља (2020.), килограма по становнику

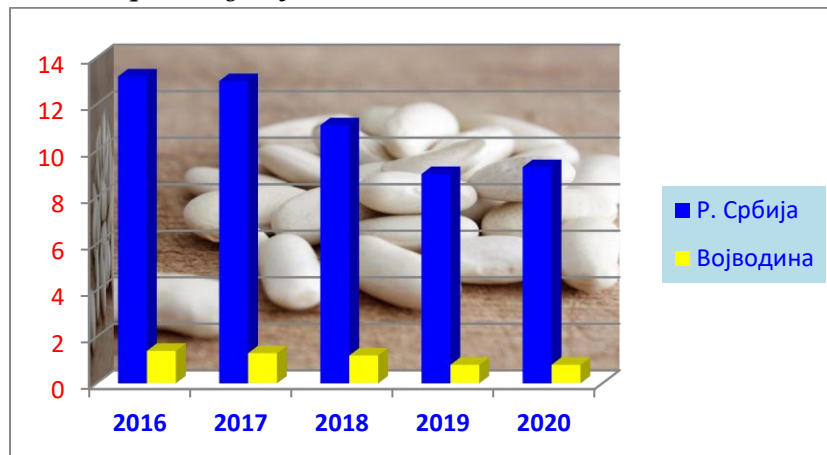

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног смањења производње пасуља у АП Војводини по просечној годишњој стопи од 13,1%, са изразитим годишњим варирањима (*графикон 128*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години. Апсолутни минимум остварен је у 2019. и 2020. години. У 2020. години производња пасуља у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) мања је за 300 тона односно за 27%.

Производња пасуља у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада по скромнијој просечној стопи од 8,4%. Пад производње континуирано је присутан од 2017. године. Дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта.

У 2020. години извоз пасуља из Републике Србије износио је 125 тона, што је вредносно 214 хиљада УС долара. По овим параметрима налази се на претпоследњем месту (испред белог лука) у структури укупног извоза поврћа.

Графикон 128: Кретање производње пасуља у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Један од значајних проблема јесте неодговарајући сортимент и проблеми приликом пласмана. Треба напоменути да је цена увозног пасуља знатно нижа од истог из домаће производње, што може значајно да утиче на производњу у наредном периоду. Недостатак пасуља на тржишту, добра тржишна цена пасуља и све веће потребе за овом биљном врстом намећу значај производње и повећање површина и приноса у региону Војводине и Републици Србији.

4. Производња воћа у АП Војводини

Воћарска производња представља значајну привредну делатност у Војводини. Воћарство је једна од најпродуктивнијих пољопривредних грана. Значајан број воћних врста омогућава коришћење подручја са различитим земљишним и климатским условима за воћарску производњу. За гајење воћака могу да се користе и земљишта слабија у погледу физичких, хемијских и других особина као и са већим нагибом. Производњом воћа остварује се 10-20 пута већа вредност производње по хектару него при производњи пшенице и кукуруза. Већи део воћњака у власништву је сеоских домаћинстава и користи се за личне потребе, један део је тржишно оријентисан. Плантажна производња још увек је релативно мало заступљена у АП Војводини, изузев производње јабука, мада има тенденцију раста, уз значајно веће приносе.

Подела воћа може бити следећа:

- *Јабучасто воће* – јабука, крушка, дуња, оскоруша, мушмула.
- *Коштичаво воће* – трешња, вишња, кајсија, бресква, шљива,
- *Јагодасто воће* – јагода, купина, малина, рибизла,
- *Језграсно воће* – орах, лешник, бадем, кестен,
- *Цитрусно воће* – лимун, поморанца, грејпфрут, мандарина, лимета и сл.
- *Јужно воће* – смоква, урма и сл.

Површина – под воћем АП Војводини у 2020. години износила је 21,1 хиљаде хектара, (према званичној статистици), међутим, она је већа бар за неколико стотина хектара. Површина под воћем већа је у односу на површину под поврћем у АП Војводини. У структури површина доминирају *јабуке* са 7,5 хиљада хектара (35,5%), следи

грожђе са 3,1 хиљаде хектара (14,7%), шљиве са 2,1 хиљаде хектара (9,9%) и вишње са 2,1 хиљаде хектара (9,9%). Поменуте воћне врсте у уструктури укупних површина под воћем у АП Војводини учествовале су са 70% (графикон 129).

Графикон 129: Површине под воћем у АП Војводини (2020.), 000 ха.

У структури укупне површине под воћем у Републици Србији АП Војводина учествује са 10,5% (табела 48).

Табела 48: Површина под воћем у Републици Србији (2020.), 000 ха.

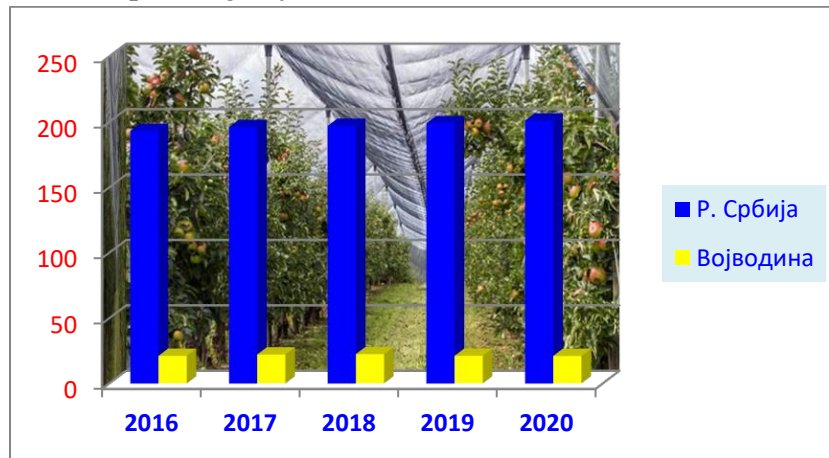
Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	200,6	100,0
-АП Војводина	21,1	10,5
-Јужна и Источна Србија	54,5	27,2
-Шумадија и Западна Србија	108,8	54,2
-Град Београд	16,3	8,1
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Површина под воћем у АП Војводини у 2020. години смањена је за 100 хектара, односно за 0,4% у односу на претходну 2019. годину.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд незнатног пада површина под воћем у АП Војводини по просечној стопи од 0,12% годишње (*графикон 130*). Највећа површина остварена је у 2018. години, истовремено најмања површина била је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) површина под воћем мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 500 хектара, односно за 2,3%.

Површина под воћем у Републици Србији у анализираном временском периоду (2016-2020.) за разлику од кретања у региону Војводине бележи тенденцију благог пораста по просечној стопи од 1,02% годишње. Евидентно је да је површина на стабилном нивоу без великих варирања. Ово ће утицати и на стабилну производњу воћа. Светски тренд огледа се у томе да се родна површина смањује уз повећање приноса по стаблу, односно по јединици површине.

Графикон 130: Кретање површине под воћем у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Производња - воћа у АП Војводини у 2020. години износила је 296,6 хиљада тона. У структури укупне производње воћа у АП Војводини доминира *јабучасто* воће са 206 хиљада тона, односно учествује са више од две трећине (69,4%), следи *коштичаво* воће са 54 хиљада тона (18,2%), *грожђе* са 26 хиљада тона (8,7%), *јагодасто* воће са 10 хиљада тона (3,3%) док најмању производњу има *језграсто* воће, са 1,5 хиљада тона односно са учешћем од свега 0,5% (*графикон 131*).

Поред производње, прерада воћа значајна је са економског аспекта, посебно када се има у виду извоз. Воће се може делимично прерадити и конзервирати за даљу прераду, или се одмах прерадити у финалне производе (*сокове, желирано воће, компоти* и сл.).

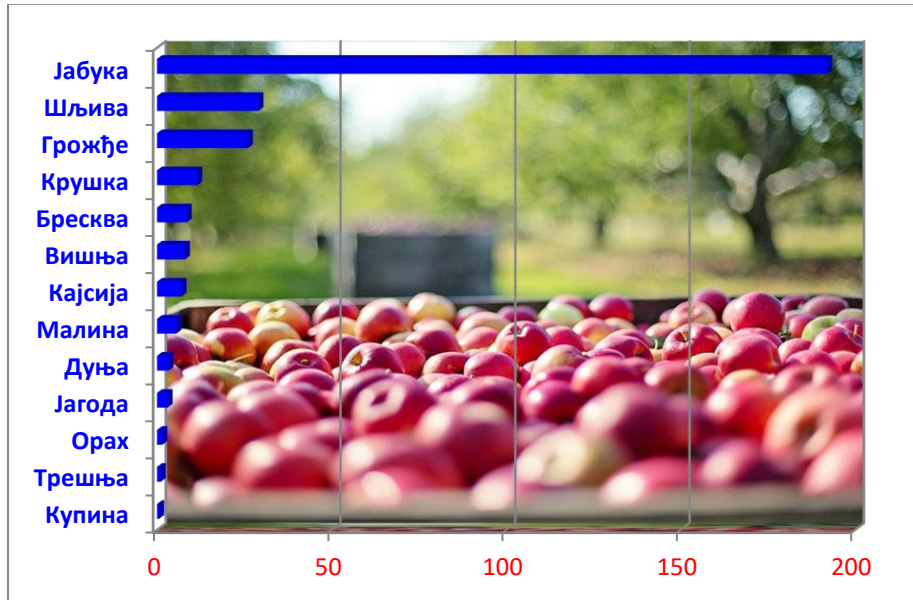
Графикон 131: Производња воћа по врстама у АП Војводини (2020.), 000 тона

Анализирано по врстама воћа апсолутно доминирају *јабукe* са 192 хиљаде тона, односно са скоро две трећине (64,7%), следе *шљиве* са 29 хиљада тона (9,8%), *грожђе* са 26 хиљада тона (8,8%) и *крушке* са 11,5 хиљада тона (3,8%). Напред наведене врсте воћа доминирају и у

структури укупне производње воћа учествују са више од три четвртине (87,1%), *графикон 132*.

Графикон 132: Производња воћа у АП Војводини (2020.), 000 тона

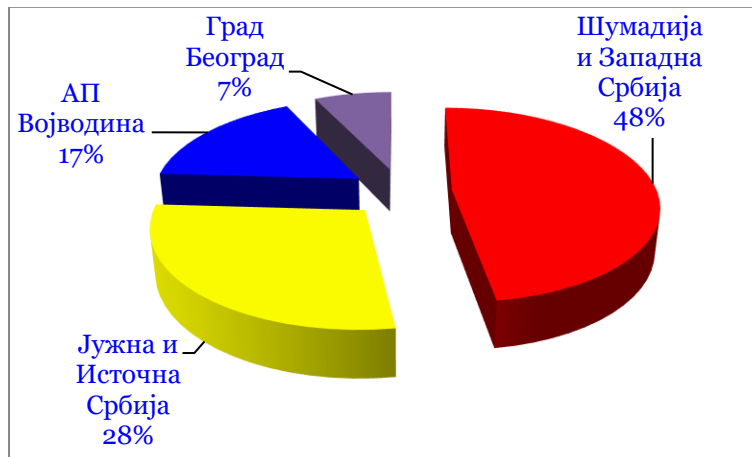
У структури укупне производње воћа у Републици Србији АП Војводина учествује са 16,9%, (*табела 49*). Доминира регион Шумадије и Западне Србије са скоро половином (48%), *графикон 133*.

Табела 49: Производња воћа у Републици Србији (2020.), 000 тона

Регион	Производња	По становнику, кг.
Република Србија	1.749,9	252
-АП Војводина	296,6	160
-Јужна и Источна Србија	495,0	332
-Шумадија и Западна Србија	833,7	437
-Град Београд	124,7	74

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 133: Структура производње воћа у Републици Србији (2020.), %

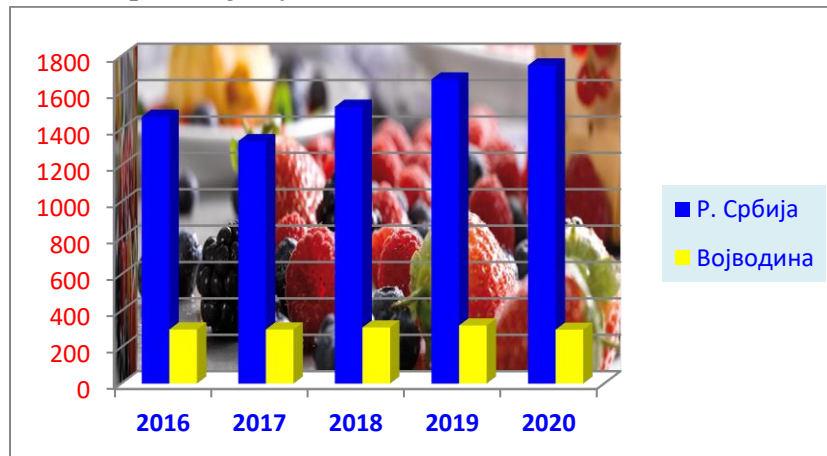
Производња воћа у АП Војводини у 2020. години смањена је за 23,4 хиљада тона, односно за 7,3% у односу на претходну 2019. годину. Пад производње условљен је смањењем родне површине и приноса под појединим врстама воћа. Производња воћа у АП Војводини исказана по становнику на доста је виском нивоу и износи 160 килограма.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд незнатног смањења производње воћа у региону Војводине по просечној стопи од 0,09% годишње (*графикон 134*). Ово указује на високу стабилност производње. Највећа производња остварена је у 2019. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња воћа мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 7,6 хиљада тона односно за 2,49%.

Производња воћа у Републици Србији у анализираном временском периоду, за разлику од кретања у региону Војводине, бележи раст по просечној стопи од 4,49% годишње. Раст производње

дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза. Ово је значајно јер воће и прерађевине представљају важне извозне производе из Републике Србије.

Графикон 134: Кретање производње воћа у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Од свих напред анализираних врста воћа у АП Војводини само *крушка* и *јагода* остварују раст производње у 2020. години у односу на претходну 2019. годину. Остале врсте воћа остварују пад производње (*табела 50*). Најинтензивнији пад остварују кајсија (30%), вишња (25%) и купина (20%). Пад производње превасходно настао је опадањем приноса, те се може окарактерисати да производна 2020. година није била добра за воћарску производњу у региону Војводине.

Пад производње наведеног воћа негативно ће се одразити на понуду свежег воћа прерађивачкој индустрији, тржишту и расположивих количина за извоз.

Табела 50: Параметри производње воћа у АП Војводини у 2020. у односу на 2019. годину

Врста воћа	Површина	Принос	Производња
Јабука	раст	пад	пад: 6,0%
Шљива	пад	пад	пад: 13,0
Грожђе	пад	раст	пад: 4,0%
Крушка	раст	раст	раст: 20,0%
Бресква	пад	пад	пад: 18,0%
Вишња	раст	пад	пад: 25,0%
Кајсија	пад	пад	пад: 30,0%
Малина	стагнација	пад	пад: 19,0%
Дуња	раст	пад	пад: 4,0%
Јагода	раст	раст	раст: 59,0%
Орах	раст	пад	пад: 10,0%
Трешња	раст	пад	пад: 14,0%
Купина	пад	пад	пад: 20,0%

Извор: обрачун аутора

Воће и прерађевине од воћа представљају значајне извозне производе из Републике Србије. У 2020. години извоз свежег и прерађеног (замрзнутог и конзервисаног) воћа из Републике Србије износио је 496,7 хиљада тона, што је вредносно чинило 569,9 милиона УС долара. Исказано по килограму вредност извоза износила је 1,15 УС долара по извезеној јединици. Воће и прерађевине имају далеко већи значај у извозу од поврћа и прерађевина, наиме извоз поврћа и прерађевина износио је 112,8 хиљада тона, што је вредносно чинило 71,3 милиона УС долара или 0,63 УС долара по килограму.

Да би Република Србија имала стални извоз воћа и прерађевина од воћа уз перманентни раст, неопходно је да има сталност и уједначеност производње, као и диверзификовати производни програм.

За успешнији наступ на иностраном тржишту неопходно је побољшати сортимент у новим засадима воћа и повести рачуна о томе да ли врсте које се саде дају плодове високог квалитета и приноса, али и да ли одговарају терену на ком ће бити воћњак. Важно је, такође, и у ком крају се гаји која врста воћа - то је једини пут који води ка стварању брендова, односно, продаји воћа са географским пореклом, што би омогућило извоз наших традиционалних врста воћа, као што су чачанске шљиве, виноградарске брескве, или неке врсте јабука, паралелно са тим, требало би улагати и у хладњаче, сензорске калибраторе за воће, превозна средства и путну инфраструктуру

У наредном периоду произвођачима воћа биће све теже јер се са смањењем царинских стопа повећава увоз воћа и прерађевина од воћа. На тај начин сви они произвођачи који не буду конкурентни на тржишту наћиће се у веома тешкој ситуацији. Једина шанса произвођача јесте да унапреде технологију производње и повећају квалитет воћа уз прихватање стандарда технологије како би били конкурентни на тржишту.

Појединци на тржишту неће моћи сами да опстану зато морају да се удружују у задруге, кооперативе, како би смањили производну цену и омогућили бољи пласман на тржишту. Постоји добар пример увођења нових технологија у производњу јабуке у рејону Фрушке горе, где су подигнути једни од најсавременијих засада на Балкану и где квалитет не заостаје за квалитетом јабуке из Италије, Аустрије или Француске, а где је производна цена нижа него што је у тим земљама.

У региону Војводине постоје и капацитети за прераду воћа у разне врсте прерађевина: *воћни сокови, сирупи и концентрати, желирани производи, компоти и пастеризовано воће, замрзнуто и сушено воће*. Један од највећих прерађивача воћа у региону Војводине је компанија Нактар.

Nectar – са седиштем у Бачкој Паланци, лидер је у преради воћа и

производњи воћних сокова и нектара у региону, са потпуно заокруженим процесом производње. Годишње преради ви-

ше од 100.000 тона разних сировина - воћа и парадајза и та прерада обавља се на пет локација - у Бачкој Паланци, Владичином Хану, Ариљу, Скопљу и Ајдовшчини. Од тих сировина праве се полупроизводи у виду воћних концентрата, смрзнутог воћа и асептичних воћних каша. Ти полупроизводи користе се за сопствену производњу, а слободни део извози се на тржишта Европске уније и Русије. Компанија Nectar поседује планатаже јагоде, на површини од 10 хектара, које су уједно једне од највећих у Србији, такође и плантаже другог воћа попут јабука, брескве, кајсије, крушке, са којих се воће директно прерађује у сокове и нектаре.

Потрошња воћа у нашој земљи нижа је у односу на развијене земље света. Процењује се да износи нешто преко 60 килограма по становнику годишње (без воћних сокова).

У структури потрошње воћа доминантно место заузима јабука, са потрошњом од 15 килограма, односно са учешћем од једне трећине у укупној потрошњи воћа (2020.). Ограничавајући чиниоци веће потрошње воћа у нашој земљи, пре свега, су ниска куповна моћ потрошача, релативно висока малопродајна цена неких врста континенталног и јужног воћа, и присутне навике (нарочито у конзумирању прерађеног воћа – *разне врсте компота, џемова, сушено воће, смрзнута малина, вишња и сл*). Понуда воћа на тржишту може се окарактерисати као врло добра.

4.1. Производња јабуке

Јабука је најзначајније континентално воће у АП Војводини према обиму производње и економском значају за произвођаче. Има разноврсну употребу, користи се у свежем стању и у виду разних прерађевина: слатко, компот, мармелада, сокови, ракија, сирће и сл. Последњих година има добру перспективу извоза.

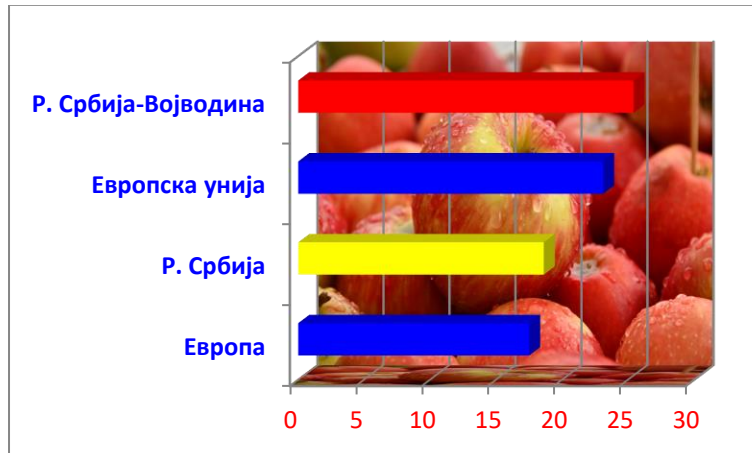
Површина – родна површина под јабуком у АП Војводини у 2020. години износила је 7,5 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно повећана, за 54 хектара, односно за 1%. У структури укупне површине под јабуком у Републици Србији АП Војводина учествује са 28,5% (*табела 51*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини јабука учествује нешто више од трећине (35,5%) и налази се убедљиво на првом месту.

*Табела 51: Површина под јабуком у Републици Србији (2020.),
000 ха.*

<i>Регион</i>	<i>Површина</i>	<i>Структура, %</i>
<i>Република Србија</i>	<i>26,3</i>	<i>100,00</i>
-АП Војводина	7,5	28,5
-Шумадија и Западна Србија	10,1	38,4
-Јужна и Источна Србија	6,2	23,6
-Град Београд	2,5	9,5
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - јабуке у АП Војводини у 2020. години износио је 25,4 тона по хектару, у поменутој години дошло је до пада приноса за 1,7 тона по хектару, односно за 6% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је већи принос у односу на европски просек за 7,9 тона по хектару (45%) и већи за 2,3 тоне (9%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 135*).

Графикон 135: Упоредни принос јабуке (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се веома различити приноси јабука у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе јабуке у Европи остварују: Швајцарска (50,7 т./ха.), Белгија (44,7 т./ха.) и Холандија (42,5 т./ха.).

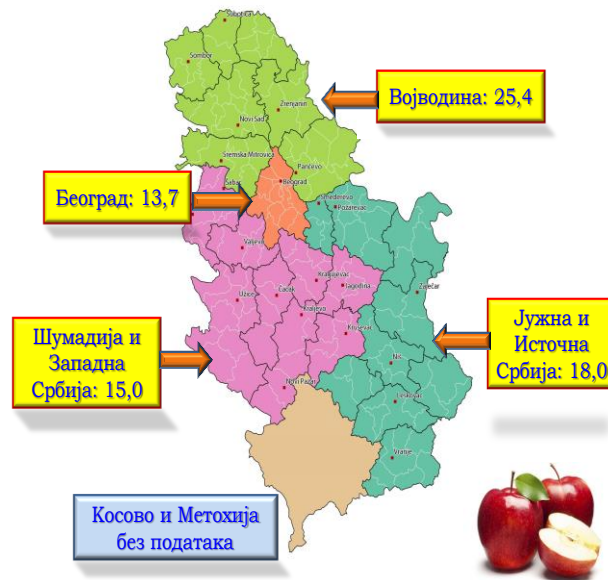
Уколико се упореде постигнути принос јабука у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у Војводини у односу на приносе постигнуте у свим земљама окружења: Румунија (10,5 т./ха.), Бугарска (11,2 т./ха.), Хрватска (14,8 т./ха.) и Мађарска (18,0 т./ха.), [графикон 136](#).

Евидентно је да постоји могућност за раст приноса у АП Војводини. Приноси јабуке варирају услед деловања климатских, едафских фактора, производног сортимента. Утицај на висину приноса има и нега, односно примена агротехничких и помотехничких мера како би се обезбедили услови за нормалан раст и родност. Од агротехничких мера најважније су: одржавање земљишта у воћњаку, наводњавање и ђубрење, а од помотехничких: резидба, прекалемљивање и подмлађивање воћака и сл. Утицај климатских фактора битно утиче на висину остварених приноса.

Графикон 136: Упоредни приноси јабука у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

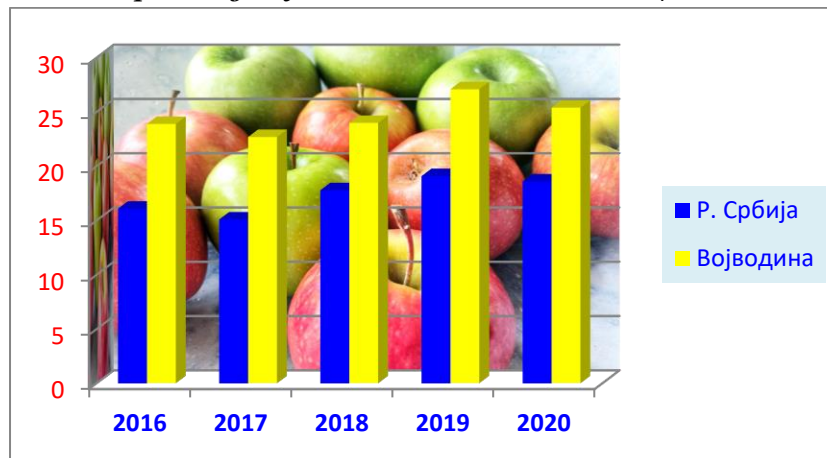
Картограм 20: Принос јабука по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 6,8 тона по хектару односно за 36%. У региону Војводине остварују се већи приноси у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 20*). Разлика у приносима резултат је у агроеколошким условима производње, плодности и квалитету земљишта, надморске висине, годишњих сума и распореда падавина, и нивоа примењених агротехничких мера.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог раста приноса јабуке у региону АП Војводине по просечној стопи од 1,5% годишње. Принос јабуке у Републици Србији, такође, бележи раст по интензивнијој просечној стопи од 3,7% годишње (*графикон 137*).

Графикон 137: Кретање приноса јабуке у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња – јабука у АП Војводини у 2020. години износила је 192 хиљаде тона (*табела 52*). У структури укупне производње јабука у Републици Србији АП Војводина доминира и учествује са 39,3% (*графикон 138*). У укупној производњи воћа у АП Војводини јабука учествује са скоро две трећине (64,6%) и налази се убедљиво на првом месту.

Табела 52: Производња јабука у Републици Србији (2020.)

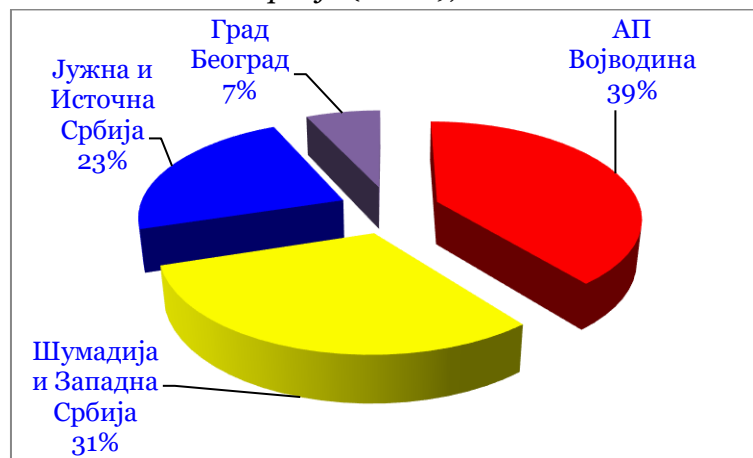
Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	489	70
-АП Војводина	192	104
-Шумадија и Западна Србија	151	79
-Јужна и Источна Србија	112	75
-Град Београд	34	20

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња јабука у АП Војводини у 2020. години мања је за нешто преко 11 хиљада тона, односно за 6% у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње јабука условљен је падом приноса, мада је родна површина незнатно повећана.

Ниво производње зависи, поред осталог, од локације где се засади под јабуком налазе, од интензивности производње, примењених техничких и технолошких мера, економских мера (услова кредитирања производње, висине цена) и сл.

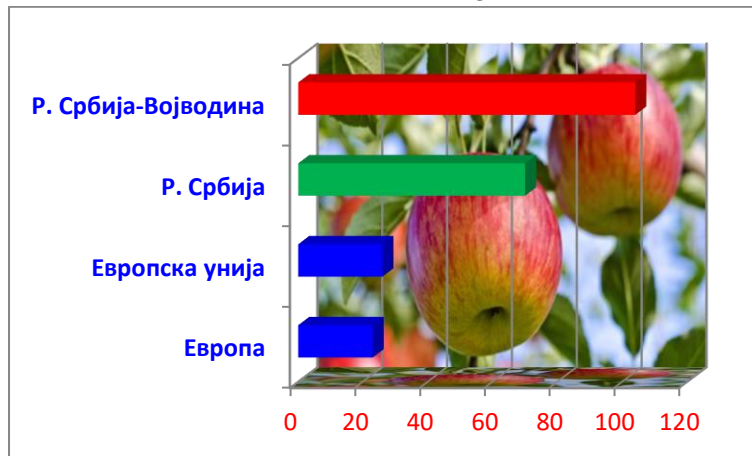
Графикон 138: Структура производње јабука у Републици Србији (2020.), %

Највеће површине под јабуком имају компаније: *Делта аграр*, Челарево (445 хектара), *Ђурић Агро МБЖ*, Тител (280 хектара), *Atos Fructum*, Мала Ремета (90 хектара) земљорадничка задруга *Воћар*, Сланкамен и др.

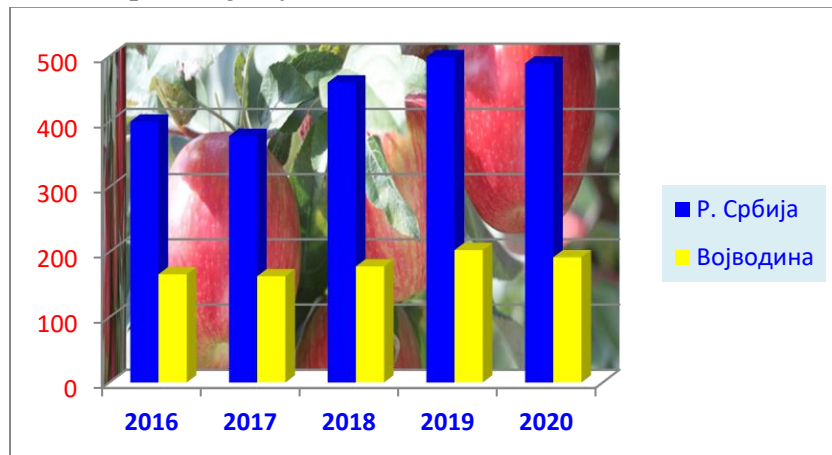
Производња јабука у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) на веома је високом нивоу, износила је 104 килограма у Републици Србији на нивоу је 70 килограма. Производња јабука по становнику у Европи износи 23 килограма а Европској унији 26 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 139*).

Графикон 139: Упоредна производња јабука (2020.), килограма по становнику

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд раста производње јабука у АП Војводини по просечној стопи од 3,7% годишње (*графикон 140*). Највећа производња остварена је у 2019. години, истовремено најмања производња присутна је у 2017. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња јабука већа је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 11 хиљада тона односно за 6,4%.

Графикон 140: Кретање производње јабука у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Производња јабука у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију раста али нешто израженијег интензитета, по просечној стопи од 5,1% годишње. Раст производње дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност прераде и извоза. Јабука представља значајан извозни производ из Републике Србије.

У 2020. години извоз свеже јабуке из Републике Србије износио је 173 хиљаде тона, што је исказано вредносно 125,4 милиона УС долара. Количински посматрано јабука се налази на првом месту, а вредносно на другом месту (иза малине) у структури укупног извоза воћа. Ово је још један од разлога зашто треба ићи на повећање производње ове врсте воћа. Извоз прерађевина од јабуке (*воћни сокови, каше, пулпа, ракија* и сл.) још увек је на доста ниском нивоу.

4.2. Производња шљиве

Најзаступљенија је воћна врста у Републици Србији, док се према обиму производње у АП Војводини налази на другом месту (иза јабуке). Адаптивна је и успева на различитим теренима и надморским висинама. Користи се у свежем стању, сушена и у виду разних прерађевина (*пекмез, компот, слатко, ракија, сокови, џем, мармелада..*).

Површина - родна површина под шљивом у АП Војводини у 2020. години износила је 2,1 хиљаду хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно смањена, за 88 хектара, односно за 4%. У структури укупне површине под шљивом у Републици Србији Војводина учествује са веома малим учешћем од 2,8% (*табела 53*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини шљива учествује нешто са 9,9% и налази се на трећем месту, иза јабуке и грожђа.

*Табела 53: Површина под шљивом у Републици Србији (2020.),
000 ха.*

<i>Регион</i>	<i>Површина</i>	<i>Структура, %</i>
<i>Република Србија</i>	<i>73,0</i>	<i>100,0</i>
-АП Војводина	2,1	2,8
-Шумадија и Западна Србија	50,4	69,0
-Јужна и Источна Србија	17,0	23,3
-Град Београд	3,5	4,9
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - шљиве у АП Војводини у 2020. години износио је 13,8 тона по хектару, у поменутој години дошло је до незнатног пада приноса за 1,4 тоне по хектару, односно за 9% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је већи принос у односу на

европски просек за 5,8 тона по хектару (72%) и већи за 2,8 тона (25%) у односу на принос у земљама Европске уније (*графикон 141*).

Графикон 141: Упоредни принос шљиве (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се веома различити приноси шљиве у зависности од агроколошких услова за производњу. Највеће приносе шљиве у Европи остварују: Аустрија (63,9 т./ха.), Холандија (24,5 т./ха.) и Швајцарска (21,9 т./ха.).

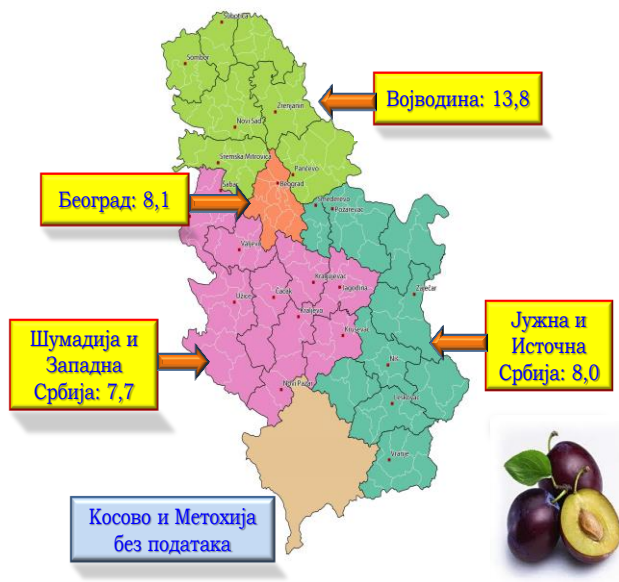
Уколико се упореде постигнути принос шљиве у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у односу на приносе постигнуте у свим земљама окружења: Хрватска (3,5 т./ха.), Мађарска (6,8 т./ха.), Бугарска (7,8 т./ха) и Румунија (11,2 т./ха.), *графикон 142*.

На остварени принос шљиве делује читав низ фактора: сорта и деловање климатских чинилаца, примена агротехничких мера, заштита од болести и штеточина и сл.). У АП Војводини остварује се значајно већи просечан принос шљиве у односу на принос у Републици Србији за 5,8 тона односно за 72%. У региону Војводине остварују се већи приноси у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 21*).

Графикон 142: Упоредни приноси шљиве у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

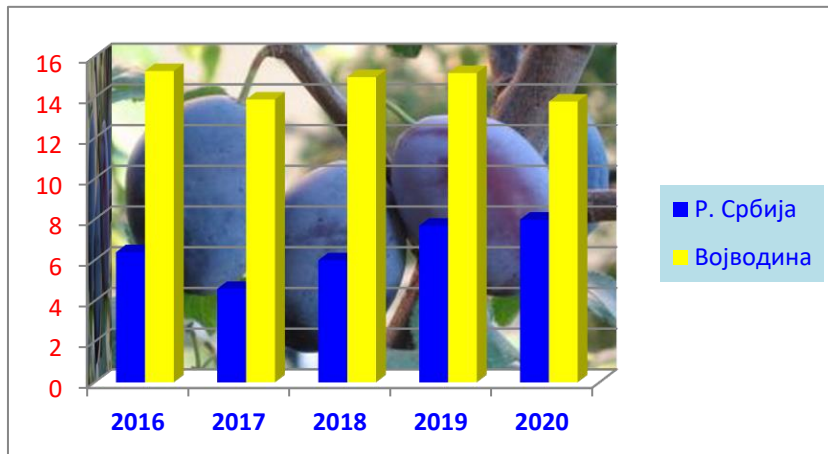

Картограм 21: Принос шљиве по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд умереног опадања приноса шљиве у региону АП Војводине по просечној стопи од 2,5% годишње. Принос шљиве у Републици Србији за разлику од тенденције остварене у региону Војводине бележи значајан раст по просечној стопи од 5,7% годишње, од 2017. године присутан је континуирани раст (*графикон 143*).

Графикон 143: Кретање приноса шљиве у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња – шљиве у АП Војводини у 2020. години износила је 29 хиљада тона (*табела 54*). У структури укупне производње шљиве у Републици Србији АП Војводина учествује са 4,9%, (*графикон 144*). У укупној производњи воћа у АП Војводини шљива учествује са 9,7% и налази се на другом месту.

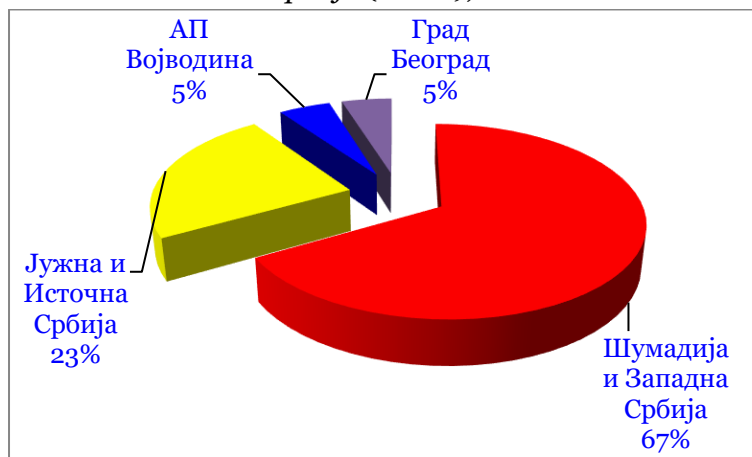
У укупној производњи доминирају традиционални засади (шљивици), док је учешће модерних засада где се постиже висока производња по хектару још увек мали. Због тог разлога тешко је и проценити укупну производњу, такође, један део гаји се у двориштима и окућницама.

Табела 54: Производња шљиве у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	582	84
-АП Војводина	29	16
-Шумадија и Западна Србија	389	204
-Јужна и Источна Србија	137	92
-Град Београд	28	17

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 144: Структура производње шљиве у Републици Србији (2020.), %

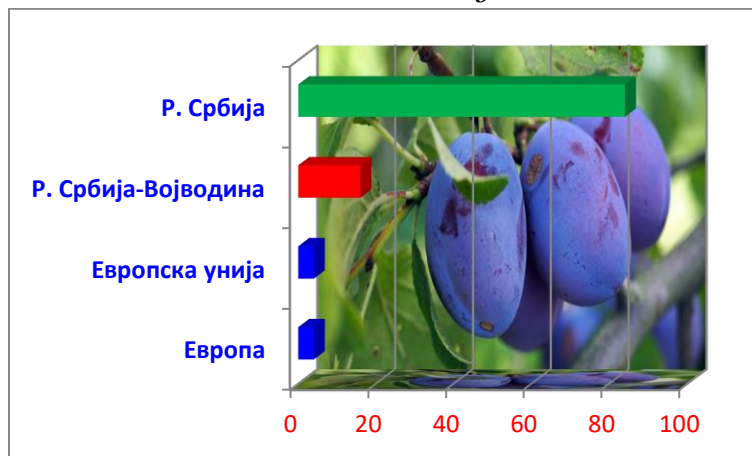

Производња шљиве у АП Војводини у 2020. години мања је за четири хиљаде тона, односно за 13% у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње шљиве условљен је падом засада, односно родне површине и падом остварених приноса.

Производња шљиве у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) износила је 16 килограма у Републици Срби-

ји на нивоу је 84 килограма. Производња шљиве по становнику у Европи и Европској унији износи четири килограма, што је значајно мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 145*).

Графикон 145: Упоредна производња шљиве (2020.), килограма по становнику

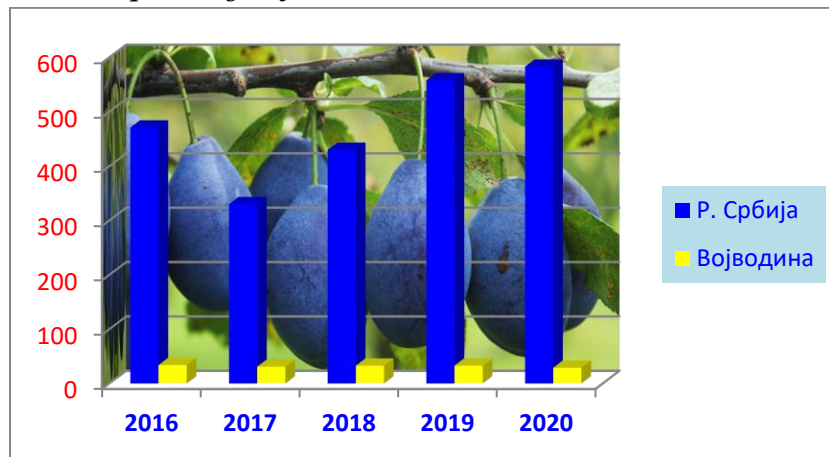

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог пада производње шљиве у АП Војводини по просечној стопи од 3,9% годишње (*графикон 146*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња шљиве мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за три хиљаде тона односно за 9,32%.

Производња шљиве у Републици Србији у анализираном временском периоду супротно присутном тренду у АП Војводини бележи тенденцију раста по просечној стопи од 5,5% годишње. Раст производње дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта, производњу разних прерађевина и могу-

ћност извоза. У 2020. години извоз свежих шљива из Републике Србије износио је 27,5 хиљада тона, што је вредносно 14,8 милиона УС долара. Количински посматрано шљива се налази на четвртом месту, а вредносно на шестом месту у структури укупног извоза воћа. Извоз суве шљиве доста је смањен у односу на ранији период. Извоз ракије од шљиве, такође, на доста је ниском нивоу.

Графикон 146: Кретање производње шљиве у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Основне мере које би требало предузети у циљу повећања производње шљиве и прерађевина су следеће: подизање нових интензивних засада са сортама које по потенцијалу приноса, крупноћи и квалитету плодова могу да обезбеде висок и стабилан принос квалитетних плодова и да задовоље инострана тржишта. Неопходно је унапређење технологије гајења шљиве, а пре свега, побољшање нивоа заштите од болести и штеточина. Неопходна је финансијска подршка државне заједнице при подизању нових интензивних засада, са квалитетним сортама које имају висок потенцијал родности и отпорност на шарку, као и кредитирање текуће производње.

4.3. Производња грожђа

Виноградарство представља значајну грану пољопривредне производње. Винова лоза узгаја се због плода, грожђа, које служи у конзумном облику, као основна сировина за производњу вина, сокова, сувог грожђа, жестоких алкохолних пића и сл.

Површина – родна површина под виновом лозом у АП Војводини у 2020. години износила је 3,1 хиљаду хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно смањена, за 163 хектара, односно за 5%. У структури укупне површине под виновом лозом у Републици Србији АП Војводина учествује са 15,7% (*табела 55*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини винова лоза учествује са 14,6% и налази се на другом месту, иза јабуке.

Табела 55: Површина под грожђем у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	19,8	100,0
-АП Војводина	3,1	15,7
-Шумадија и Западна Србија	8,8	44,4
-Јужна и Источна Србија	7,2	36,4
-Град Београд	0,7	3,5
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - грожђа у АП Војводини у 2020. години износио је 8,5 тона по хектару, у поменутој години дошло је до незнатног раста приноса за 0,1 тону по хектару, односно за 1% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је већи принос у односу на европски просек за 0,8 тона по хектару (10%) и већи за 0,7 тона (9%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 147*).

Графикон 147: Упоредни принос грожђа (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се веома различити приноси грожђа у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе грожђа у Европи остварују: Албанија (18,5 т./ха.), Италија (11,5 т./ха.) и Немачка (11,2 т./ха.). У производњи стоног грожђа иде се на високе приносе, међутим, у производњи винског грожђа приноси се редукују да би се постигао бољи квалитет вина.

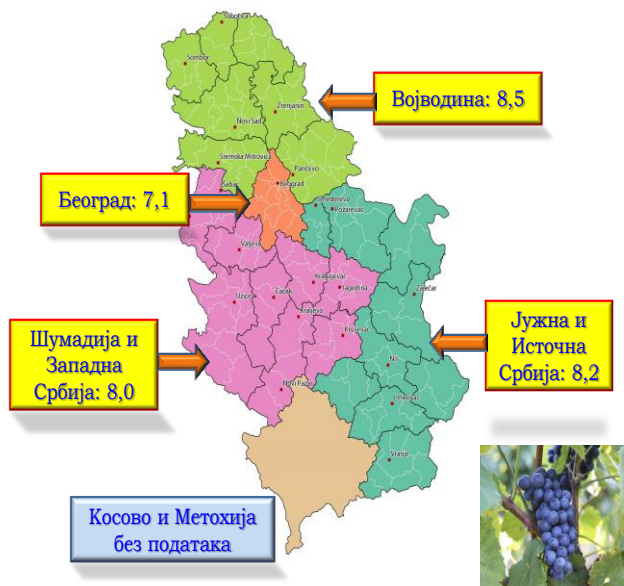
Уколико се упореде постигнуте приносе грожђа у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у региону Војводине у односу на приносе постигнуте у земљама региона: (Хрватска (5,5 т./ха.), Румунија (5,6 т./ха.), Бугарска (6,5 т./ха.) и Мађарска (7,2 т./ха.), *графикон 148*.

На остварени принос грожђа делује читав низ фактора: климатски фактори (као основни чиниоци спољне средине), сортимент грожђа (стоне или винске сорте), примена одговарајућих и правовремених агротехничких мера и сл. Избор сортимента винове лозе представља значајно питање, које касније утиче на остварене производне и економске резултате у производњи грожђа.

Графикон 148: Упоредни приноси грожђа у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

Картограм 22: Принос грожђа по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

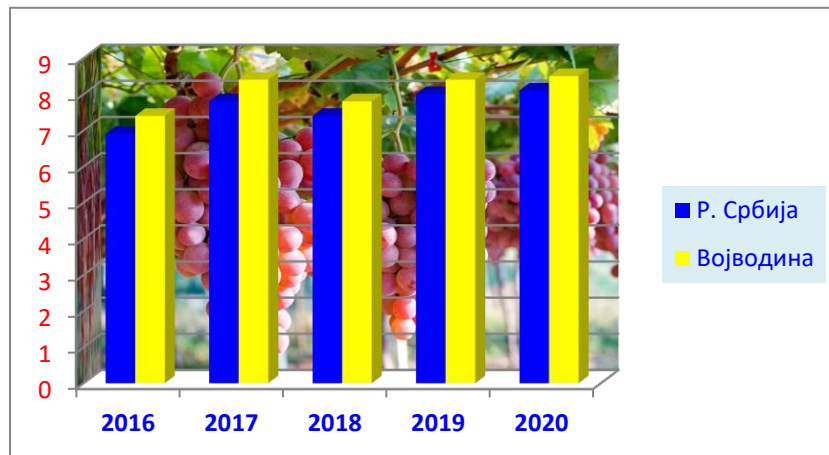

У АП Војводини остварује се незнатно већи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 0,4 тона односно за 5%. У региону Војводине остварују се већи приноси у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 22*).

У циљу повећања производње нужно је извршити и рејонизацију и специјализацију производње. Неопходно је производњу усмерити у правцу високоинтензивног виноградарства, уз максимално редуковање живог рада, и промену сортимената за конзум или за производњу вина према захтевима домаћег и иностраног тржишта. У последње време све више се саде домаће аутохтоне или новостворене сорте, које су се добро показале у производним условима Војводине.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог пораста приноса грожђа у региону АП Војводине по просечној стопи од 3,5% годишње. Принос грожђа у Републици Србији, такође, бележи раст по просечној стопи од 4,1% годишње (*графикон 149*).

Графикон 149: Кретање приноса грожђа у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

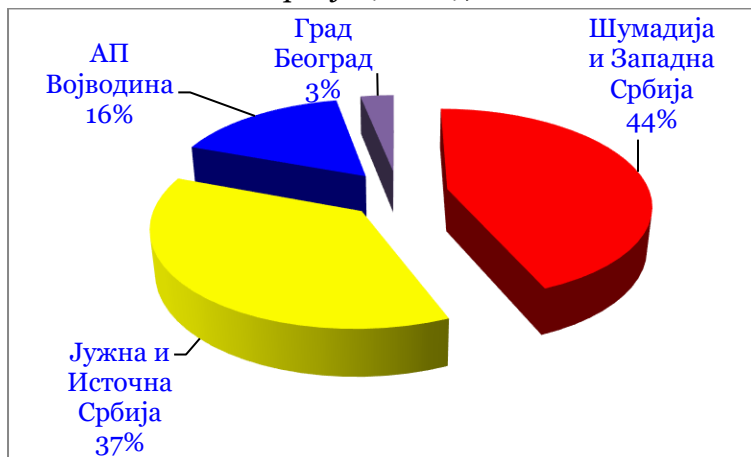
Производња – грозђа у АП Војводини у 2020. години износила је 26,3 хиљаде тона (*табела 56*). У структури укупне производње грозђа у Републици Србији АП Војводина учествује са 16,2%, (*графикон 150*). У укупној производњи воћа у АП Војводини грозђе учествује са 8,8% и налази се на трећем месту.

Табела 56: Производња грозђа у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	160	23
-АП Војводина	26	14
-Шумадија и Западна Србија	70	37
-Јужна и Источна Србија	59	40
-Град Београд	5	3

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

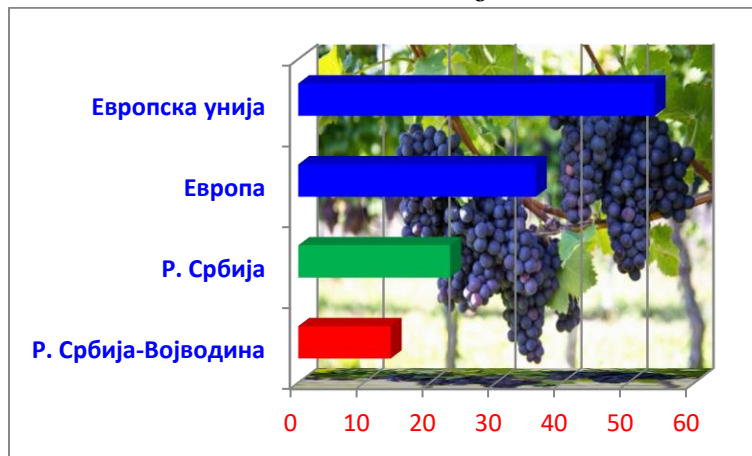
Графикон 150: Структура производње грозђа у Републици Србији (2020.), %

Производња грожђа у АП Војводини у 2020. години мања је за нешто преко хиљаду тона, односно за 4% у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње грожђа условљен је падом родних површина, док је принос незнатно порастао. Да би се повећала родна површина потребне су значајне инвестиције у нови засад винограда, и изградњу винских подрума, тако да без значајније помоћи државе није могуће очекивати значајан раст површине под виноградима и раст производње.

Производња грожђа у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) износила је 14 килограма, у Републици Србији на нивоу је 23 килограма. Производња грожђа по становнику у Европи износи 36 килограма а Европској унији 54 килограма, што је више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 151*).

Графикон 151: Упоредна производња грожђа (2020.), килограма по становнику

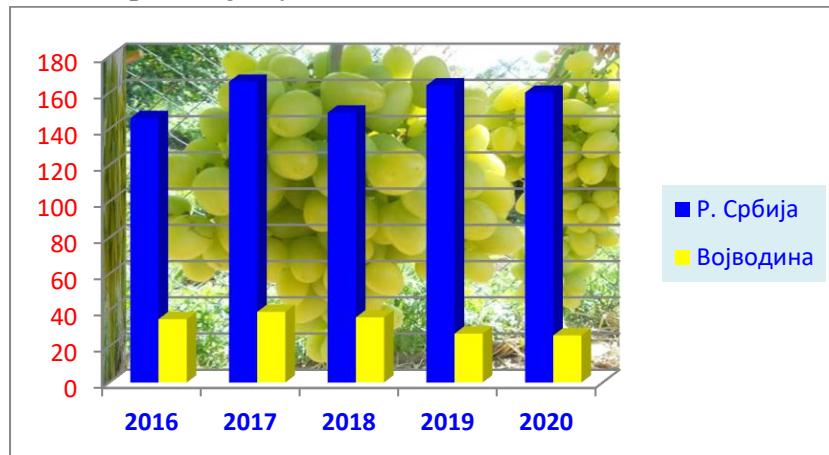
Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд пада производње грожђа у АП Војводини по просечној стопи од 7,2% годишње (*графикон 152*). Највећа

производња остварена је у 2017. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња грожђа мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 6,6 хиљада тона односно за 20,24%.

Производња грожђа у Републици Србији у анализираном временском периоду за разлику од АП Војводине бележи тенденцију умереног раста по просечној стопи од 2,3% годишње. Раст производње дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта, производњу вина и могућност извоза стоног грожђа и вина.

У 2020. години извоз свежег и сувог грожђа из Републике Србије износио је 809 тона, што је вредносно 772 хиљаде УС долара. Количински и вредносно посматрано грожђе се налази на десетом месту у структури укупног извоза воћа. Мали извоз резултат је чињенице да се највећи део грожђа преради у вино.

Графикон 152: Кретање производње грожђа у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Виногради који су власништво већих винарија углавном располажу савременим сортиментом за производњу белих и црвених вина - *ризлинг италијански, ризлинг рајнски, совинјон, шардоне, бургундац бели, каберне совинјон, бургундац црни, мерло, гаме*.

Производња вина – статистика не води производњу вина по регионима у Републици Србији, тако да ће се производња вина базирати на прорачуну. Кад су у питању високо квалитетне винске сорте у просеку од 100 килограма грожђа може да се добије од 60-65 литара вина. Код мање квалитетних сорти, то износи нешто више, од 75-80 литара. У просеку од 100 килограма грожђа добија се око 75 литара вина, уз напомену да је то ипак само просечна вредност.

У АП Војводини у 2020. години производња вина износила је 19,5 милиона литара (*табела 57*). У структури укупне производње вина у Републици Србији АП Војводина учествује са 16,2%.

Табела 57: Производња вина у Републици Србији (2020.)

<i>Регион</i>	<i>Производња мл. лит.</i>	<i>По становнику лит.</i>
<i>Република Србија</i>	<i>120,0</i>	<i>17</i>
<i>-АП Војводина</i>	<i>19,5</i>	<i>10</i>
<i>-Шумадија и Западна Србија</i>	<i>52,5</i>	<i>27</i>
<i>-Јужна и Источна Србија</i>	<i>44,2</i>	<i>30</i>
<i>-Град Београд</i>	<i>3,7</i>	<i>2</i>
<i>Извор: обрачун аутора</i>		

Производња вина у АП Војводини у 2020. години мања је за нешто преко милион литара, односно за 5% у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње вина условљен је падом производње грожђа.

Производња вина у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) износила је 10 литара, у Републици Србији нешто је већа и износи 17 литара. Производња вина по становнику у

Европи износи 24 литара а Европској унији 39 литара, што је више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 153*). Познато је да је Европа највећи светски произвођач вина и да у укупној светској производњи учествује са три четвртине.

Графикон 153: Упоредна производња вина (2020.), литара по становнику

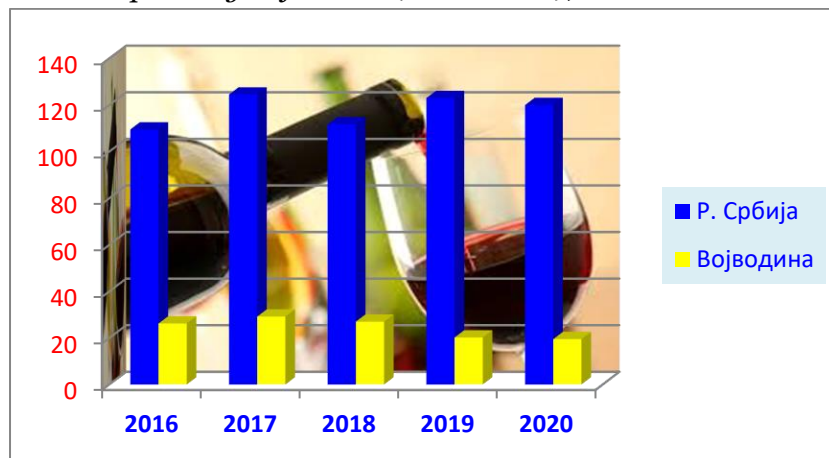

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд пада производње вина у АП Војводини по просечној стопи од 7,1% годишње (*графикон 154*). Највећа производња остварена је у 2017. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња вина мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 4,9 милиона литара односно за 19,4%.

Производња вина у Републици Србији у анализираном временском периоду за разлику од тенденције присутне у региону Војводине бележи тенденцију умереног раста по просечној стопи од 2,2% годишње.

У 2020. години извоз вина из Републике Србије износио је 11,5 милиона литара, што је вредносно исказано 18,4 милиона УС долара. Републока Србија има негативан биланс спољнотрговинске размене вина (више увози него што извози вина). Неповољно је, такође, да је извозна цена вина нижа у односу на увозну цену.

Графикон 154: Кретање производње вина у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), мил. лит.

Носилац производње чине породична домаћинства са доминантним учешћем од преко 80%. Прерада грожђа у вино одвија се у винаријама и подрумима који се налазе у оквиру агроиндустријских предузећа и индивидуалних произвођача. У региону Војводине налази се укупно десетак већих винарија и педесетак мањих винарија и винских подрума. Већи произвођачи вина у АП Војводини су „Винарија Драшковић“ Вршац, Винарија „Чока“, винарија „Ковачевић“ Ириг, Винарија „Деурић“, Мала Ремета, Винарија „Мачак“ Ириг, винарија „Звонко Богдан“ Суботица и др.

4.4. Производња крушке

Крушка има велики привредни значај за произвођаче и представља веома цењено воће за потрошаче. Претежно се користи у свежем стању као стоно воће, има дугу сезону потрошње, користи се и као сировина за индустријску прераду у компоте, сокове, ракију, мармеладе и сл.

Површина – родна површина под крушком у АП Војводини у 2020. години износила је 827 хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно повећана, за 15 хектара, односно за 2%. У структури укупне површине под крушком у Републици Србији АП Војводина учествује са 16% (*табела 58*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини крушка учествује са 3,8% и налази се на осмом месту.

*Табела 58: Површина под крушком у Републици Србији (2020.),
000 ха.*

<i>Регион</i>	<i>Површина</i>	<i>Структура, %</i>
<i>Република Србија</i>	<i>5,0</i>	<i>100,0</i>
-АП Војводина	0,8	16,0
-Шумадија и Западна Србија	2,7	54,0
-Јужна и Источна Србија	1,1	22,0
-Град Београд	0,4	8,0
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - крушке у АП Војводини у 2020. години износио је 13,9 тона по хектару, у поменутој години дошло је до пораста приноса за 2,1 тону по хектару, односно за 18% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је мањи принос у односу на европски просек за 1,5 тона по хектару (10%) и мањи за 4,5 тона (24%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 155*).

Графикон 155: Упоредни принос крушке (2020.), тона/ха.

Висок ниво постигнутих приноса у развијеним земљама условљен је подизањем савремених засада, са густом садњом, усавршавањем технике и технологије производње, примени оптималне агротехнике, високој обучености кадрова, примени стимулативне политике за подизање нових засада, као и развојем пратећих делатности, подизањем капацитета за чување савремених УЛО хладњача и сл.

У Европи остварују се веома различити приноси крушке у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе крушке у Европи остварују: Аустрија (65,5 т./ха.), Швајцарска (54,1 т./ха.) и Холандија (37,0 т./ха.).

Уколико се упореде постигнути принос крушке у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у односу на приносе постигнуте у Хрватској (3,5 т./ха.), Бугарској (8,2 т./ха.) и Мађарској (9,1 т./ха.) а нижи у односу на принос постигнут у Румунији (15,0 т./ха.), *графикон 156*. Битан предуслов за постизање високих приноса крушака јесте квалитетна зимска резидба.

Графикон 156: Упоредни приноси крушке у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

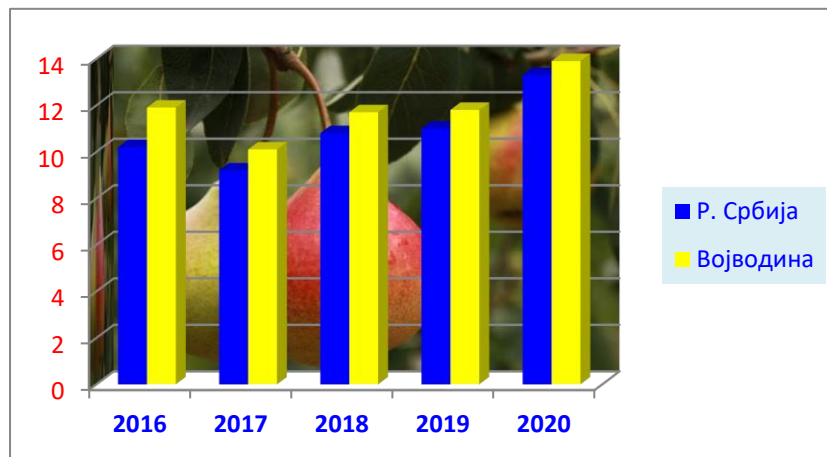
Картограм 23: Принос крушке по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 0,6 тона по хектару односно за 4%. Највећи принос остварује се у региону Јужне и Источне Србије. Регион Војводине по оствареним приносима налази се на другом месту (*картограм 23*).

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд пораста приноса крушке у региону АП Војводине по просечној стопи од 3,9% годишње. Од 2017. године присутан је континуиран раст приноса. Принос крушке у Републици Србији, такође, бележи значајан раст по интензивнијој просечној стопи од 6,9% годишње (*графикон 157*).

Графикон 157: Кретање приноса крушке у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

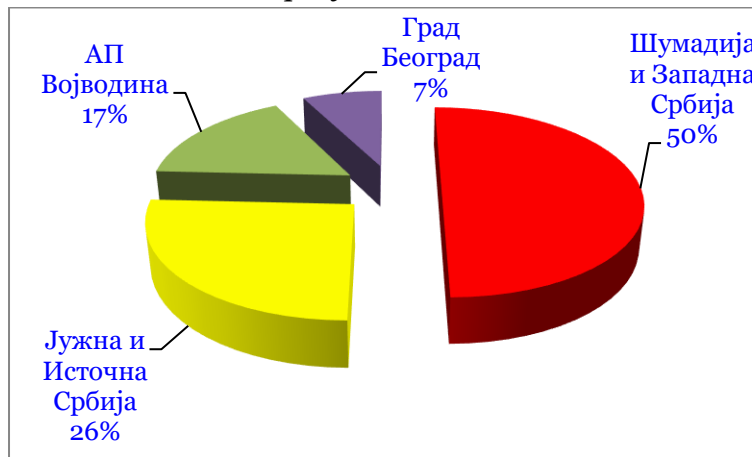
Производња – крушке у АП Војводини у 2020. години износила је 11,5 хиљада тона (*табела 59*). У структури укупне производње крушке у Републици Србији АП Војводина учествује са 17,2% (*графикон 158*). У укупној производњи воћа у АП Војводини крушка учествује са 3,9% и налази се на четвртом месту.

Табела 59: Производња крушке у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	67	10
-АП Војводина	11	6
-Шумадија и Западна Србија	33	17
-Јужна и Источна Србија	17	11
-Град Београд	5	3

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 158: Структура производње крушке у Републици Србији (2020.), %

Производња крушке у АП Војводини у 2020. години већа је за 1,9 хиљада тона, односно за 20% у односу на претходну, 2019. годину. Раст производње крушке условљен је растом родних површина и растом просечних приноса.

Производња крушке у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) износила је 6 килограма, у Републици Србији на нивоу је 10 килограма. Производња крушке по становнику

у Европи износи 3 килограма а Европској унији 5 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 159*).

Производња је углавном сконцентрисана на породичним домаћинствима, на којима доминирају аутохтоне сорте које имају нижи потенцијал родности, гаје на релативно екстензиван начин, уз недовољну примену одговарајућих агротехничких мера. Крушка је воћна врста чија технологија производње захтева велика улагања живог рада.

Графикон 159: Упоредна производња крушке (2020.), килограма по становнику

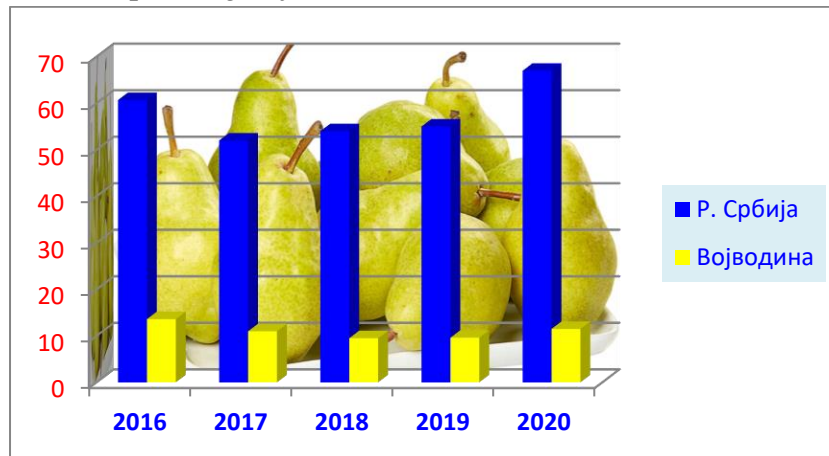

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд пада производње крушке у АП Војводини по просечној стопи од 4,1% годишње (*графикон 160*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години, истовремено најмања производња присутна је у 2018. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња крушке незнатно је већа у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 0,5 хиљада тона односно за 4,2%.

Производња крушке у Републици Србији у анализираном временском периоду за разлику од тенденције у АП Војводини бележи раст по просечној стопи од 2,5% годишње. Од 2017. године присутан је континуирани раст производње. Раст производње дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и расположивих количина за извоз.

У 2020. години извоз свеже и конзервисане крушке (и дуње) из Републике Србије износио је 8,7 хиљада тона, што је вредносно 7,2 милиона УС долара. Количински и вредносно посматрано крушка се налази на седмом месту у структури укупног извоза воћа.

Графикон 160: Кретање производње крушке у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Потребно је урадити рејонизацију сортимента, увести савремене сорте у производњу, иновирати технологију гајења. На тај начин може се повећати производња и извоз крушке. Неопходно је напоменути да трошкови подизања нових засада и редовна производња знатно су нижи у односу на производњу јабуке, то иде у прилог овој производњи и повећава економску мотивисаност произвођача за ову производњу.

4.5. Производња брескве

Бресква представља квалитетно, племенито и цењено воће. У исхрани се, углавном, користи у свежем стању а мањим делом служи као сировина за индустријску прераду у *сокове, компоте, џемове, мармеладу, ракију или слатко*.

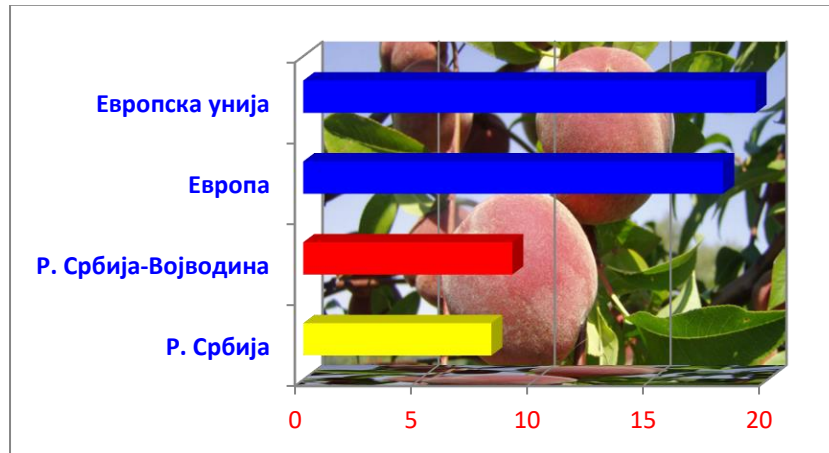
Површина – родна површина под бресквом у АП Војводини у 2020. години износила је 947 хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно смањена, за 2 хектара, односно за 0,2%. Ово говори о стабилности површина. У структури укупне површине под бресквом у Републици Србији АП Војводина учествује са 17,6% (*табела 60*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини бресква учествује са 4,2% и налази се на седмом месту.

Табела 60: Површина под бресквом у Републици Србији (2020.), 000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	5,1	100,0
-АП Војводина	0,9	17,6
-Шумадија и Западна Србија	0,7	13,7
-Јужна и Источна Србија	1,8	35,3
-Град Београд	1,7	33,4
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - брескве у АП Војводини у 2020. години износио је 9 тона по хектару, у поменутој години дошло је до пада приноса за 2 тоне по хектару, односно за 18% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је значајно мањи принос у односу на европски просек за 9,1 тону по хектару (50%) и мањи за 10,5 тона (54%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 161*).

Графикон 161: Упоредни принос брескве (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се веома различити приноси брескве у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе брескве у Европи остварују: Француска (22,5 т./ха.), Грчка (22,4 т./ха.) и Швајцарска (20,5 т./ха.).

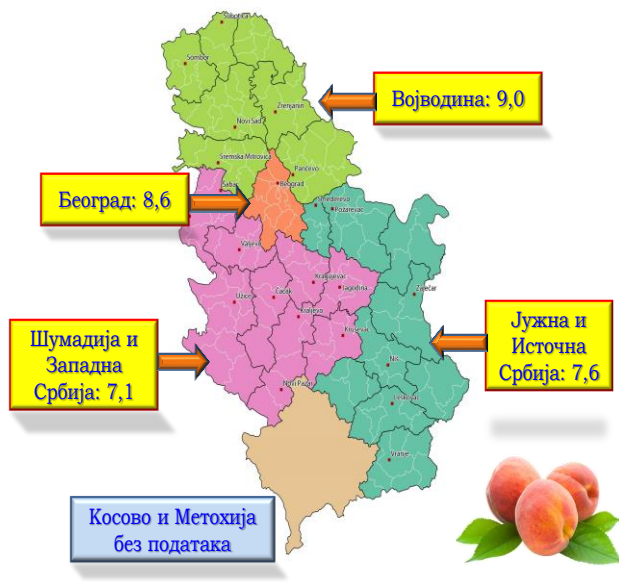
Уколико се упореде постигнути принос брескве у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у односу на приносе постигнуте у Хрватској (5,5 т./ха.) и Мађарској (6,2 т./ха.) а нижи у односу на приносе постигнуте у Румунији (10,1 т./ха.) и Бугарској (11,1 т./ха.), *графикон 162*.

За брескву је карактеристично да добро подноси сушу, а нешто већу осетљивост показује према позним пролећним мразевима и високој влажности. Најбоље успева у регионима са умереном климом. Поред избора адекватног локалитета, подједнако је важно узети у обзир захтеве тржишта коме је производња намењена. Што се тиче тржишта за свежу употребу, акценат се ставља на обојеност плодова, транспортабилност, трајност и конзистентност односно чврстоћу плодова.

Графикон 162: Упоредни приноси брескве у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

Картограм 24: Принос брескве по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

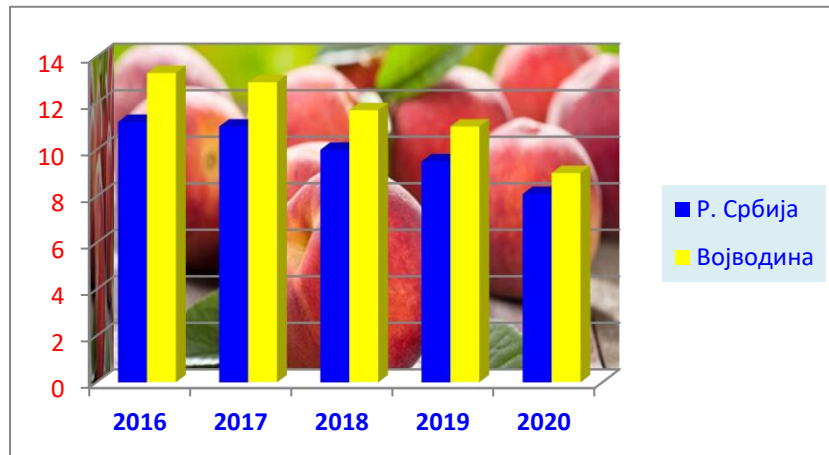

У АП Војводини остварује се незнатно већи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 0,9 тона по хектару односно за 11%. У региону Војводине остварују се већи приноси у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 24*).

Бресква има веома кратак “формативни” период. Стабла брескве достижу пуну продуктивност у петој и шестој години по садњи. У добрим агроколошким условима обилно и редовно рађа (потенцијал родности је 30-40 т/ха), што је више него довољно, с обзиром на њен релативно кратак век експлоатације који се креће од 12 до 15 година.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног опадања приноса брескве у региону АП Војводине по просечној стопи од 9,3% годишње. Принос брескве у Републици Србији, такође, бележи пад по просечној стопи од 7,8% годишње (*графикон 163*). Опадање приноса континуирано је у целокупном анализираном периоду.

Графикон 163: Кретање приноса брескве у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

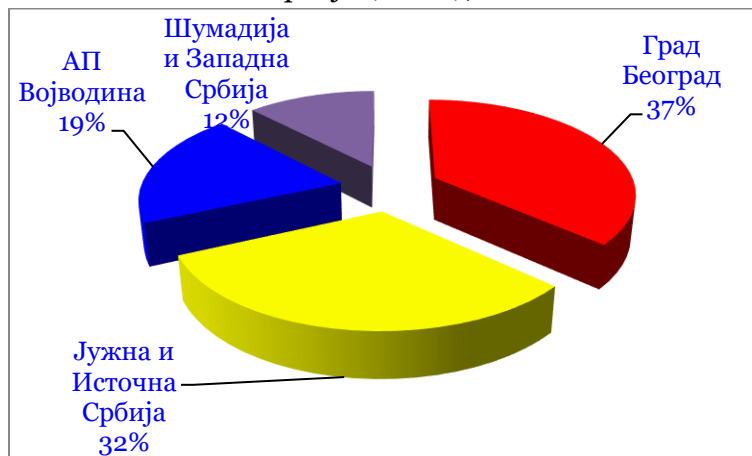
Производња – брескве у АП Војводини у 2020. години износила је 8,5 хиљада тона (*табела 61*). У структури укупне производње брескве у Републици Србији АП Војводина учествује са 20,7% (*графикон 164*). У укупној производњи воћа у АП Војводини бресква учествује са 2,9% и налази се на петом месту.

Табела 61: Производња брескве у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	41	6
-АП Војводина	8	4
-Шумадија и Западна Србија	5	3
-Јужна и Источна Србија	13	8
-Град Београд	15	9

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 164: Структура производње брескве у Републици Србији (2020.), %

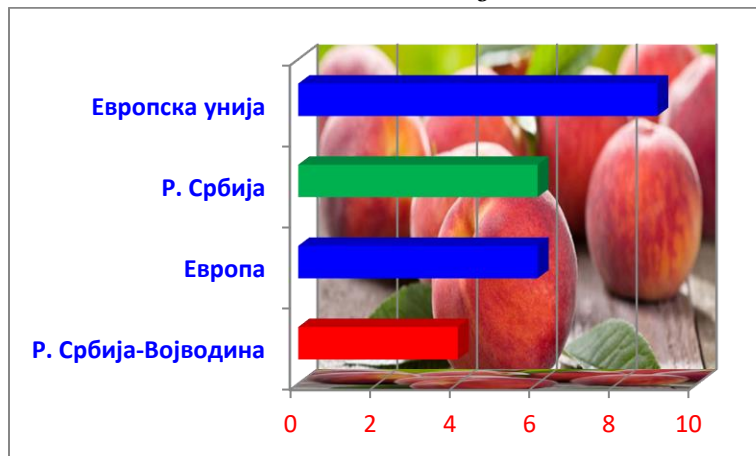
Производњу брескве одликују велике промене сортимента. Брзе промене настају услед следећих фактора: ране родности, наслеђива-

ња добрих особина (нарочито плодова), те се брзо стварају нове сорте, које одговарају новим захтевима потрошача, брзо се производе саднице, што није у истој мери особина и других врста воћака.

Производња брескве у АП Војводини у 2020. години мања је за скоро две хиљаде тона, односно за 18% у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње брескве условљен је падом родне површине и постигнутих просечних приноса.

Производња брескве у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) износила је 4 килограма, у Републици Србији на нивоу је од 6 килограма. Производња брескве по становнику у Европи износи 6 килограма а Европској унији 9 килограма, што је на исто односно више од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 165*).

Графикон 165: Упоредна производња брескве (2020.), килограма по становнику

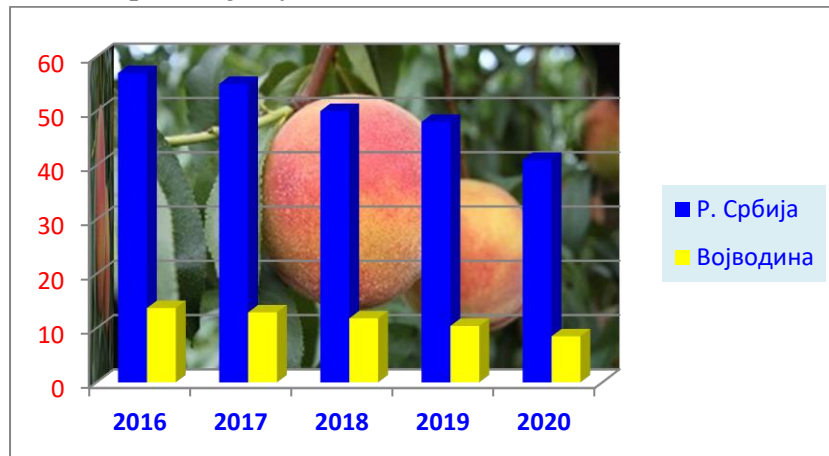

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног пада производње брескве у АП Војводини по просечној стопи од 11,2% годишње (*графикон 166*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години, истовре-

мено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња брескве мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за три хиљаде тона односно за 26,0%.

Производња брескве у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада али нешто скромнијег интензитета, по просечној стопи од 7,9% годишње. У анализираном периоду присутан је континуирани пад производње. Пад производње негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

Графикон 166: Кретање производње брескве у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

У 2020. години извоз свеже и конзервисане брескве из Републике Србије износио је 24,3 хиљаде тона, што је вредносно 23,6 милиона УС долара. Количински и вредносно посматрано бресква се налази на петом месту у структури укупног извоза воћа. Има значајан потенцијал за повећање извоза, што треба да буде додатни мотив за произвођаче да се одлуче за производњу ове воћне врсте.

4.6. Производња вишње

Вишња представља значајно и перспективно воће, пре свега, са становишта извоза на међународно тржиште. Користи се у свежем стању, или као сировина за прераду, углавном, у *сокове, џемове, слатко, мармеладу, ликер, ракију компот, пекмез* и сл. Служи као сировина у кондиторској индустрији.

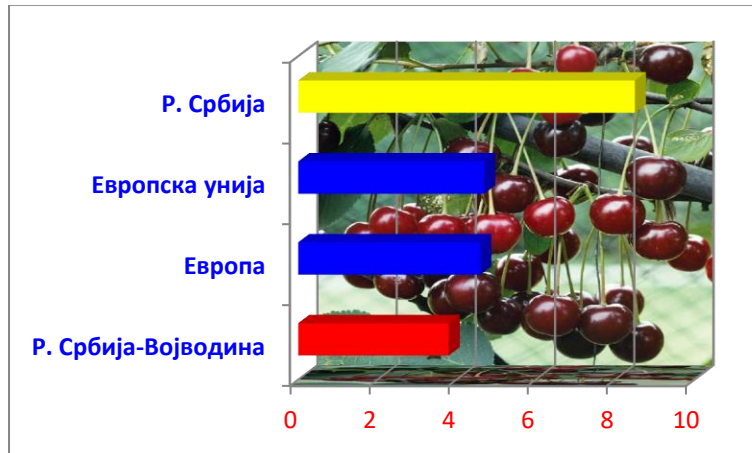
Површина – родна површина под вишњом у АП Војводини у 2020. години износила је 2,1 хиљаду хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно повећана, за 45 хектара, односно за 2%. У структури укупне површине под вишњом у Републици Србији АП Војводина учествује са 10,7% (*табела 62*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини вишња са 9,9% и налази се на четвртом месту.

*Табела 62: Површина под вишњом у Републици Србији (2020.),
000 ха.*

<i>Регион</i>	<i>Површина</i>	<i>Структура, %</i>
<i>Република Србија</i>	<i>19,6</i>	<i>100,0</i>
-АП Војводина	2,1	10,7
-Шумадија и Западна Србија	3,8	19,4
-Јужна и Источна Србија	12,5	63,8
-Град Београд	1,2	6,1
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - вишње у АП Војводини у 2020. години износио је 3,8 тона по хектару, у поменутој години дошло је до пада приноса за 1,4 тоне по хектару, односно за 27% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је мањи принос у односу на европски просек за 0,8 тона по хектару (17%) и мањи за 0,9 тона (19%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 167*).

Графикон 167: Упоредни принос вишње (2020.), тона/ха.

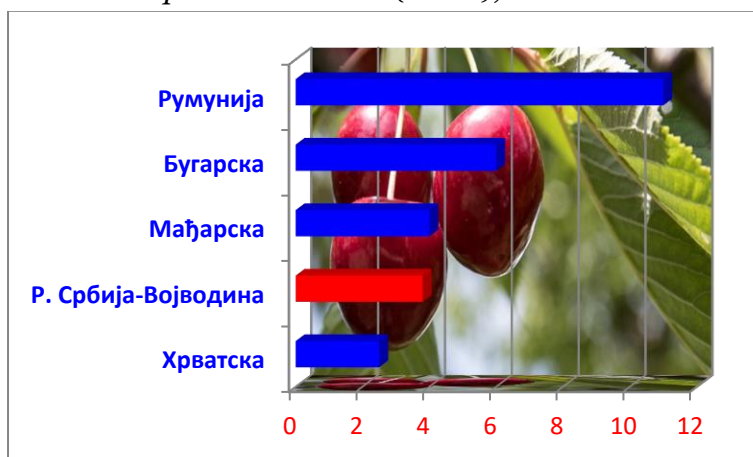

У Европи остварују се веома различити приноси вишње у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе вишње у Европи остварују: Аустрија (26,8 т./ха.), Холандија (14,9 т./ха.) и Швајцарска (14,8 т./ха.).

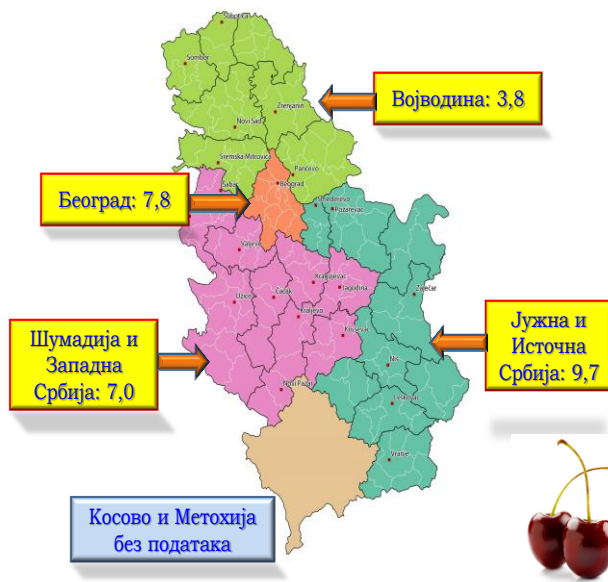
Уколико се упореде постигнути принос вишње у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у односу на принос постигнут у Хрватској (2,5 т./ха.) а нижи у односу на приносе постигнуте у Мађарској (4,1 т./ха.), Бугарској (6,0 т./ха.) и Румунији (11,1 т./ха.), *графикон 168*.

Вишња се одликује значајним предностима у гајењу у поређењу са осталим воћним врстама: једноставност у примењеној технологији гајења, поседује значајну отпорност према болести и штеточинама, плодови рано пристижу на тржиште и сл. Неопходно је водити рачуна о одабиру локалитета, чији агрометеоролошки услови морају бити повољни за вишњу. У свету се данас гаји више од 150 сорти вишања које имају најразличитије биолошке карактеристике, прилагођене захтевима тржишта, прерађивачкој индустрији и условима чувања и складиштења.

Графикон 168: Упоредни приноси вишње у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

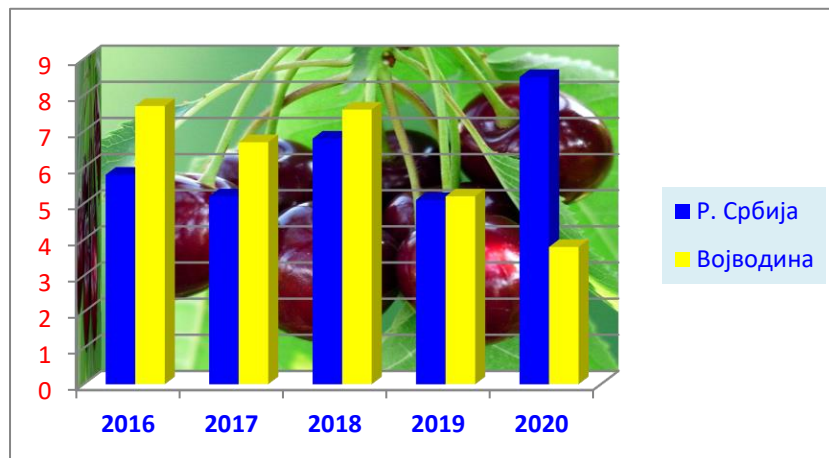
Картограм 25: Принос вишње по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

На висину приноса, поред осталих, утичу следећи фактори: избор земљишта (лаке песковите иловаче, алувијуми и карбонатни черноземи умерене влажности). Климатски услови (засади вишње треба да буду на јужној или југоисточној експозицији, подноси ниске температуре до -30° , има умерене захтеве за светлости и влагом). Избор положаја вишње (најбоље резултате даје на благо нагнутих јужним експозицијама). Избор сортимента и садног материјала. Примена агротехнике (обрада земљишта, ђубрење, наводњавање). Заштита од болести и штеточина и сл.

У АП Војводини остварује се значајно мањи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 4,7 тона по хектару односно за 55%. Исти је најмањи у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 25*).

Графикон 169: Кретање приноса вишње у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног опадања приноса вишње у региону АП Војводине по просечној стопи од 16,8% годишње (*графикон 169*). Континуирани пад присутан је од 2018. године. Принос вишње у Републици Србији

Аграрна производња у Војводини

за разлику од тенденције остварене у региону Војводине бележи значајан раст по просечној стопи од 10% годишње.

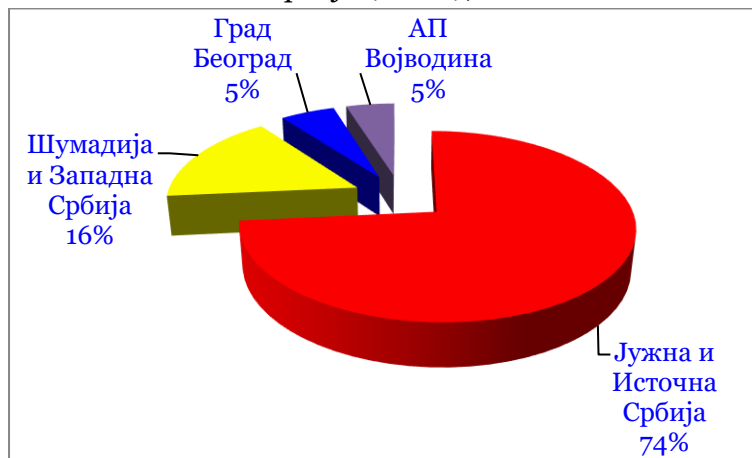
Производња – вишње у АП Војводини у 2020. години износила је 7,9 хиљада тона (*табела 63*). У структури укупне производње вишње у Републици Србији АП Војводина учествује са 4,7% (*графикон 170*). У укупној производњи воћа у АП Војводини вишња учествује са 2,7% и налази се на шестом месту.

Табела 63: Производња вишње у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	166	24
-АП Војводина	8	4
-Шумадија и Западна Србија	27	14
-Јужна и Источна Србија	122	82
-Град Београд	9	5

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

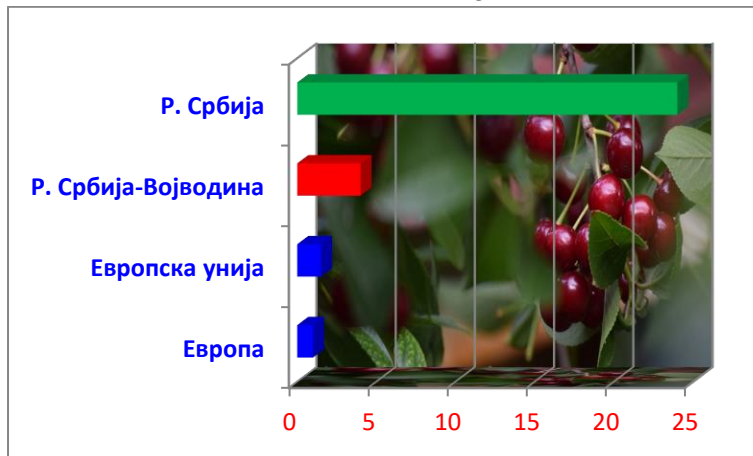
Графикон 170: Структура производње вишње у Републици Србији (2020.), %

Производња вишње у АП Војводини у 2020. години значајно је мања, за 2,6 хиљада тона, односно за четвртину (25%) у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње вишње условљен је значајним падом приноса, док је родна површина незнатно повећана.

Производња вишње у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) на веома је скромном нивоу, износила је 4 килограма у Републици Србији на нивоу је 24 килограма. Производња вишње по становнику у Европи износи један килограм а Европској унији нешто изнад килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 171*).

Графикон 171: Упоредна производња вишње (2020.), килограма по становнику

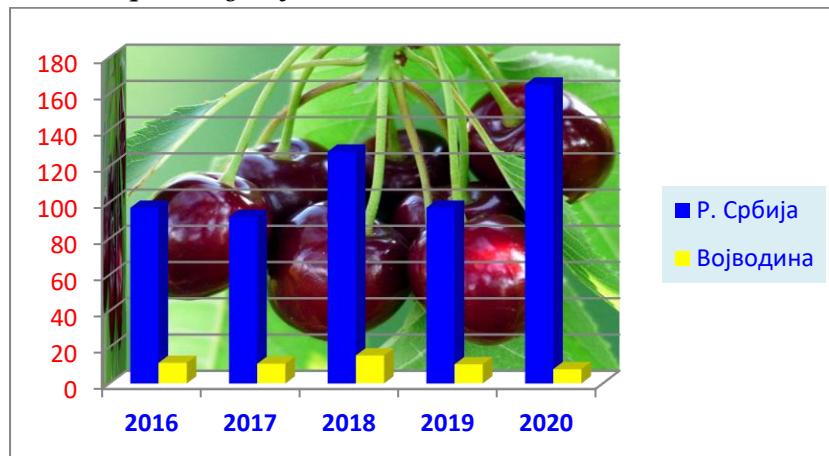
Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног пада производње вишње у АП Војводини по просечној стопи од 8,8% годишње (*графикон 172*). Највећа производња остварена је у 2018. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња вишње мања је у

односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 3,4 хиљаде тона односно за 30,1%.

Производња вишње у Републици Србији у анализираном временском периоду доста осцилира, за разлику од присутног кретања у АП Војводини бележи тенденцију значајног раста по просечној стопи од 14,2% годишње. Раст производње дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

У 2020. години извоз свеже, замрзнуте и конзервисане вишње (и трешње) из Републике Србије износио је 49,8 хиљада тона, што је вредносно 60,2 милиона УС долара. Количински и вредносно посматрано вишња се налази на трећем месту у структури укупног извоза воћа. Ово је веома перспективна воћна врста и има значајан потенцијал за повећање извоза.

Графикон 172: Кретање производње вишње у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

За поменутом воћном врстом постоји све веће интересовање на међународном тржишту. Разлог је тај што је тражња за свежим плодовима значајна. Поред потрошње у свежем стању, све више се тражи за индустријску прераду. С обзиром да вишња има скромније захтеве у вези еколошких услова и у техничко-технолошком смислу једноставнија производња садног материјала, мања улагања у припрему земљишта и саму садњу, плантажни засади без стубова, жице, ограда и сл.

Захваљујућу релативно брзом ступању у род, једноставној агротехници гајења и присутној тражњи на домаћем, а пре свега, на међународном тржишту, очекује се повећање производње ове воћне врсте. Један од најсложенијих делова у производи јесте берба. Берба стоних сорти мора да се обавља искључиво ручно, да се не би нарушио квалитет плодова, Знатно је бржа и јефтинија механизована берба, и она се обавља тресачима или комбајнима. Овако обрани плодови намењени су искључиво за индустријску прераду, самим тим они имају и нижу цену.

Неоходна је изградња хладњача са нормалном атмосфером, тиме се обезбеђује успешно складиштење и одржавање квалитета плодова на температури од два степена и при минималној релативној влажности ваздуха од 90%. У циљу повећања извоза неопходно је увођење савремених производних стандарда *ГлобалГАП* и *ХАЦЦП* у производну праксу, са свеобухватном рејонизацијом и узгојем стоних, пре свега, крупноплодних сората.

4.7. Производња кајсије

Кајсија поседује значајну комерцијалну и нутритивну вредност. У исхрани се користи у свежем стању и у виду разних прерађевина – сокова, слатког, пекмеца, ракије, мармеладе, компота и сл. У новије време користи се као сушена, односно дехидрирана, са значајним нутритивним вредностима.

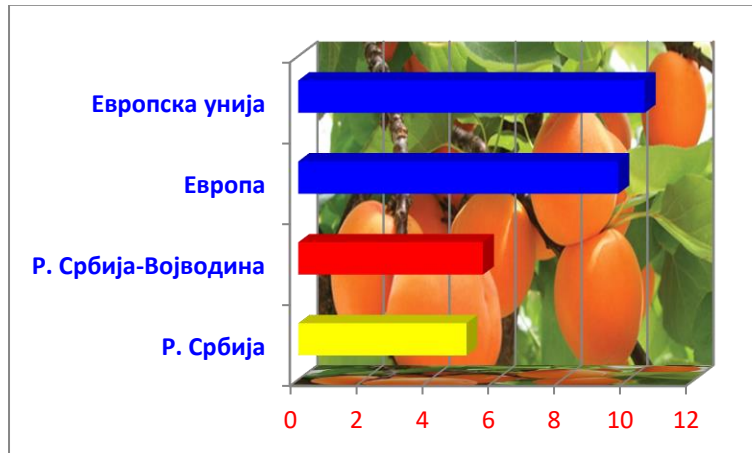
Површина – родна површина под кајсијом у АП Војводини у 2020. години износила је 1,2 хиљаде хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно смањена, за 11 хектара, односно за 0,8%. У структури укупне површине под кајсијом у Републици Србији АП Војводина учествује са 20,3% (*табела 64*). У укупним површинама под воћем АП Војводини кајсија учествује са 5,7% и налази се на шестом месту.

*Табела 64: Површина под кајсијом у Републици Србији (2020.),
000 ха.*

<i>Регион</i>	<i>Површина</i>	<i>Структура, %</i>
<i>Република Србија</i>	<i>5,9</i>	<i>100,0</i>
-АП Војводина	1,2	20,3
-Шумадија и Западна Србија	1,4	23,7
-Јужна и Источна Србија	0,7	11,8
-Град Београд	2,5	44,2
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - кајсије у АП Војводини у 2020. години износио је 5,6 тона по хектару, у поменутој години дошло је до значајног пада приноса за 2,4 тоне по хектару, односно за 30% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је мањи принос у односу на европски просек за 4,1 тону по хектару (42%) и мањи за 4,9 тона (47%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 173*).

Графикон 173: Упоредни принос кајсије (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се веома различити приноси кајсије у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе кајсије у Европи остварују: Италија (15,5 т./ха.), Албанија (14,3 т./ха.) и Грчка (14,2 т./ха.). Највеће приносе остварују земље са топлијом климом.

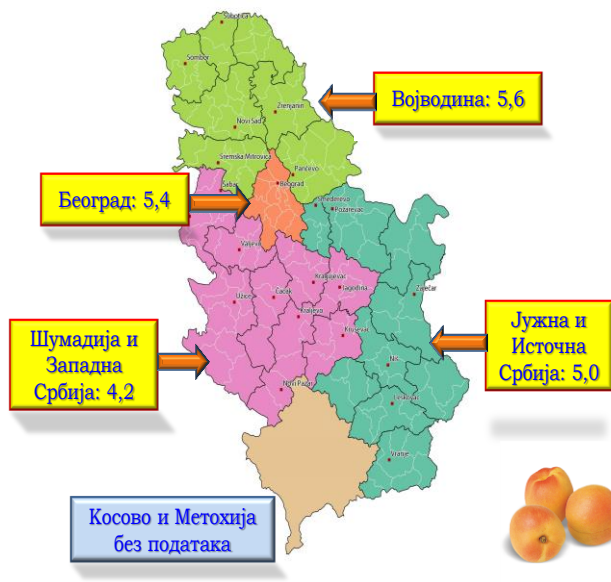
Уколико се упореде постигнути принос кајсије у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у односу на приносе постигнуте у Хрватској (3,5 т./ха.) и Мађарској (7,0 т./ха.) а нижи у односу на приносе постигнуте у Бугарској (7,1 т./ха.) и Румунији (14,1 т./ха.), *графикон 174*.

За успешну производњу кајсије потребно је добро познавање целог система производње, добро коришћење свих агротехничких мера. Климатски фактори значајно утичу на остварене приносе. Произвођачи се ретко одлучују да подижу засаде под кајсијом у Војводини, због велике осетљивости на ране пролећне мразеве, као и због болести и штеточина које је нападају. Врло нестабилно време са ниским температурама, поготово на северу Покрајине утиче на све мање засада под кајсијом.

Графикон 174: Упоредни приноси кајсије у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

Картограм 26: Принос кајсије по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

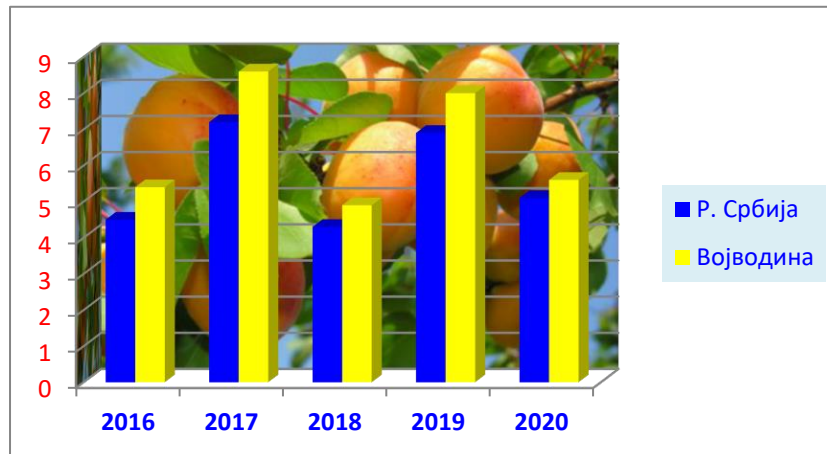

У АП Војводини остварује се већи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 0,5 тона по хектару односно за 10%. У региону Војводине остварују се већи приноси у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 26*).

Ризик у производњи кајсије испољава се у раном цветању када је изложена раним мразевима (март и април). Поред тога, карактеристично да кајсија периодично рађа, услед измрзавања генеративних органа, а доста често је и присутно сушење стабала услед болести апоплексије.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присут је веома варирање приноса кајсије са трендом благог пораста приноса у региону АП Војводине по просечној стопи од 0,9% годишње. Принос кајсије у Републици Србији, такође, бележи раст по нешто значајнијој просечној стопи од 3,2% годишње (*графикон 175*).

Графикон 175: Кретање приноса кајсије у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

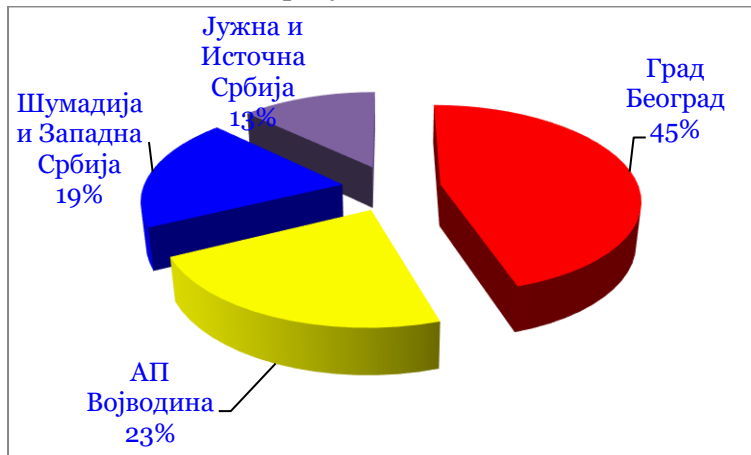
Производња – кајсије у АП Војводини у 2020. години износила је 7 хиљада тона (*табела 65*). У структури укупне производње кајсије у Републици Србији АП Војводина учествује са 23,3% и налази се на другом месту иза производње у региону града Београда (*графикон 176*). У укупној производњи воћа у АП Војводини кајсија учествује са 2,3% и налази се на седмом месту.

Табела 65: Производња кајсије у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	30	4
-АП Војводина	7	4
-Шумадија и Западна Србија	6	3
-Јужна и Источна Србија	4	3
-Град Београд	14	8

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 176: Структура производње кајсије у Републици Србији (2020.), %

Производња кајсије у АП Војводини у 2020. години значајно је мања, за три хиљаде тона, односно за скоро трећину (30%) у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње кајсије условљен је значајним падом приноса и незнатним смањењем родне површине.

Производња кајсије у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) износила је 4 килограма, као и у Републици Србији. Производња кајсије по становнику у Европи износи нешто изнад једног килограма а Европској унији 2 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 177*).

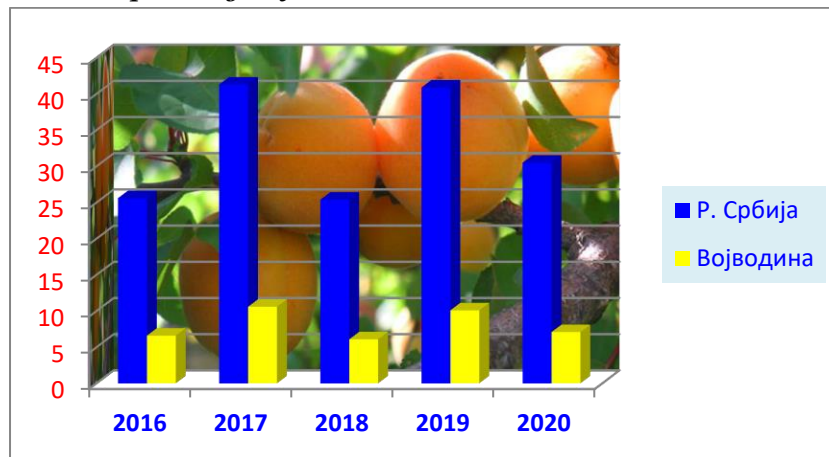
Графикон 177: Упоредна производња кајсије (2020.), килограма по становнику

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог раста производње кајсије у АП Војводини по просечној стопи од 1,8% годишње (*графикон 178*). Највећа производња остварена је у 2017. години, истовремено најмања производња присутна је у 2018. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња кајсије мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за хиљаду тона односно за 12,3%.

Производња кајсије у Републици Србији у анализираном временском периоду има значајне осцилације, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију раста али нешто већег интензитета, по просечној стопи од 4,5% годишње. Раст производње дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта, прераду и могућност извоза. Кајсије представљају значајан извозни производ из Републике Србије.

Графикон 178: Кретање производње кајсије у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

У 2020. години извоз свеже, замрзнуте и конзервисане кајсије из Републике Србије износио је 4,2 хиљаде тона, што је вредносно пет милиона УС долара. Количински и вредносно посматрано кајсија се налази на осмом месту у структури укупног извоза воћа. Мала производња кајсије значајно утиче на скромне извозне резултате, мада постоји значајна тражња на међународном тржишту. Велики део кајсије преради се у ракију.

4.8. Производња малине

Малина представља значајну воћну врсту, може да се користи у свежем стању, али и прерађена у *сокове, сирупе, компот, слатко, џемове, вино*, може да се дехидрира и лиофилизује и сл. Поседује високу хранљиву и технолошку вредност.

Површина – родна површина под малином у АП Војводини у 2020. години износила је 1,5 хиљада хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је остала на истом нивоу. У структури укупне површине под малином у Републици Србији АП Војводина учествује са 6,2% (*табела 66*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини малина учествује са 7,1% и налази се на петом месту. Највеће површине су у околини Врбаса, Оџака, Апатина, Бачке Паланке, Жабља, Куле и још неких места.

Табела 66: Површина под малином у Републици Србији (2020.),
000 ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	24,0	100,0
-АП Војводина	1,5	6,2
-Шумадија и Западна Србија	19,3	80,4
-Јужна и Источна Србија	2,5	10,4
-Град Београд	0,8	3,0
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - малине у АП Војводини у 2020. години износио је 4,9 тона по хектару, у поменутој години дошло је до незнатног пада приноса за 0,3 тоне по хектару, односно за 6% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је мањи принос у односу на европски просек за 0,4 тоне по хектару (7%) и већи за 0,6 тона (14%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 179*).

Графикон 179: Упоредни принос малине (2020.), тона/ха.

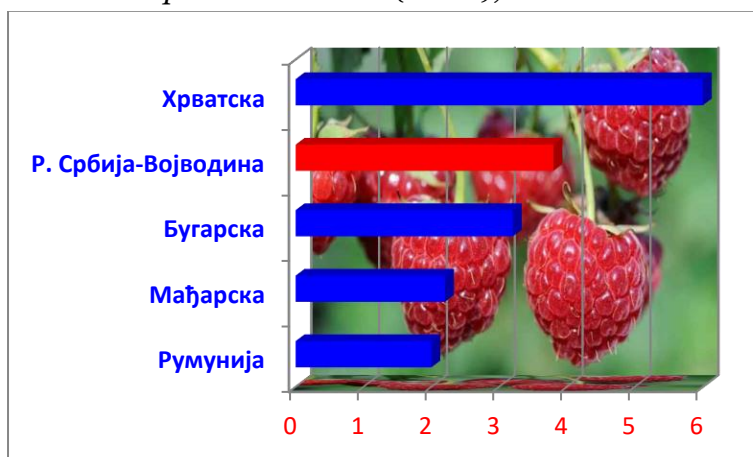

У Европи остварују се веома различити приноси малине у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе малине у Европи остварују: Шпанија (14,9 т./ха.), Швајцарска (19,8 т./ха.) и Холандија (16,2 т./ха.).

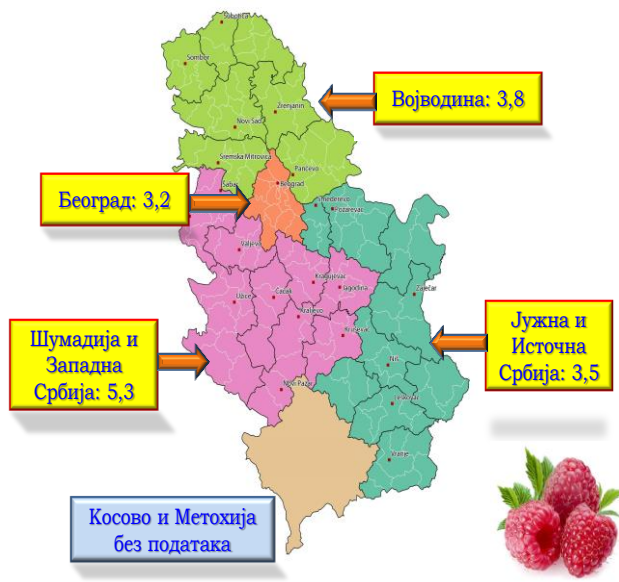
Уколико се упореде постигнути принос малине у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у односу на приносе постигнуте у Румунији (2,0 т./ха.), Мађарској (2,2 т./ха.) и Бугарској (3,2 т./ха.) а нижи у односу на принос постигнут у Хрватској (6,1 т./ха.), *графикон 180*.

У Војводини се највише гаје двородне малине, оне доносе род два пута у току две различите године, горњи и средњи делови изданка плодносе у току прве године старости у периоду од половине јула или почетка августа, а доњи делови на којима у току прве године није било плодношења, род дају у следећој години, обично у току маја и јуна, али је овај род по правилу значајно мањи него род у првој години. Најзначајније сорте двородних малина су *Полка* и *Полана*.

Графикон 180: Упоредни приноси малине у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

Картограм 27: Принос малине по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

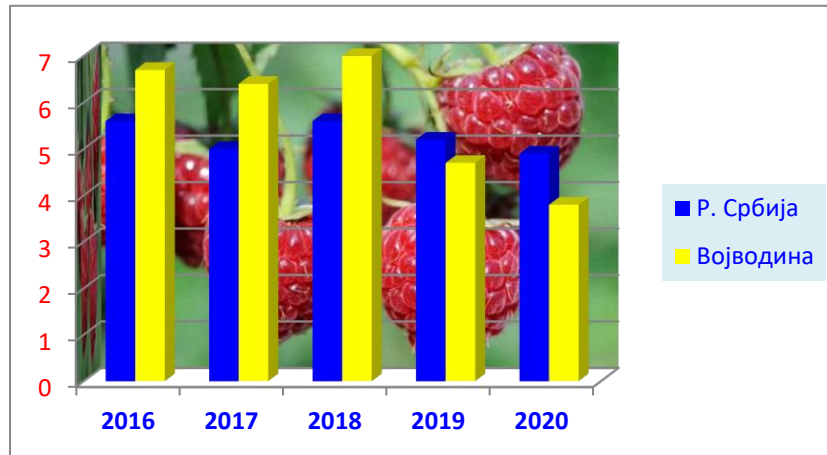

У АП Војводини остварује се мањи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 1,3 тоне односно за 22%. Највећи приноси остварују се у региону Шумадије и Западне Србије (*картограм 27*).

Климатски услови у Војводини показали су се као веома погодни за узгој малине сорти *Полана* и *Полка*, које су најзаступљеније у АП Војводини. Поменуте сорте представљају будућност малинарства, не само у Војводини већ и у другим крајевима Србије испод 500 метара надморске висине, јер су оне погодне и за машинско брање, које значајно снижава трошкове радне снаге. Генерално дају нешто ситније плодове.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног опадања приноса малине у региону АП Војводине по просечној стопи од 13,2% годишње. Принос малине у Републици Србији, такође, бележи пад по просечној стопи од 3,3% годишње (*графикон 181*).

Графикон 181: Кретање приноса малине у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

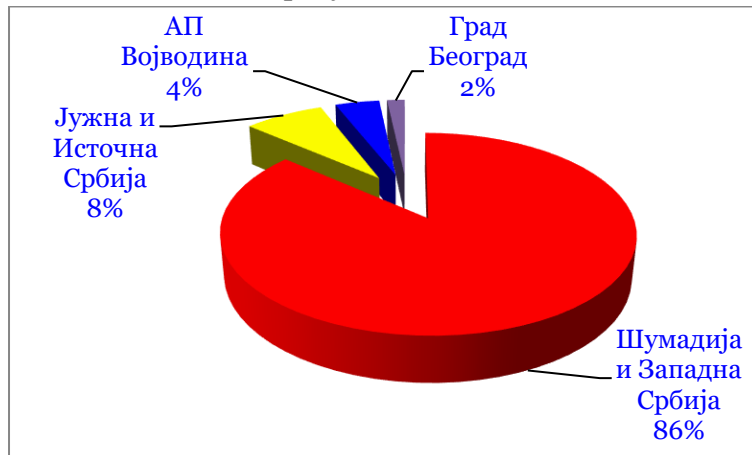
Производња – малине у АП Војводини у 2020. години износила је 5,5 хиљада тона (*табела 67*). У структури укупне производње малине у Републици Србији АП Војводина учествује са 4,6% (*графикон 182*). Евидентно је да је у структури укупне производње малине регион Војводине мали произођач. У укупној производњи воћа у АП Војводини малина учествује са 1,8% и налази се на осмом месту.

Табела 67: Производња малине у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	119	17
-АП Војводина	5	3
-Шумадија и Западна Србија	102	53
-Јужна и Источна Србија	9	6
-Град Београд	2	1

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 182: Структура производње малине у Републици Србији (2020.), %

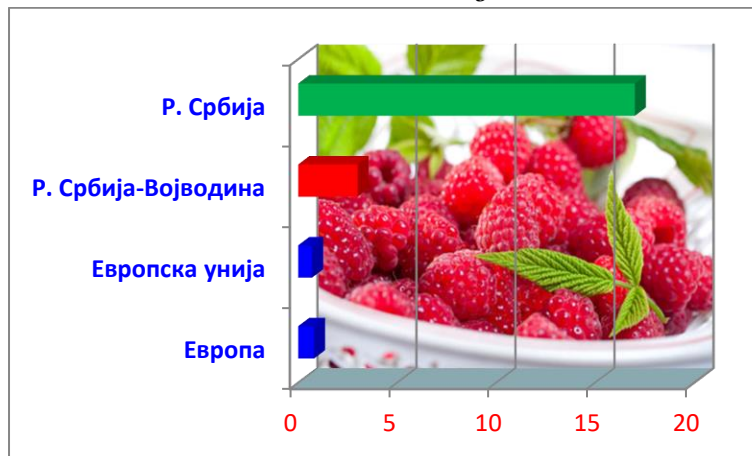

Производња малине у АП Војводини у 2020. години мања је за 1,3 хиљаде тона, односно за 19% у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње малине условљен је падом постигнутих приноса, док је родна површина остала на приближно истом нивоу.

Производња малине у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) износила је 3 килограма, у Републици Србији на нивоу је од 17 килограма. Производња малине по становнику у Европи и Европској унији износи нешто испод једног килограма, што је далеко мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 183*).

У последњим годинама под утицајем светског тржишта интензивира се производња малине. Уводе се нове, родније сорте, мења се начин узгоја, примењује се нова технологија у подизању, обради и заштити засада, као и у берби, транспорту, чувању и преради.

Графикон 183: Упоредна производња малине (2020.), килограма по становнику

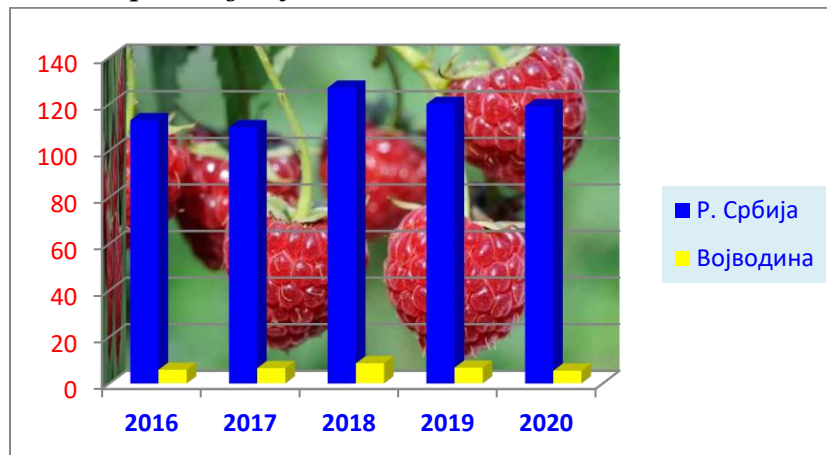

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог пада производње малине у АП Војводини по просечној стопи од 1,4% годишње (*графикон 184*). На-

јвећа производња остварена је у 2018. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња малине мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 1,2 хиљаде тона односно за 17,9%.

Производња малине у Републици Србији у анализираном временском периоду за разлику од кретања у АП Војводини бележи тенденцију раста по просечној стопи од 1,3% годишње. Међутим, од 2018. године присутан је континуирани пад.

Графикон 184: Кретање производње малине у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Замрзнута малина представља значајан извозни производ из Републике Србије. Највећи део извоза усмерен је у Европску унију. Предности извоза у ову групацију су у томе да је она дефицитарна у малини, такође, релативно високи животни стандард омогућава значајан ниво тражње за малином као ексклузивним воћем.

У 2020. години извоз свеже и замрзнуте малине из Републике Србије износио је 109,3 хиљада тона, што вредносно износи 298,9 милиона УС долара. Количински посматрано малина се налази на дру-

гом месту (иза јабуке), а вредносно убедљиво на првом месту у структури укупног извоза воћа. У вредносној структури извоза воћа малина учествује са више од половине (52,5%). Пошто има значајну перспективу извоза, јер је веома тражено воће на међународном тржишту, потребно је повећати производњу како би се још више повећао извоз.

Постоје бројне предности извоза малине у Европску унију:

- Европска унија је дефицитарна је у малини – укупна производња малине у овој економској групацији мања је од производње у Србији.
- Релативно висок животни стандард омогућава значајан ниво тражње за малином, као ексклузивним воћем.
- На овом тржишту већ постоји релативно позната слика (*product image*) о српској малини и сл.

И поред неспорно добрих извозних резултата, може се констатовати да је исти, још увек, недовољно организован, често се одвија стихијски, без јасно дефинисаног плана и маркетиншког, односно научно утемељеног приступа. Постоје значајни проблеми и велике тешкоће при извозу малине у развијене земље, које су проистекле због утицаја протекционистичких мера и нашег неорганизовања. Аграрни протекционизам својим суптилно разрађеним механизмом генерално делује на дисторзију међународне размене. Нарочито је развијен у земљама Европске уније, што представља тешкоћу и вештачку баријеру за повећање нашег извоза на ово тржиште.

Малина испољава значајне предности у односу на друге воћне врсте. Лако се размножава, почиње да рађа у првој или другој години после садње, а у трећој години ступа у пуни род. Ризик у овој производњи мањи је у односу на остале воћне врсте, јер град и мраз не причињавају већу штету. Улагања при подизању засада су релативно висока, али се уложена средства брзо враћају, јер малина брзо ступа у род, обилно и редовно рађа, а плодови постижу високу цену на домаћем и иностраном тржишту.

4.9. Производња дуње

Поред доброг нутритивног значаја производња дуње је релативно скромно заступљена у АП Војводини. Представља цењено воће за конзумну потрошњу и сировину за прераду у *сокове, компоте, слатко, мармеладу, кандирано воће* у фармацеутској индустрији за производњу лекова и сирупа. На тржишту посебно је цењена ракија од дуње.

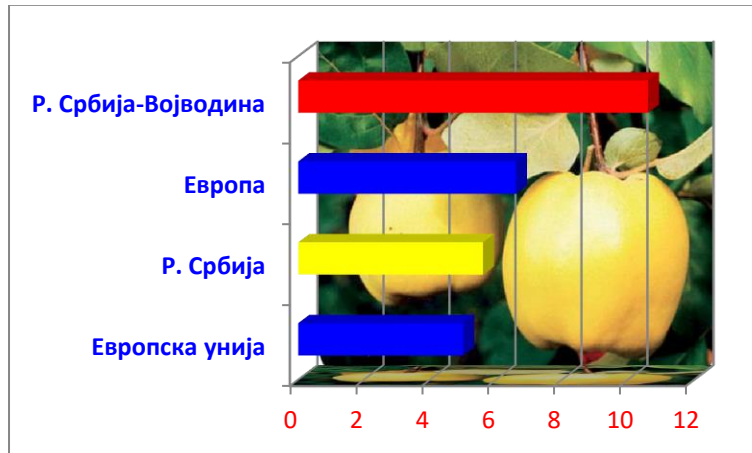
Површина – родна површина под дуњом у АП Војводини у 2020. години износила је 308 хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно повећана, за 15 хектара, односно за 5%. У структури укупне површине под дуњом у Републици Србији АП Војводина учествује са 15,5% (*табела 68*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини дуња учествује са 1,5% и налази се на 12 месту. Евидентно је да је површина под дуњом у региону Војводине још увек релативно мала.

Табела 68: Површина под дуњом у Републици Србији (2020.),
ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	1.984	100,0
-АП Војводина	308	15,5
-Шумадија и Западна Србија	773	38,9
-Јужна и Источна Србија	711	35,8
-Град Београд	192	9,8
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - дуње у АП Војводини у 2020. години износио је 10,6 тона по хектару, у поменутој години дошло је до пада приноса за 1 тону по хектару, односно за 9% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је већи принос у односу на европски просек за 4 тоне по хектару (60%) и већи за 5,6 тона (112%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 185*).

Графикон 185: Упоредни принос дуње (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се веома различити приноси дуње у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе дуње у Европи остварују: Швајцарска (57,7 т./ха.), Русија (11,6 т./ха.) и Украјина (10,4 т./ха.).

У развијеним земљама присутно је плантажно гајење које даје далеко веће приносе у односу на екстензивни начин узгоја. У плантажним засадима, у зависности од услова гајења и сортимента, може да се оствари принос између 10 и 60 кг по стаблу. Појединачна стабла рађају значајно више од тога, чак по 100-200 кг.

У анализираним земљама окружења статистички се не евидентира производња дуње. Дуња је веома занимљива за гајење, не само у баштама и на окућницама већ и на већим плантажама, јер има низ предности над другим врстама воћака. Цвета међу последњим воћним врстама (почетком маја), па избегава позне пролећне мразеве, омогућујући тако гајење воћака и у речним долинама, па чак и тамо где је појава мраза чешћа и угрожава друге врсте. За успешан узгој дуња, не препоручује се надморска висина већа од 700 метара. Подручје АП Војводине је идеално за производњу дуње.

Картограм 28: Принос дуње по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

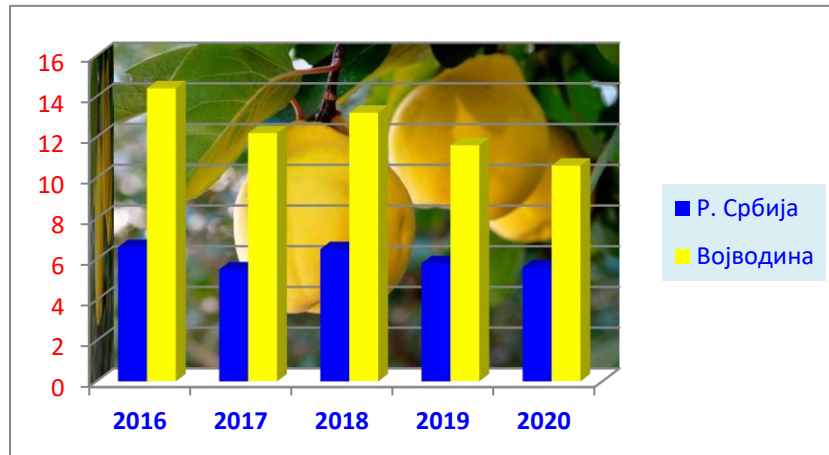

У АП Војводини остварује се значајно већи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 5 тона односно за 89%. У региону Војводине остварују се већи приноси у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 28*).

Дуња је доста угрожена од бактериозног обољења пламењаче крушке и дуње чији је изазивач бактерија *Erwinia amylovora* тако да постоји оправдан страх произвођача од овог обољења. Улагања су велика, процењује се да је за формирање једног хектара потребно око 10 хиљада евра. Почиње да рађа у другој години, а значајни приноси почињу од четврте.

За дуњу је карактеристично да сазрева доста касно, око 170 дана после цветања па је тако погодна за гајење у регионима са дугим и топлим јесенима.

Графикон 186: Кретање приноса дуње у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног опадања приноса дуње у региону АП Војводине по просечној стопи од 7,4% годишње. Принос дуње у Републици Србији, такође, бележи пад по просечној стопи од 4% годишње (графикон 186).

Производња – дуње у АП Војводини у 2020. години износила је 3,2 хиљаде тона (табела 69) . У структури укупне производње дуње у Републици Србији АП Војводина учествује са 29,7% (графикон 187). Сличан ниво производње остварује се и у региону Јужна и Источне Србије. У укупној производњи воћа у АП Војводини дуња учествује са 1,1%, има 9 место. Производња дуње у АП Војводини у 2020. години мања је за 140 тона, односно за 4% у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње дуње условљен је падом приноса, мада је родна површина незнатно повећана.

Аграрна производња у Војводини

Производња опада иако постоје добри услови за њено гајење. Опадање засада у условљено је релативно ниским ценама и нападом бактериозне пламењаче. То је утицало на произвођаче да се оријентују мање угроженим и профитабилнијим врстама.

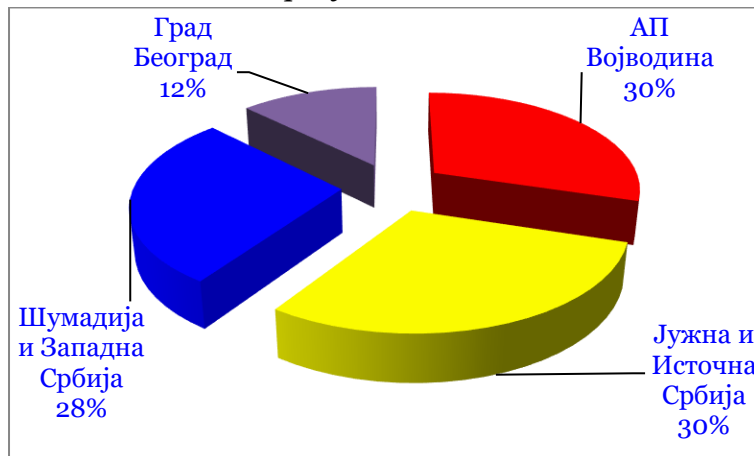
Табела 69: Производња дуње у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	11,1	2
-АП Војводина	3,3	2
-Шумадија и Западна Србија	3,1	2
-Јужна и Источна Србија	3,3	2
-Град Београд	1,4	1

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња дуње у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) износила је два килограма, у Републици Србији производња је, такође, на нивоу од два килограма.

Графикон 187: Структура производње дуње у Републици Србији (2020.), %

Производња дуње по становнику у Европи и Европској унији износи испод килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 188*).

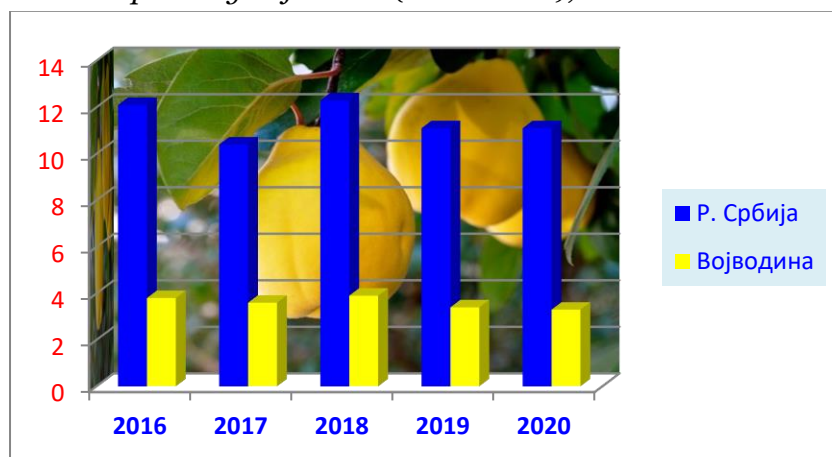
Графикон 188: Упоредна производња дуње (2020.), килограма по становнику

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог пада производње дуње у АП Војводини по просечној стопи од 3,5% годишње (*графикон 189*). Највећа производња остварена је у 2018. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња дуње мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 0,3 хиљаде тона односно за 3,3%.

Производња дуње у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада али нешто скромнијег интензитета, по просечној стопи од 2,1% годишње. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза. Статистика извоза заједно води категорије крушке и дуње.

Графикон 189: Кретање производње дуње у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

У 2020. години извоз свеже крушке (и дуње) из Републике Србије износио је 8,7 хиљада тона, што је вредносно 7,1 милион УС долара. Ракија од дуње може да постане Војвођански бренд и да се извози на Западноевропско тржиште.

4.10. Производња јагоде

Јагода има велику привредну вредност за произвођаче у Војводини. Користи се за потрошњу у свежем и замрзнутом стању, и за разноврсну прераду у - *цем, слатко, сокове, желе, мармеладу* и сл. Веома је цењено воће на домаћем и иностраном тржишту. То је атрактивно воће за извоз, пре свега, у западно-европске земље.

Површина – родна површина под јагодом у АП Војводини у 2020. години износила је 729 хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно повећана, за 21 хектар, односно за 3%. У структури укупне површине под јагодом у Републици Србији АП Војводина учествује са 11,9% (*табела 70*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини јагода учествује са 3,4% и налази се на деветом месту.

*Табела 70: Површина под јагодом у Републици Србији (2020.),
000 ха.*

<i>Регион</i>	<i>Површина</i>	<i>Структура, %</i>
<i>Република Србија</i>	<i>6,7</i>	<i>100,0</i>
-АП Војводина	0,8	11,9
-Шумадија и Западна Србија	2,8	41,8
-Јужна и Источна Србија	2,1	31,3
-Град Београд	1,0	15,0
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - јагоде у АП Војводини у 2020. години износио је 4,5 тона по хектару, у поменутој години дошло је до значајног раста приноса за 1,5 тону по хектару, односно за 50% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је значајно мањи принос у односу на европски просек за 6 тона по хектару (57%) и такође, мањи за 7,2 тоне по хектару (61%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 190*).

Графикон 190: Упоредни принос јагоде (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се веома различити приноси јагоде у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе јагоде у Европи остварују: Шпанија (48,5 т./ха.), Грчка (46,2 т./ха.) и Холандија (46,1 т./ха.).

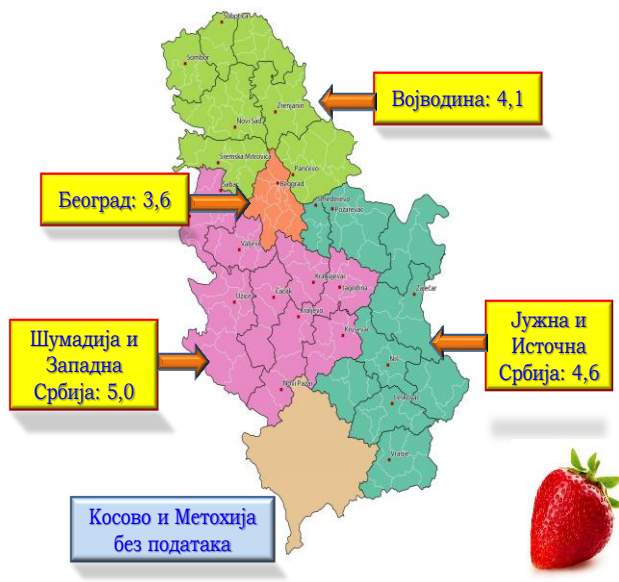
Уколико се упореде постигнути принос јагоде у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он убедљиво нижи у односу на све посматране земље окружења: Бугарска (6,5 т./ха.), Румунија (6,9 т./ха.), Мађарска (7,1 т./ха.) и Хрватска (12,0 т./ха.), *графикон 191*.

Основне предности гајења јагоде су следеће: релативно добро подноси слабија земљишта и добро се прилагођава неповољним климатским условима. Задовољава се једноставнијом агротехником и механизацијом мањег капацитета. Брзо ступа у пуну родност и редовно рађа. Ризик у производњи је знатно мањи него код крупног воћа, јер град, позни и рани мразеви, као и ветар ређе причињавају озбиљније штете. По јединици површине запошљава доста радне снаге и за већину послова може да се користи и физички слабија радна снага.

Графикон 191: Упоредни приноси јагоде у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

Картограм 29: Принос јагоде по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

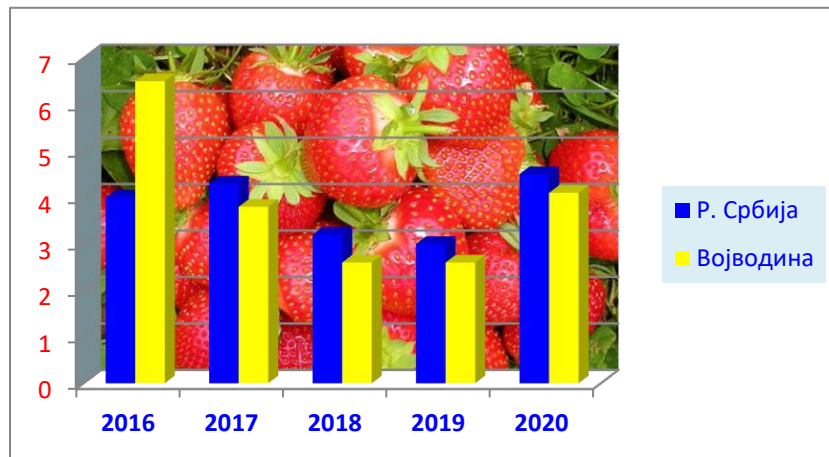

У АП Војводини остварује се мањи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 0,4 тоне по хектару односно за 9%. Према приносу регион Војводине налази се на трећем месту у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 29*).

У новије време гаји се на фолији, њена предност јесте у томе што спречава развој корова (који су конкуренција јагоде у погледу хранива, воде и животног простора), задржава влагу у земљишту уз истовремено акумулирање сунчеве светлости и топлоте (чиме се омогућава формирање одређеног микроклимата погодног за узгој јагоде), онемогућава додир плодова са земљиштем, тако да се не прљају (што има за последицу смањење трулежи плодова), обезбеђује равномерније сазревање и, на крају, олакшава бербу.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног опадања приноса јагоде у региону АП Војводине по просечној стопи од 10,9% годишње. Незнатно повећање приноса присутно је у последњој години. Принос јагоде у Републици Србији за разлику од тенденције остварене у региону Војводине бележи незнатан раст по просечној стопи од 2,9% годишње (*графикон 192*).

Графикон 192: Кретање приноса јагоде у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

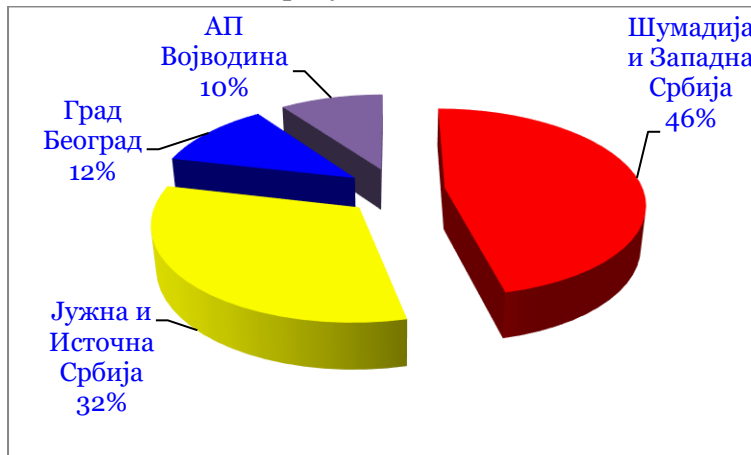
Производња – јагоде у АП Војводини у 2020. години износила је три хиљаде тона (*табела 71*). У структури укупне производње јагоде у Републици Србији АП Војводина учествује са 9,8% (*графикон 193*). У укупној производњи воћа у АП Војводини јагода учествује са 1% и налази се на десетом месту.

Табела 71: Производња јагоде у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	30,5	4
-АП Војводина	3,0	2
-Шумадија и Западна Србија	14,1	7
-Јужна и Источна Србија	9,8	7
-Град Београд	3,5	2

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 193: Структура производње јагоде у Републици Србији (2020.), %

Производња јагоде у АП Војводини у 2020. години значајно је већа, за 1,1 хиљаду тона, односно за скоро две трећине (59%) у односу на претходну, 2019. годину. Раст производње јагоде условљен је значајним растом приноса, док је родна површина незнатно повећана.

Производња јагоде у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) износила је 2 килограма, у Републици Србији на нивоу је од 4 килограма. Производња јагоде по становнику у Европи износи 2 килограма а Европској унији 3 килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији (*графикон 194*).

Графикон 194: Упоредна производња јагоде (2020.), килограма по становнику

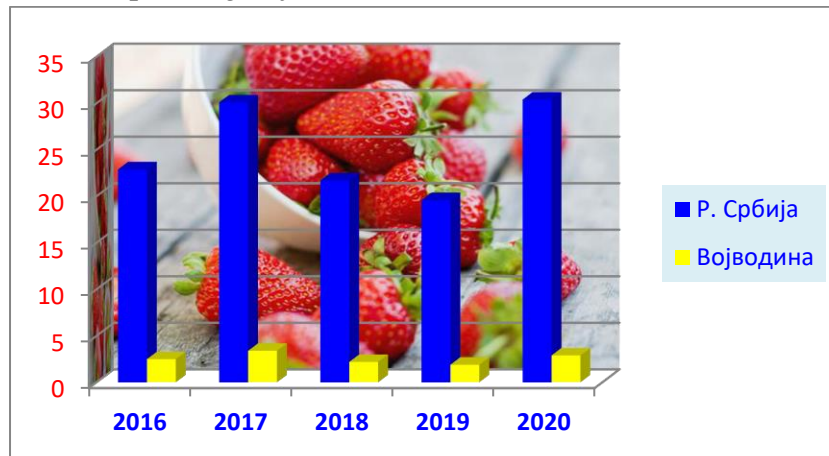

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог раста производње јагоде у АП Војводини по просечној стопи од 3,8% годишње (*графикон 195*). Највећа производња остварена је у 2017. години, истовремено најмања производња присутна је у 2019. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња јагоде већа је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 0,3 хиљаде тона односно за 11,5%.

Производња јагоде у Републици Србији у анализираном временском периоду бележи значајне осцилације, такође, као и у АП Војводини има тенденцију раста нешто већег интензитета, по просечној стопи од 7,3% годишње. Раст производње дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

У 2020. години извоз свеже, конзервисане и замрзнуте јагоде из Републике Србије износио је 14,9 хиљада тона, што је вредносно 31,4 милиона УС долара. Количински посматрано јагода се налази на шестом месту, а вредносно на четвртом месту у структури укупног извоза воћа.

Графикон 195: Кретање производње јагоде у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Производња јагоде може да буде високо профитабилна. На релативно малој јединици површине могуће је остварити значајан приход у кратком временском периоду, што није карактеристично за остале воћне врсте. Почетна инвестиција износи између 10 и 12 хиљада евра по хектару, а већ у првој години може да се оствари пун род од преко 25 тона по хектару.

4.11. Производња ораха

Орах представља значајно језграсто воће. Нарочити значај има као сировина за прехранбену индустрију. Стабло представља веома квалитетну и цењену сировину за дрвну индустрију. Калемљени орах може да роди већ од треће-четврте године али се тада постижу мали приноси. Уколико је орах размножен из семена, почиње да рађа од десете године.

Површина – родна површина под орахом у АП Војводини у 2020. години износила је 362 хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно повећана, за 30 хектара, односно за 9%. У структури укупне површине под орахом у Републици Србији АП Војводина учествује са 11,9% (*табела 72*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини орах учествује са 1,7% и налази се на десетом месту.

Табела 72: Површина под орахом у Републици Србији (2020.),
ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	3.037	100,0
-АП Војводина	362	11,9
-Шумадија и Западна Србија	1.810	59,6
-Јужна и Источна Србија	651	21,4
-Град Београд	214	7,1
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - ораха у АП Војводини у 2020. години износио је 4,3 тоне по хектару, у поменутој години дошло је до пада приноса за 0,9 тона по хектару, односно за 17% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је већи принос у односу на европски просек за 1,8 тона по хектару (72%) и већи за 2,3 тоне (115%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 196*).

Графикон 196: Упоредни принос ораха (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се веома различити приноси ораха у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе ораха у Европи остварују: Румунија (30,6 т./ха.), Аустрија (18,7 т./ха.) и Украјина (9,5 т./ха.).

Уколико се упореде постигнути принос ораха у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у односу на приносе постигнуте у Хрватској (1,1 т./ха.), Бугарској (1,2 т./ха.) и Мађарској (2,1 т./ха.) а нижи у односу на принос постигнут у Румунији (30,0 т./ха.), *графикон 197*.

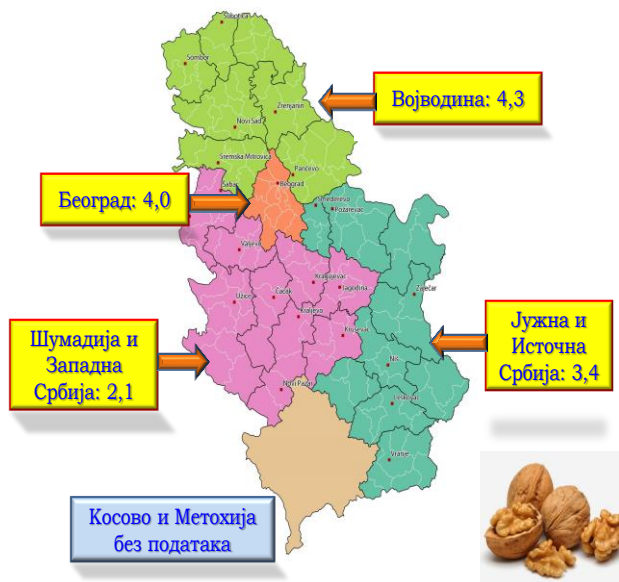
На остварени принос утиче и чињеница да се ради о старим засадима, са сортама, које имају мању родност и ситније језгро. Последњих година, подижу се нови засади, који би требало да поправе сортимент, и омогуће извоз овог воћа.

Принос значајно варира од године до године и зависи од сорте ораха, временских услова производње, технологије гајења. Због тога је препорука да се на великим засадима узгаја више сорти ораха. Свака година је другачија и никад се не зна којој ће сорти у потпуности погодовати како би дала максималне приносе.

Графикон 197: Упоредни приноси ораха у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

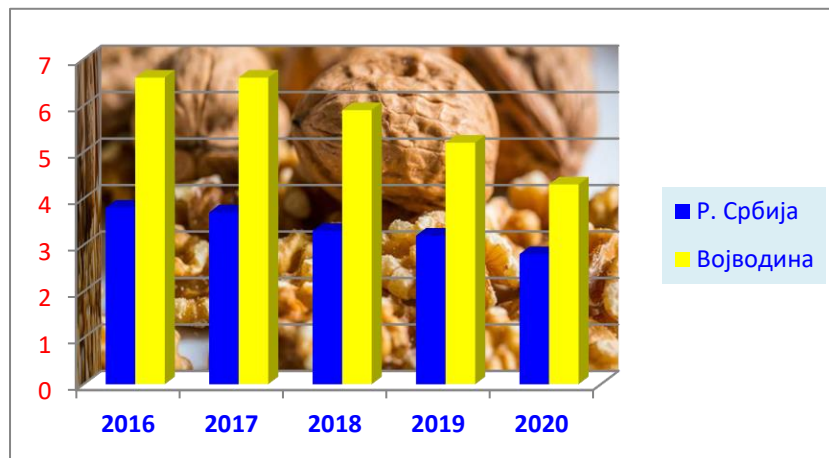
Картограм 30: Принос ораха по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се значајно већи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 1,5 тону по хектару односно за 53%. У Региону Војводине остварују се већи приноси у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 30*). У наредном периоду потребно је повећати производњу ораха у циљу снабдевања потрошача и кондиторске индустрије. С обзиром на значајну тражњу за орахом, пре свега, на међународном тржити.

У анализираном периоду (2016-2020.) долази до значајног опадања приноса ораха у региону АП Војводине по просечној стопи од 10,2% годишње. Евидентан је континуирани пад приноса у свим посматраним годинама. Принос ораха у Републици Србији, такође, бележи значајан по нешто нижој стопи од 7,4% годишње (*графикон 198*).

Графикон 198: Кретање приноса ораха у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

Производња – ораха у АП Војводини у 2020. години износила је 1,5 хиљада тона (*табела 73*). У структури укупне производње ораха у Републици Србији АП Војводина учествује са 17,9% (*графикон 199*).

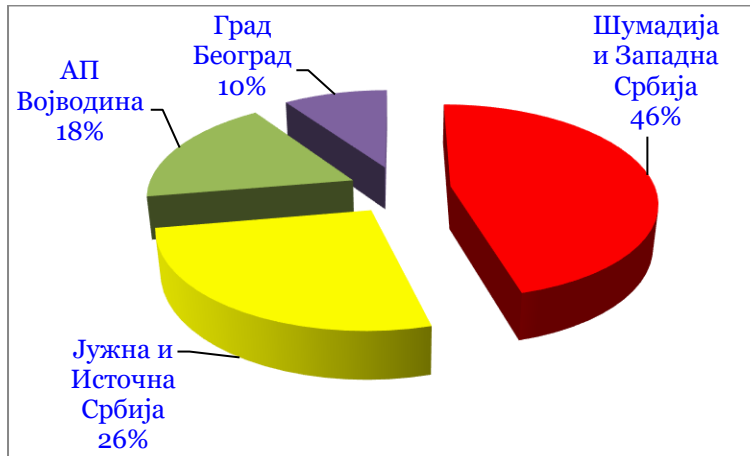
У укупној производњи воћа у АП Војводини орах учествује са 0,5% и налази се на 11. месту.

Табела 73: Производња ораха у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	8,4	1
-АП Војводина	1,5	1
-Шумадија и Западна Србија	3,8	2
-Јужна и Источна Србија	2,2	1
-Град Београд	0,8	1

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

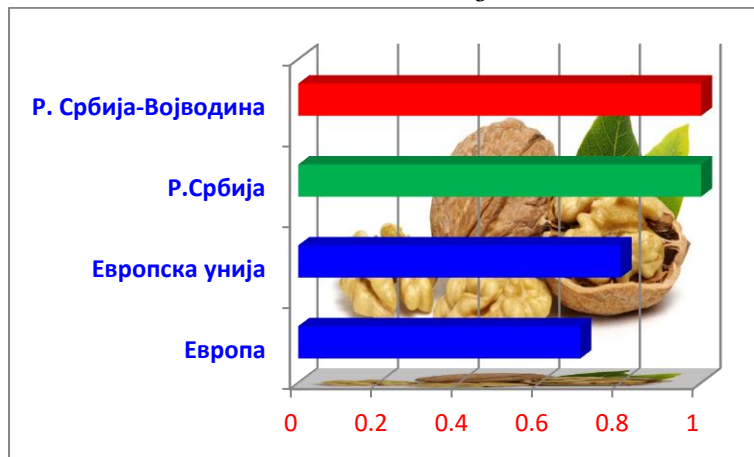
Графикон 199: Структура производње ораха у Републици Србији (2020.), %

Производња ораха у АП Војводини у 2020. години мања је за 170 тона, односно за 10% у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње ораха условљен је падом приноса, мада је површина незнатно повећана.

Производња ораха у Републици Србији и региону Војводине у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) на веома је ниском нивоу, износила је један килограм. Производња ораха по становнику у Европи и Европској унији испод је једног килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 200*).

Графикон 200: Упоредна производња ораха (2020.), килограма по становнику

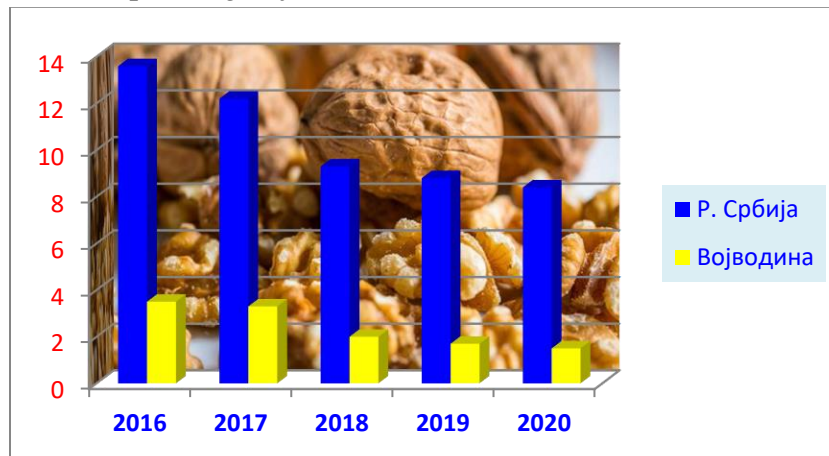

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног пада производње ораха у АП Војводини по просечној стопи од 19,1% годишње (*графикон 201*). Највећа производња остварена је у почетној 2016. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња ораха мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 1,4 хиљада тона односно за 37,5%.

Производња ораха у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада али нешто скромнијег интензитета, по просечној стопи од 11,3%

годишње. Пад је континуирано присутан од прве посматране године. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

Графикон 201: Кретање производње ораха у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

У 2020. години извоз ораха у љусци и ољуштених ораха из Републике Србије био је више него скроман, износио је 81,9 тона, што је вредносно чинило 300 хиљада УС долара. Количински и вредносно посматрано орах се налази на последњем месту у структури укупног извоза воћа.

Орах је недовољно, распрострањена врста дрвета у нашој земљи. Има вишенаменску употребу. Плод му је богат витаминима, минералним материјама (3%), уљем (50-80%), беланчевинама (12-25%), а калоричнији је од говеђег меса више од три пута. Орахово дрво веома је скупоцено, а фурнир му се налази међу најквалитетнијим. Употребну вредност имају и зелени плодови и њихов омотач, као и лист и кора ораха. Плантаже ораха дају 1.500-2.000 кг ораховог језгра по хектару, што његово гајење може да чини веома рентабилним.

4.12. Производња трешње

Трешња представља перспективну воћну врсту, али значајно заостаје за производњом вишње. Представља рано воће. Има изразито сезонски карактер потрошње. Трешња се већином узгаја за потрошњу у свежем стању, мањи број гаји се само ради прерађевина (*компоти, џемови, мармеладе*, сировина за кондиторску индустрију), а најмање се гаји искључиво за производњу ликера или ракија.

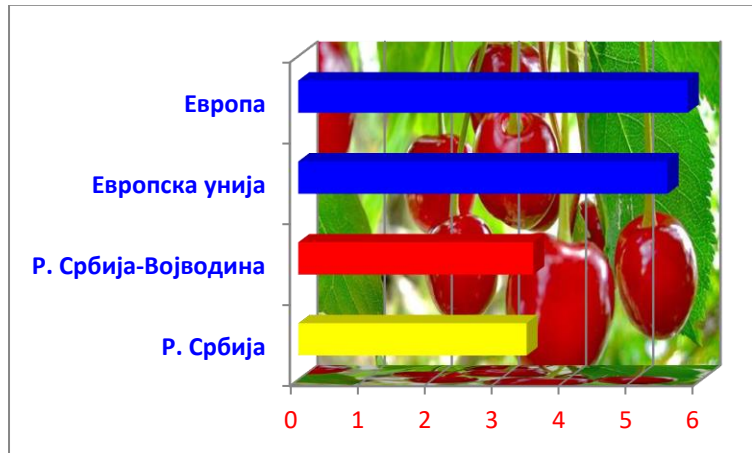
Површина – родна површина под трешњом у АП Војводини у 2020. години износила је 324 хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је незнатно повећана, за 8 хектара, односно за 2%. У структури укупне површине под трешњом у Републици Србији АП Војводина учествује са 7,4% (*табела 74*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини трешња учествује са 1,5% и налази се на 11 месту.

Табела 74: Површина под трешњом у Републици Србији (2020.), ха.

Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	4.348	100,0
-АП Војводина	324	7,4
-Шумадија и Западна Србија	1.615	37,1
-Јужна и Источна Србија	940	21,6
-Град Београд	1.469	33,9
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - трешње у АП Војводини у 2020. години износио је 3,5 тона по хектару, у поменутој години дошло је до пада приноса за 0,7 тону по хектару, односно за 17% у односу на претходну 2019. годину. АП Војводина остварила је мањи принос у односу на европски просек за 2,3 тоне по хектару (40%) и мањи за 2 тоне (36%) у односу на принос постигнут у земљама Европске уније (*графикон 202*).

Графикон 202: Упоредни принос трешње (2020.), тона/ха.

У Европи остварују се веома различити приноси трешње у зависности од агроеколошких услова за производњу. Највеће приносе трешње у Европи остварују: Аустрија (38,0 т./ха.), Холандија (17,1 т./ха.) и Румунија (12,2 т./ха.).

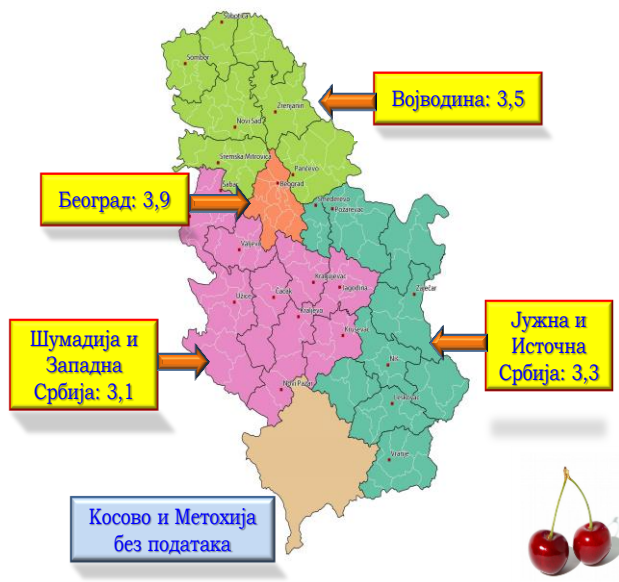
Трешње је могуће угајати и у заштићеном простору, у чему данас предњачи Холандија. Трешње код оваквог начина гајења имају густоћу склопа од 6.000-9.000 садница/ха, уз предвиђени пуни принос од 30-50 т/ха. Гајење у заштићеном простору омогућава ранији долазак на тржиште, те већи и квалитетнији принос, али захтева велика улагања у инвестицију, те пуно знања уз кориштење софистициране технологије.

Уколико се упореде постигнути принос трешње у региону АП Војводине са неким земљама окружења може се видети да је он виши у односу на принос постигнут у Хрватској (2,8 т./ха.) а нижи у односу на приносе постигнуте у Бугарској (4,1 т./ха.), Мађарској (4,7 т./ха.) и Румунији (12,0 т./ха.), [графикон 203](#).

Графикон 203: Упоредни приноси трешње у региону Војводине и одабраним земљама (2020.), тона по ха.

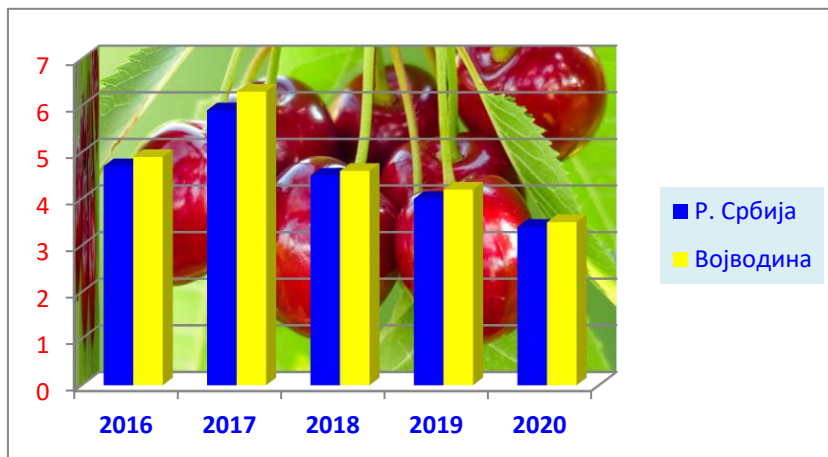
Картограм 31: Принос трешње по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У АП Војводини остварује се незнатно већи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 0,1 тону по хектару односно за 3%. У региону Војводине остварује се нижи принос у односу на регион града Београда, а виши у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 31*).

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног опадања приноса трешње у региону АП Војводине по просечној стопи од 8,1% годишње. Принос трешње у Републици Србији, такође, бележи значајан пад по нешто скромнијој просечној стопи од 7,8% годишње (*графикон 204*).

Графикон 204: Кретање приноса трешње у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

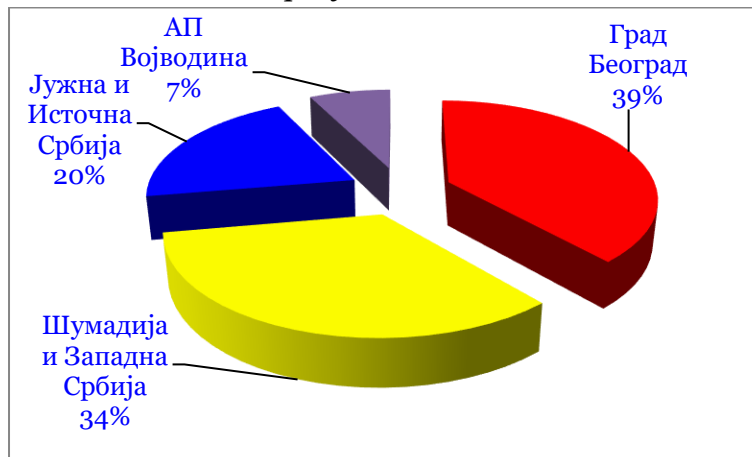
Производња – трешње у АП Војводини у 2020. години износила је 1,1 хиљаду тона (*табела 75*). У структури укупне производње трешње у Републици Србији АП Војводина учествује са 7,3%. Производња у региону Војводине најмања је у односу на остале регионе у Републици Србији (*графикон 205*). У укупној производњи воћа у АП Војводини трешња учествује са 0,4% и налази се на 12 месту.

Табела 75: Производња трешње у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	14,9	2
-АП Војводина	1,1	1
-Шумадија и Западна Србија	5,0	3
-Јужна и Источна Србија	3,0	2
-Град Београд	5,7	3

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

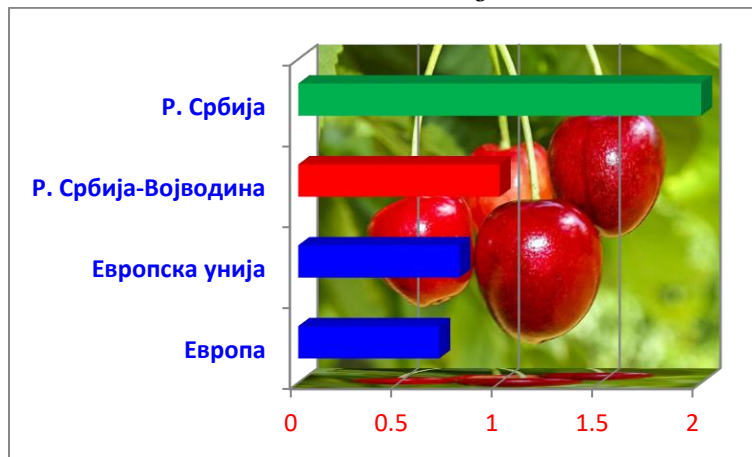
Графикон 205: Структура производње трешње у Републици Србији (2020.), %

Производња трешње у АП Војводини у 2020. години мања је за 190 тона, односно за 14% у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње трешње условљен је падом приноса мада је родна површина незнатно повећана. На повећање површине утицало је крчење старих и нерентабилних засада и подизање нових у које се уводе продуктивније сорте и примењују адекватније агротехничке мере за интензивнију производњу.

Производња трешње у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) на веома је ниском нивоу, износила је један килограм а у Републици Србији на нивоу је 2 килограма. Производња трешње по становнику у Европи и Европској унији износи испод килограма, што је мање од остварених параметара у Републици Србији и региону Војводине (*графикон 206*).

Графикон 206: Упоредна производња трешње (2020.), килограма по становнику

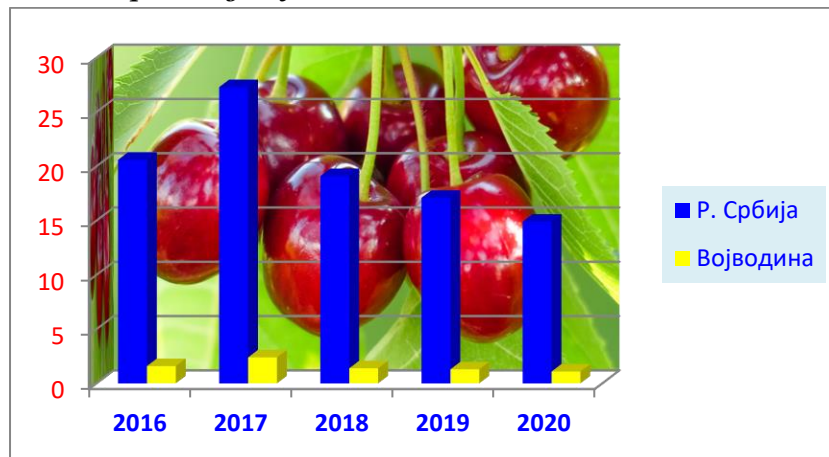
Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног пада производње трешње у АП Војводини по просечној стопи од 8,9% годишње (*графикон 207*). Највећа производња остварена је у 2017. години, истовремено најмања производња присутна је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња трешње мања је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 0,5 хиљада тона односно за 31,2%.

Производња трешње у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију пада али нешто скромнијег интензитета, по просечној стопи од 7,8%

годишње. Пад је континуирано присутан од 2017. године. Пад производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

У 2020. години извоз свеже, замрзнуте и конзервисане трешње (и вишње) из Републике Србије износио је 49,8 хиљада тона, што вредносно износи 60,2 милиона УС долара. У структури извоза апсолутно доминира вишња, извоз трешње веома је мали.

Графикон 207: Кретање производње трешње у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

У наредном периоду, не очекује се значајнији раст производње наведене воћне врсте, услед релативно ниске домаће потрошње и још увек, слабе тражње на међународном тржишту. Мада представља перспективну воћну врсту. За подизање новог засада потребна су значајна финансијска средства од неколико десетина хиљада евра по хектару. Неки аутори чак наводе и до 50 хиљада евра. У структури трошкова око 60% представљају трошкови брања. У последње време као хроничан проблем јавља се недостатак радне снаге за брање.

4.13. Производња купине

Купина има једноставан начин узгоја и значајну хранљиву вредност и лековитост плода. Због обилне родности и високе рентабилности њено гајење се из године у годину све више шири. Користи се у свежем стању, замрзнута или у облику прерађевина (*сок, сируп, слатко, џем, мармелада или као купиново вино*).

Површина – родна површина под купином у АП Војводини у 2020. години износила је 104 хектара. У односу на претходну 2019. годину површина је смањена, за 24 хектара, односно за 18%. У структури укупне површине под купином у Републици Србији АП Војводина учествује са веома малим учешћем од 1,9% (*табела 76*). У укупним површинама под воћем у АП Војводини купина учествује са 0,5% и налази се на последњем (13) месту.

Табела 76: Површина под купином у Републици Србији (2020.), ха.

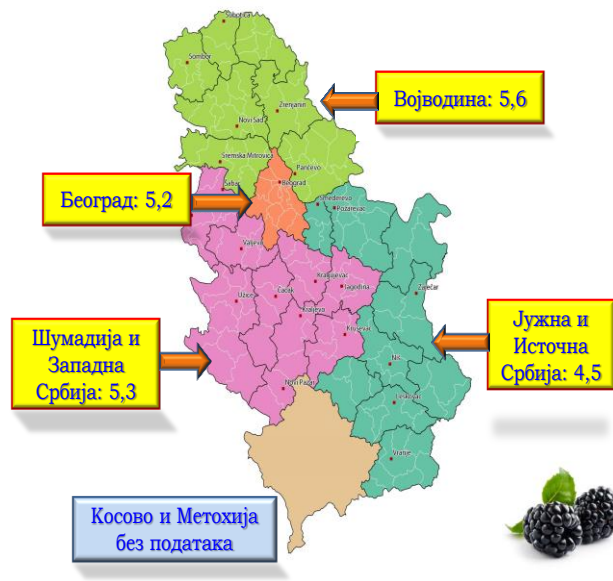
Регион	Површина	Структура, %
Република Србија	5.590	100,0
-АП Војводина	104	1,9
-Шумадија и Западна Србија	4.563	81,6
-Јужна и Источна Србија	853	15,2
-Град Београд	97	1,3
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Принос - купине у АП Војводини у 2020. години износио је 5,6 тона по хектару, у поменутој години дошло је до незнатног пада приноса за 0,1 тону по хектару, односно за 2% у односу на претходну 2019. годину. Производња купине статистички се не евидентира за Европу и свет, тако да није могућа компарација са другим земљама.

У АП Војводини остварује се већи просечан принос у односу на принос у Републици Србији за 0,4 тоне по хектару односно за 8%. Принос купине у региону Војводине већи је у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 32*).

Напредак у производњи купине може бити остварен увођењем и ширењем у производњи новијих, високопродуктивних и квалитетних једнородних и ремонтантних сорти купине које се поред замрзавања могу користити и за свежу потрошњу, имплементацијом нових технолошких поступака у производњи, као и тражењем нових тржишта за пласман плодова купине.

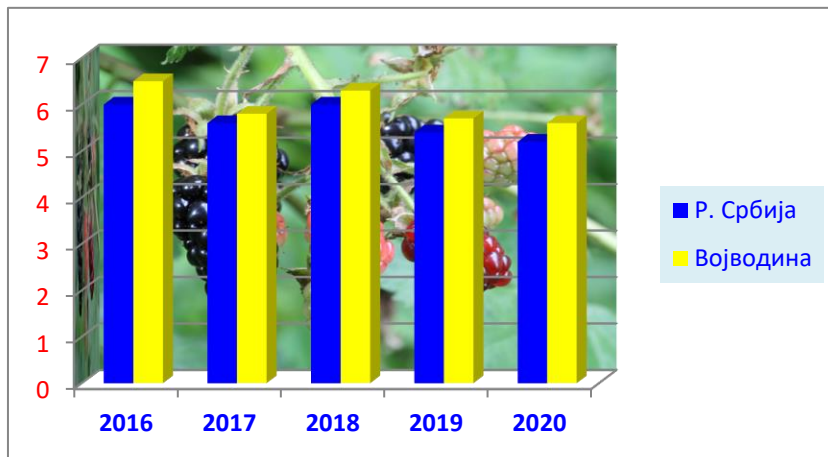
Картограм 32: Принос купине по регионима у Републици Србији (2020.), тона/ха.

У временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд опадања приноса купине у региону АП Војводине по просечној

стопа од 3,7% годишње. Принос купине у Републици Србији, такође, бележи пад по просечној стопи од 3,5% годишње (*графикон 208*).

Графикон 208: Кретање приноса купине у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона/ха.

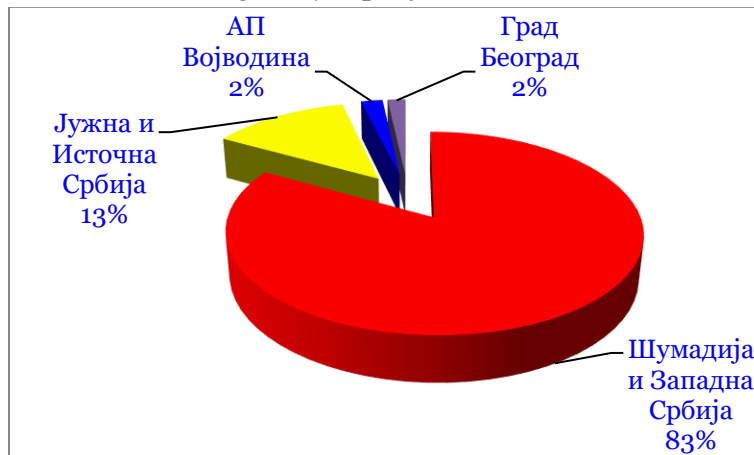
Производња – купине у АП Војводини у 2020. години износила је 600 тона (*табела 77*). У структури укупне производње купине у Републици Србији АП Војводина учествује са 2,1% (*графикон 209*). У укупној производњи воћа у АП Војводини купина учествује са 0,2% и налази се на последњем месту.

Табела 77: Производња купине у Републици Србији (2020.)

Регион	Производња 000 тона	По становнику кг.
Република Србија	29,1	4
-АП Војводина	0,6	0,3
-Шумадија и Западна Србија	24,2	13
-Јужна и Источна Србија	3,8	3
-Град Београд	0,5	0,3

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Графикон 209: Структура производње купине по регионима у Републици Србији (2020.), %

Производња купине у АП Војводини у 2020. години мања је за 180 тона, односно за 20% у односу на претходну, 2019. годину. Пад производње купине условљен је падом родне површине и постигнутих приноса.

Производња купине у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику (*per capita*) на веома је ниском нивоу, износила је 0,3 килограма а у Републици Србији на нивоу је од 4 килограма.

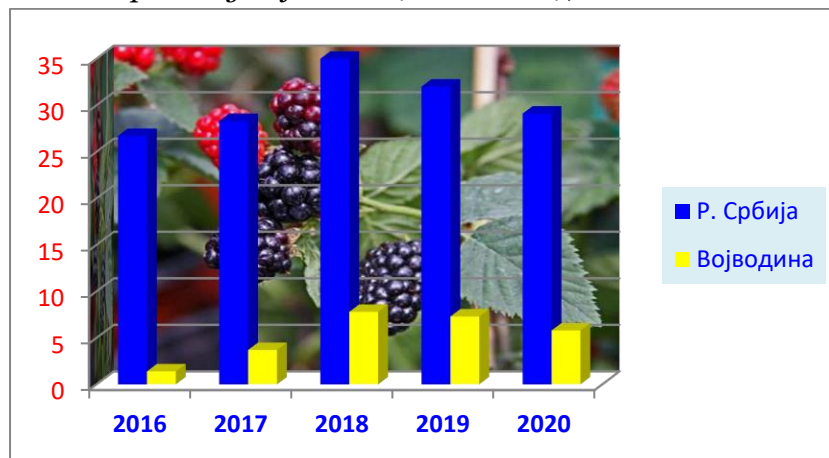
Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд изразитог раста производње купине у АП Војводини по просечној стопи од 42,7% годишње (*графикон 210*). Највећа производња остварена је у 2019. години, истовремено најмања производња присутна је у почетној 2016. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња купине већа је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 0,6 хиљада тона односно за 11,5%.

Производња купине у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у АП Војводини бележи тенденцију ра-

ста али значајно скромнијег интензитета, по просечној стопи од 2,2% годишње. Раст производње дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и могућност извоза.

У 2020. години извоз свеже купине из Републике Србије износио је 2,1 хиљаду тона, што је вредносно 2,1 милион УС долара.

Графикон 210: Кретање производње купине у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 тона

Ова воћна врста мало је заступљена у засадима воћара у Војводини, али због високих приноса и добре цене коју постиже на тржишту заслужује да се значајно повећају производне површине. Значај купине је вишеструк. Рано ступа на род, у другој години, када може да да 30-40% од пуног рода. Када је у пуном роду, уз примену неопходних агротехничких мера даје принос и до 25 тона по хектару, а неретко и више. Потребна је делимична измена сортимента и примена новијих технологија гајења. Ремонтантне (двородне) сорте купине су на прагу комерцијализације. Претпоставка је да ће ове сорте купине имати огроман значај за индустрију и свежу потрошњу, јер идеално продужавају сезону бербе плодова до новембра, када се може остварити и знатно већа цена него у летњем периоду.

5. Сточарска производња у АП Војводини

Сточарство представља значајну грану пољопривредне производње у Републици Србији и АП Војводини. Постоји доста чинилаца који утичу на развијеност ове пољопривредне гране као што је организованост примарне пољопривредне производње, слаба повезаност узгајивача стоке са прерађивачима (месна, млекарска индустрија...). Висина животног стандарда, односно куповна моћ становништва, један је од основних разлога који утичу на релативно ниску потрошњу меса, млека, сира, меда и осталих сточарских производа.

Удео сточарске производње у укупној вредности пољопривредне производње је још увек на ниском нивоу, што указује на присутност екстензивне и полуинтензивне производње. Учешће сточарства у укупној вредности пољопривредне производње (заједно са бројем условних грла по хектару ораничних површина), на нивоу је од око 30% (данас је тај удео чак и нешто мањи), док је код већине држава ЕУ изнад 50%. Без стабилне и развијене сточарске производње нема ни развијене и одрживе пољопривреде једне државе.

Ниско учешће сточарске производње указује на неразвијеност у овом сектору пољопривреде. Развијено сточарство значи и развијену државу и обрнуто. Једно од мерила развијености сточарства јесте колико процената дохотка доноси сточарство у пољопривреди. Ако сточарство доноси *мање од 50%* – *ситуација у аграру је лоша*. Ако је приход од сточарства *50 до 70%*, *ситуација је осредња – добра*, а уколико оно доноси *преко 70%* у аграру – *ситуација је врло добра*.

Савремена сточарска производња у наредном периоду треба да буде заснована на гајењу високо квалитетних и специјализованих генотипова стоке у циљу добијања квалитетних сточарских производа.

Неопходно је интензивирање ове производње, усавршавање технологије и повећање продуктивности рада.

Од свих напред анализираних врста стоке у АП Војводини говеда за клање, музне краве и живина остварују раст броја грла у 2020. години у односу на претходну 2019. годину. Остале врсте стоке остварују пад у броју грла (*табела 78*). Најинтензивнији пад остварује број коза у АП Војводини. Пад броја грла одразиће се негативно на производњу меса и млека у наредном периоду.

Табела 78: Параметри броја грла у АП Војводини у 2020. у односу на 2019. годину

<i>Врста стоке</i>	<i>Кретање</i>
Говеда	пад: 1,5%
Говеда у тову	пад: 1,3%
Свиње	пад: 2,5%
Овце	пад: 3,1%
Козе	раст: 8,7%
Живина	пад: 6,5%
<i>Извор: обрачун аутора</i>	

Од свих напред анализираних врста млека у АП Војводини кравље млеко остварује пад производње у 2020. години у односу на претходну 2019. годину. Производња овчијег и козјег млека је без промене (*табела 79*).

Табела 79: Параметри производње млека у АП Војводини у 2020. у односу на 2019. годину

<i>Врста млека</i>	<i>Кретање</i>
Кравље млеко	пад: 0,4%
Овчије млеко	без промене
Козје млеко	без промене
<i>Извор: обрачун аутора</i>	

Просечне годишње откупне цена стоке за клање у 2020. години у односу на претходну 2019. годину кретале су се на следећи начин: говеда за клање, свиње за клање и овце за клање и товни пилићи имале су смањење откупних цена. Откупна цена меда, такође, имала је опадање цена. Пораст откупних цена једино бележе јаја.

Даље смањење откупних цена негативно ће се одразити на кретање броја грла у тову и производње меса и млека у наредној години. Смањењем броја грла даље капацитети кланична индустрије смањиће своју искоришћеност што ће довести до већих трошкова и до смањења извоза меса и месних прерађевина на међународно тржиште. На овај начин смањиће се конкурентност Републике Србије на међународном тржишту меса. У 2020. години извоз стоке и меса из Републике Србије износио је 32,1 хиљаду тона, што је вредносно чинило 77,2 милиона УС долара. Вредносни извоз је мањи у односу на извоз жита, индустријског биља и воћа, а већи у односу на извоз поврћа и прерађевина.

АП Војводина располаже значајним прерађивачким капацитетима. Међутим, степен искоришћености капацитета креће се далеко испод пројектованих. Постоји двадесетак већих индустријских капацитета за клање и велики број малих комуналних и индивидуалних кланица. Највећи капацитети за клање грла су „Топола“ Бачка Топола, „Неопланта“ Нови Сад, „Сартех“ Врбас, „Матијевић“, Нови Сад, „Бачка“ Бачка Паланка, „Митрос“ Сремска Митровица, „Big Bull“ Бачинци и сл.

Највећи капацитет кланичне индустрије у АП Војводини:

Неопланта – индустрија меса Нови Сад. Послује као тржишно оријентисана компанија, припремајући производе у складу с највишим здравственим и хигијенским стандардима. Има и сопствени ланац малопродајних објеката. Значајан део произво-

Аграрана производња у Војводини

дње извози. Поседује хиљаду хектара земљишта, где се производе биљке за производњу сточне хране. Производи више од 80 производа. Запошљава 700 радника.

Carnex – индустрија меса Врбас. Има заокружен процес добијања

производа уз пет засебних пословних центара: ПЦ Биљна производња који обухвата више од 4.500 ха обрадиве површине.

ПЦ Силоси чији капацитет достиже 75.000 тона. ПЦ Производња сточне хране у којем се годишње произведе до 50.000 тона сточне хране. Сопствене фарме за узгој свиња капацитета око 100.000 свиња. Индустрија меса у којој се производи више од 100 различитих месних прерађевина уз годишњи обим производње од 18.000 тона.

Топола – индустрија меса, Бачка Топола, један је од водећих про-

извођача меса и производа од меса у Србији. Компанија има заокружен процес производње, “од њиве до трпезе” – од њива на којима се производе културе за исхрану стоке, те фарме за узгој товљеника и сопствене ветеринарске станице, до производње, прераде и продаје меса и месних

прерађевина. ИМ „Топола“ узгаја 60.000 товљеника годишње. Обрађују 4.300 хектара земље, усеви се користе за производњу сточне хране за фарме. Капацитети хладњаче износе пет хиљада тона. ИМ „Топола“ има извозне дозволе за тржиште Европске уније на које

пласира производе из групе полутрајних кобасица, стерислисане конзерве, готова јела и димљене производе.

Матијевић - индустрија меса са седиштем у Новом Саду један је од

најсавременијих објеката овог типа и капацитета у Европи. Линије клања, грађевински одвојене, капацитета 160 ком/сат свиња и до 30 ком/сат јунади су опремљене најсавременијом

опремом немачке фирме BANSS. Расецање и искоштавање меса је одвојено за сваку врсту меса и обавља се на аутоматским линијама расецања. Годишње се закоље 300 хиљада грла свиња и 10 хиљада јунади као и 8 милиона пилића. Годишња производња је прко 45 хиљада тона меса и месних прерађевина. Поседује преко 150 малопродажних објеката за продају својих производа.

Mitros Fleischwaren - кланична индустрија са седиштем у Сремској Митровици, у власништву је аустријске

компаније *Gerlinger*. Уз примену савремених технологија, већина производа ове фабрике одлази у извоз, али прерађевине могу да се нађу и у нашим маркетима. Дневна прерада је 3.000 свиња. Митрос ради и услужно клање свиња за потребе других кланица. Аустријска

компанија већ има производне погоне у Мађарској и Румунији, где запошљава око 800 људи, а Митрос је трећи и уједно највећи производни погон у региону.

5.1. Говедарска производња

Говедарство представља значајну грану сточарства. Његова развијеност указује на развијеност укупне сточарске производње. У земљама са развијеном пољопривредном производњом говедарство заузима доминантно место у структури дохотка пољопривредних произвођача.

Укупан број говеда – разних категорија (мушка и женска грла разних узрасних категорија) у АП Војводини у 2020. години износио је 260 хиљада грла (*табела 80*). У структури укупног броја грла у Републици Србији АП Војводина учествује са више од једне четвртине, односно 29,3% (*графикон 211*). У укупном броју говеда доминира регион Шумадије и Западне Србије са учешћем од 46,3%.

Табела 80: Укупан број говеда у Републици Србији (2020.), 000 грла.

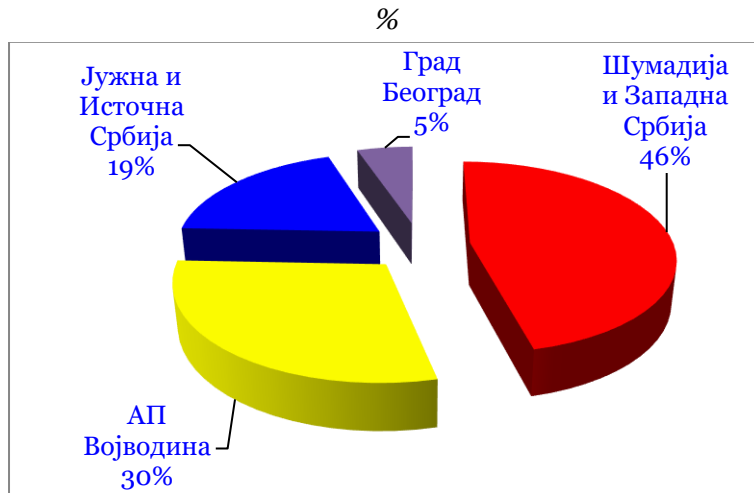
Регион	Број грла	Број на 100 становника
Република Србија	886	13
-АП Војводина	260	14
-Јужна и Источна Србија	170	11
-Шумадија и Западна Србија	410	21
-Град Београд	46	3

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

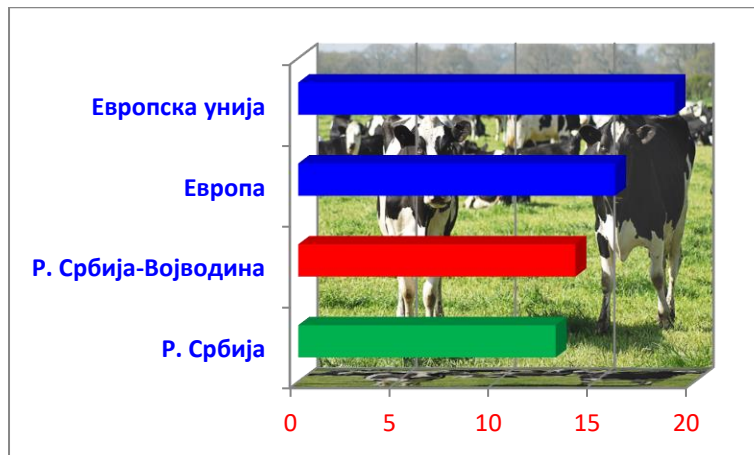
У говедарству примењују се различити правци: месо, млеко, млеко-месо и сл. У зависности од интензитета производње, количине и квалитета производа. На одлуку о производном правцу, између осталог, делују и следећи фактори: природни чиниоци (врста земљишта, климатске прилике, учешће у структури производње крмног биља и сл.). Тржишни услови (потребе домаћег и међународног тржишта, висина цена). Величина и производна специјализа-

ција газдинстава, генетски потенцијал гајених раса говеда, развијеност кланичне индустрије, паритета цена, расположиве радне снаге и сл.

Графикон 211: Структура броја говеда у Републици Србији (2020.)

Графикон 212: Упоредни број говеда (2020.), грла на 100 становника

Број говеда у АП Војводини у 2020. години исказан на 100 становника износио је 14 грла, у Републици Србији тај број незнатно је мањи и износи 13 грла. Број грла говеда у региону Војводине мањи је у односу на Европски број за два грла и такође, мањи у за пет грла у односу на просечан број грла у земљама Европске уније ([графикон 212](#)). Укупан број говеда у АП Војводини у 2020. години смањен је за шест хиљада грла, односно за 1,5% у односу на претходну, 2019. годину.

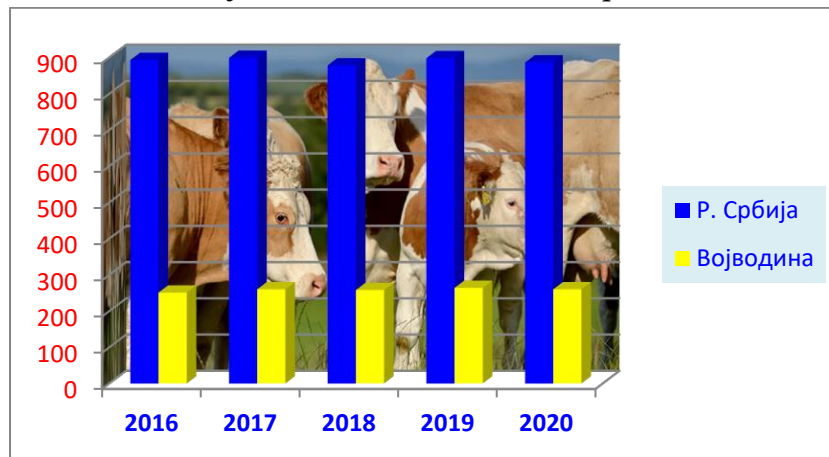
У АП Војводини узгаја се нешто већи број грла исказан на 100 становника у односу на број у Републици Србији, за једно грло. У региону Војводине гаји се мањи број грла у односу на регион Шумадије и Западне Србије, а већи у односу на остале регионе у Републици Србији ([картограм 33](#)). Разлика у броју грла резултат је, пре свега, у агроеколошким условима за узгој говеда.

Картограм 33: Број говеда по регионима у Републици Србији (2020.), грла на 100 становника

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог повећања броја грла говеда у АП Војводини по просечној стопи од 0,88% годишње (графикон 213). Највећи број евидентиран је у 2019. години, истовремено најмањи број присутан је у почетној 2016. години. У последњој истраживаној години (2020.) број говеда већи је у односу на петогодишњи просек (2016-2020.) за 1,4 хиљаде грла односно за 0,5%.

Графикон 213: Кретање броја говеда у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 грла

Број говеда у Републици Србији у анализираном временском периоду, ра разлику од кретања у региону Војводине бележи тенденцију благог пада по просечној стопи од 0,2% годишње. Генерално посматрано број грла на стабилном је нивоу. Пад броја грла дугорочно посматрано негативно ће се одразити на кретање производње меса, снабдевеност домаћег тржишта и могућност прераде и извоза.

Један од проблема јесте што није одговарајућа понуда квалитетних телади, како комбинованих раса (сименталска), тако и специјализованих товних раса (*šarole, limuzin, blon akiten, hereford, abe-*

rdin angus и др.) на тржишту и то представља један од проблема са којим се суочавају пољопривредници приликом одлучивања за тов.

У Републици Србији у 2020. години заклано је укупно 309 хиљада грла, од тога у кланицама 55,6%, просечна тежина закланих грла у кланицама (брutto маса) на ниском је нивоу и износила је 521 килограм, што је далекомање у односу на развијене земље света. Са повећањем телесне масе закланих грла повећала би се укупна производња говеђег меса.

Производња говеђег меса у 2020. години у Републици Србији износила је 75 хиљада тона и већа је у односу на производњу остварену у 2019. години за четири хиљаде тона односно за 5,6%. Производња исказана по становнику на нивоу је од 11 килограма. Пре петнаестак година производња је достигала 110 хиљада тона. Производња говеђег меса не води се по регионима тако да није могућа детаљнија анализа.

Производња квалитетног говеђег меса представља добру шансу за Републику Србију и АП Војводину због постојања значајне тражње у Европској унији за овом врстом меса.

У 2020. години извоз свих категорија говеда (телада, јунад, говеда и краве) из Републике Србије износио је 19,6 хиљада тона, што вредносно исказано износи 42,4 милиона УС долара, истовремено извоз говеђег меса и прерађевина износио је 5,8 хиљада тона, што је исказано вредносно 20,9 милиона УС долара.

Количински и вредносно говеда и говеђе месо налазе се убедљиво на првом месту у структури укупног извоза стоке и меса. Ово је још један од разлога зашто треба ићи на повећање узгоја грла и производње ове врсте меса.

Број грла говеда у тову - у региону Војводине је 73 хиљаде грла (2020.). Узевши у обзир старост говеда, тов се дели на тов телади која постижу масу од 250 до 260 кг., тов младе јунади до 15 месеци старости или масе 450 кг., тов старије јунади до 24 месеца или масе око 500 кг. и тов одраслих говеда што је ретка врста това.

5.2. Производња крављег млека

Производња млека представља индикатор положаја сточарства у некој земљи. Потрошња млека представља индикатор квалитета исхране становништва. Производња млека највећим делом одвија на пољопривредним газдинствима. Основни циљ јесте повећање производње млека по музном грлу и газдинству у целини. Прерадом млека добијају се различити млечни производи. Млеко и млечни производи део су свакодневне исхране, и важни су због нутритивних и здравствених карактеристика.

Производња крављег млека – у АП Војводини у 2020. години износила је 427 милиона литара (*табела 81*). У структури укупне производње млека у Републици Србији АП Војводина учествује са више од једне четвртине, односно 28,6% (*графикон 214*). У укупној производњи млека доминира регион Шумадије и Западне Србије са учешћем од 46,7%. Производња млека условљена је кретањем броја музних гла и просечне млечности по грлу.

Табела 81: Производња крављег млека у Републици Србији (2020.), мил. лит.

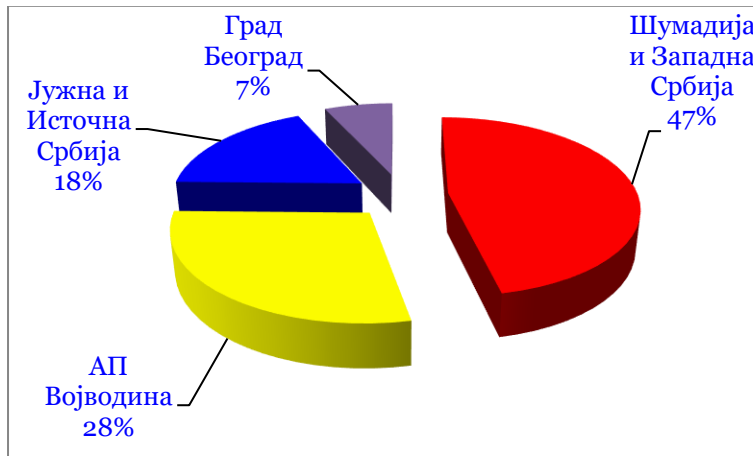
Регион	производња	По становнику
<i>Република Србија</i>	1.495	215
-АП Војводина	427	230
-Јужна и Источна Србија	267	179
-Шумадија и Западна Србија	698	365
-Град Београд	102	60

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

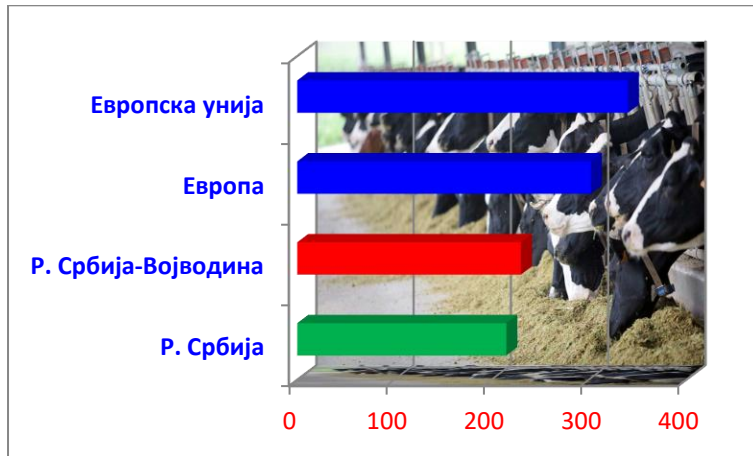
Производња крављег млека у АП Војводини у 2020. години исказана по становнику износила је 230 литара, у Републици Србији производња је нешто нижа и на нивоу је 215 литара. Производња млека по поменутом параметру у региону Војводине мања је у односу на

Европску производњу за 72 литра и мања за 110 литара у односу на просечну производњу у земљама Европске уније (*графикон 215*).

Графикон 214: Структура производње крављег млека у Републици Србији (2020.) %

Графикон 215: Упоредна производња крављег млека (2020.), лит. по становнику

Укупна производња крављег млека у АП Војводини у 2020. години смањена је за два милиона литара, односно за 0,45% у односу на претходну, 2019. годину. Један од разлога јесте и смањење броја грла на мужи. Ово је условљено и кретањем откупних цена млека.

У АП Војводини производња млека исказана по становнику већа је у односу на производњу у Републици Србији за 15 литара. У региону Војводине производња исказана по становнику мања је у односу на производњу у региону Шумадије и Западне Србије, а већа у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 34*).

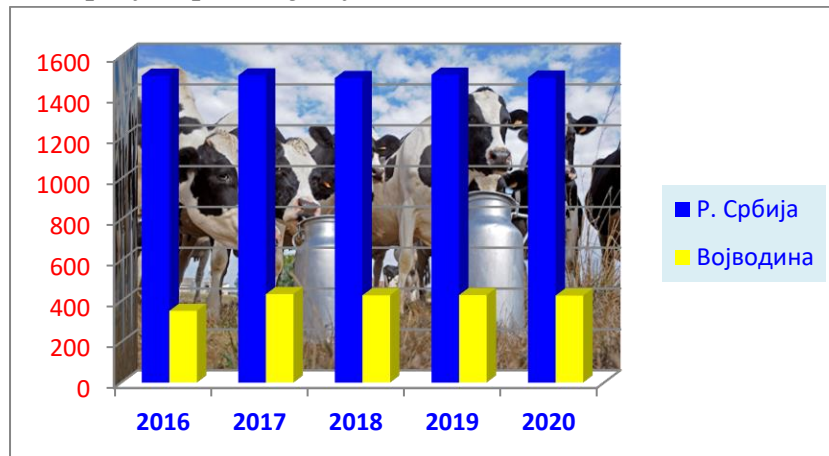
Картограм 34: Производња крављег млека по регионима у Републици Србији (2020.), литара по становнику

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд умереног повећања производње крављег млека у АП Војводини по просечној стопи од 4,9% годишње (*графикон 216*). Највећа производња евидентирана је у 2019. години,

истовремено најмања је била у почетној 2016. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња крављег млека већа је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 13 милиона литара односно за 3,1%.

Графикон 216: Кретање производње крављег млека у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), мил. лит.

Производња крављег млека у Републици Србији у анализираном временском периоду, ра разлику од кретања у региону Војводине бележи тенденцију благог пада по просечној стопи од 0,1% годишње. Пад производње млека дугорочно посматрано негативно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта, искоришћеност капацитета за прераду и производњу производа на бази прераде млека (сир и сл.).

Неопходно је повећати произведене количине млека по производним јединицама (кравама) кроз генетско унапређење и побољшање технологије производње коју је могуће развијати у специјализованим газдинствима и већим млечним фармама.

Прерада млека - у АП Војводини има преко 50 капацитета за прераду млека различитог капацитета прераде, од малих до великих индустријских капацитета.

Имлек - највише млека прерађују млекаре које се налазе у оквиру инвестиционог фонда Mid Europa Partners – Имлек и млекара Суботица. Од укупне прераде поменутог корпорација преради скоро половину сировог млека у Србији.

MID EUROPA
PARTNERS

инвестиционог фонда Mid Europa Partners – Имлек и млекара Суботица. Од укупне прераде поменутог корпорација преради скоро

Млекара Суботица има капацитет за прераду 160 хиљада литара на

дневном нивоу. Млекара Суботица поседује богату палету производа брэнда „Здраво“ у који спадају свеже млеко, као и кисело-млечни производи: јогурт, кисела павлака, милерам и кисело млеко. Грекос грчки тип јогурта броји богату

палету која се састоји од неколико различитих врста воћних и десертних укуса.

Сомболед – са седиштем у Сомбору, налази се у самом врху млечне

SOMBOLED d.o.o.

индустрије у Републици Србији, а своју позицију осигурава континуираним улагањима у развој прима-

рне производње млека и нових млечних производа. Годишње преради 55 милиона литара млека и пласира преко 45 хиљада тона готових производа. Производи се налазе под капом робних марки *Dukat*, *President* и *Galbani*, које су једне од најпознатијих робних марки мле-

чних производа у Србији и водеће у регији. 2007. године Дукат млечна индустрија и Сомболед улазе у састав француске *Lactalis grupe*, данас једне од водећих млечних групација у свету.

Млекопродукт - са седиштем у Зрењанину представља прерађивача млека у Републици Србији. Производи се

налазе под капом робних марки Бисер, 2004. године Млекопродукт улази у састав француске *Bongrain grupe*, данас једне од водећих млечних групација у свету. Група поседује 90 фабрика широм света и има продају у 120 земаља. Има широк асортиман производа: млеко, јогурт павлака, милерам кисело млеко, млечни намази, топљени сир, бели меки сир, полутврди сир и маслац.

У 2020. години извоз млека (осим маслаца и сира) из Републике Србије износила је 79,7 хиљада тона, што вредносно исказано износи 79,8 милиона УС долара.

5.3. Свињарска производња

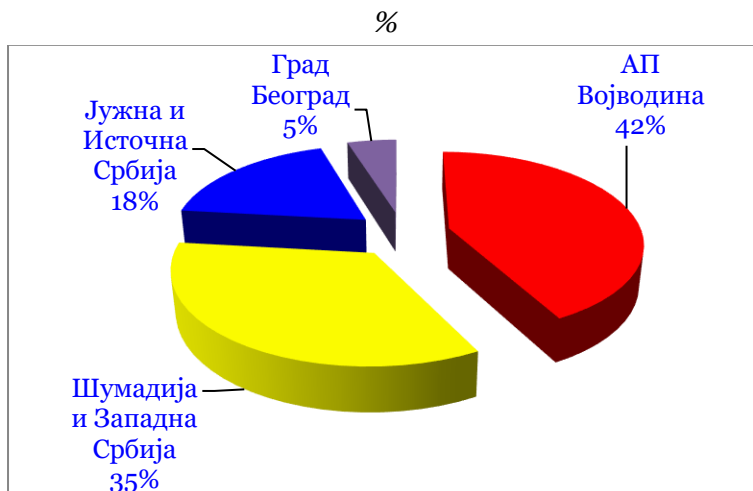
Свињарство је једна једна од најзначајнијих грана сточарства у Републици Србији а поготову у АП Војводини. Свињско месо и пре-рађевине имају значајну улогу у исхрани домаћег становништва, јер обезбеђују значајну енергетску и протеинску вредност. Ова врста меса је најзначајнија, у односу на остале врсте меса, у исхрани по-трошача у Републици Србији.

Укупан број свиња – свих категорија у АП Војводини у 2020. го-дини износио је 1.261 хиљаду грла (*табела 82*). У структури укупног броја грла у Републици Србији АП Војводина доминира и учествује са више од трећине, односно 42,3% (*графикон 217*). Дуга традиција у узгоју и велика производња житарица, пре свега, кукуруза, као и капацитети за клање утицали су на узгој свиња у региону Војводине. *Табела 82: Укупан број свиња у Републици Србији (2020.), 000 грла.*

Регион	Број грла	Број на 100 становника
Република Србија	2.983	43
-АП Војводина	1.261	68
-Јужна и Источна Србија	549	37
-Шумадија и Западна Србија	1.029	54
-Град Београд	144	9
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Број свиња у АП Војводини у 2020. години исказан на 100 стано-вника износио је 68 грла, у Републици Србији тај број је мањи и износи 43 грла. Број грла свиња у региону Војводине мањи је у односу на Европски просек за 43 грла и већи у за 36 грла у односу на просечан број грла у земљама Европске уније (*графикон 218*).

Графикон 217: Структура броја свиња у Републици Србији (2020.)

Графикон 218: Упоредни број свиња (2020.), грла на 100 становника

Укупан број свиња у АП Војводини у 2020. години смањен је за 31 хиљаду грла, односно за 2,5% у односу на претходну, 2019. годину.

Аграрана производња у Војводини

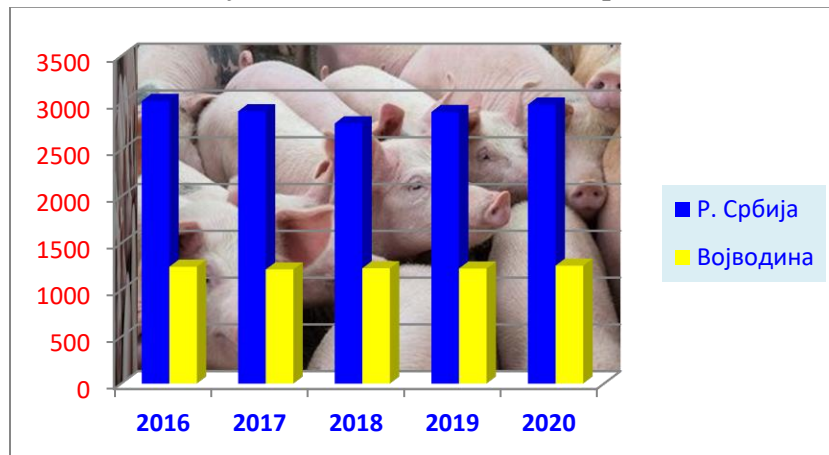
У АП Војводини узгаја се већи број грла исказан на 100 становника у односу на број у Републици Србији за 25 грла, односно за 58%. У региону Војводине гаји се већи број грла у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 35*). Разлика у броју грла резултат је, пре свега, у различитим условима за узгој.

Картограм 35: Број свиња по регионима у Републици Србији (2020.), грла на 100 становника

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог повећања броја грла свиња у АП Војводини по просечној стопи од 0,2% годишње (*графикон 219*). Највећи број евидентиран је у последњој, 2020. години, истовремено најмањи број присутан је у 2017. години. У последњој истраживаној години (2020.) број свиња већи је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 22 хиљаде грла односно за 1,8%.

Графикон 219: Кретање броја свиња у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 грла

Број свиња у Републици Србији у анализираном временском периоду за разлику од кретања у региону Војводине бележи тенденцију благог пада по просечној стопи од 0,3% годишње. Пад броја грла дугорочно посматрано негативно ће се одразити на кретање производње меса, снабдевеност домаћег тржишта и могућност прераде и извоза. Осим смањеног броја појединих категорија свиња, незадовољавајуће је искориштавање генетског потенцијала. Неопходно је дефинисати стратегију развоја свињарства која би за циљ имала повећање производње квалитетног свињског меса.

На кретање броја грла значајан је и паритет цена између цена кукуруза, као основног хранива и цена свиња за клање. У условима лоших паритета цена узгајивачи одустају од ове производње и обрнуто.

У Републици Србији у 2020. години заклано је укупно 5,5 милиона грла, од тога у кланицама 39,5%, просечна тежина закланих грла у кланицама (брutto маса) на ниском је нивоу и износила је 104 ки-

логограма. Са повећањем телесне масе, бар до нивоа прве категорије (110-120 кг.) повећала би се и укупна производња свињског меса.

Производња свињског меса у 2020. години у Републици Србији износила је 299 хиљада тона и већа је у односу на производњу остварену у 2019. години за хиљаду тона односно за 0,3%. Производња исказана по становнику на доста је високом нивоу од 43 килограма. Производња свињског меса не води се по регионима тако да није могућа детаљнија анализа.

Производња свињског меса условљана је кретањем броја грла у тову и расним саставом грла. Поред тога делује и тражња на домаћем и међународном тржишту (ограничен извоз због цепљења животиња против свињске куге, технолошка и техничка неспремност већине прерађивачких капацитета за извоз, немогућност производње већих контигената истог или бар сличног квалитета...). На раст ове производње деловаће и куповна моћ домаћег тржишта, слаба повезаност сточара и прерађивачке индустрије, као и недовољно и споро обнављање расног састава стоке.

У 2020. години извоза свиња за клање из Република Србије није било. Истовремено извоз свињског меса био је веома скроман, износио је свега 331 тону, што је исказано вредносно 1,3 милиона УС долара. На међународном тржишту постоји велика конкуренција где доминирају Холандија и Данска, тако да је веома тешко остварити извозну конкурентност.

Да би се повећала производња свињског меса потребно је уз узгој хибридних свиња развијати и домаће аутохтоне расе, што захтева измену технологије производње, креирање нових квалитетних и високовредних производа који су тражени на тржишту, као реструктурирање производње како на породичним тако и на великим фармама. Неопходни су стабилни паритети цена кукуруза и свиње за клање. Неодговарајући паритети цена на узгајиваче свиња утичу тако да они смањују број грла у тову, тиме се смањује и укупна продукција меса.

5.4. Овчарска производња

Овчарство представља значајну грану сточарске производње. За њега је карактеристично да је присутно, углавном, у брдско-планинским и равничарским рејонима где је значајније учешће пашњака у структури пољопривредног земљишта. Потрошња јагњећег и овчијег меса у нашој земљи још увек је на ниском нивоу.

Укупан број оваца – разних категорија (мушка и женска грла разних узрасних категорија) у АП Војводини у 2020. години износио је 277 хиљада грла (*табела 83*). У структури укупног броја грла у Републици Србији АП Војводина учествује са 16,4% (*графикон 220*). У укупном броју оваца доминира регион Шумадије и Западне Србије са учешћем од 61,8%.

Табела 83: Укупан број оваца у Републици Србији (2020.), 000 грла.

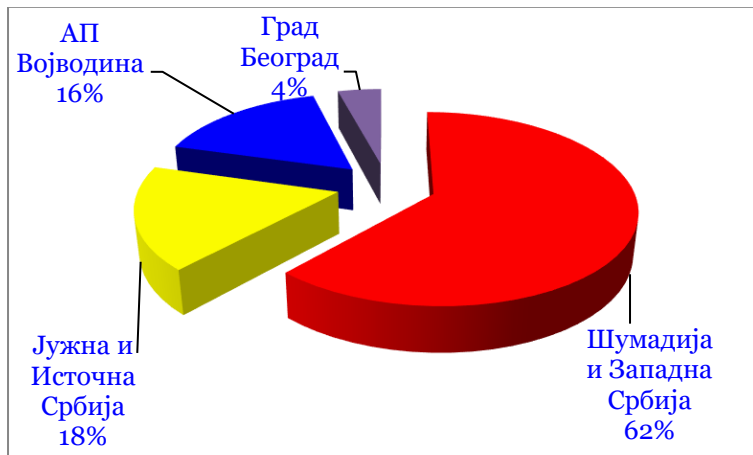
Регион	Број грла	Број на 100 становника
Република Србија	1.685	24
-АП Војводина	277	15
-Јужна и Источна Србија	296	20
-Шумадија и Западна Србија	1.042	55
-Град Београд	70	4

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Број оваца у АП Војводини у 2020. години исказан на 100 становника износио је 15 грла, у Републици Србији тај број је већи и износи 24 грла. Број грла оваца у региону Војводине мањи је у односу на Европски просек за два грла и већи за једно грло у односу на просечан број грла у земљама Европске уније (*графикон 221*).

С обзиром на производњу постоји више типова раса: расе за производњу вуне, расе за производњу меса, расе за производњу млека, комбиноване расе, расе за производњу крзна и сл.

Графикон 220: Структура броја оваца у Републици Србији (2020.)
%

Графикон 221: Упоредни број оваца (2020.), грла на 100 становника

Укупан број оваца у АП Војводини у 2020. години смањен је за 9 хиљада грла, односно за 3,1% у односу на претходну, 2019. годину.

Аграрана производња у Војводини

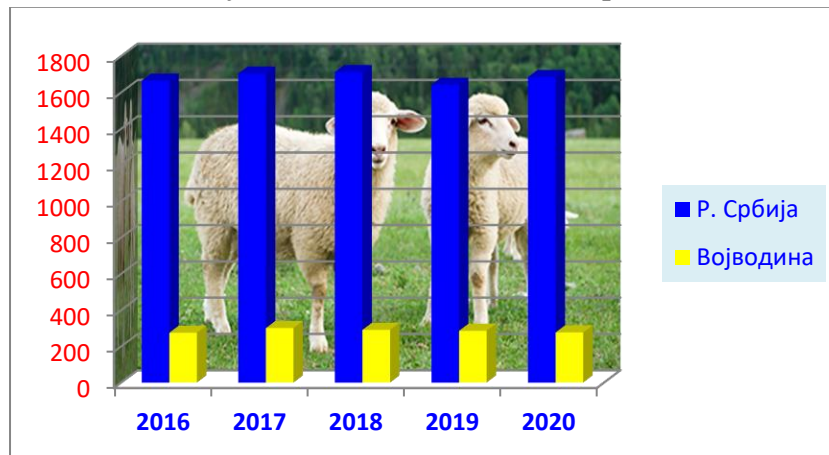
У АП Војводини узгаја се мањи број грла исказан на 100 становника у односу на број у Републици Србији за 9 грла, односно за 37,5%. У региону Војводине гаји се мањи број грла у односу на остале регионе у Републици Србији, осим београдског региона (*картограм 36*). Разлика у броју грла резултат је, пре свега, у карактеристикама терена и других услова за узгој оваца.

Картограм 36: Број оваца по регионима у Републици Србији (2020.), грла на 100 становника

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог повећања броја грла оваца у АП Војводини по просечној стопи од 0,2% годишње (*графикон 222*). Највећи број евидентиран је у 2017. години, истовремено најмањи број присутан је у почетној 2016. години. У последњој истраживаној години (2020.) број оваца мањи је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 9 хиљада грла односно за 3,1%.

Графикон 222: Кретање броја оваца у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 грла

Број оваца у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у региону Војводине бележи тенденцију раста али нешто израженијег интензитета, по просечној стопи од 0,3% годишње. Раст броја грла дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на повећање производње меса, снабдевеност домаћег тржишта и могућност прераде и извоза.

Овце се већином узгајају ради производње меса, нешто ређе за производњу млека, а најмање се узгајају због производње вуне. Предност узгоја оваца у односу на друге врсте производње је и тај што су овце релативно отпорне, лако се прилагођавају различитим климатским условима. Значајан фактор за узгој оваца је довољна количина расположивих квалитетних пашњака. Производња може да се повећа деловањем следећих фактора: бољом организацијом това, побољшањем расног састава грла, увођењем нових система репродукције, побољшањем генетског потенцијала грла, одговарајућом исхраном, мерама подстицаја од стране државних институција, одговарајућим паритетима цена, клањем грла веће телесне масе и сл.

Неоходно је проширити и унапредити расни састав оваца и бројно стање грла по расама, који гарантује производњу довољних количина, континуитет и квалитет производа за домаћу потрошњу и извоз.

У Републици Србији у 2020. години заклано је укупно 1,4 милиона грла, од тога у кланицама 10,7%, просечна тежина закланих грла у кланицама (брutto маса) на ниском је нивоу и износила је 34 килограма. Мала телесна маса при клању условљена је навикама потрошача који преферирају шилежад и јагњад мање телесне масе.

Производња овчијег меса у 2020. години у Републици Србији износила је 31 хиљаду тона и мања је у односу на производњу остварену у 2019. години за 3 хиљаде тона односно за 8,8%. Производња исказана по становнику на нивоу је од 4,5 килограма. Производња овчијег меса не води се по регионима тако да није могућа детаљнија анализа. Квалитет произведеног овчијег меса првенствено зависи од следећих фактора: типа и расе закланих грла, степена угојености пред клање, начина исхране, расног састава, начина клања и обраде трупа и сл. Производња јагњећег и овчијег меса представља добру шансу за Републику Србију и регион Војводине због постојања тражње у Европској унији за овом врстом меса.

У 2020. години извоз оваца за клање из Републике Србије износио је 3,5 хиљада тона, што вредносно исказано износи 9,8 милиона УС долара, истовремено извоз овчијег и јагњећег меса био је веома мали, износио је 0,7 тона, што је исказано вредносно 2,6 хиљада УС долара. У најбољим годинама извоз јагњећег меса износио је преко пет хиљада тона, пре свега, на тржиште *Блиског Истока, Немачке, Грчка и Италије*.

Производња овчијег млека - у АП Војводини на доста је скромном нивоу и износи око милион литара годишње (2020.), исказано по становнику износи 0,5 литара. Производња овчијег млека у АП Војводини у 2020. години на нивоу је производње у односу на претходну, 2019. годину.

5.5. Козарска производња

Регион Војводине има добре услове за узгој коза. Међутим, број коза је релативно мали, пре свега, услед мале тражње за козијим месом и млеком.

Укупан број коза – разних категорија (мушка и женска грла разних узрасних категорија) у АП Војводини у 2020. години износио је 50 хиљада грла (*табела 84*). У структури укупног броја грла у Републици Србији АП Војводина учествује са једном четвртином (25%) (*графикон 223*). У укупном броју коза скопро исти број имају региони Шумадије и Западне Србије и Јужне и Источне Србије са учешћем од 34,6%.

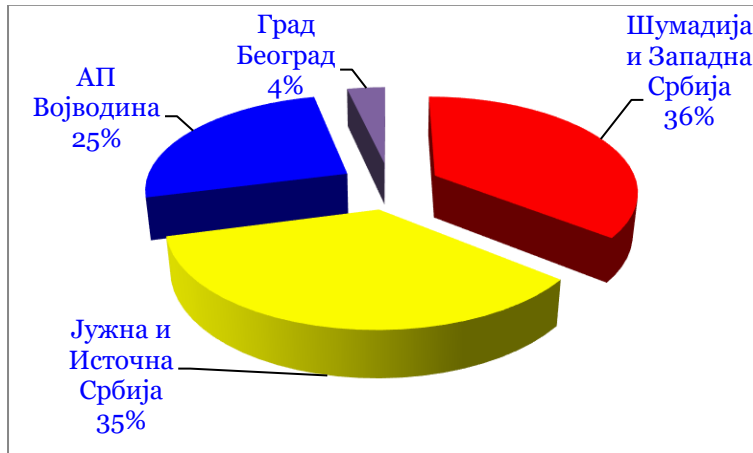
Табела 84: Укупан број коза у Републици Србији (2020.), 000 грла.

Регион	Број грла	Број на 100 становника
Република Србија	202	3
-АП Војводина	50	3
-Јужна и Источна Србија	70	5
-Шумадија и Западна Србија	70	4
-Град Београд	7	1

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Број коза у АП Војводини у 2020. години исказан на 100 становника износио је три грла, колико је и просек у Републици Србији. Број грла коза у региону Војводине већи је у односу на Европски просек за једно грло и исти је у односу на просечан број грла у земљама Европске уније (*графикон 224*). На узгој коза и производњу производњу козјег меса и млека делује велики број фактора, пре свега, расни састав, квалитетна исхрана, производна оријентација на месо или млеко, висина субвенција, могућност пласмана, релативно ниска тражња на тржишту за овим производима и сл.

Графикон 223: Структура броја коза у Републици Србији (2020.) %

Графикон 224: Упоредни број коза (2020.), грла на 100 становника

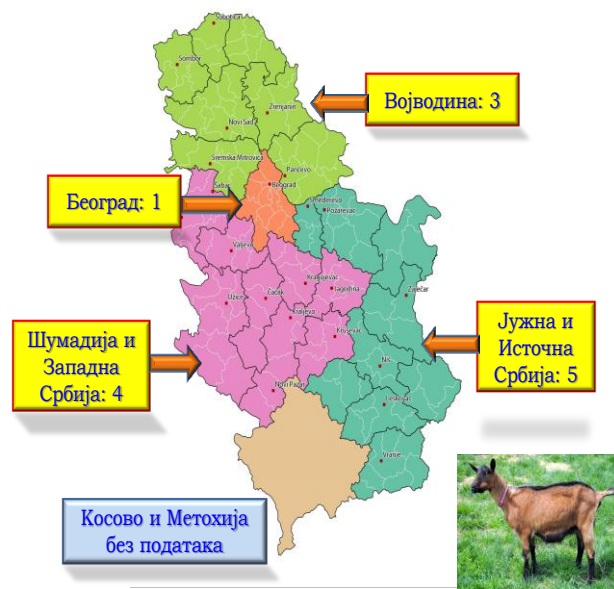

Укупан број коза у АП Војводини у 2020. години повећан је за четири хиљаде грла, односно за 8,7% у односу на претходну, 2019. годину. Раст броја грла утицаће на производњу меса и млека у наредном периоду.

Аграрна производња у Војводини

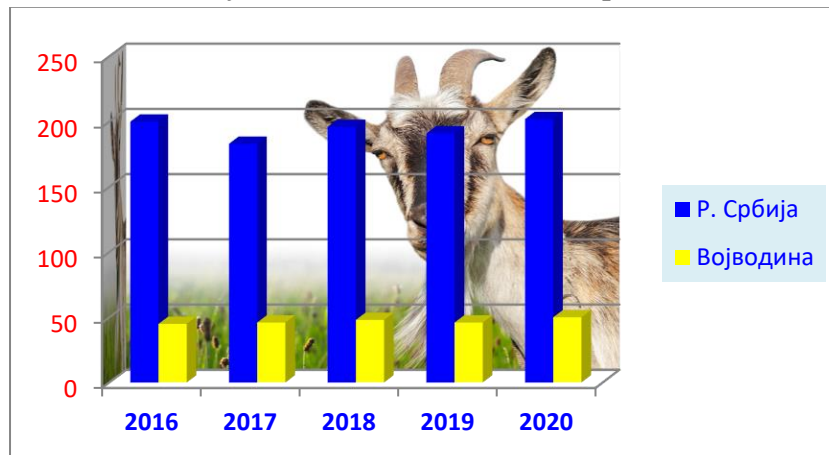
У АП Војводини узгаја се исти број грла исказан на 100 становника као и у Републици Србији. Међутим, у региону Војводине гаји се мањи број грла у односу на остале регионе у Републици Србији, осим београдског региона (*картограм 37*).

Картограм 37: Број коза по регионима у Републици Србији (2020.), грла на 100 становника

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је умерен тренд повећања броја грла коза у АП Војводини по просечној стопи од 2,7% годишње (*графикон 225*). Највећи број евидентиран је у 2020. години, истовремено најмањи број присутан је у почетној 2016. години. У последњој истраживаној години (2020.) број коза већи је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за три хиљаде грла односно за 6,4%.

Графикон 225: Кретање броја коза у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 грла

Број коза у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у региону Војводине бележи тенденцију раста али нешто слабијег интензитета, по просечној стопи од 0,2% годишње. Раст броја грла дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на повећање производње меса, снабдевеност домаћег тржишта и могућност прераде и извоза. Основни задатак у развоју козарства јесте повећање броја коза и већи обим производње по грлу. Треба развити савремене фарме које ће обезбедити запосленост свих лица на газдинству и створити повољне производне и економске ефекте. Званична статистика не води производњу козјег меса у Републици Србији. У 2020. години извоза коза и козјег меса из Републике Србије није било.

Производња козјег млека - у АП Војводини на нивоу је од 8 милиона литара у 2020. години, што представља нешто преко 4 литра изражно по становнику годишње. Производња козјег млека у АП Војводини у 2020. години на нивоу је производње у односу на претходну, 2019. годину.

5.6. Живинарска производња

Живинарска производња омогућава да се у релативно кратком временском периоду добију значајне количине високо вредних производа – *меса и јаја*. Представља најинтензивнију грану сточарства. У последњим годинама потрошња живинског меса има значајан тренд пораста.

Укупан број живине – свих категорија у АП Војводини у 2020. години износио је 5.462 хиљада грла (*табела 85*). У структури укупног броја грла у Републици Србији АП Војводина учествује са више од једне трећине, односно 35,8% (*графикон 226*). У укупном броју живине доминира регион Шумадије и Западне Србије са учешћем од 42,9%.

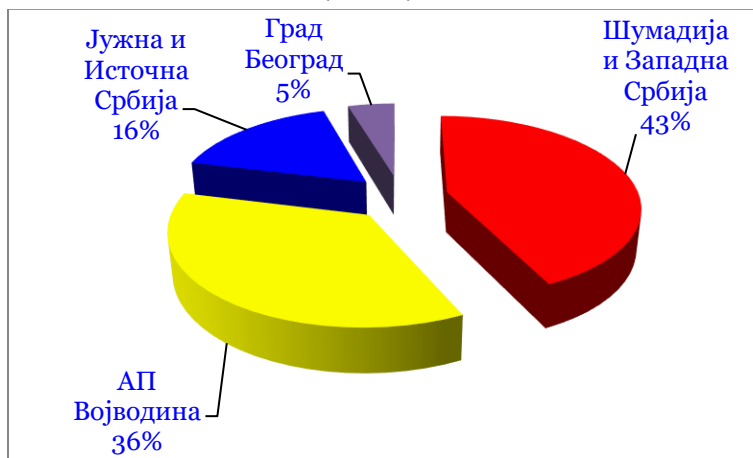
Табела 85: Укупан број живине у Републици Србији (2020.), 000 грла.

Регион	Број грла	Број на 100 становника
Република Србија	15.249	213
-АП Војводина	5.462	294
-Јужна и Источна Србија	2.529	170
-Шумадија и Западна Србија	6.553	33
-Град Београд	705	42
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Број живине у АП Војводини у 2020. години исказан на 100 становника износио је 294 грла, у Републици Србији тај број је мањи и износи 213 грла. Број грла живине у региону Војводине већи је у односу на Европски просек за 24 грла и већи у за 69 грла у односу на просечан број грла у земљама Европске уније (*графикон 227*).

Применом метода селекције и укрштања од постојећих раса живине створени су хибриди за још бржу производњу квалитетног меса и великог броја јаја.

Графикон 226: Структура броја живине у Републици Србији (2020.) %

Графикон 227: Упоредни број живине (2020.), грла на 100 становника

Табела 86: Структура броја живине у АП Војводини (2020.), 000 грла

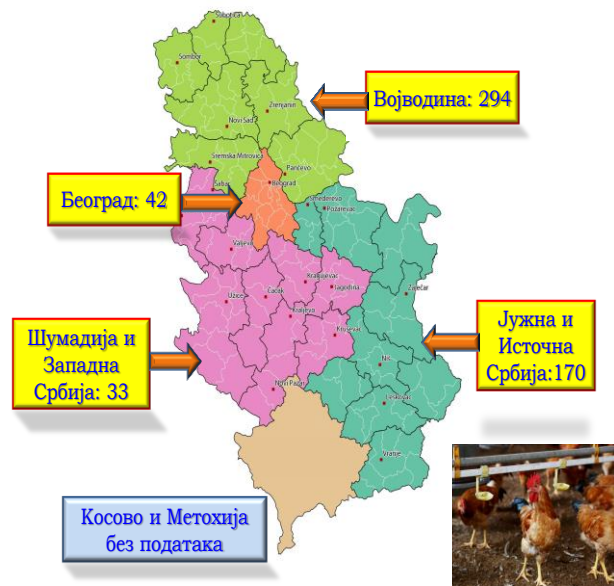
Врста	број грла	Учешће, %
Бројлери	2.465	45,1
Остала кокош	2.851	52,1
Ђурке	37	0,7
Гуске	11	0,2
Патке	78	1,4
Остала кокош	20	0,5
Укупно:	5.462	100,00
Извор: https://data.stat.gov.rs/		

Укупан број живине у АП Војводини у 2020. години смањен је за 382 хиљаде грла, односно за 6,5% у односу на претходну, 2019. годину. Ово смањење доста је нелогично с обзиром на присутну тражњу на тржишту.

У АП Војводини узгаја се већи број грла живине исказано на 100 становника у односу на број у Републици Србији за 81 грло, односно за 38,0%. У региону Војводине гаји се већи број грла по овом параметру у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 38*).

За разлику од других врста производње у сточарству живинарска производња је већим делом организована на индустријски начин у ком превладавају веће производне јединице, а мањим делом налази се у оквиру пољопривредних газдинстава где се углавном у природним и трелативно екстензивним условима производи живинско месо и јаја за потребе самог газдинства, а мање за тржиште. Одвија се у слободном систему гајења, а мало и у кавезном начину држања. Ово утиче на релативно мале производне резултате у производњи меса и јаја.

Картограм 38: Број живине по регионима у Републици Србији (2020.), грла на 100 становника

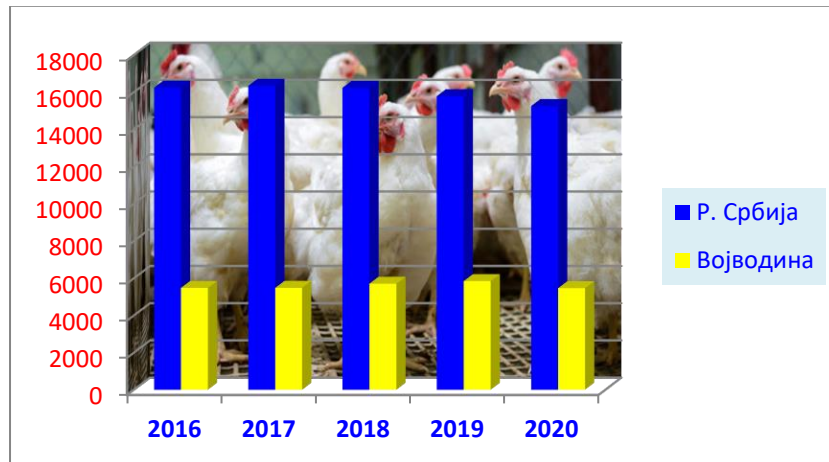

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд незнатног смањења броја грла живине у АП Војводини по просечној стопи од 0,1% годишње ([графикон 228](#)). Највећи број евидентиран је у 2018. години, истовремено најмањи број присутан је у последњој 2020. години. У последњој истраживаној години (2020.) број живине мањи је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 130 хиљада грла односно за 2,3%.

Број живине у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође, као и у региону Војводине бележи тенденцију опадања али нешто израженијег интензитета, по просечној стопи од 1,6% годишње. Пад броја грла дугорочно посматрано негативно ће се

одразити на кретање производње меса, снабдевеност домаћег тржишта и могућност прераде и извоза.

Графикон 228: Кретање броја живине у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), 000 грла

У Републици Србији у 2020. години заклано је укупно 72 милиона грла живине, од тога у кланицама 82,2%, просечна тежина закланих грла у кланицама (брuto маса) износила је 2,4 килограма.

Производња живинског меса зависи од броја заклане живине и њихове просечне тежине при клању. Производња живинског меса у обезбеђењу хране животињског порекла данас има велики значај. Она има карактеристике индустријске производње са високом продуктивношћу рада, са нижим трошковима, што представља значајну предност у односу на остале врсте меса. Живинско месо има најмању малопродајну цену у односу на остале врсте меса.

Биолошке, репродукцијске и економске карактеристике живине, првенствено кокоши, омогућују да се уз коришћење савремених достигнућа зоотехнике (*селекција, исхрана, технологија производње, клање и прерада*), и ветеринарске превентиве оствари ефикасна, економична производња живинског меса и јаја. За живину је

карактеристично да је веома издашна, јер је удео искоришћавања највећи у односу на делове који се користе у људској исхрани (67%), укупне живе масе грла, код свиња је 60%, говеда 44% и оваца око 40%. Повољна је чињеница да се ради и релативно кратким циклусима производње што значајно утиче на профитабилност производње.

Производња живинског меса у 2020. години у Републици Србији износила је 115 хиљада тона и већа је у односу на производњу остварену у 2019. години за хиљаду тона односно за 0,8%. Производња исказана по становнику на нивоу износи 17 килограма. Производња живинског меса не води се по регионима тако да није могућа детаљнија анализа. Откупне цене живинског меса значајно варирају, тако да то утиче на опредељеност произвођача за ову производњу.

У 2020. години извоз свих категорија живине за клање из Републике Србије износио је 2,2 хиљаде тона, што вредносно исказано износи 2,8 милиона УС долара, истовремено извоз живинског меса није остварен. Трошкови производње изузетно су високи у поређењу са другим европским земљама. Због тога нисмо конкурентни на међународном тржишту. Слабо је и искоришћен генетски потенцијал родитељских јата, некада свега 50%. То утиче на цену једнодневних пилића. Она неретко може да буде и најскупља у окружењу.

Европско живинарство подвргнуто је строгим правилима у смислу означавања производа, тржишним стандардима и сталним побољшавањима безбедности производа кроз цели прехрамбени ланац. На тај начин обезбеђен је максималан квалитет производа. Реч је о вертикално интегрисаном систему производње.

Производња јаја у АП Војводини - износи 580 милиона комада у 2020. години, по становнику износи 31 комад. Производња јаја у АП Војводини у 2020. години мања је у односу на претходну, 2019. годину за 5,2%.

Највећи капацитети за клање живине у АП Војводини су: индустрија меса “Перутнина Птуј - Топико” Бачка Топола, “Premium Chicken” Житиште, “Цекин” Пландиште, “Неопланта” Нови Сад, „Carnex“ Врбас и сл. Постоје и специјализоване мање кланице “Радић” Рума, „Mesoprodukt“ Рума, „Аврамовић“ Сремска Митровица...

Перутнина Птуј - Топико Д.О.О. – са седиштем у Бачкој Тополи.

Налази се у саставу компаније Перутнина Птуј. Највећи је произвођач пилећег меса и прерађевина на бази пилећег меса у Републици Србији. У оквиру погона у Бачкој Тополи налази се кланица за производњу и прераду живинског меса. У Србији компанија Перутнина Птуј Топико има преко 60 коопераната, уз сопствени капацитет од око четири милиона бројлера годишње.

Premium Chicken – купила је део компаније „Агрожив” из Житишта.

Има преко 30 коопераната као и кланицу и погон за прераду пилећег меса. Број грла у тову износи 1,5 милиона грла. Производни капацитети су: линија клања и произво-

дња полутрајних производа.

Cekin-Vindija – прерађивачка индустрија са седиштем у Пландишту.

Цекин Виндија прва је у Србији ускладила производњу са ветеринарско-санитарним прописима Европске уније и добила извозни контролни број за извоз меса перади и прерађевина на тржишта Европске уније.

5.7. Производња меда

Пчеларство (*апикултура*) представља врсту пољопривредне делатности која подразумева гајење и искоришћавање медоносне пчеле у кошницама за добијање разних производа (*мед, Polen, восак, прополис, матична млеч* и сл.). У Војводини постоје добри услови за профитабилно пчеларење. Укупан број кошница у АП Војводини у 2020. години износио је 219 хиљада, у укупном броју кошница у Републици Србији регион Војводине учествује са 22,3%.

Производња меда – у АП Војводини у 2020. години износила је 2.172 тоне (*табела 87*). У структури укупне производње у Републици Србији АП Војводина учествује са више од једне четвртине, односно 31,8% (*графикон 229*). У укупној производњи меда доминира регион Шумадије и Западне Србије са учешћем од 36,0%.

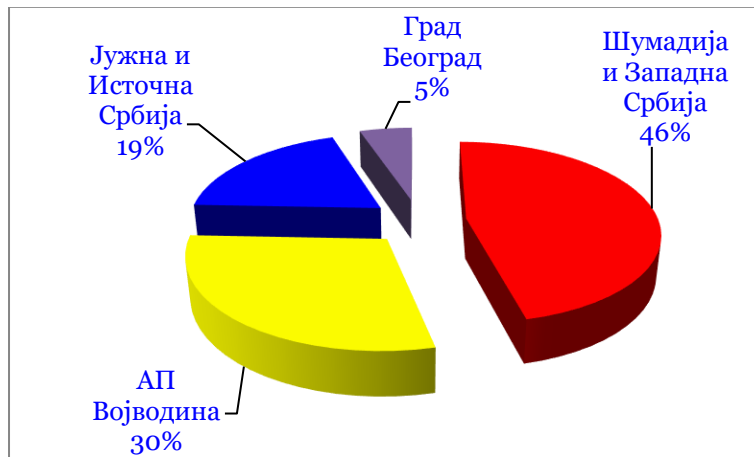
Табела 87: Укупна производња меда у Републици Србији (2020.), тона

Регион	Производња	По становнику, кг
Република Србија	6.838	0,9
-АП Војводина	2.172	1,2
-Јужна и Источна Србија	1.721	1,1
-Шумадија и Западна Србија	2.466	1,3
-Град Београд	476	0,3

Извор: <https://data.stat.gov.rs/>

Производња меда у АП Војводини у 2020. години изражена по становнику доста је скромна и износи 1,2 килограма, у Републици Србији мања је, и на нивоу је од 0,9 килограма. Производња меда у региону Војводине већа је у односу на производњу у Европи за 0,6 килограма и већа у за 0,9 килограма у односу на просечну производњу у земљама Европске уније (*графикон 230*).

Графикон 229: Структура производње меда у Републици Србији (2020.) %

Графикон 230: Упоредна производња меда (2020.), кг. /становнику

Природни услови, умерена континентална клима и богатство биљног света пружају одличне услове за гајење пчела. У Републици Србији мед се производи у више региона, а два најзначајнија подручја за пчеларе су подручје Војводине, где се користе паше уљане репице,

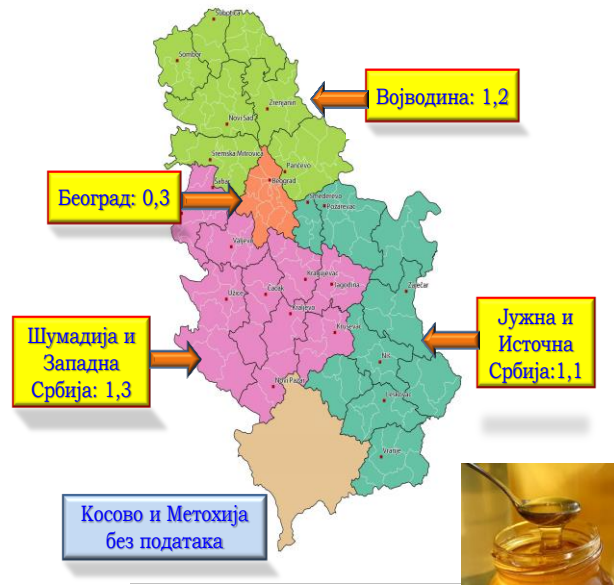
Аграрана производња у Војводини

липе и сунцокрета и подручје Србије јужно од Дунава, где су изражене багремова и ливадска паша. За добро искоришћавање паша неопходно је сељење кошница.

Укупна производња меда у АП Војводини у 2020. години значајно је већа, односно за 523 тоне, или за 31,% у односу на претходну, 2019. годину. Поменута година била је добра за пчеларе у Војводини.

У АП Војводини производња меда изражена по становнику већа је у односу на исту у Републици Србији за 0,3 килограма. У региону Војводине производи се мање меда по становнику у односу на регион Шумадије и Западне Србије, а више у односу на остале регионе у Републици Србији (*картограм 39*).

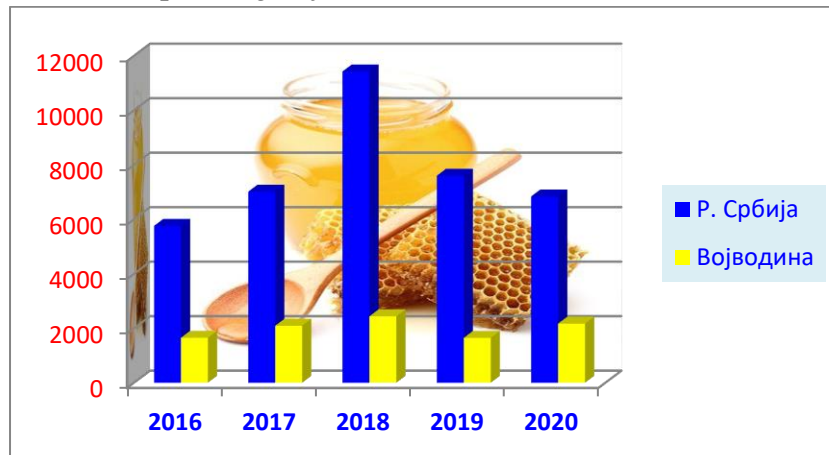
Картограм 39: Производња меда по регионима у Републици Србији (2020.), кг. по становнику

Различите врсте меда које потичу са географског подручја Републике Србије високог су квалитета и могу се сврстати у више сортних група: багремов мед, ливадски мед, липов мед, сунцокретов мед, медљиковац и неколико врсти егзотичних медова (жалфија, кестен, вријесак). Лисабонском конвенцијом су *Хомољски мед*, *Фрушкогорски липов мед*, *Качарски мед*, *Ђердапски мед* и *Власински мед* заштићени на међународном тржишту на основу свог географског порекла.

Дугорочно посматрано, у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд значајног повећања производње меда у АП Војводини по просечној стопи од 7,1% годишње (*графикон 231*). Највећа производња остварена је у 2018. години, истовремено најмања производња присутна је у 2019. години. У последњој истраживаној години (2020.) производња меда већа је у односу на остварени петогодишњи просек (2016-2020.) за 171 тону односно за 8,5%.

Графикон 231: Кретање производње меда у Републици Србији и региону Војводине (2016-2020.), тона

Производња меда у Републици Србији у анализираном временском периоду, такође као и у региону Војводине бележи тенденцију

раста по нешто мањој просечној стопи од 4,3% годишње. Раст производње меда дугорочно посматрано позитивно ће се одразити на снабдевеност домаћег тржишта и расположивих количина за извоз.

И поред свих потешкоћа са којима се пчеларство суочава, данас у региону Војводине има више 2.500 пчелара организованих у 60 пчеларских друштава. Циљеви су развој и унапређење пчеларства као привредне гране, обједињавање рада пчеларских удружења.

Производња квалитетног меда представља добру шансу за Републику Србију и АП Војводину због постојања значајне тражње у Европској унији за медом. Европска унија има дефицит у производњи меда.

У 2020. години извоз меда из Републике Србије износио је 2,7 хиљада тона, што вредносно исказано износи 15,1 милион УС долара. Основни услови учешћа на међународном тржишту јесу висок квалитет и апсолутна здравствена безбедност меда у свим фазама производње, прераде и промета. Производњом која је усклађеном са различитим стандардима (*ISO, HACCP, GlobalGAP, Halal, Kosher*), али и другим добровољним стандардима, као и онима који се захтевају на специфичним тржиштима.

Шансу на међународном тржишту не треба тражити у квантитету, јер је производња меда у Републици Србији још увек на доста скромном нивоу, већ у врхунском квалитету према одабраним тржишним сегментима. Треба ићи на специјализацију производње, односно на мање серије са високим квалитетом, што би се валоризовало кроз већу извозну цену. Са својим медом са зештићеним географским пореклом Република Србија могла би да се нађе на мапи земаља са препознатљивим варијететима меда, али је потребна боља организованост и ригорознија контрола, уз ефикасну борбу са фалсификаторима меда. Неопходно је иностраном купцу показати следљивост производње што представља значајан предуслов за успешан план меда на међународном тржишту.

6. Закључак:

Производња житарица: регион Војводине у укупној производњи житарица у 2020. години у Републици Србији доминира и учествује са више од половине (58,4%). У временском периоду од пет година (2016-2020.) у Региону Војводине присутан је тренд незнатног **повећања производње** по просечној годишњој стопи од 0,62%. У 2020. години производња житарица већа је у односу на петогодишњи просек за 502 хиљаде тона односно за 8,1%. У анализираном временском периоду тренд раста производње остварују: *јечам и раж* истовремено тренд пада производње имају: *кукуруз, пшеница и овас*.

Производња индустријског биља: регион Војводине у укупној производњи индустријског биља у 2020. години у Републици Србији доминира и учествује са 94,5%. У анализираном петогодишњем периоду у Региону Војводине присутан је тренд **смањења производње** по просечној годишњој стопи од 3,15%. дини производња индустријског биља мања је у односу на петогодишњи просек за 242 хиљаде тона односно за 6,8%. У анализираном временском периоду тренд раста производње остварује: *соја*, истовремено тренд пада производње имају: *шећерна репа и сунцокрет*.

Производња поврћа: регион Војводине у укупној производњи поврћа у 2020. години у Републици Србији учествује са нешто више од четвртине (28,1%). У Региону Војводине, у петогодишњем периоду присутан је тренд **смањења производње** по просечној годишњој стопи од 9,14%. У 2020. години производња поврћа мања је у односу на петогодишњи просек за 68 хиљада тона односно за 15,1%. У анализираном временском периоду тренд раста производње остварује само *мрква*, остале врсте поврћа имају тренд опадања. Пад производње

поврћа утицаће на дестабилизацију тржишта а може да доведе и до већег увоза у наредном периоду. Тиме се смањују и количине за индустријску прераду поврћа.

Производња воћа: регион Војводине у укупној производњи воћа у 2020. години у Републици Србији учествује са 16,9%. У Региону Војводине, у петогодишњем периоду присутан је тренд незнатног **смањења производње** по просечној годишњој стопи од 0,9%. У 2020. години производња воћа мања је у односу на петогодишњи просек за 8 хиљада тона односно за 2,5%. У анализираном временском периоду тренд раста производње остварују: *јабuka, кајсија и јагода*, све остале анализирани врсте воћа имају тренд опадања.

Сточарска производња у АП Војводини: (2016-2020.) год.

Број говеда - у временском периоду од пет година (2016-2020.) присутан је тренд благог **повећања броја** грла говеда у АП Војводини по просечној стопи од 0,88% годишње. У последњој истраживаној години (2020.) број говеда већи је у односу на остварени петогодишњи просек за 1,4 хиљаде грла односно за 0,5%.

Број свиња - присутан је тренд благог **повећања броја** грла свиња у АП Војводини по просечној стопи од 0,2% годишње. У последњој истраживаној години (2020.) број свиња већи је у односу на остварени петогодишњи просек за 22 хиљаде грла односно за 1,8%.

Број оваца – присутан је тренд благог **повећања броја** грла оваца у АП Војводини по просечној стопи од 0,2% годишње. У последњој истраживаној години (2020.) број оваца мањи је у односу на остварени петогодишњи просек за 9 хиљада грла односно за 3,1%.

Број коза - присутан је умерен тренд **повећања броја** грла коза у АП Војводини по просечној стопи од 2,7% годишње. У последњој истраживаној години (2020.) број коза већи је у односу на остварени петогодишњи просек за три хиљаде грла односно за 6,4%.

Број живине - присутан је тренд незнатног **смањења броја** грла живине у АП Војводини по просечној стопи од 0,1% годишње. У последњој истраживаној години (2020.) број живине мањи је у односу на остварени петогодишњи просек за 130 хиљада грла односно за 2,3%.

Производња крављег млека - присутан је тренд умереног **повећања производње** крављег млека у АП Војводини по просечној стопи од 4,9% годишње. У последњој истраживаној години (2020.) производња крављег млека већа је у односу на остварени петогодишњи просек за 13 милиона литара односно за 3,1%.

Производња меда - присутан је тренд значајног **повећања производње** меда у АП Војводини по просечној стопи од 7,1% годишње. У последњој истраживаној години (2020.) производња меда већа је у односу на остварени петогодишњи просек за 171 тону односно за 8,5%.

Може се закључити да је генерално дошло до пораста сточарске производње у АП Војводини у анализираном временском периоду од пет година. Ово ће позитивно утицати на снабдевеност домаћег тржишта, искоришћеност капацитета кланичне индустрије и повећање количина меса за извоз.

Оно што ограничава конкурентност аграрног сектора у Србији и региону Војводине јесу следећи фактори: недовољне инвестиције у технологију, агротехнику, опрему и модернизацију производње, чиме се не постиже задовољавајућа продуктивност и нижа цена коштања. Мала и нестандардизована домаћа производња, немогућност осигурања стабилне производње и одговарања захтевима иностраних купаца са становишта количина и поштовања рокова испорука (мали број крупних тржишних произвођача и мали број удружења произвођача). Неразвијене маркетинг стратегије (мали број производа који се извозе прерађени производ са дефинисаном робном марком, модерним и иновативним паковањем; недовољна су и улагања државе и произвођача у промоцију и сл.). Неразвијено тржи-

ште, несигурни купопродајни уговори, неизвестан пласман, одсуство савремених откупних центара, модерних тржница на велико, доминација сивог тржишта и купаца, одсуство дугорочне и на профитабилним основама повезаности производње и прераде и сл.

7. Литература:

Сајтовима приступљено март-април, 2021*

<https://mediamaster.kws.com/>

<https://agronomija.rs/>

<https://gospodarski.hr/>

<https://www.ekapija.com/news/2329379/begecka-sargarepa-proizvodsa-zasticenim-geografskim-poreklom>

<https://www.agroklub.rs/>

<https://agroinfonet.com/>

<https://www.agromedia.rs/>

<https://www.boljazemlja.com/>

<http://www.agroservis.rs/>

<https://novaekonomija.rs/>

<http://www.agropress.org.rs/>

<https://www.tehnologijahrane.com/>

<https://www.zitasrbije.rs/pdf>

<https://domacinskakuca.rs/>

<https://www.poljosfera.rs/>

<http://www.ekopoduzetnik.com/>

<https://agroinfonet.com/vocarstvo/proizvodnja-sadnog-materijala-zasadi/>

<https://www.danubius.rs/>

<https://www.zitko.co.rs/>

<https://www.sentella.rs/>

<http://www.zitobacka.com/>

<http://www.kikindskimlin.rs/>
<https://www.a-pionir.com/>
<https://www.jaffa.rs/>
<https://banini.rs/>
<https://medela.rs/>
<https://www.sunoko.rs/>
http://www.ebz.gr/profile_en.htm
<https://www.dijamant.rs/>
<https://vital.rs/>
<https://www.victoriaoil.rs/>
<https://moje-sunce.com/>
<https://www.uljarabanat.co.rs/>
<https://www.sojaprotein.rs/>
<http://www.higlo.rs/sr/onama/kontakt.html>
<https://www.pikbecej.rs/flora-5/>
<https://www.friglo.rs/rs>
<http://pepsicostart.marbo.rs/>
<http://www.vitamin.co.rs/>
<https://www.aleva.rs/>
<https://www.nectar.rs/>
<http://www.neoplanta.rs/>
<https://carnex.rs/>
<https://www.imtopola.rs/>
<https://matijevic.rs/>
<https://www.mlekara.rs/>
<https://www.dukat.rs/>
<https://mlekoprodukt.com/>
<https://www.perutnina.rs/sr/kontakt/>